Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (üheksas koda)

8. september 2016[1]

Konkurrents — Kartellikokkulepped — Tsitalopraami ravimi toimeainet sisaldavate antidepressantide turg — Eesmärgi tõttu konkurentsipiirangu mõiste — Potentsiaalne konkurents — Geneerilised ravimid — Patentidest tingitud turule sisenemise tõkked — Patentide omaniku ja geneeriliste ravimite tootjate vahel sõlmitud lepingud — ELTL artikli 101 lõiked 1 ja 3 — Õigusnormi rikkumised ja hindamisvead — Põhjendamiskohustus — Kaitseõigused — Õiguskindlus — Trahvid

Kohtuasjas T-472/13,

H. Lundbeck A/S, asukoht Valby (Taani),

Lundbeck Ltd, asukoht Milton Keynes (Ühendkuningriik),

esindajad: R. Subiotto, *QC*, ja advokaat T. Kuhn,

hagejad,

keda toetab

European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations (EFPIA), asukoht Genf (Šveits), esindajad: *barrister* F. Carlin ja *solicitor* M. Healy,

menetlusse astuja,

versus

Euroopa Komisjon, esindajad: J. Bourke, F. Castilla Contreras, B. Mongin, T. Vecchi ja C. Vollrath ning hiljem F. Castilla Contreras, B. Mongin, T. Vecchi, C. Vollrath ja T. Christoforou,

kostja,

mille ese on nõue osaliselt tühistada komisjoni 19. juuni 2013. aasta otsus C(2013) 3803 final [ELTL] artikli 101 ning EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum AT/39226 – Lundbeck), ning nõue vähendada trahvisummat, mis selle otsusega hagejatele määrati,

ÜLDKOHUS (üheksas koda),

koosseisus: koja president G. Berardis (ettekandja), kohtunikud O. Czúcz ja A. Popescu,

kohtusekretär: ametnik L. Grzegorczyk,

1 — Kohtumenetluse keel: inglise.

arvestades menetluse kirjalikus osas ja 26. novembri 2015. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Asjaolude kokkuvõte ja vaidluse taust

I – *Käesolevas kohtuasjas kõne all olevad äriühingud*

1 H. Lundbeck A/S (edaspidi „Lundbeck“) on Taani õiguse alusel asutatud äriühing, kes kontrollib äriühingute kontserni, kuhu kuulub Ühendkuningriigis asuv Lundbeck Ltd ning mis on spetsialiseerunud selliste farmaatsiatoodete uurimisele, arendamisele, tootmisele, turutegevusele, müügile ja turustamisele, mida kasutatakse kesknärvisüsteemi mõjutavate haiguste, sealhulgas depressiooni raviks.

2 Lundbeck on originaalravimite tootja ehk ettevõtja, kes oma tegevuses keskendub uute ravimite uurimisele ja nende turustamisele.

3 Merck KGaA (edaspidi „Merck“) on Saksa õiguse alusel asutatud äriühing, kes on spetsialiseerunud farmaatsiavaldkonnale ja kellele asjaomaste lepingute sõlmimise hetkel kaudselt kuulus kontserni Merck Generics Holding GmbH (edaspidi „Merck Generics“) kaudu 100protsendiliselt tema tütarettevõtja Generics UK Limited (edaspidi „GUK“), kes on geneeriliste farmaatsiatoodete arendamise ja turustamisega tegelev äriühing Ühendkuningriigis.

4 Euroopa Komisjon luges Merck'i ja GUK asjakohaste faktide asetleidmise hetkel konkurentsiõiguse tähenduses üheks ettevõtjaks (edaspidi „Merck (GUK)“).

5 Arrow Group A/S, alates 2003. aasta augustist uue ärinimega Arrow Group ApS (edaspidi vahet tegemata „Arrow Group“), on Taani õiguse alusel asutatud äriühing, kes on niisuguse äriühingute kontserni eesotsas, mis on esindatud paljudes liikmesriikides ja tegeleb alates 2001. aastast geneeriliste ravimite arendamise ja müügiga.

6 Arrow Generics Ltd on Ühendkuningriigi õiguse alusel asutatud äriühing, mis kõigepealt oli Arrow Groupi 100protsendiline ning alates 2002. aasta veebruarist 76protsendiline tütarettevõtja.

7 Resolution Chemicals Ltd on Ühendkuningriigi õiguse alusel asutatud äriühing, mis on spetsialiseerunud geneeriliste ravimite jaoks toimeainete (edaspidi „ravimi toimeaine“) tootmisele. Kuni 2009. aasta septembrini kontrollis teda Arrow Group.

8 Arrow Group'i, Arrow Generics Ltd ja Resolution Chemicals Ltd luges komisjon asjaomaste faktide asetleidmise ajal üheks ettevõtjaks (edaspidi „Arrow“).

9 Alpharma Inc. oli Ameerika õiguse alusel asutatud äriühing, mis eelkõige geneeriliste ravimite puhul tegutses ülemaailmsel tasandil farmaatsiasektoris. Kuni 2008. aastani kontrollis teda Norra õiguse alusel asutatud äriühing A.L. Industrier AS. Seejärel ostis viimase Ühendkuningriigi farmaatsiaettevõtja, mille omakorda ostis Ühendriikide farmaatsiaettevõtja. Nende ümberkorraldamiste käigus kujundati Alpharma Inc. kõigepealt 2010. aasta aprillis ümber Alpharma, LLC-ks ning seejärel 15. aprillil 2013 Zoetis Products LLC-ks.

10 Alpharma ApS oli Taani õiguse alusel asutatud äriühing, keda kaudselt kontrollis 100protsendiliselt Alpharma Inc. Talle kuulus Euroopa Majanduspiirkonnas (EMP) palju tütarettevõtjaid. Pärast äriühingute ümberkujundamisi sai Alpharma ApS-ist 31. märtsil 2008 AXellia Pharmaceuticals ApS, kelle ärinimi muudeti 2010. aastal Xellia Pharmaceuticals ApS-ks (edaspidi „Xellia“).

11 Alpharma Inc., A.L. Industrier AS ja Alpharma ApS luges komisjon asjakohaste faktide asetleidmise ajal üheks ettevõtjaks (edaspidi „Alpharma“).

12 Ranbaxy Laboratories Ltd on India õiguse alusel asutatud äriühing, kes on spetsialiseerunud nii ravimite toimeainete kui ka geneeriliste ravimite arendamisele ja tootmisele.

13 Ranbaxy (UK) Ltd on Inglise õiguse alusel asutatud äriühing ning Ranbaxy Laboratories'i tütarettevõtjana tegeleb ta viimase toodete müügiga Ühendkuningriigis.

14 Ranbaxy Laboratories Ltd ja Ranbaxy (UK) Ltd luges komisjon asjakohaste faktide asetleidmise ajal üheks ettevõtjaks (edaspidi „Ranbaxy“).

II – *Asjaomane toode ja seda puudutavad patendid*

15 Käesolevas kohtuasjas kõne all olev toode on ravimi toimeainet tsitalopraam sisaldav depressiooniravim.

16 Lundbeck esitas 1977. aastal Taanis patenditaotluse ravimi toimeainele tsitalopraam ning selle toimeaine tootmiseks kasutatavale kahele alküülimis- ja tsüanaatimisprotsessile. Seda ravimi toimeainet ning neid kahte protsessi hõlmavad patendid (edaspidi „algsed patendid“) väljastati Taanis ja paljudes Lääne-Euroopa riikides ajavahemikus 1977–1985.

17 Mis puudutab Euroopa Majanduspiirkonda (edaspidi „EMP“), siis algsetest patentidest ning olenevalt olukorrast täiendava kaitse tunnistustest, mis on ette nähtud nõukogu 18. juuni 1992. aasta määruses (EMP) nr 1768/92 ravimite täiendava kaitse tunnistuse kasutuselevõtu kohta (EÜT L 182, lk 1; ELT eriväljaanne 13/11, lk 200), tulenev kaitse aegus ajavahemikus 1994 (Saksamaa) kuni 2003 (Austria). Konkreetselt Ühendkuningriigi puhul aegusid algsed patendid 2002. aasta jaanuaris.

18 Aja jooksul arendas Lundbeck tsitalopraami tootmiseks muid tõhusamaid protsesse, mille kohta ta taotles ja sageli sai paljudes EMP riikides ning Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsioonilt (WIPO) ja Euroopa Patendiametilt (EPA) patendid (edaspidi „Lundbecki uued patendid“).

19 Konkreetselt 1998. ja 1999. aastal esitas Lundbeck esiteks EPA-le kaks patenditaotlust, mis puudutasid tsitalopraami tootmist protsesside teel, milles kasutatakse vastavalt joodi ja amiidi. EPA väljastas Lundbeckile 19. septembril 2001 patendi protsessi kaitsmiseks, milles kasutatakse amiidi (edaspidi „patent amiidile“), ning 26. märtsil 2003 patendi protsessi kaitsmiseks, milles kasutatakse joodi (edaspidi „patent joodile“).

20 Teiseks esitas Lundbeck 13. märtsil 2000 Taani ametivõimudele patenditaotluse tsitalopraami tootmise protsessi kohta, milles oli ette nähtud meetod kasutatavate soolade puhastamiseks kristalliseerumise teel. Analoogsed taotlused esitati teistele EMP riikidele ning WIPO-le ja EPA-le. Lundbeck sai patendi, mis kaitseb kristalliseerumist kasutavat protsessi (edaspidi „patent kristalliseerumisele“), paljudes liikmesriikides 2002. aasta esimeses pooles, Ühendkuningriigis nimelt 30. jaanuaril 2002. EPA andis patendi kristalliseerumisele 4. septembril 2002. Lisaks oli Lundbeck Madalmaades 6. novembril 2000 saanud juba seda protsessi puudutava kasuliku mudeli (edaspidi „Lundbecki kasulik mudel“) ehk kuus aastat kehtiva patendi, mis anti eelneva tegeliku kontrollimiseta.

21 Kolmandaks esitas Lundbeck 12. märtsil 2001 Ühendkuningriigi ametivõimudele taotluse patendi saamiseks tsitalopraami tootmisprotsessile, milles oli ette nähtud meetod kasutatavate soolade puhastamiseks õhukeseks kihiks destilleerimise teel. Ühendkuningriigi ametivõimud andsid Lundbeckile kõnealust õhukeseks kihiks destilleerimise meetodit puudutava patendi 3. oktoobri 2001 (edaspidi „patent õhukeseks kihiks destilleerimisele“). Kõnealune patent siiski tühistati 23. juunil 2004, kuna see ei olnud Lundbecki teise patendiga võrreldes uudne. Lundbeck sai analoogse patendi Taanis 29. juunil 2002.

22 Lõpuks plaanis Lundbeck 2002. lõpuks või 2003. aasta alguseks välja lasta uue depressiooniravimi Cipralex'i, mis põhineb ravimi toimeainel estsitalopraam (või S-tsitalopraam). Uus ravim puudutas samu patsiente kui need, keda raviti Lundbecki patenditud ravimiga Cipramil, mis põhineb ravimi toimeainel tsitalopraam. Ravimi toimeaine estsitalopraam oli kaitstud patentidega, mis kehtisid vähemalt 2012. aastani.

III – *Vaidlusalused lepingud*

23 Lundbeck sõlmis 2002. aasta jooksul kuus tsitalopraami puudutavat lepingut (edaspidi „vaidlusalused lepingud“) nelja ettevõtjaga, kes tegelevad geneeriliste ravimite tootmise ja/või müügiga, nimelt Merck (GUK), Alpharma, Arrow ja Ranbaxy (edaspidi „geneeriliste ravimite tootjad“).

A – *Lepingud Merck (GUK)-ga*

24 Lundbeck sõlmis Merck (GUK)-ga kaks lepingut.

25 Esimene leping jõustus 24. jaanuaril 2002 esialgu kehtivusega üks aasta ning hõlmas vaid Ühendkuningriigi territooriumi (edaspidi „Ühendkuningriiki hõlmav GUK leping“). Lepingu allkirjastas Lundbecki Ühendkuningriigi tütarettevõtja, see tähendab Ühendkuningriigi õiguse alusel asutatud äriühing Lundbeck Ltd. Lepingut pikendati seejärel kuueks kuuks kuni 31. juulini 2003. Seejärel pärast Merck (GUK) kiiret turuletulekut ajavahemikus 1.–4. august leppisid pooled 6. augustil 2003 kokku lepingu teises pikendamises kestusega maksimaalselt kuni kuus kuud, mida aga võis kärpida juhul, kui Lundbeck ei ole kohtusse esitanud hagisid teiste geneeriliste ravimite tootjate vastu, kes püüavad turule siseneda, või lahendini on jõudnud Lundbecki ja Lagap Pharmaceuticals Ltd kui teise geneeriliste ravimite tootja vaheline kohtuasi (edaspidi „kohtuasi Lagap“).

26 Lepingus leppisid pooled kokku eelkõige järgmist:

— esineb oht, et GUK kavandatav teatav tegevus seoses „Toodete“ turustamise, levitamise ja müügiga võib kujutada endast Lundbecki intellektuaalomandiõiguste rikkumist ning see võib anda aluse tema poolt nõuete esitamiseks (Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu punkt 2.1), sest kõnealuseid „Tooteid“ määratletakse Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu punktis 1.1 kui „tsitalopraami tooteid, mille GUK arendab välja toorainena, pakendamata või tablettidena, nagu on kindlaks määratud lisas, ning toodab kooskõlas toodete spetsifikatsioonile, mille GUK esitab lepingu allkirjastamise päeval ja mis on toodud lisas 2“;

— arvestades pooltevahelist kokkulepet, maksab Lundbeck 31. jaanuariks 2002 GUK-le 2 miljoni Inglise naela (GBP) suuruse summa „Toodete“ tarnimise eest lepingus ette nähtud mahtudes (Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu punkt 2.2);

— lisaks kohustub GUK 2. aprilliks 2002 tehtava 1 miljoni naela suuruse täiendava makse eest tarnima lisas määratletud „Tooted“ (Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu punkt 2.3);

— Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu punktide 2.2 ja 2.3 alusel tehtavad maksed ja GUK tarnitavad tooted kujutavad endast mis tahes selliste nõuete täielikku ja lõplikku rahuldamist, mis Lundbeckil võivad olla GUK suhtes tema intellektuaalomandiõiguste rikkumise tõttu seoses GUK tarnitud „Toodetega“ kuni nimetatud kuupäevani (Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu punkt 2.4);

— Lundbeck kohustub müüma oma „Lõpptooteid“ GUK-le ning GUK kohustub eranditult Lundbeckilt ostma neid „Lõpptooteid“ lepingu kehtivuse ajal lepingu tingimustel, selleks GUK ja temaga seotud ettevõtjad Ühendkuningriigis neid tooteid edasi müüksid (Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu punkt 3.2), kusjuures „Lõpptooted“ on lepingu punktis 1.1 määratletud kui „tsitalopraami sisaldavad tooted valmispakendi kujul, mille [Lundbeck] tarnib GUK-le kooskõlas käesoleva lepinguga“;

— Lundbeck kohustub tasuma GUK-le 5 miljoni naela suuruse summa (või väiksema summa, mis arvutatakse proportsionaalselt esitatud tellimustega) tagatud puhaskasumina tingimusel, et GUK tellib temalt „Lõpptoodete“ kokkulepitud mahu lepingu kehtivuse jooksul (Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu punkt 6.2).

27 Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu esimese pikendamise käigus lepiti muu hulgas kokku, et GUK poolt lepingu punkti 6.2 täitmise eest tasutakse igakuiselt 400 000 naela suurune summa, ning muudeti määratlust „puhaskasum“.

28 Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu teise pikendamise käigus lepiti muu hulgas kokku, et GUK poolt selle lepingu punkti 6.2 täitmise eest tasutakse igakuiselt 750 000 naela suurune summa.

29 Ühendkuningriiki hõlmav GUK leping lõppes 1. novembril 2003 pärast kompromissi saavutamist kohtuasjas Lagap. Lepingu kogu kehtivusaja jooksul tasus Lundbeck GUK-le kokku 19,4 miljoni euro suuruse summa.

30 Teine leping sõlmiti Lundbecki ja GUK vahel 22. oktoobril 2002, mis hõlmas EMPd, välja arvatud Ühendkuningriik (edaspidi „EMPd hõlmav GUK leping“). Kõnealuse lepinguga oli ette nähtud 12 miljoni euro suuruse summa tasumine, mille eest kohustus GUK mitte müüma ega tarnima tsitalopraami sisaldavaid farmaatsiatooteid kogu EMP territooriumil (välja arvatud Ühendkuningriik) ning tegema kõik tarvilikud pingutused, selleks et Natco Pharma Ltd (edaspidi „Natco“), kes toodab ravimi toimeainet tsitalopraam, mida Merck (GUK) kasutab geneerilise tsitalopraami oma versiooni (edaspidi „Natco ravimi toimeaine“ või „Natco tsitalopraam“) turustamiseks, lõpetaks tsitalopraami või seda sisaldavate toodete turustamise EMPs lepingu kehtivuse ajal (EMPd hõlmava GUK lepingu punktid 1.1 ja 1.2). Lundbeck kohustus GUK vastu mitte kohtusse pöörduma tingimusel, kui viimane järgib oma kohustusi kooskõlas EMPd hõlmava GUK lepingu punktiga 1.1 (EMPd hõlmava GUK lepingu punkt 1.3).

31 EMPd hõlmava GUK lepingu tähtaeg lõppes 22. oktoobril 2003. Kokku kandis Lundbeck selle lepingu alusel GUK-le üle 12 miljoni euro suuruse summa.

B – *Lepingud Arrow'ga*

32 Lundbeck sõlmis Arrow'ga kaks lepingut.

33 Neist esimene, mis puudutas Ühendkuningriigi territooriumi, sõlmiti 24. jaanuaril 2002 ühelt poolt Lundbecki ja teiselt poolt Arrow Generics'i ja Resolution Chemicals'i (edaspidi koos „Arrow UK“) vahel (edaspidi „Arrow' UK leping“).

34 Arrow' UK leping kehtis esialgu kuni 31. detsembrini 2002 või kuni kuupäevani – juhul kui see kuupäev on varasem –, mil jõustub kohtulahend hagi suhtes, mille Lundbeck kavatses Ühendkuningriigi kohtutes esitada Arrow UK vastu oma patentidest tulenevate õiguste väidetava rikkumise suhtes (edaspidi „Arrow' vastu esitatud hagi") (Arrow' UK lepingu punkt 4.1). Seejärel pikendati kõnealust kokkulepet kahel korral lisade allkirjastamisega. Esimene pikendamine hõlmas ajavahemikku 1. jaanuarist kuni 1. märtsini 2003 (Arrow' UK lepingu esimese lisa punkt 3.1), samas kui teise puhul oli ette nähtud, et kõnealune leping lõpeb 31. jaanuaril 2004 ehk 7 päeva pärast kohtuasja Lagap lõpetava kohtulahendi kuulutamist (Arrow' UK lepingu teise lisa punkt 4.1). Kuna nimetatud kohtuvaidluses tehti 13. oktoobril 2003 kompromiss, lõppes Arrow' UK leping 20. oktoobril 2003. Seega oli selle lepingu kogukestus 24. jaanuarist 2002 kuni 20. oktoobrini 2003 (edaspidi „Arrow' UK lepingu kestus").

35 Arrow' UK lepingu sisu osas tuleb märkida, et:

— lepingu preambuli (edaspidi „Arrow UK preambul") esimeses põhjenduses viidatakse nimelt asjaolule, et Lundbeckile kuuluvad patendid kristalliseerimisele ja õhukeseks kihiks destilleerimisele;

— Arrow UK preambuli neljandas põhjenduses on täpsustatud, et „Arrow [UK] sai kolmandalt poolelt litsentsi niisuguse tsitalopraami importimiseks Ühendkuningriiki, mis ei ole toodetud Lundbergi poolt või Lundbergi loal (niinimetatud tsitalopraam, kusjuures vastav määratlus hõlmab igasuguse kahtluse vältimiseks üksnes sellist tsitalopraami, mis on ette nähtud turustamiseks ja müügiks Ühendkuningriigis, ning jätab välja tsitalopraami, mis on mõeldud turustamiseks ja müügiks teistes riikides)";

— Arrow UK preambuli kuuendas põhjenduses on märgitud, et Lundbeck viis niinimetatud tsitalopraami suhtes läbi laboratoorsed testid, mis andsid talle piisava aluse arvata, et niinimetatud tsitalopraam rikub eespool esimeses taandes nimetatud patentidest tulenevaid õigusi;

— Arrow UK preambuli seitsmendas põhjenduses kinnitatakse, et Arrow UK ei tunnista, et ta rikkus nendest patentidest tulenevaid õigusi, ega seda, et need patendid oleksid kehtivad, kuid möönab, et Lundbeckil on selline seisukoht, mida Arrow UK ei suuda ümberlükkamatute tõenditega kummutada;

— Arrow UK preambuli kaheksandas põhjenduses tuletatakse meelde, et Lundbeck ähvardas esitada esialgse ettekirjutuse taotluse ning et ta kavatses esitada hagi Arrow' vastu, et kaitsta patentidest tulenevaid õigusi;

— lepingu punktis 1.1 oli ette nähtud, et „Arrow [UK] on nii enda kui kõigi seotud ja seonduvate üksuste nimel võtnud kohustuse [Arrow' UK lepingu kestuse] jooksul Ühendkuningriigi territooriumil mitte toota, müüa, pakkuda müügiks, kasutada või pärast teist tarnekuupäeva importida või säilitada müügiks või muul eesmärgil 1) niinimetatud tsitalopraami või 2) muud tsitalopraami, mis Lundbecki arvates rikub tema [intellektuaal]omandiõigusi, ning selleks et võimaldada Lundbeckil tuvastada rikkumise olemasolu või selle puudumine, esitada talle [Arrow' UK lepingu kestuse] jooksul piisavalt valimeid analüüsimiseks vähemalt kuu enne mis tahes tootmist, importimist, müüki või müügiks pakkumist, mida Arrow [UK] ähvardab teha kuni lõpliku otsuseni, mida ei saa [Arrow' vastu esitatud rikkumishagi raames] vaidlustada […]";

— lepingu punktist 1.2 ilmneb Arrow' UK nõusolek selle kohta, et Arrow' UK lepingu punktis 1.1 toodud temapoolsed kohustused tuuakse ära kohtumääruses, mille Lundbeck palub Ühendkuningriigi pädeval kohtul teha;

— lepingu punktis 2.1 oli meenutatud, et Lundbeck esitab Arrow' vastu patentidest tulenevate õiguste kaitseks hagi esimesel võimalusel ning igal juhul mitte hiljem kui 31. märtsil 2002;

— lepingu punktis 2.2 on märgitud, et arvestades Arrow' UK lepingu punktis 1.1 viidatud kohustusi ning asjaolu, et Arrow UK ei nõua *cross-undertaking in damages*'it (summa, mille Inglise õiguse kohaselt pidi Lundbeck deponeerima kohtus, kui ta Arrow' vastu esitatud rikkumishagi raames oli esitanud taotluse esialgse ettekirjutuse tegemiseks), kandis Lundbeck Arrow UK-le 5 miljonit naela neljas osas, kusjuures nimetatud summa suurenes Arrow' UK lepingu esimese lisa punkti 2.1 alusel veel 450 000 naela võrra ning lepingu teise lisa punktide 2.1 ja 3 alusel 1,350 miljoni naela võrra;

— lepingu punktis 2.3 on ette nähtud, et juhul kui Arrow' rikkumise hagi raames tehtud lõplikus otsuses tuvastatakse, et Arrow UK ei rikkunud Lundbecki intellektuaalomandiõigusi, kujutab lepingu punktis 2.2 toodud summa täielikku hüvitist, mida Arrow UK võiks Lundbeckilt saada kahju eest, mis ta kandis Arrow' UK lepingu punktist 1.1 tulenevate kohustuste tõttu;

— lepingu punktis 3.4 on toodud, et Arrow UK tarnib Lundbeckile niinimetatud tsitalopraami varud kahes etapis, millest esimene ligikaudu 3,975 miljoni tabletiga karbis peab aset leidma hiljemalt 6. veebruaril 2002 ning teine ligikaudu 1,1 miljoni lahtise tabletiga hiljemalt 15. veebruaril 2002.

36 Lisaks tuleb täpsustada, et 6. veebruaril 2002 sai Lundbeck Arrow' UK lepingu punktis 1.2 viidatud kohtumääruse (edaspidi „Arrow'le siduvaks muudetud kohtumäärus“).

37 Teine leping, mis puudutas Taani territooriumi, sõlmiti 3. juunil 2002 Lundbecki ja Arrow Group'i (edaspidi „Arrow' Taani leping“) vahel.

38 Arrow' Taani leping sõlmiti kehtivusega alates selle allkirjastamise kuupäevast 3. juunil 2002 kuni 1. aprillini 2003 või – juhul kui kestus oleks olnud lühem – kuni kuupäevani, mil jõustub kohtulahend Arrow' vastu esitatud hagi suhtes. Kuna sellist lahendit ei tehtud, kehtis leping 3. juunist 2002 kuni 1. aprillini 2003 (edaspidi „Arrow' Taani lepingu kestus“).

39 Arrow' Taani lepingu sisu osas tuleb märkida, et:

— preambuli esimene, kolmas ja viies kuni üheksas põhjendus vastavad sisuliselt Arrow' UK lepingu preambuli esimesele, neljandale ja kuuendale kuni kaheksandale põhjendusele, kusjuures Arrow' Taani lepingu preambuli üheksandas põhjenduses viidatakse Arrow'le siduvaks muudetud kohtumäärusele;

— lepingu punktis 1.1 on ette nähtud, et „Arrow [Group] nõustub tühistama ja peatama tsitalopraami sisaldavate toodete mis tahes importimise, valmistamise, tootmise, müügi või muu turustamise, mis Lundbecki hinnangul rikub tema intellektuaalomandiõigusi [Taani] territooriumil [Arrow' Taani lepingu] kehtivuse ajal“;

— lepingu punktis 2.1 on märgitud, et hüvitisena Arrow Groupi võetud kohustuste eest tasub Lundbeck viimasele 500 000 Ühendriikide dollari (USD) suuruse summa;

— lepingu punktis 2.2 on märgitud, et juhul kui Arrow' vastu esitatud hagi raames tehtud lõplikus otsuses tuvastatakse, et Arrow Group ei rikkunud Lundbecki intellektuaalomandiõigusi, kujutab lepingu punktis 2.1 toodud summa täielikku hüvitist, mida Arrow Group võiks Lundbeckilt saada kahju eest, mis ta kandis Arrow' Taani lepingu punktist 1.1 tulenevate kohustuste tõttu;

— lepingu punktis 3.1 on lisatud, et Lundbeck ostab hinnaga 147 000 dollarit Arrow Groupi tsitalopraami varud, mis koosnevad ligikaudu 1 miljonist tabletist.

C – Leping Alpharmaga

40 Lundbeck sõlmis Alpharmaga 22. veebruaril 2002 lepingu (edaspidi „Alpharma leping“) perioodiks alates sellest kuupäevast kuni 30. juunini 2003 (edaspidi „Alpharma lepingu kestus“).

41 Enne kõnealuse lepingu sõlmimist oli Alpharma 2002. aasta jaanuaris ostnud Alfred E. Tiefenbacher GmbH & Co. (edaspidi „Tiefenbacher“) niisuguse geneerilise tsitalopraami tablettide varud, mis oli välja arendatud ravimi toimeainest tsitalopraam, mida India äriühing Cipla tootab tema protsesside abil (edaspidi „Cipla tsitalopraam“ või „Cipla ravimi toimeaine“), ning Alpharma tellis temalt tablette juurde.

42 Alpharma lepingu preambuli kohta tuleb eelkõige märkida, et:

— esimeses põhjenduses on märgitud, et „Lundbeck on niisuguste intellektuaalomandiõiguste omanik, mis hõlmavad eelkõige patente […] ravimi toimeaine „Citalopram“ (lepingu kogu tekstis läbivalt kirjutatud suure algustähega) tootmiseks, mille hulka kuuluvad patendid, mis on toodud lepingu A lisas […]“ (edaspidi „A lisa“);

— teise põhjenduse kohaselt toodab ja müüb Lundbeck „Citalopram'i“ sisaldavaid farmaatsiatooteid kõigis liikmesriikides ning Norras ja Šveitsis, kusjuures need riigid koos on määratletud kui „Territoorium“;

— kolmandas ja neljandas põhjenduses mainitakse asjaolu, et Alpharma tootis või ostis „Citalopram'i“ sisaldavaid farmaatsiatooteid „Territooriumil“ ilma Lundbecki nõusolekuta;

— viiendas ja kuuendas põhjenduses tuuakse välja asjaolu, et Lundbeck viis Alpharma toodete suhtes läbi laboratoorsed testid, mille tulemused andsid viimasele piisava aluse arvata, et nende toodete tootmiseks kasutatud tootmismeetodid rikuvad tema intellektuaalomandiõigusi;

— seitsmendas põhjenduses on märgitud, et 31. jaanuaril 2002 esitas Lundbeck Ühendkuningriigi kohtule hagiavalduse (edaspidi „patendist tulenevate õiguste rikkumise hagi Alpharma vastu“), selleks et esialgne ettekirjutus tehtaks „tsitalopraami sisaldavate toodete müümise suhtes Alpharma poolt, mis on vastuolus Lundbecki intellektuaalomandiõigustega“;

— kaheksandas põhjenduses on toodud, et Alpharma möönab, et Lundbecki järeldused on õiged, ning ta kohustub „selliseid tooteid“ turule mitte viima;

— üheksandas ja kümnendas põhjenduses on täpsustatud, et Lundbeckil:

  — „tuleb Alpharmale tasuda hüvitist, et oleks võimalik vältida patentide alast kohtuvaidlust“, mille tulemus ei pruugi täieliku kindlusega olla ette nähtav ning mis on kulukas ja aeganõudev;

  — „tuleb kohtuvaidluse lahendamiseks Alpharmalt osta tsitalopraami sisaldavate toodete kogu varud ning tasuda viimasele nende toodete eest hüvitis“.

43 Alpharma lepingu põhiosa kohta tuleb muu hulgas märkida, et:

— punktis 1.1 on ette nähtud, et Alpharma ja tema tütarettevõtjad „katkestavad ja lõpetavad tsitalopraami sisaldavate farmaatsiatoodete importimise, […] tootmise […] või müümise ning hoiduvad sellest territooriumil […] [asjaomase perioodi] jooksul“ ning Lundbeck loobub Alpharma vastu esitatud hagist;

— samas punktis on täpsustatud, et seda ei kohaldata estsitalopraami suhtes;

— punktis 1.2 on märgitud, et „[j]uhul kui rikutakse [punktis 1.1] kindlaks määratud kohustust või Lundbecki vastava taotluse korral nõustub Alpharma […] vabatahtlikult esialgse ettekirjutuse kohaldamisega mis tahes pädeva kohtu poolt „territooriumi“ mis tahes riigis“ ning et Lundbecki puhul võidakse ettekirjutus teha, ilma et ta deponeeriks tagatise;

— punktis 1.3 on täpsustatud, et hüvitisena selles lepingus ette nähtud kohustuste eest ning selleks et vältida kohtumenetluse kulusid ja kestust, maksab Lundbeck Alpharmale 12 miljoni dollari suuruse summa, millest 11 miljonit dollarit “Citalopram'i“ sisaldavate Alpharma toodete eest, kusjuures summa tuleb tasuda kolmes 4 miljoni dollari suuruses osas vastavalt 31. märtsil 2002, 31. detsembril 2002 ja 30. juunil 2003;

— punktis 2.2 on ette nähtud, et hiljemalt 31. märtsiks 2002 tarnib Alpharma Lundbeckile kõik „Citalopram'i“ sisaldavate toodete varud, mis on sel kuupäeval tema valduses, nimelt 9,4 miljonit tabletti, mis olid tema valduses Alpharma lepingu sõlmimise ajal, ning tema tellitud 16 miljonit tabletti.

44 A lisa sisaldab nimekirja 28 taotluse kohta, mille Lundbeck esitas intellektuaalomandiõiguste saamiseks enne lepingu allkirjastamist, millest 9 olid juba selleks kuupäevaks aegunud. Kõnealused intellektuaalomandiõigused puudutasid tsitalopraami ravimi toimeaine tootmiseks vajalikke protsesse, mida hõlmasid patendid kristalliseerimisele ja õhukeseks kihiks destilleerimisele.

45 Lisaks tuleb täpsustada, et 2. mail 2002 tegi Ühendkuningriigi kohus õiguslikult siduvaks muudetud kohtumääruse, milles oli ette nähtud, et patentidest tulenevate õiguste rikkumise hagi menetlus Alpharma vastu peatatakse, kuna Lundbeck ja teiste hulgas Alpharma on sõlminud lepingu, mille kohaselt viimane ja tema tütarettevõtjad „tühistavad ja lõpetavad [liikmesriikides], Norras ja Šveitsis („asjassepuutuvad territooriumid“) niisuguste tsitalopraami sisaldavate farmaatsiatoodete importimise, […] tootmise […] või müümise ja loobuvad sellest, mis sisaldavad tsitalopraami, mida toodetakse protsesside abil, millele on viidatud [Ühendkuningriigi ametivõimude antud patentides kristalliseerimisele ja õhukeseks kihiks destilleerimisele] või mis tahes muud patendis, mis on antud või mida on taotletud „asjassepuutuvatel territooriumidel“ kuni 30. juunini 2002“ (edaspidi „Alpharmale õiguslikult siduvaks muudetud kohtumäärus“).

D – *Leping Ranbaxyga*

46 Lundbeck allkirjastas Ranbaxy Laboratories'iga 16. juunil 2002 lepingu (edaspidi „Ranbaxy leping“) kehtivusega 360 päeva. 19. veebruaril 2003 (edaspidi „Ranbaxy lisa“) allkirjastatud lisa alusel pikendati lepingut kuni 31. detsembrini 2003. Lepingu kogukestus on seega 16. juunist 2002 kuni 31. detsembrini 2003 (edaspidi „Ranbaxy lepingu kehtivus“).

47 Ranbaxy lepingu preambulis (edaspidi „Ranbaxy preambul“) on ette nähtud:

— Ranbaxy Laboratories taotles Indias kahte patenti tsitalopraami tootmise protsessile ning tootis tsitalopraami sisaldavaid ravimeid kavatsusega viia need turule eelkõige EMPs (Ranbaxy preambuli teine ja kolmas põhjendus ning Ranbaxy lepingu A lisa);

— Lundbeck viis kõnealuse tsitalopraami suhtes läbi laboratoorsed testid ja järeldas sellest, et kasutatud protsessid rikuvad patenti amiidile ja patenti joodile, kusjuures viimast ei olnud veel antud (vt punkt 19 eespool), samas kui Ranbaxy Laboratories vaidleb selliste rikkumiste olemasolule vastu (Ranbaxy preambuli viies kuni kaheksas põhjendus);

— Lundbeck ja Ranbaxy Laboratories jõudsid kokkuleppele, et vältida patentide alast kohtuvaidlust, mis on kulukas ja aeganõudev ning mille tulemus ei pruugi täieliku kindlusega olla ette nähtav (preambuli üheksas põhjendus).

48 Ranbaxy lepingus on muu hulgas kokku lepitud:

— „[t]ingimusel, et Lundbeck järgib tingimusi ja sooritab makseid, mis on [käesolevas lepingus] ette nähtud, ei kasuta Ranbaxy Laboratories õigusi, mis põhinevad [käesoleva lepingu preambulis viidatud] [p]atenditaotlusel või mis tahes Ranbaxy Laboratories'i kasutataval tootmismeetodil, ning [eelkõige EMPs] tühistab ja lõpetab sellel põhinevate farmaatsiatoodete tootmise või müümise ja loobub sellest kõnealuse lepingu kehtivuse ajal" (Ranbaxy lepingu punkt 1.1 ning Ranbaxy lisa punkt 1.0);

— „punktis 1.1 ette nähtud kohustuste rikkumise korral või Lundbecki vastaval taotlusel" nõustuvad Ranbaxy Laboratories ja Ranbaxy (UK) alluma pädevate siseriiklike kohtute kohaldatavatele esialgse ettekirjutuse meetmetele, ilma et Lundbeck peaks deponeerima tagatise või võtma mõne muu kohustuse peale nende, mis tulenevad nimetatud lepingust (Ranbaxy lepingu punkt 1.2);

— lähtudes poolte vahel sõlmitud lepingust, tasub Lundbeck Ranbaxy Laboratories'ile 9,5 miljoni dollari suuruse summa osamaksetena asjassepuutuva perioodi jooksul (Ranbaxy lepingu punkt 1.3 ning Ranbaxy lisa punkt 2.0);

— Lundbeck müüb Ranbaxy Laboratories'ile või Ranbaxy (UK)-le tsitalopraami tablette 40% suuruse hinnaalandusega hinnalt väljaspool tehast, selleks et viimased müüksid tablette Ühendkuningriigi turul (Ranbaxy lepingu punkt 1.3 ja B lisa);

— Lundbeck ja Ranbaxy Laboratories kohustuvad mitte esitama kohtusse vastastikku hagisid, mis põhinevad mis tahes patendil, millele on viidatud eespool lepingus kui sellises (Ranbaxy lepingu punkt 1.4).

IV – *Komisjoni toimingud farmaatsiasektoris ja haldusmenetlus*

49 Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen (KFST, Taani konkurentsi- ja tarbijakaitseamet) teavitas Euroopa Ühenduste Komisjoni 2003. aasta oktoobris kõnealuste lepingute olemasolust.

50 Kuna enamik lepingutest puudutas kogu EMPd või igal juhul muid liikmesriike peale Taani Kuningriigi, siis lepiti kokku, et komisjon analüüsib lepingute kooskõla konkurentsiõigusega ning KFST selle küsimusega enam ei tegele.

51 Ajavahemikus 2003–2006 viis komisjon Lundbecki ning teiste farmaatsiasektoris tegutsevate äriühingute suhtes läbi kontrollimise nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 [ELTL] artiklites [101] ja [102] sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) artikli 20 lõike 4 tähenduses. Lisaks saatis komisjon Lundbeckile ja ühele teisele äriühingule teabenõude selle määruse artikli 18 lõike 2 tähenduses.

52 Komisjon võttis 15. jaanuaril 2008 vastu otsuse farmaatsiasektorit puudutava uurimise algatamise kohta kooskõlas määruse nr 1/2003 artikliga 17 (juhtum COMP/D2/39514). Otsuse ainsas artiklis on märgitud, et läbiviidav uurimine puudutab inimtervishoius kasutatavate uuenduslike ja geneeriliste ravimite turuleviimist.

53 Komisjon võttis 8. juulil 2009 vastu teatise, milles ta kokkuvõtvalt esitas oma aruande farmaatsiasektoris läbi viidud uurimise kohta. Teatis sisaldas tehnilise lisana tervikversiooni kõnealusest uurimisaruandest, mis oli komisjoni töödokumendi kujul kättesaadav üksnes inglise keeles.

54 Komisjon algatas 7. jaanuaril 2010 Lundbecki suhtes ametliku uurimismenetluse.

55 Komisjon saatis 2010. aastal ja 2011. aasta esimeses kvartalis teabenõuded Lundbeckile ja teistele äriühingutele, kes olid vaidlusaluste lepingute pooled.

56 Komisjon algatas 24. juulil 2012 menetluse vaidlusaluste lepingute poolteks olevate äriühingute suhtes ning saatis neile ja Lundbeckile teabenõuded.

57 Kõik teatise adressaadid, kes esitasid vastava taotluse, kuulati ära 14. ja 15. märtsil 2013 aset leidnud suulisel ärakuulamisel.

58 Komisjon saatis 12. aprillil 2013 vastuväiteteatise adressaatidele asjaolude kirjelduse.

59 Ärakuulamise eest vastutav ametnik koostas 17. juunil 2013 oma lõpparuande.

60 Komisjon tegi 19. juunil 2013 otsuse C(2013) 3803 final [ELTL] artikli 101 ning EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum AT/39226 – Lundbeck) (edaspidi „vaidlustatud otsus“).

V – *Vaidlustatud otsus*

61 Vaidlustatud otsuses tuvastas komisjon, et vaidlusalused lepingud on eesmärgi tõttu konkurentsi piiravad ELTL artikli 101 lõike 1 ja EMP lepingu artikli 53 lõike 1 (vaidlustatud otsuse artikli 1 lõige 1) tähenduses.

62 Merck (GUK) ja Lundbecki vahel sõlmitud kaks lepingut loeti üheks vältavaks rikkumiseks kestusega 24. jaanuarist 2002 kuni 1. novembrini 2003.

63 Nagu ilmneb vaidlustatud otsuse põhjendustes 824 ja 874 toodud kokkuvõttest, tugines komisjon siinkohal eelkõige järgmistele elementidele:

— kõnealuste lepingute sõlmimise ajal olid Lundbeck ja Merck (GUK) Ühendkuningriigis ja EMPs vähemalt potentsiaalsed konkurendid ning Ühendkuningriigis enne teist UK lepingu pikendamist tegelikud konkurendid;

— Lundbeck andis nende lepingute alusel Merck (GUK)-ile üle olulise väärtusega vara;

— kõnealune vara üleandmine oli seotud asjaoluga, et Merck (GUK) nõustus nendes lepingutes sisalduvate piirangutega turule sisenemisel, iseäranis asjaoluga, et Merck (GUK) kohustus mitte müüma Natco tsitalopraami või mõnda muud geneerilist tsitalopraami Ühendkuningriigis ja EMPs nende lepingute vastava kehtivuse ajal;

— kõnealune vara üleandmine vastas ligikaudu kasumile, mida Merck (GUK) lootis saada, kui ta oleks turule edukalt sisenenud;

— Lundbeck ei oleks protsessi hõlmavatele patentidele tuginedes saanud selliseid piiranguid saavutada, kuna nende lepingute alusel Merck (GUK)-l lasuvad kohustused ületasid protsessi hõlmavate patentide omanikele antud õigusi;

— kõnealustes lepingutes ei võtnud Lundbeck endale kohustust hoiduda esitamast Merck (GUK) vastu patendist tulenevate õiguste rikkumise hagi, juhul kui viimane siseneb turule geneerilise tsitalopraamiga pärast lepingute kehtivusaja lõppemist.

64 Arrow'i ja Lundbecki vahel sõlmitud kaks lepingut loeti üheks ja vältavaks rikkumiseks kestusega 24. jaanuarist 2002 kuni 20. oktoobrini 2003.

65 Nagu ilmneb vaidlustatud otsuse põhjendustes 962 ja 1013 toodud kokkuvõttest vastavalt Arrow' UK lepingu ja Arrow' Taani lepingu kohta, tugines komisjon eelkõige järgmistele elementidele:

— kõnealuste lepingute sõlmimise ajal olid Lundbeck ja Arrow Ühendkuningriigis ja Taanis vähemalt potentsiaalsed konkurendid;

— Lundbeck andis nende lepingute alusel Arrow'le üle olulise väärtusega vara;

— kõnealune vara üleandmine oli seotud asjaoluga, et Arrow nõustus nendes lepingutes sisalduvate piirangutega Ühendkuningriigis ja Taanis tsitalopraami turule sisenemisel, iseäranis asjaoluga, et Arrow' kohustus nende lepingute vastava kehtivuse ajal mitte müüma geneerilist tsitalopraami, mida Lundbeck luges tema patentidest tulenevate õiguste rikkumiseks;

— kõnealune vara üleandmine vastas sisuliselt kasumile, mida Arrow' oleks võinud saada, kui ta oleks turule edukalt sisenenud;

— Lundbeck ei oleks oma uute patentide kohaldamise tõttu saanud selliseid piiranguid saavutada, kuna nende lepingute alusel Arrow'l lasuvad kohustused ületasid protsessi hõlmavate patentide omanikule antud õigusi;

— kõnealustes lepingutes ei võtnud Lundbeck endale kohustust hoiduda esitamast Arrow' vastu patendist tulenevate õiguste rikkumise hagi, juhul kui viimane siseneb pärast ühe või teise lepingu kehtivusaja lõppemist geneerilise tsitalopraamiga Ühendkuningriigi turule või Taani turule.

66 Alpharma lepingu osas – nagu see ilmneb vaidlustatud otsuse põhjenduses 1087 toodud kokkuvõttest – tugines komisjon eelkõige järgmistele elementidele:

— kõnealuse lepingu sõlmimise ajal olid Lundbeck ja Alpharma kontsern paljudes EMP riikides vähemalt potentsiaalsed konkurendid;

— Lundbeck andis selle lepingu alusel Alpharma kontsernile üle olulise väärtusega vara;

— kõnealune vara üleandmine oli seotud asjaoluga, et Alpharma kontsern nõustus selles lepingus sisalduvate piirangutega tema turule sisenemisel, iseäranis asjaoluga, et Alpharma kontsern kohustus asjaomasel perioodil geneerilist tsitalopraami EMPs mitte müüma;

— kõnealune vara üleandmine vastas sisuliselt kasumile, mida Alpharma kontsern oleks võinud saada, kui ta oleks turule edukalt sisenenud;

— Lundbeck ei oleks selliseid piiranguid saanud saavutada nende patentide kohaldamise tõttu, mis olid antud kristalliseerimisele ja õhukeseks kihiks destilleerimisele, kuna selle lepingu alusel Alpharma kontsernil lasuvad kohustused ületasid protsessi hõlmavate patentide omanikule antud õigusi;

— kõnealuses lepingus ei võtnud Lundbeck endale kohustust hoiduda esitamast Alpharma kontserni vastu patendist tulenevate õiguste rikkumise hagi, juhul kui viimane siseneb turule geneerilise tsitalopraamiga pärast lepingu kehtivusaja lõppemist.

67 Ranbaxy lepingu osas – nagu see ilmneb vaidlustatud otsuse põhjenduses 1174 toodud kokkuvõttest – tugines komisjon eelkõige järgmistele elementidele:

— kõnealuse lepingu sõlmimise ajal olid Lundbeck ja Ranbaxy EMPs vähemalt potentsiaalsed konkurendid;

— Lundbeck andis selle lepingu alusel Ranbaxyle üle olulise väärtusega vara;

— kõnealune vara üleandmine oli seotud asjaoluga, et Ranbaxy nõustus selles lepingus sisalduvate piirangutega tema turule sisenemisel, iseäranis asjaoluga, et Ranbaxy kohustus asjaomasel perioodil oma tsitalopraami EMPs mitte tootma ega müüma ei oma tütarettevõtjate vahendusel ega kolmandate isikute kaudu;

— kõnealune vara üleandmine ületas märkimisväärselt kasumit, mida Ranbaxy oleks kuni käesoleva ajani tema poolt toodetava geneerilise tsitalopraami müügist võinud saada;

— Lundbeck ei oleks oma protsessi hõlmavate patentide kohaldamise tõttu saanud selliseid piiranguid saavutada, kuna selle lepingu alusel Ranbaxyl lasuvad kohustused ületasid protsessi hõlmavate patentide omanikule antud õigusi;

— kõnealuses lepingus ei võtnud Lundbeck endale kohustust hoiduda esitamast Ranbaxy vastu patendist tulenevate õiguste rikkumise hagi, juhul kui viimane siseneb turule oma geneerilise tsitalopraamiga pärast vaidlusaluse lepingu kehtivusaja lõppemist.

68 Komisjon määras ka vaidlusaluste lepingute kõigile pooltele trahvid. Selleks kasutas ta suuniseid määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (ELT 2006, C 210, lk 2; edaspidi „2006. aasta suunised“). Lundbecki osas järgis komisjon 2006. aasta suunistes kirjeldatud üldmeetodit, mis põhineb asjaomase toote müügist iga kartelliosalise saadud käibel (vaidlustatud otsuse põhjendused 1316–1358). Seevastu vaidlusaluste lepingute teiste poolte, nimelt geneeriliste ravimite tootjate puhul kasutas komisjon suuniste punktis 37 ette nähtud võimalust juhtumi eripäradest tingituna loobuda nende poolte puhul kõnealusest meetodist (vaidlustatud otsuse põhjendus 1359).

69 Nii leidis komisjon vaidlusaluste lepingute ülejäänud poolte osas peale Lundbecki, et trahvi põhisumma kindlaksmääramiseks ja trahvi piisavalt hoiatava mõju tagamiseks tuleb arvesse võtta nende summade suurust, mille Lundbeck neile nende lepingute alusel üle kandis, eristamata seejuures rikkumisi nende laadi või geograafilise ulatuse poolest, mis on tegurid, mida vaidlustatud otsuses käsitleti üksnes ammendavuse huvides (vaidlustatud otsuse põhjendus 1361).

70 Lundbecki suhtes kohaldas komisjon seevastu 2006. aasta suunistes kirjeldatud üldmeetodit, tuginedes müügiväärtusele asjaomasel turul. Kuna tsitalopraami müük vaidlusaluste lepingute kestuse ajal vähenes Lundbeckil märkimisväärselt ning müük ei hõlmanud tervet aruandeaastat, arvutas komisjon keskmise aastase müügiväärtuse. Selleks arvutas komisjon kõigepealt Lundbecki tsitalopraami igakuise keskmise müügiväärtuse kõigi vaidlusaluste lepingute kestuse ajal ning pärast seda korrutas ta selle väärtuse kaheteistkümnega (vaidlustatud otsus põhjendus 1326 ning joonealune märkus nr 2215).

71 Lisaks määras komisjon Lundbeckile neli eraldi trahvi, arvestades et kuut vaidlusalust lepingut loeti nelja erineva rikkumise aluseks, sest kaks lepingut Lundbecki ja Merck (GUK) vahel kujutasid endast ühte ja vältavat rikkumist, nagu ka kaks lepingut Lundbecki ja Arrow’ vahel. Selleks et trahv ei muutuks ebaproportsionaalseks, kohaldas komisjon juhtumi asjaoludest tulenevalt siiski trahvi vähendavat parandustegurit, mis põhines meetodil, mis kajastab erinevate rikkumiste vahel geograafilisi ja ajalisi kattumisi (vaidlustatud otsuse põhjendus 1329). Nimetatud meetodi abil vähendati trahvi 15% võrra iga sellise rikkumise puhul, kus tuvastati kattumised (vaidlustatud otsuse joonealune märkus nr 2218).

72 Lähtudes tuvastatud rikkumiste raskusest, kusjuures need rikkumised kvalifitseeris komisjon „rasketeks“, sest need hõlmasid turult väljatõrjumist, Lundbecki suurt turuosa kõnealuste rikkumistega seotud toodete puhul, vaidlusaluste lepingute väga laia geograafilist ulatust ja asjaolu, et kõik need lepingud viidi ellu, leidis komisjon, et osakaal kohaldatavast müügiväärtusest tuleb määrata 11%-le rikkumiste puhul, mille geograafiliseks ulatuseks oli kogu EMP, ning 10%-le muude rikkumiste puhul (vaidlustatud otsuse põhjendused 1331 ja 1332).

73 Komisjon kohaldas nimetatud summale kordajat, selleks et arvesse võtta rikkumiste kestust (vaidlustatud otsuse põhjendused 1334–1337), ning 2006. aasta suuniste punkti 25 alusel 10% suurust täiendavat summat esimesele toimepandud rikkumisele, nimelt rikkumisele, mis puudutas Arrow'ga sõlmitud lepinguid, eesmärgiga tagada hagejatele määratud trahvide piisavalt hoiatav mõju (vaidlustatud otsuse põhjendus 1340).

74 Uurimise kogukestuse alusel vähendas aga komisjon vaidlustatud otsuse kõigile adressaatidele määratud trahve 10% võrra (vaidlustatud otsuse põhjendused 1349 ja 1380).

75 Nende kaalutluste tõttu ja võttes arvesse asjaolu, et Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu kirjutas alla Lundbeck Ltd, määras komisjon Lundbeck A/S-ile kogutrahvi summas 93 766 000 eurot, millest 5 306 000 eurot solidaarselt Lundbeck Ltd-ga ning mis jaguneb järgnevalt (vaidlustatud otsuse põhjendused 1238, 1358 ja artikkel 2):

— 19 893 000 eurot Merck (GUK)-ga sõlmitud lepingute eest, millest 5 306 000 eurot solidaarselt Lundbeck Ltd-ga;

— 12 951 000 eurot Arrow'ga sõlmitud lepingute eest;

— 31 968 000 eurot Alpharmaga sõlmitud lepingu eest;

— 28 954 000 eurot Ranbaxyga sõlmitud lepingu eest.

Menetlus ja poolte nõuded

76 Hagejad Lundbeck A/S ja Lundbeck Ltd esitasid 30. augustil 2013 Üldkohtu kantseleisse käesoleva hagi.

77 Üldkohtu üheksanda koja presidendi 20. mai 2014. aasta määrusega anti European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations'ile (edaspidi „EFPIA" või „menetlusse astuja") luba astuda käesolevasse menetlusse hagejate nõuete toetuseks.

78 Üldkohtu 2. mai 1991. aasta kodukorra artiklis 64 ette nähtud menetlust korraldavate meetmete raames paluti põhikohtuasja pooltel EFPIA kui menetlusse astuja seisukohtade kohta kirjalikult esitada oma seisukohad küsimuses, millised tagajärjed võivad 11. septembri 2014. aasta otsusel kohtuasjas CB *vs.* komisjon (C-67/13 P, EKL, EU:C:2014:2204) olla käesolevas asjas.

79 Põhikohtuasja pooled esitasid oma seisukohad määratud tähtaja jooksul dokumentides, mis saabusid Üldkohtu kantseleisse 15. jaanuaril 2015.

80 Menetluse kirjalik osa lõpetati samal päeval.

81 Ettekandja-kohtuniku ettepanekul otsustas Üldkohus (üheksas koda) avada menetluse suulise osa ning kodukorra artiklis 89 ette nähtud menetlust korraldavate meetmete raames esitas pooltele kirjalikult vastamiseks küsimused.

82 Pooled vastasid nimetatud küsimustele määratud tähtaja jooksul dokumentides, mis saabusid Üldkohtu kantseleisse 30. oktoobril 2015.

83 Poolte kohtukõned ja vastused Üldkohtu suuliselt esitatud küsimustele kuulati ära 26. novembri 2015. aasta kohtuistungil.

84 Hagejad paluvad Üldkohtul:

— määrata menetlustoiming, selleks et komisjon esitaks KFST-ga peetud kirjavahetusest kärbeteta versioonid;

— tühistada vaidlustatud otsus;

— teise võimalusena tühistada trahvid, mis neile vaidlustatud otsuse alusel määrati;

— kolmanda võimalusena vähendada oluliselt nende trahvide summat;

— igal juhul mõista komisjonilt välja hagejate kantud kulud;

— määrata menetlustoimingud, mida Üldkohus peab otstarbekaks.

85 Komisjon palub Üldkohtul:

— jätta hagi põhjendamatuse tõttu rahuldamata;

— mõista hagejatelt välja kulud, välja arvatud menetlusse astuja kantavad kulud;

— otsustada, et menetlusse astuja kannab oma kulud.

86 Menetlusse astuja palub Üldkohtul:

— tühistada vaidlustatud otsus hagejaid puudutavas osas;

— mõista komisjonilt välja menetlusse astuja kantud kulud.

87 Mis puudutab hagejate esitatud nõuet, milles paluti, et Üldkohus määraks menetlustoimingu, selleks et komisjon esitaks KFST-ga peetud kirjavahetusest kärbeteta versioonid, siis tuleb märkida, et pärast seda, kui nimetatud dokumendid esitati omal algatusel käesoleva hagiavalduse raames, kinnitasid hagejad kohtuistungil, et nad loobuvad sellest nõudest.

Õiguslik käsitlus

88 Hagejad esitavad oma hagiavalduse põhjendamiseks kümme väidet. Väiteid tuleb analüüsida nende esitamise järjekorras.

I – *Esimene väide, et rikutud on õigusnormi ja tehtud hindamisviga, kuna vaidlustatud otsuses leiti, et geneeriliste ravimite tootjad ja Lundbeck olid vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal vähemalt potentsiaalsed konkurendid*

89 Hagejad väidavad, et vaidlustatud otsuses tõlgendatakse küsimuse puhul, kas leping piirab potentsiaalset konkurentsi, valesti asjakohast kohtupraktikat, mille kohaselt on eeldatav, et lepingu puudumisel esinevad tegelikud ja konkreetsed võimalused turule sisenemiseks, ning hagejad leiavad, et komisjon jättis selles osas olulised asjaolud tähelepanuta.

90 Enne hagejate argumentide analüüsimist tuleb lühidalt meelde tuletada asjakohast kohtupraktikat ning lähenemist, mida komisjon kasutas vaidlustatud otsuses potentsiaalse konkurentsi kohta Lundbecki ja geneeriliste ravimite tootjate vahel.

A – *Analüüs potentsiaalse konkurentsi kohta vaidlustatud otsuses*

91 Vaidlustatud otsuse põhjendustes 615–620 analüüsis komisjon farmaatsiasektorile omaseid tunnusjooni ja eristas kahte staadiumi, millal selles sektoris võib potentsiaalset konkurentsi esineda.

92 Esimene staadium algab aastaid enne ravimi toimeainele antud patendi aegumist, kui geneeriliste ravimite tootjad, kes soovivad asjaomasest ravimist geneerilise versiooni välja lasta, hakkavad arendama elujõulisi tootmisprotsesse, mis päädivad tootega, mis vastab õigusaktidest tulenevatele nõuetele. Edasi on teises staadiumis turule tegeliku sisenemise ettevalmistamiseks vajalik, et geneeriliste ravimite tootja saab Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. novembri 2001. aasta direktiivi 2001/83/EÜ inimtervishoius kasutatavaid ravimeid käsitlevate ühenduse eeskirjade kohta (EÜT L 311, lk 67; ELT eriväljaanne 13/27, lk 69) tähenduses müügiloa, et ta hangib tabletid ühelt või mitmelt geneeriliste ravimite tootjalt või toodab need ise, et ta leiab edasimüüjad või loob oma müügivõrgu, mis tähendab, et ta teeb hulga esialgseid toiminguid, ilma et turul kunagi esineks tegelikku konkurentsi.

93 Ravimi toimeainele antud patendi järgnev aegumine loob seega dünaamilise konkurentsi, mille käigus toodavad erinevad ettevõtjad geneerilisi ravimeid, võisteldes selleks, et esimesena siseneda turule. Neist ettevõtjatest esimene, kellel õnnestub turule siseneda, võib saada suure kasumi, enne kui konkurents tiheneb ning hinnad langevad märkimisväärselt. Seetõttu on nimetatud ettevõtjad valmis tegema suuri investeeringuid ja võtma olulisi riske, et olla esimesed asjaomase toote turule sisenemisel, niipea kui asjaomase ravimi toimeainele antud patent aegub.

94 Potentsiaalse konkurentsi nendes kahes staadiumis seisavad ettevõtjad, kes toodavad geneerilisi ravimeid või kavatsevad neid müüa, sageli silmitsi patendi- ja intellektuaalomandiõiguse küsimustega. Siiski leiavad nad üldiselt võimaluse vältida niisuguste olemasolevate patentide mis tahes rikkumist, nagu protsessi hõlmavad patendid. Neil on selles osas nimelt palju võimalusi, nagu võimalus nõuda patendist tulenevate õiguste rikkumise puudumise tuvastamist või „takistuste kõrvaldamist“, teavitades originaalravimite tootjat oma kavatsusest siseneda turule. Samuti võivad nad välja lasta oma „riskiga“ tooteid, kaitstes end võimalike süüdistuste vastu patendist tulenevate õiguste rikkumises või esitades vastuhagi, selleks et kahtluse alla seada nende patentide kehtivus, millele tuginetakse õiguste rikkumise tuvastamise hagis. Lõpuks võivad nad teha ka koostööd oma ravimi toimeaine tarnijaga, et muuta tootmisprotsessi või vähendada patendist tulenevate õiguste rikkumise ohtu või ka niisuguse riski vältimiseks pöörduda ravimi toimeainet tootva teise ettevõtja poole.

95 Vaidlustatud otsuse põhjendustes 621–623 tuletas komisjon meelde, et käesolevas asjas aegusid Lundbecki algsed patendid enamikus EMP riikides 2002. aasta jaanuaris. See tõi kaasa dünaamilise konkurentsi, milles paljud ettevõtjad tootsid või müüsid geneerilisi ravimeid, olles teinud toimingud, selleks et turule sisenemisel olla esimesed. Lundbeck tajus vastavat ohtu alates 1999. aasta detsembrist, kui ta kinnitas oma 2000. aasta strateegiakavas, et „2002. aastaks on tõenäoline, et geneerilised ravimid on hõivanud Cipramili müügist olulise turuosa“. Samuti tõdes Lundbeck 2001. aasta detsembris oma 2002. aasta strateegiakavas, et ta eeldab, et geneerilistest ravimitest tingitud konkurents riivab tõsiselt iseäranis Ühendkuningriigi turgu. Neid elemente arvesse võttes järeldas komisjon, et geneeriliste ravimite tootjad avaldasid Lundbeckile vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal konkurentsisurvet.

96 Pealegi märkis komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 624–633, et patentide vaidlustamise asjaolu kinnitas potentsiaalse konkurentsi olemasolu farmaatsiasektoris. Siinkohal tuletas ta meelde, et geneerilisi ravimeid müüa soovivad ettevõtjad ei ole EMPs kohustatud tõendama, et nende tooted ei riku ühtki patenti, selleks et saada müügiluba või alustada nende toodete turustamist. Nimelt peab originaalravimite tootja tõendama, et need tooted rikuvad vähemalt esmapilgul üht tema patentidest, selleks et kohus saaks asjaomast ettevõtjat kohustada neid tooteid turul enam mitte müüma. Käesoleval juhul leidis aga komisjon, lähtudes eelkõige poolte hinnangutest vaidlusalustes lepingutes, et patent kristalliseerumisele, millele Lundbeck peamiselt tugines, et takistada geneeriliste ravimite turule toomist Ühendkuningriigis, tunnistatakse kohtu poolt 60% tõenäosusega kehtetuks ning et

geneeriliste ravimite tootjad tajusid patenti väheuuenduslikuna. Neil asjaoludel leidis komisjon, et geneeriliste ravimite tootjate „riskiga“ sisenemine turule ning võimalik olukord, kus nad on sunnitud silmitsi seisma Lundbecki patendist tulenevate õiguste rikkumise hagiavaldustega, kujutasid endast potentsiaalse konkurentsi väljendust. Seetõttu järeldas komisjon, et Lundbeckile kuuluvad protsessi hõlmavad patendid ei võimaldanud blokeerida kõiki võimalusi, mis olid geneeriliste ravimite tootjatel turule sisenemisel.

97 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 635 tuvastas komisjon käesoleval juhul kaheksa viisi võimalikuks sisenemiseks kõnealusele turule:

— esiteks, „riskiga“ toote väljalaskmine, seistes silmitsi Lundbecki võimalike patendist tulenevate õiguste rikkumise hagiavaldustega;

— teiseks, pingutuste tegemine, et „kõrvaldada takistused“ originaalravimite tootjaga enne turule sisenemist iseäranis Ühendkuningriigis;

— kolmandaks, nõude esitamine, et siseriiklik kohus tuvastaks patendist tulenevate õiguste rikkumise puudumise enne turule sisenemist;

— neljandaks, tuginemine patendi kehtetusele vastuhagi raames siseriikliku kohtu menetluses, milles originaalravimite tootja esitas patendist tulenevate õiguste rikkumise hagi;

— viiendaks, patendi vaidlustamine pädevas siseriiklikus ametiasutuses või EPA-s, nõudes nimetatud patendi tühistamist või sellesse piirangute tegemist;

— kuuendaks, koostöö tegemine ravimi toimeaine tegeliku tootja või tarnijaga – Merck (GUK) puhul Schweizerhall Pharma International GmbH (edaspidi „Schweizerhall“) –, selleks et muuta ravimi toimeaine tootja tootmisprotsessi nii, et kõrvaldatakse oht rikkuda õigusi, mis tulenevad originaalravimite tootjale kuuluvatest protsessi hõlmavatest patentidest, või vähendatakse seda ohtu;

— seitsmendaks, olemasoleva varustuslepingu raames pöördumine mõne muu sellise ettevõtja poole, kes toodab ravimi toimeainet;

— kaheksandaks, väljaspool olemasolevat varustuslepingut pöördumine mõne muu sellise ettevõtja poole, kes toodab ravimi toimeainet, kas siis põhjusel, et niisugune pöördumine on selle lepingu kohaselt lubatav, või võimalikul põhjusel, et ainuõiguslik varustusleping võib olla tühine, kui ravimi toimeaine puhul tuvastatakse, et sellega rikutakse õigusi, mis tulenevad Lundbecki patentidest protsessidele.

B – *Kohaldatavad põhimõtted ja kohtupraktika*

1. Potentsiaalse konkurentsi mõiste

98 Kõigepealt tuleb tõdeda, et ELTL artikli 101 lõige 1 on kohaldatav üksnes konkurentsile avatud sektorites, võttes arvesse selles sättes toodud tingimusi, mis on seotud liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamise ja tagajärgedega konkurentsile (vt kohtuotsus, 29.6.2012, E.ON Ruhrgas ja E.ON *vs.* komisjon, T-360/09, EKL, EU:T:2012:332, punkt 84 ja seal viidatud kohtupraktika).

99 Kohtupraktika kohaselt ei piirdu konkreetsel turul konkurentsitingimuste uurimine mitte üksnes kõnealusel turul uba tegutsevate ettevõtjate vahelise olemasoleval konkurentsiga, vaid ka potentsiaalse konkurentsiga, et saada teada, kas turu struktuuri ning selle funktsioneerimist juhtivat majanduslikku ja õiguslikku konteksti arvesse võttes on olemas tegelikud ja konkreetsed võimalused, et

asjassepuutuvad ettevõtjad tegutseksid omavahelises konkurentsis või uus konkurent võiks siseneda kõnealusele turule ning konkureerida olemasolevate ettevõtjatega (kohtuotsused, 15.9.1998, European Night Services jt *vs.* komisjon, T-374/94, T-375/94, T-384/94 ja T-388/94, EKL, EU:T:1998:198, punkt 137; 14.4.2011, Visa Europe ja Visa International Service *vs.* komisjon, T-461/07, EKL, EU:T:2011:181, punkt 68, ning E.ON Ruhrgas ja E.ON *vs.* komisjon, punkt 98 eespool, EU:T:2012:332, punkt 85).

100 Selle kontrollimiseks, kas ettevõtja on turul potentsiaalne konkurent, peab komisjon kontrollima, kas juhul, kui tema analüüsitavat lepingut ei oleks sõlmitud, oleksid esinenud tegelikud ja konkreetsed võimalused siseneda sellele turule ning konkureerida turul olevate ettevõtjatega. Selline tõendamine ei saa põhineda vaid oletusel, vaid seda tuleb kinnitada faktidega või asjaomase turu struktuurianalüüsiga. Nii ei saa ettevõtjat lugeda potentsiaalseks konkurendiks, kui tema turule sisenemine ei vasta elujõulisele majandusstrateegiale (vt kohtuotsus E.ON Ruhrgas ja E.ON *vs.* komisjon, punkt 98 eespool, EU:T:2012:332, punkt 86 ja seal viidatud kohtupraktika).

101 Sellest tuleneb tingimata, et ehkki ühe ettevõtja kavatsus turule siseneda võib olla oluline kontrollimaks, kas teda võib lugeda potentsiaalseks konkurendiks viidatud turul, on sellise määratluse aluseks olev keskne asjaolu siiski tema suutlikkus kõnealusele turule siseneda (vt kohtuotsus E.ON Ruhrgas ja E.ON *vs.* komisjon, punkt 98 eespool, EU:T:2012:332, punkt 87 ja seal viidatud kohtupraktika).

102 Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et piirang potentsiaalsele konkurentsile, mida võib endast kujutada turul mittetegutseva ettevõtja pelk kohalolek, ei saa sõltuda sellest, et tõendatakse nimetatud ettevõtja kavatsust lähiajal viidatud turule siseneda. Nimelt võib ettevõtja pelk olemasolu kujutada endast sellel turul praegu tegutsevatele ettevõtjatele avaldatavat konkurentsisurvet, mis seisneb ohus, et uus konkurent siseneb turule, kui see turg muutub atraktiivsemaks (kohtuotsus Visa Europe ja Visa International Service *vs.* komisjon, punkt 99 eespool, EU:T:2011:181, punkt 169).

103 Pealegi on kohtupraktikas ka märgitud, et iseenesest asjaolu, et juba turul tegutsev ettevõtja püüab sõlmida kokkuleppeid või rakendada mehhanisme teabe vahetamiseks teiste ettevõtjatega, kes sellel turul ei tegutse, on tõsine viide sellele, et turg ei ole juurdepääsmatu (vt selle kohta kohtuotsused, 12.7.2011, Hitachi jt *vs.* komisjon, T-112/07, EKL, EU:T:2011:342, punkt 226, ning 21.5.2014, Toshiba *vs.* komisjon, T-519/09, EU:T:2014:263, punkt 231).

104 Kuigi viidatud kohtupraktikast selgub, et komisjon võib muu hulgas tugineda turul tegutseva ettevõtja arusaamale, selleks et hinnata, kas teised ettevõtjad on tema potentsiaalsed konkurendid, on samuti tõsi, et puhtteoreetiline turule sisenemise võimalus ei ole potentsiaalse konkurentsi olemasolu tõendamiseks piisav. Komisjon peab seega faktiliste asjaoludega või asjaomase turustruktuuri analüüsi abil tõendama, et turule sisenemine oleks võinud toimuda piisavalt kiiresti, selleks et turuosaliste tegevust mõjutaks potentsiaalse turuletuleku ähvardus kulude tõttu, mis oleksid olnud majanduslikult talutavad (vt selle kohta kohtuotsus E.ON Ruhrgas ja E.ON *vs.* komisjon, punkt 98 eespool, EU:T:2012:332, punktid 106 ja 114).

2. Tõendamiskoormis

105 Väljakujunenud kohtupraktikast ja määruse nr 1/2003 artiklist 2 tuleneb, et isik või ametiasutus, kes väidab, et konkurentsieeskirju on rikutud, peab seda ka tõendama. Nii on juhul, kui vaidlus käib rikkumise toimepanemise asetleidmise üle, komisjon kohustatud tõendama tuvastatud rikkumisi ja esitama just need tõendid, mis õiguslikult piisavalt kinnitavad rikkumise tunnusteks olevate asjaolude esinemist (vt kohtuotsus, 12.4.2013, CISAC *vs.* komisjon, T-442/08, EKL, EU:T:2013:188, punkt 91 ja seal viidatud kohtupraktika).

106 Selles kontekstis tuleb kohtu kahtlust tõlgendada selle ettevõtja kasuks, kes on rikkumise tuvastanud otsuse adressaat. Seega ei saa kohus järeldada, et komisjon on tõendanud rikkumise toimepanemist õiguslikult piisavalt, kui tal on selles küsimuses veel kahtlusi, eriti hagi puhul, milles nõutakse trahvi määrava otsuse tühistamist (vt kohtuotsus CISAC *vs.* komisjon, punkt 105 eespool, EU:T:2013:188, punkt 92 ja seal viidatud kohtupraktika).

107 Nimelt tuleb arvesse võtta süütuse presumptsiooni, nagu see tuleneb muu hulgas Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklist 48. Arvestades asjassepuutuvate rikkumiste laadi ning nendega kaasneda võivate karistuste laadi ja raskusastet, kohaldatakse süütuse presumptsiooni põhimõtet eelkõige ettevõtjatele kohaldatavate konkurentsieeskirjade rikkumiste menetlustes, milles võidakse määrata trahv või karistusmakse (vt selle kohta kohtuotsus CISAC *vs.* komisjon, punkt 105 eespool, EU:T:2013:188, punkt 93 ja seal viidatud kohtupraktika).

108 Lisaks tuleb arvesse võtta olulist kahju füüsilise või juriidilise isiku mainele, mis tekib asjaolu tõttu, et teda süüdistatakse konkurentsieeskirjade rikkumises (vt kohtuotsus CISAC *vs.* komisjon, punkt 105 eespool, EU:T:2013:188, punkt 95 ja seal viidatud kohtupraktika).

109 Seega tuleb komisjonil esitada täpsed ja üksteist toetavad tõendid, mille põhjal saab tuvastada, et rikkumine on toime pandud, ja mille põhjal tekib kindel veendumus, et süükspandud rikkumised kujutavad endast konkurentsipiiranguid ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses (vt kohtuotsus CISAC *vs.* komisjon, punkt 105 eespool, EU:T:2013:188, punkt 96 ja seal viidatud kohtupraktika).

110 Tuleb siiski toonitada, et komisjoni iga esitatud tõend ei pea rikkumise iga elemendi puhul tingimata vastama nendele kriteeriumidele. Piisab, kui tõendite kogum, millele institutsioon tugineb, vastab tervikuna hinnatult sellele nõudele (vt kohtuotsus CISAC *vs.* komisjon, punkt 105 eespool, EU:T:2013:188, punkt 97 ja seal viidatud kohtupraktika).

111 Lõpuks tuleb märkida, et kui komisjon tuvastab, et kõnealune ettevõtja osales konkurentsivastases tegevuses, siis peab nimetatud ettevõtja oma tegevuse kohta esitama teistsuguse selgituse, toetudes mitte ainult avaldamata dokumentidele, vaid kasutades kõiki tema kasutuses olevaid vahendeid (vt selle kohta kohtuotsus, 7.1.2004, Aalborg Portland jt *vs.* komisjon, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, EKL, EU:C:2004:6, punktid 79 ja 132).

112 Siiski, kui komisjonil on dokumentaalsed tõendid konkurentsivastase tegevuse kohta, ei piisa, kui asjaomased ettevõtjad toovad välja asjaolud, mis seavad komisjoni kindlaks tehtud faktid teistsugusesse valgusesse ja võimaldavad seega anda neile faktidele komisjoni omast erineva selgituse. Dokumentaalsete tõendite olemasolu korral ei pea kõnealused ettevõtjad mitte üksnes esitama komisjoni tuvastatud faktide kohta muu väidetava selgituse, vaid vaidlustama asjassepuutuvate tuvastatud faktide olemasolu komisjoni esitatud tõendeid arvestades (vt selle kohta kohtuotsus CISAC *vs.* komisjon, punkt 105 eespool, EU:T:2013:188, punkti 99 ning seal viidatud kohtupraktika).

3. Üldkohtu kontrolli ulatus

113 Tuleb meelde tuletada, et ELTL artiklis 263 on ette nähtud, et liidu kohus kontrollib vaidlustatud otsuse peale hagejate esitatud argumente nii õiguslikust kui ka faktilisest aspektist ning tal on pädevus hinnata tõendeid ja tühistada see otsus. Seega, kui komisjonil on keerulisi majanduslikke hinnanguid antavates valdkondades kaalutlusruum, ei tähenda see, et liidu kohus peaks hoiduma kontrollimast, kuidas on komisjon majandusliku sisuga andmeid tõlgendanud. Liidu kohus peab muu hulgas kontrollima esitatud tõendite tegelikkusele vastavust, usaldatavust ja omavahelist seotust, samuti kontrollima, kas kogutud tõendid sisaldavad kogu asjakohast teavet, mida keerulise olukorra hindamisel tuleb arvesse võtta, ja kas kõnealused tõendid toetavad järeldusi, mis nende pinnalt on tehtud (vt selle kohta kohtuotsus, 10.7.2014, Telefónica ja Telefónica de España *vs.* komisjon, C-295/12 P, EKL, EU:C:2014:2062, punktid 53 ja 54 ning seal viidatud kohtupraktika).

114 Neid kaalutlusi arvesse võttes tulebki analüüsida hagejate argumente, mis puudutavad potentsiaalse konkurentsi puudumist nende ning geneeriliste ravimite tootjate vahel vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal.

C – Esimene väiteosa, et ravimite väljalaskmine, mis rikub kolmandate isikute intellektuaalomandiõigusi, ei kujuta endast potentsiaalse konkurentsi väljendust ELTL artikli 101 tähenduses

115 Hagejad kinnitavad, et vaidlustatud otsuses on rikutud õigusnormi, kuna otsuses leitakse, et kolmandate isikute intellektuaalomandiõigusi rikkuv ravimite väljalaskmine on potentsiaalse konkurentsi väljendus ELTL artikli 101 tähenduses. Potentsiaalse konkurentsi olemasolule tuginemine oletusel, et turul lastakse välja geneerilisi ravimeid, millega kaasneb oht, et võidakse esitada nende patentidest tulenevate õiguste rikkumise hagi, on vastuolus patentidele ja viimastest tulenevatele ainuõigustele omistatud kaitsega. ELTL artikliga 101 kaitstakse üksnes õiguspärast konkurentsi ning seda ei esine, kui ainuõigusega, nagu patent, õiguslikult või faktiliselt takistatakse turule sisenemist.

116 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

117 Tuleb meelde tuletada, et tööstusomandi spetsiifiline eesmärk on muu hulgas tagada omanikule leiutaja loova pingutuse hüvitamiseks ainuõigus kasutada leiutist, selleks et tööstustooteid valmistada ja esimest korda turule viia kas otseselt või kolmandatele isikutele litsentse andes, ning õigus esitada vastuväiteid nende õiguste rikkumise peale (kohtuotsus, 31.10.1974, Centrafarm ja de Peijper, 15/74, EKL, EU:C:1974:114, punkt 9).

118 Siiski ei ole kohtupraktikas välistatud ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamine pooltevahelistele kokkulepetele, mida võidakse sõlmida seoses patentidega. Kohtupraktikas on vastupidi märgitud, et kuigi tööstusomandi valdkonnas liikmesriigi õigusaktidega tunnustatud õiguste olemasolu ennast see artikkel ei mõjuta, võivad nende õiguste teostamise tingimused siiski kuuluda selles artiklis sätestatud keeldude alla. Niisuguse olukorraga võib olla tegemist juhul, kui vastava õiguse teostamine on kartellikokkuleppe ese, vahend või tagajärg (vt selle kohta kohtuotsus, Centrafarm ja de Peijper, punkt 117 eespool, EU:C:1974:114, punktid 39 ja 40).

119 Samuti on kohtupraktikas leitud, et kuigi komisjoni ülesanne ei ole määratleda patendi ulatust, ei saa ta hoiduda igasugusest algatusest, kui patendi ulatus on ELTL artiklite 101 ja 102 rikkumise hindamisel asjakohane (kohtuotsus, 25.2.1986, Windsurfing International *vs.* komisjon, 193/83, EKL, edaspidi „kohtuotsus Windsurfing“, EU:C:1986:75, punkt 26). Euroopa Kohus on ka täpsustanud, et patendi spetsiifilist eset ei saa tõlgendada nii, et sellega tagatakse kaitse ka hagide eest, millega vaidlustatakse patendi kehtivus, arvestades et avalikes huvides on kõrvaldada majandustegevuselt kõik takistused, mis võivad olla tingitud alusetult antud patendist (kohtuotsus Windsurfing, eespool viidatud, EU:C:1986:75, punkt 92).

120 Käesoleval juhul põhineb aga hagejate argument valel eeldusel, mille kohaselt esiteks rikuvad geneeriliste ravimite tootjad igasuguse kahtluseta nende patente ning teiseks oleksid need patendid kindlasti kehtima jäänud hoolimata õigusvastasuse väidetest, mille nad oleksid esitanud patendist tulenevate õiguste rikkumise võimalikes hagides.

121 Kuigi on tõsi, et patendi kehtivust eeldatakse seni, kuni pädev ametiasutus või kohus on patendi sõnaselgelt tühistanud või tunnistanud kehtetuks, ei saa niisugune kehtivuse eeldus olla võrdväärne toodete õigusvastasuse eeldusega niisuguste geneeriliste ravimite puhul, mis on õiguspäraselt turule toodud ja mille puhul patendiomanik leiab, et nendega rikutakse patendist tulenevaid õigusi.

122 Nagu komisjon õigesti märkis, ilma et hagejad oleksid sellele vastu vaielnud, peavad nad juhul, kui geneerilisi ravimeid viiakse turule, käesolevas asjas siseriiklikus kohtus tõendama, et need ravimid rikuvad mõnda nende protsessi hõlmavat patenti, sest riskiga turule viimine ei ole iseenesest õigusvastane. Pealegi oleks juhul, kui Lundbeck esitab geneeriliste ravimite tootjate vastu patendist tulenevate õiguste rikkumise hagi, võimalik, et viimased vaidlustavad vastuhagi esitamisega selle patendi kehtivuse, millele Lundbeck tugineb. Sellised hagid on patentide puhul sagedased ja suurel osal juhtudest tunnistatakse kehtetuks protsessi hõlmav patent, millele patendiomanik tugineb (vt vaidlustatud otsuse põhjendused 75 ja 76). Nii selgub vaidlustatud otsuse põhjendustes 157 ja 745 viidatud tõenditest, et Lundbeck ise luges patendi kristalliseerumisele puhul selleks tõenäosuseks 50–60%.

123 Pealegi nähtub vaidlustatud otsusest selgelt, et käesolevas asjas potentsiaalse konkurentsi olemasolu tuvastamiseks tugines komisjon kohtupraktikale, mis kujundati välja kohtuotsustes European Night Services jt *vs.* komisjon, punkt 99 eespool (EU:T:1998:198), ja Visa Europe ja Visa International Service *vs.* komisjon, punkt 99 eespool (EU:T:2011:181), ning mille kohaselt tuleb kontrollida, kas turustruktuuri ja turu toimimist reguleerivat majanduslikku ja õiguslikku konteksti arvesse võttes esinevad reaalsed ja konkreetsed võimalused asjaomaste ettevõtjate omavaheliseks konkurentsiks või saab uus konkurent siseneda kõnealusele turule ja konkureerida turul tegutsevate ettevõtjatega (vaidlustatud otsuse põhjendused 610 ja 611).

124 Arvestades eespool punktis 122 meelde tuletatud asjaolusid, tuleb siinkohal tuvastada, et komisjon ei rikkunud õigusnormi, kui ta leidis, et Lundbecki protsessi hõlmavad patendid ei kujutanud endast tingimata ületamatuid takistusi geneeriliste ravimite tootjate jaoks (vt selle kohta kohtuotsus Toshiba *vs.* komisjon, punkt 103 eespool, EU:T:2014:263, punkt 230), kes soovisid tsitalopraami turule siseneda ja olid selleks valmis ning kes olid vaidlusaluste lepingute sõlmimise hetkel juba selleks teinud märkimisväärseid investeeringuid.

125 Tõenäoline on siiski see, et teatud juhtudel oleksid hagejad võinud olla edukad pädevas kohtus, kes oleks geneeriliste ravimite tootjatele teinud ettekirjutuse või mõistnud neilt välja kahjuhüvitise. Sellegipoolest ilmneb vaidlustatud otsuses viidatud tõenditest kõigi geneeriliste ravimite tootjate puhul, et toona ei pidanud nad seda võimalust piisavalt usutavaks ohuks. Nii leidis Merck (GUK) näiteks pärast seda, kui avaldati Lundbecki patent kristalliseerumisele, et Natco tsitalopraam „ei ole vaidlusalune“, et „ükski avaldatud patenditaotlus […] ei valmista probleeme“ ning et arvestades ekspertide arvamusi, puudusid „patentide osas üldse probleemid“ (vaidlustatud otsuse põhjendused 237, 248 ja 334).

126 Lisaks puudus igasugune kindlus asjaolu osas, et hagejad tegelikult esitavad kohtusse hagi juhul, kui geneerilised ravimid tuuakse turule. Vaidlustatud otsuses nimelt tunnistatakse, et nad viisid ellu üldise strateegia, mis seisnes patendist tulenevate õiguste rikkumise hagidega ähvardamises või oma protsessi hõlmavate patentide alusel selliste hagide esitamises. Siiski sõltus iga otsus pöörduda kohtusse hagejate hinnangust selle kohta, kui suure tõenäosusega hagi rahuldatakse ja turustatud geneeriline toode tunnistatakse selliseid õigus rikkuvaks, mis tulenevad tema mõnest protsessi hõlmavast patendist. Nad teadsid aga suurepäraselt, et „geneeriliste ravimite tootjad oleksid võinud toota tsitalopraami, kasutades protsessi, mida kirjeldatakse ravimi toimeainet kaitsvas [nende] algses patendis […], või nad oleksid võinud investeerida täiesti uue protsessi väljatöötamisse“ (vaidlustatud otsuse põhjendus 150). Pealegi, seistes silmitsi võimalike vastuhagidega, teadis Lundbeck, et patent kristalliseerumisele ei olnud „patentidest kõige tugevam“ ning et teatud tema konkurentidest lugesid seda „keskkooli keemiaks“ (vaidlustatud otsuse põhjendus 149).

127 Lõpuks tuleb märkida, et käesolevas asjas olid Lundbecki algsed patendid aegunud juba vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal ning et patenti kristalliseerumisele ei olnud Ühendkuningriigile veel lõplikult antud UK Patents Act 1977 (Ühendkuningriigi 1977. aasta patendiseadus) artikli 25 tähenduses, kui GUK Ühendkuningriigi leping ja Arrow UK leping sõlmiti. Ühendkuningriigis Merck (GUK) ja Arrow' vastu Lundbecki kasuks esialgse ettekirjutuse kohaldamine oleks seega olnud kui mitte võimatu, siis

vähetõenäoline juhul, kui need ettevõtjad sisenevad Ühendkuningriigi turule enne kõnealuse patendi andmise kuupäeva. Järelikult on vähetõenäoline, et Lundbeck oleks võinud paluda teha ettekirjutus kõigi geneeriliste ravimite tootjate suhtes, isegi kui ta süstemaatiliselt esitas nende vastu kohtusse hagid. Samuti anti patent joodile alles 26. märtsil 2003.

128 Seega tuleb tõdeda, nagu komisjongi vaidlustatud otsuse põhjenduses 635 tõdes, et üldiselt oli geneeriliste ravimite tootjatel erinevaid viise – mis kujutasid endast konkreetseid ja reaalseid võimalusi – siseneda turule vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal (eespool punkt 97). Nende viiside hulka kuuluvad eelkõige „riskiga“ geneerilise toote väljalaskmine koos võimalusega seista Lundbeckiga vastamisi võimalikes kohtuvaidlustes.

129 Kõnealune võimalus kujutab nimelt potentsiaalse konkurentsi väljendust sellises olukorras nagu käesolevas asjas, kus Lundbecki algsed patendid, mis puudutasid nii tsitalopraami ravimi toimeainet kui ka tootmisel alküülimis- ja tsüaanimisprotsesse, aegusid ning kus olid olemas muud protsessid, mille abil oli võimalik toota geneerilist tsitalopraami ja mille puhul ei olnud tuvastatud, et need rikuvad Lundbecki teisi patente, mida hagejad ise tunnistasid oma vastuses vastuväidetele. Geneeriliste ravimite tootjate tehtud toimingud ja investeeringud eesmärgiga siseneda tsitalopraami turule enne seda, kui sõlmiti vaidlusalused lepingud, nagu komisjon tõi vaidlustatud otsuses välja geneeriliste ravimite iga tootja puhul (vt Merck (GUK) puhul põhjendused 738–743 ja 827–832, Arrow’ puhul põhjendused 877–883 ja 965–969, Alpharma puhul põhjendused 1016–1018 ning Ranbaxy puhul põhjendused 1090–1102) ja mille olemasolu ennast hagejad ei vaidlustanud, kinnitavad ka, et geneeriliste ravimite tootjad olid valmis sisenema turule ja võtma vastava sisenemisega kaasneva riski.

130 Lõpuks tuleb tagasi lükata ka hagejate argument, et geneeriliste ravimite tootjate „riskiga“ sisenemine oleks olnud õigusvastane, mistõttu ei saa sellist turule sisenemist lugeda tegeliku või potentsiaalse konkurentsi õiguspäraseks pakkumiseks.

131 Kohtupraktika kohaselt on vaid nõutav, et tuleb tõendada, et geneeriliste ravimite tootjatel on tegelikud ja konkreetsed võimalused ja võime siseneda turule, mis on tingimata nii, kui nad on turule sisenemiseks teinud suuri investeeringuid ja kui nad on juba saanud müügiload või teinud lubade mõistliku aja jooksul saamiseks vajalikud toimingud. Siinkohal tuleb meelde tuletada, et osal tootjatest isegi õnnestus omal riisikol turule siseneda enne või pärast vaidlusaluste lepingute sõlmimist. Nii korraldas NM Pharma, kes on Merck (GUK) edasimüüja Rootsis, „väga julgustava“ müügi ligikaudu viis kuud Rootsi turul enne EMPd puudutava lepingu sõlmimist, ilma et Lundbeck oleks selle pärast muret tundnud (vaidlustatud otsuse põhjendus 837). Merck (GUK) suutis samuti müüa geneerilise tsitalopraami tablette 3,3 miljonit naela väärtuses Ühendkuningriigis 2003. aasta augustis, enne kui kokku lepiti Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu teises ja kasumlikumas pikendamises. Hagejate seisukohaga nõustumine tähendaks möönmist, et isegi niisugune tegelik sisenemine turule ei kujuta endast potentsiaalse konkurentsi väljendust pelgalt seetõttu, et nad olid veendunud turule sisenemise õigusvastasuses ning nad oleksid vajaduse korral võinud püüda seda vältida, tuginedes rikkumishagi läbivaatamisel oma protsessi hõlmavatele patentidele. Eespool punktides 120–122 toodud kaalutlustel tuleb aga sellised argumendid tagasi lükata.

132 Järelikult leiavad hagejad ekslikult, et komisjon jättis tähelepanuta nende patentide ja viimastega seotud omandiõiguste kehtivuse eelduse, leides, et geneeriliste ravimite tootjate „riskiga“ sisenemine turule kujutab endast potentsiaalse konkurentsi väljendust Lundbecki ja nende tootjate vahel käesolevas asjas.

133 Seega tuleb esimene väiteosa tagasi lükata.

D – *Teine väiteosa, et komisjon tugines subjektiivsetele hinnangutele, selleks et järeldada, et geneeriliste ravimite tootjad olid Lundbecki tegelikud või potentsiaalsed konkurendid*

134 Hagejad leiavad, et vaidlustatud otsuses on tehtud viga, sest selles lähtutakse poolte subjektiivsest hinnangust vaidlusalustele lepingutele ning käsitletakse küsimust, kas patent on kehtiv ja kas tootega rikutakse patendist tulenevaid õigusi, selleks et kindlaks teha, kas need pooled on potentsiaalsed konkurendid.

135 Esiteks kinnitavad nad, et vaidlustatud otsuses ei ole piisavalt tõendatud, et geneeriliste ravimite tootjate subjektiivne hinnang seisnes selles, et nad leidsid, et olemas on reaalne võimalus, et kohus tunnistab Lundbecki patendid tühisteks ja/või et nendest tulenevaid õigusi ei ole rikutud. Määruse nr 1/2003 artikli 2 kohaselt peab aga komisjon tõendama, et vaidlusaluste lepingutega hõlmatud perioodidel oli võimalik turule siseneda ilma rikkumist toime panemata. Selline hinnang põhineb lisaks ebapiisaval ja muutlikul teabel, mistõttu ei saa sellist teavet kasutada potentsiaalse konkurentsi tõendamiseks vaidlusaluste lepingute poolte vahel.

136 Teiseks on vaidlustatud otsus vale ning selles ei võeta arvesse objektiivseid elemente, mis kinnitavad geneeriliste ravimite tootjatel esinenud keerukust siseneda turule, nagu Lundbecki esitatud teadusandmed, mis kinnitavad patendist tulenevate õiguste rikkumist, nii EPA apellatsioonikoja kui ka Madalmaade patendiameti väljastatud kinnitus, et patent kristalliseerumisele kehtib kõigis asjakohastes aspektides, või lisaks asjaolu, et Lundbecki kasuks tehti esialgne ettekirjutus või võeti muul kujul ajutisi meetmeid enam kui 50% menetlustest, mille ta algatas aastatel 2002–2003. Vaidlustatud otsuses jäeti seega piisavalt tuvastamata geneeriliste ravimite tootjate võime siseneda turule ning analüüsimata küsimus, kas Lundbecki patendid kehtisid ning kas neist tulenevaid õigusi rikuti vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal, mis on objektiivne küsimus.

137 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

138 Kõigepealt tuleb nõustuda komisjoni lähenemisega, mis selgub vaidlustatud otsusest tervikuna ning mille kohaselt võetakse arvesse peamiselt tõendeid, mis pärinevad vaidlusaluste lepingute sõlmimisele eelnevast või nende sõlmimisega samast ajast (vt analoogia alusel kohtuotsus, 11.7.2014, Esso jt *vs.* komisjon, T-540/08, EKL, EU:T:2014:630, punkt 75 ja seal viidatud kohtupraktika).

139 Esiteks ei ole komisjonil võimalik taastada minevikku, kujutades ette sündmusi, mis nende lepingute tõttu võisid aset leida ja mis tegelikult aset ei leidnud. Teiseks on nende lepingute pooltel käesoleval ajal suur huvi tuua välja argumendid, et tõendada, et neil ei olnud ühtegi tõsiselt võetavat väljavaadet siseneda turule või et nad arvasid, et nende tooted rikuvad ühtest või teisest Lundbecki patendist tulenevat õigust. Vaid üksnes neil toona olnud teabe alusel ja lähtudes nende toonasest turutunnetusest otsustasid nad konkreetsel viisil tegutseda ja sõlmida vaidlusalused lepingud.

140 Pealegi on niisugune lähenemine kooskõlas seisukohtadega kohtuotsuses Windsurfing, punkt 119 eespool (EU:C:1986:75, punkt 26), kus Euroopa Kohus leidis, et kuigi komisjoni ülesanne ei ole määratleda patendi ulatust, ei saa ta hoiduda igasugusest algatusest, kui patendi ulatus on ELTL artiklite 101 ja 102 rikkumise hindamisel asjakohane.

141 Seega ei teinud komisjon viga, kui ta tugines objektiivsetele dokumentidele, milles kajastus arusaam, mis vaidlusaluste lepingute pooltel oli Lundbecki protsessi hõlmavate patentide jõust lepingute sõlmimise ajal (vt eelkõige vaidlustatud otsuse põhjendus 669), selleks et hinnata konkurentsiolukorda nende poolte vahel, kusjuures tuleb täpsustada, et arvesse võib võtta samuti hilisemaid tõendeid, tingimusel et need võimaldavad paremini tuvastada, milline oli toona nende seisund, kinnitada või ümber lükata nende vastavad argumendid ning paremini mõista asjaomase turu toimimist. Igal juhul ei saa need andmed olla vaidlusaluste lepingute poolte vahel potentsiaalse konkurentsi olemasolu analüüsimisel otsustavad.

142 Lisaks väidavad hagejad ekslikult, et komisjon tugines „peaaegu eranditult“ niisugustele subjektiivsetele hinnangutele, selleks et vaidlustatud otsuses tuvastada potentsiaalse konkurentsi olemasolu nende ja geneeriliste ravimite tootjate vahel. Komisjon analüüsis geneeriliste ravimite iga asjaomase tootja puhul hoolikalt selle tegelikke ja konkreetseid võimalusi turule sisenemiseks, lähtudes objektiivsetest elementidest, nagu juba tehtud investeeringud, müügiloa saamiseks tehtud toimingud ning eelkõige nende ravimi toimeaine tarnijatega sõlmitud tarnelepingud. Nendele erinevatele elementidele vaidlesid sõnaselgelt vastu ka hagejad iga geneeriliste ravimite tootja puhul ning neid analüüsitakse allpool kuuendas kuni üheksandas väiteosas.

143 Samuti on tulemusetu hagejate väide, et komisjon ei võtnud piisavalt arvesse nende esitatud tõendeid, mis kinnitavad asjaolu, et geneeriliste ravimite tootjad rikkusid nende patentidest tulenevaid õigusi, või seda, et patent kristalliseerumisele oli kehtiv, mida kinnitas muu hulgas EPA kõigi asjassepuutuvate aspektide osas 2009. aastal.

144 Esiteks, kuigi muudest avaldustest, mis pärinesid vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajast, võis mõista, et geneeriliste ravimite tootjad kahtlesid, kas nende toodetega ei rikuta patentidest tulenevaid õigusi, või et Lundbeck oli veendunud oma patentide kehtivuse osas, ei piisa sellest, et ümber lükata järeldus, mille kohaselt geneeriliste ravimite tootjaid loeti potentsiaalseks ohuks Lundbecki jaoks ning nad võisid pelgalt oma olemuselt avaldada konkurentsisurvet Lundbeckile ja ettevõtjatele, kes tegutsesid samal turul (vt selle kohta kohtuotsus Visa Europe ja Visa International Service *vs.* komisjon, punkt 99 eespool, EU:T:2011:181, punkt 169). Kõige tugevam tõend selle kohta seisneb asjaolus endas, et Lundbeck sõlmis lepingud geneeriliste ravimite tootjatega, selleks et viivitada nende turule sisenemisega (vt selle kohta kohtuotsus Toshiba *vs.* komisjon, punkt 103 eespool, EU:T:2014:263, punkt 231).

145 Teiseks ei saa need hagejate viidatud tõendid, mis ajaliselt on vaidlustatud lepingute sõlmimisest hilisemad, olla määravad, selleks et hinnata potentsiaalse konkurentsi olemasolu nende lepingute sõlmimise ajal. Isegi kui eeldada, et EPA kinnitas patendi kristalliseerumisele kõigis selle asjakohastes aspektides 2009. aastal (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 166), on samuti tõsi, et vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal kahtlesid nii geneeriliste ravimite tootjad kui ka Lundbeck ise selle patendi kehtivuses ning ei olnud välistatud, et siseriiklik kohus võib patendi tunnistada kehtetuks, nagu see toimus ka EPAs esmalt (vaidlustatud otsuse põhjendused 151 ja 166).

146 Lisaks, nagu komisjon õigesti väidab, ei rahuldatud vaidlusaluste lepingute sõlmimisel ühtegi Lundbecki taotlust esialgsete meetmete võtmiseks selliste geneeriliste ravimite tootjate suhtes, nagu Merck (GUK), kes kasutas Natco tsitalopraami, selliste geneeriliste ravimite tootjate suhtes, nagu Arrow ja Alpharma, kes kasutasid Cipla tsitalopraami või geneerilist tsitalopraami, mis oli välja töötatud tsitalopraami ravimi toimeainest, mida tootis India äriühing Matrix (edaspidi „Matrixi tsitalopraam“ või „Matrixi ravimi toimeaine“), ega ka selliste geneeriliste ravimite tootjate suhtes, kes kasutasid geneerilise tsitalopraami, mis on välja töötatud tsitalopraami ravimi toimeainest, mida tootis Ranbaxy (edaspidi „Ranbaxy tsitalopraam“ või „Ranbaxy ravimi toimeaine“), ning ükski kohus EMPs ei tuvastatud, et rikutud oleks õigusi, mis tulenevad patentidest kristalliseerumisele, amiidile või joodile.

147 Seega väidavad hagejad ekslikult, et komisjon tugines peamiselt subjektiivsetele hinnangutele, kui tõdes, et Lundbeck ja geneeriliste ravimite tootjad olid vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal potentsiaalsed konkurendid.

148 Järelikult tuleb ka teine väiteosa tagasi lükata.

E – *Kolmas väiteosa, et kehtiva patendi vaidlustamine ei kujuta endast tegelikku ja konkreetset võimalust turule sisenemiseks*

149 Hagejad väidavad, et komisjon rikkus õigusnormi, kui ta tõdes, et kehtiva patendi vaidlustamine kujutab endast tegelikku ja konkreetset võimalust turule sisenemiseks. Nad vaidlevad eelkõige vastu asjaolule, et kinnituse taotlemine selle kohta, et rikutud ei ole patendist tulenevaid õigusi, tuginemine patendi kehtetusele või patendi vaidlustamine siseriiklikus patendiasju lahendavas kohtus või EPAs võiksid kujutada kohast viisi, et geneeriliste ravimite tootjatel võimaldada turule siseneda vaatamata Lundbecki protsessi hõlmavatele patentidele.

150 Esiteks leiavad nad, et vaidlustatud otsuses aetakse segamini turule sisenemine ja turule sisenemist võimaldavad investeeringud ning selle otsusega liialt laiendatakse potentsiaalse konkurentsi piire. Kohtupraktika kohaselt on nõutav, et tuvastatakse turule sisenemise tegelikud ja konkreetsed võimalused ning turule sisenetakse piisavalt kiiresti, selleks et potentsiaalse sisenemise ähvardus kujutaks endast piirangut turuosaliste tegevusele. Sellele kriteeriumile ei vasta aga see, kui tuvastatakse tegelikud ja konkreetsed võimalused teha investeeringuid, mis edu korral võimaldavad siseneda turule.

151 Teiseks ei ole patentidega seotud kehtivuse eelduse tõttu võimalik järeldada, et võimalus vaidlustada selle patendi kehtivus kujutab endast tegelikku ja konkreetset võimalust siseneda turule. Komisjoni vastav lähenemine on vastuolus 15. septembri 1998. aasta kohtuotsusega European Night Services jt *vs*. komisjon, punkt 99 eespool (EU:T:1998:198, punkt 139).

152 Kolmandaks, isegi kui patentide vaidlustamine oleks geneeriliste ravimite tootjate jaoks võinud kujutada endast tegelikku ja konkreetset võimalust turule sisenemiseks, ei oleks vastav vaidlustamine võimaldanud turule tulla piisavalt kiiresti. Nagu komisjon kinnitas farmaatsiasektori uuringus, kestab patendi vaidlustamine keskmiselt peaaegu kolm aastat ning see ei oleks geneeriliste ravimite tootjatel võimaldanud turule piisavalt kiiresti siseneda. Vaidlustatud otsus on selles küsimuses ebaselge, kuigi kui geneeriliste ravimite tootjatel ei oleks olnud vaidlusaluste lepingute kehtivuse ajal võimalik turule õiguspäraselt siseneda, ei oleks nendel lepingutel saanud konkurentsile mingit mõju olla.

153 Neljandaks leiavad hagejad, et isegi kui nõustuda komisjoni seisukohaga, peaks vaidlustatud otsusest vähemalt selguma, et ilma vaidlusaluste lepinguteta oleksid geneeriliste ravimite tootjad pöördunud hagidega kohtusse ja tõenäoliselt olnud siseriiklikes kohtutes edukad või vähemalt oli neil võimalus olla edukas juhul, kui nad vaidlustavad patendid.

154 Lõpuks väidavad hagejad, et komisjoni seisukoht on rajatud põhjendamatule eelarvamusele protsessi hõlmavate patentide suhtes, võrreldes patentidega, mis puudutavad molekule.

155 Menetlusse astuja leiab samuti, et vaidlustatud otsuses on komisjon teinud vea, kuna otsuses järeldatakse, et Lundbeck ja geneeriliste ravimite tootjad olid potentsiaalsed konkurendid. Vastava järelduse puhul ei võeta piisavalt arvesse Lundbecki patentide kehtivuse eeldust ning asjaolu, et esialgsed meetmed kujutasid geneeriliste ravimite tootjate jaoks turule sisenemise üritamisel ületamatut takistust. Menetlusse astuja vaidleb vastu ka argumendile, et patentide kehtivuse vaidlustamine on konkureerimise lahutamatu osa.

156 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

157 Erinevalt hagejate väidetust tuleb tõdeda, et komisjon ei leidnud vaidlustatud otsuses, et pelgast võimalusest kohtus või pädevates ametiasutustes vaidlustada patendi kehtivus piisab, et tuvastada potentsiaalse konkurentsi olemasolu. Potentsiaalse konkurentsi olemasolu tuvastamiseks geneeriliste ravimite tootjate ja Lundbecki vahel käesolevas asjas võttis komisjon nimelt arvesse paljusid elemente, näiteks investeeringud ja oluline panus, mille geneeriliste ravimite tootjad olid juba teinud oma turule sisenemise ettevalmistamiseks; asjaolu, et nad olid saanud juba müügiload või teinud vajalikud toimingud, et need load mõistliku aja jooksul saada; et hagejad tunnistasid, et tsitalopraami tootmiseks

oli olemas teatud hulk protsesse, mis olid kasutatavad ilma nende patentidest tulenevaid õigusi rikkumata; et ükski kohus ei ole tuvastanud, et vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal rikkusid geneerilised tooted patentidest tulenevaid õigusi, ning et esines tõsine oht, et teatavad Lundbecki protsessi hõlmavad patendid võidakse tunnistada kehtetuks. Lisaks õnnestus ühel geneeriliste ravimite tootjal, nimelt Merck (GUK), ise siseneda turule enne vaidlusaluste lepingute kehtima hakkamist ja nende kehtivuse ajal. Lõpuks kinnitab asjaolu, et hagejad olid otsustanud geneeriliste ravimite tootjatele maksta suuri summasid turult nende eemale hoidmiseks vaidlusaluste lepingute kehtivuse jooksul, samuti seda, et need tootjad olid potentsiaalsed konkurendid, sest hagejad pidasid neid ähvarduseks, mis toimib konkurentsisurvena nende seisundile turul (eespool punktid 103 ja 144).

158 Ükski hagejate esitatud argumentidest ei sea seda järeldust kahtluse alla.

159 Esiteks, mis puudutab geneeriliste ravimite tootjate investeeringuid nende turule sisenemise ettevalmistamiseks, siis piisab, kui tõdeda, et komisjon ei ole mitte kunagi leidnud, et vastavatest investeeringutest endist piisaks, et tõendada potentsiaalse konkurentsi olemasolu nende tootjate ja hagejate vahel. Komisjon tugines selles küsimuses vastupidi iga geneeriliste ravimite tootja puhul asjassepuutuvate elementide kogumile (vt eespool punkt 157). Lisaks, nagu komisjon õigesti märgib, ei ole potentsiaalse konkurentsi olemasolu tuvastamiseks tarvis tõendada, et geneeriliste ravimite tootjad oleksid kindlasti turule sisenenud ning et turule sisenemine oleks vältimatult olnud edukas, vaid üksnes asjaolu, et neil olid selles suhtes tegelikud ja konkreetsed võimalused. Vastupidise väitmine viiks selleni, et eitatakse tegeliku konkurentsi ja potentsiaalse konkurentsi igasugust vahetegemist.

160 Siiski on kohtupraktikas täpsustatud, et puhtteoreetiline turule sisenemise võimalus ei ole potentsiaalse konkurentsi olemasolu tõendamiseks piisav ning et komisjon peab seega faktiliste asjaoludega või asjaomase turustruktuuri analüüsi abil tõendama, et turule sisenemine oleks võinud toimuda piisavalt kiiresti, selleks et turuosaliste tegevust mõjutaks potentsiaalse turuletuleku ähvardus kulude tõttu, mis oleksid olnud majanduslikult talutavad (eespool punkt 104).

161 Sellegipoolest ei nähtu, et komisjon oleks käesoleval juhul jätnud vastava kohtupraktika tähelepanuta, kuna farmaatsiasektori analüüs, mille komisjon vaidlustatud otsuses esitas, ning iga geneeriliste ravimite tootja konkreetne olukord vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal (eespool punkt 129) tõendasid piisavalt, et nende tootjate sisenemine tsitalopraami turule ei olnud pelk teoreetiline võimalus, vaid et neid olid selleks tegelikud ja konkreetsed võimalused, nagu ilmneb allpool kuuenda kuni üheksanda väiteosa analüüsimisel. Lisaks oleks üllatav, kui niisugune kogemustega ettevõtja nagu Lundbeck nõustuks tasuma mitu miljonit eurot geneeriliste ravimite tootjatele selle eest, et viimased kohustuksid mitte sisenema turule teatud aja jooksul, kui nende võimalus turule siseneda oleks puhtalt teoreetiline.

162 Teiseks ei ole kohtuotsusega European Night Services jt *vs.* komisjon, punkt 99 eespool (EU:T:1998:198, punkt 139), millele tuginevad hagejad, vastuolus käesolevas asjas komisjoni esitatud seisukoht. Kuigi nimetatud kohtuotsuses viitas Üldkohus niisuguste ainuõiguste olemasolule, mis õiguslikult või faktiliselt takistavad enamikus liikmesriikides rahvusvaheliste reisijaveoteenuste osutamist ja juurdepääsu taristule enne nõukogu 29. juuli 1991. aasta direktiivi 91/440/EMÜ ühenduse raudteede arendamise kohta (EÜT L 237, lk 25; ELT eriväljaanne 07/01, lk 341), ei saa sellist olukorda samastada käesoleva juhtumiga, kuna Lundbecki protsessi hõlmavad patendid ei ole mingil juhul sarnased ainuõigustega, mis olid raudtee-ettevõtjatel enne direktiivi vastuvõtmist ning asjaomased turud on märkimisväärselt erinevad. Lisaks, nagu komisjon õigesti märkis, ei heitnud Üldkohus selle otsuseni viinud kohtuasjas komisjonile ette, et viimane ei analüüsinud üksikasjalikult turgu, et tuvastada potentsiaalse konkurentsi olemasolu, ning tugines hüpoteesidele, mida ei kinnitanud ükski faktiline element ega asjaomane turuanalüüs. Käesoleval juhul ei saa hagejad siiski õiguspäraselt väita, et kõik asjassepuutuvad faktid, mis on kokkuvõtvalt esitatud eespool punktis 157 ning vaidlustatud otsuses üksikasjalikult ära toodud, on geneerilisi ravimeid tootva iga ettevõtja puhul puhtalt teoreetilised spekulatsioonid, mida ei kinnita asjaomase turu tunnuste üksikasjalik analüüs.

163 Kolmandaks tuleb meelde tuletada, et potentsiaalse konkurentsi olemasolu tõendamiseks on kohtupraktika kohaselt nõutav vaid see, et turule sisenemine toimuks mõistliku aja jooksul, ilma selleks täpset ajalist piiri määramata. Seega ei ole vaja, et komisjon tõendaks, et geneeriliste ravimite tootjate sisenemine turule oleks kindlasti toimunud enne vaidlusaluste lepingute kehtivuse lõppemist, selleks et oleks võimalik tõendada käesolevas asjas potentsiaalse konkurentsi olemasolu, seda enam et – nagu Euroopa Kohus on juba tõdenud – iseäranis farmaatsiasektoris võib potentsiaalne konkurents esineda juba enne patendi kehtivuse lõppemist (vt selle kohta kohtuotsus, 6.12.2012, AstraZeneca *vs.* komisjon, C-457/10 P, EKL, EU:C:2012:770, punkt 108).

164 Siinkohal tuleb märkida, et Euroopa Kohtu seisukoht asjaolu puhul, et potentsiaalne konkurents võib esineda enne patendi kehtivuse lõppemist, on sõltumatu faktist, et asjaomased täiendava kaitse tunnistused saadi pettusega või õigusvastaselt. Kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus AstraZeneca *vs.* komisjon, punkt 163 eespool (EU:C:2012:770, punkt 108), oli muu hulgas tegemist turgu valitseva seisundi kuritarvitamisega ettevõtja poolt, kes esitas eksitavaid andmeid, selleks et pädevad siseriiklikud ametiasutused annaksid täiendava kaitse tunnistused, mis võimaldaksid tal isegi pärast tema ravimit kaitsvate patentide kehtivuse lõppemist vältida selle ravimi geneeriliste ravimite versioonide turule toomist. Selles kontekstis tõdes Euroopa Kohus sisuliselt, et nende andmete konkurentsivastast laadi ei sea kahtluse alla asjaolu, et nimetatud täiendava kaitse tunnistusi taotleti viis kuni kuus aastat enne nende kehtima hakkamist ning kuni selle ajani olid hagejate õigused kaitstud õiguspäraste patentidega. Euroopa Kohtu hinnangul ei too sellised õigusvastased täiendava kaitse tunnistused mitte üksnes kaasa olulist välistavat mõju pärast põhipatentide kehtivuse lõppemist, vaid need võivad muuta ka turustruktuuri, kahjustades potentsiaalset konkurentsi isegi enne patentide kehtivuse lõppemist. Seega kinnitab nimetatud kohus, et potentsiaalne konkurents on juba olemas enne ravimit kaitsvate patentide kehtivuse lõppemist ning et enne kehtivuse lõppemist tehtavad toimingud on asjakohased, et hinnata, kas konkurentsi piirati.

165 Neljandaks kinnitavad hagejad ekslikult, et komisjon oleks pidanud tõendama, et geneeriliste ravimite tootjad oleksid pöördunud hagidega kohtusse ja olnud pädevates siseriiklikes kohtutes edukad. Vaidlustatud otsuse põhjendustest 624 ja järgmisd ilmneb, et geneeriliste ravimite tootjad ei ole kohustatud tõendama, et nende geneeriliste ravimite tooted ei riku ühestki patendist tulenevaid õigusi, selleks et nad saaksid müügiloa ja loa turustada neid tooteid, kusjuures seda ei seadnud kahtluse alla ka hagejad. Nii võis Merck (GUK) turule siseneda Rootsis oma edasimüüja NM Pharma abil 2002. aasta mais, ilma et ta oleks pidanud saama tunnistuse selle kohta, et tema tooted ei riku patentidest tulenevaid õigusi, ning ilma et Lundbeck oleks tema vastu esitanud hagi. Nimelt pidi originaalravimite tootja, kes käesoleval juhul on Lundbeck, tõendama, et vastavad tooted rikkusid ühte tema patentidest, mida tema enda hinnangul oli protsessi hõlmavate patentide puhul iseäranis keeruline tõendada (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 629). Lisaks, nagu väidab komisjon, ei ole kindel, et Lundbeck oleks tingimata esitanud geneeriliste ravimite tootjate vastu kohtusse hagi, kui need sisenevad turule (vt eespool punkt 126). Veelgi vähem kindel on see, et Lundbeck oleks olnud edukas, kui ta oleks otsustanud sellise hagi esitada (vt eespool punkt 122 ning vaidlustatud otsuse põhjendused 75 ja 76).

166 Lõpuks tuleb meelde tuletada, et komisjon ei jätnud tähelepanuta Lundbecki protsessi hõlmavate patentidega seotud kehtivuse eeldust (eespool punktid 121–132). Seega ei saa hagejad väita, et vaidlustatud otsus põhineb negatiivsel eelarvamusel selliste patentide kohta. Komisjon võttis arvesse nende patentide olemasolu, kuid leidis ilma selles suhtes hindamisviga tegemata, et patendid ei võimaldanud blokeerida kõiki võimalusi, mis olid geneeriliste ravimite tootjatel turule sisenemisel ajal, mil vaidlusalused lepingud sõlmiti.

167 Seega tuleb kolmas väiteosa tagasi lükata.

F – *Neljas väiteosa, et müügiloa puudumine takistab tegelikku või potentsiaalset konkurentsi*

168 Hagejad on seisukohal, et komisjon järeldas valesti, et vaatamata asjaolule, et geneeriliste ravimite teatud tootjatel puudus müügiluba, esines potentsiaalne konkurents pelgalt põhjusel, et need tootjad püüdsid müügiluba saada enne vaidlusaluste lepingute sõlmimist (vaidlustatud otsuse põhjendus 620). Kõnealune järeldus on vastuolus vaidlustatud otsuse teatud lõikudega (eelkõige põhjendus 85) ning farmaatsiasektorit puudutava uuringu järeldustega ja asjaomaste poolte isiklike seisukohtadega müügiloa saamiseks vajaliku aja kohta, mis oli vähemalt 14 kuud ja mis võis teatud EMP riikides ulatuda kuni 25 kuuni. Hagejate arvates oleks olnud parem, kui vaidlustatud otsuses oleks hinnatud *in concreto*, kas igal geneeriliste ravimite tootjal oli tegelik ja konkreetne võimalus saada müügiluba vaidlusaluste lepingute kehtivuse jooksul igas asjaomases riigis, kuna iga riik moodustab eraldiseisva geograafilise turu ja teatud lepingud hõlmavad üksikuid riike. Igal juhul ei võimalda müügiluba turule viivitamatult siseneda, sest selleks on vajalikud täiendavad ettevalmistavad etapid.

169 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

170 Siinkohal tuleb erinevalt hagejate väidetust kõigepealt tõdeda, et komisjon hindas iga geneeriliste ravimite tootja puhul, kas vastaval tootjal oli vaidlusaluste lepingute sõlmimise hetkel müügiluba või kas ta võis müügiloa saada piisavalt lähemas tulevikus.

171 Lisaks tuleb märkida, et potentsiaalne konkurents sisaldab muu hulgas geneeriliste ravimite tootjate tegevust, mille eesmärk on saada vajalikud müügiload ning teha kõik haldus- ja äritoimingud, mis on turule sisenemise ettevalmistamiseks vältimatud (vt eespool punktid 91–94). Seda potentsiaalset konkurentsi kaitseb ELTL artikkel 101. Juhul kui konkurentsiõigust riivamata oleks ettevõtjale, kes teeb geneerilise ravimi väljalaskmise ettevalmistamiseks, sealhulgas müügiloa saamiseks vajalikke toiminguid ning kes on sel eesmärgil teinud suuri investeeringuid, võimalik tasu maksta selle eest, et ta need protsessid peataks või lihtsalt neid aeglustaks, siis puuduks tõhus konkurents või esineks see märkimisväärse viivitusega tarbijate, see tähendab käesolevas asjas patsientide või siseriiklike haigekassade kulul.

172 Nii tõdes komisjon Merck (GUK) puhul, et viimane sai müügiloa Ühendkuningriigis 9. jaanuaril 2002 ning tema edasimüüja NM Pharma omas samuti müügiluba Rootsis alates 2002. aasta maist. Merck (GUK) ja NM Pharma kavatsesid kasutada direktiivi 2001/83 artiklis 18 viidatud 90 päeva pikkust vastastikuse tunnustamise menetlust, et saada müügiload teistes EMP riikides (vaidlustatud otsuse põhjendus 326).

173 Mis puudutab Arrow' seisundit Ühendkuningriigis, siis vaidlustatud otsuse põhjendustes 878–881 märkis komisjon, et kõnealune ettevõtja sõlmis lepingu Tiefenbacheriga, selleks et kasutada müügiluba, mille viimane oli Ühendkuningriigilt taotlenud selle müügiloa alusel, mis tal oli juba Madalmaades. Komisjon täpsustas samuti, et Arrow' UK lepingu allkirjastamisele vahetult eelnenud staadiumis oli eeldatav, et Ühendkuningriigi ametivõimud väljastavad selle müügiloa väga kiiresti ning et järgnenud viivitus oli tingitud sellest, et hagejad vaidlustasid Madalmaade müügiloa.

174 Mis puudutab Arrow' seisundit Taanis, siis tõi komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 967 ja 968 välja asjaolu, et Arrow' Taani lepingu preambulis on märgitud, et kõnealune ettevõtja kavatses saada „litsentsi" kolmandalt isikult, ja et koopia selle kolmanda isiku müügiloast oli lisatud lepingule. Nagu komisjon õigesti leidis, siis asjaolu, et Arrow lõpuks seda müügiluba ei ostnud, ei tähenda, et tal ei olnud tegelikku ja konkreetset võimalust siseneda turule selle lepingu sõlmimise ajal.

175 Mis puudutab Alpharmat, siis ilmneb vaidlustatud otsuse põhjendustest 476, 485, 520 ja 530 eelkõige, et kõnealune ettevõtja võis Tiefenbacherile antud müügilubasid tema ja Tiefenbacheri vahel sõlmitud varustuslepingu alusel kasutada vähemalt Madalmaade ja Saksamaa puhul ning võis kas taotleda müügiluba EMP teiste liikmesriikide jaoks või paluda Tiefenbacheril laiendada vastastikuse tunnustamise menetlust nendele teistele riikidele.

176 Lisaks kavatses Alpharma 2001. aasta oktoobris saada müügiload ja lasta välja geneeriline tsitalopraam erinevatel kuupäevadel 2002. aastal Austrias, Taanis, Soomes, Saksamaal, Madalmaades, Norras, Rootsis ja Ühendkuningriigis. Samuti ajal, mil allkirjastati Alpharma leping, väljastati neli müügiluba (Taanis, Soomes, Madalmaades ja Rootsis) ning müügiluba Ühendkuningriigi jaoks oli oodata lähiajal (vt eespool punkt 281). Lisaks sai Alpharma selle lepingu kehtivuse ajal müügiload nelja muu EMP riigi jaoks (Norra, Saksamaa, Austria ja Ühendkuningriik).

177 Mis puudutab Ranbaxyt, siis vaidlustatud otsuse põhjenduses 1094 leidis komisjon sisuliselt, et kõnealune ettevõtja esitas ravimi põhitoimiku (Drug Master File, edaspidi „DMF“) oma tsitalopraami toimeaine kohta pädevatele Ühendkuningriigi ametivõimudele 2002. aasta juunis. Niisugune tegevus, mis ei ole siiski vajalik müügiloa saamiseks, lihtsustas menetlust, kus geneeriliste ravimite tootja, kellel on juba müügiluba geneerilise tsitalopraami tablettide jaoks, mis on toodetud muust ravimi toimeainest kui Ranbaxy oma, taotleb oma müügiloa muutmist nii, et see hõlmaks ka Ranbaxy tsitalopraami. DMF esitamine pädevatele ametiasutustele võimaldab ravimi toimeaine tootjal mitte avaldada konfidentsiaalset teavet nendele geneeriliste ravimite tootjatele, kes ostavad tema ravimi toimeainet ja soovivad esitada taotluse müügiloa saamiseks ravimitele, mida nad sellest ravimi toimeainest toodavad.

178 Lisaks tugines komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 1095 asjaolule, et 2002. aasta aprillis aset leidnud koosolekul teatas Ranbaxy Lundbeckile, et ta võib müügiloa saada kaheksa kuu jooksul ning et ta peab läbirääkimisi oma tsitalopraami potentsiaalse ostjaga, kes võib sellega turule siseneda kolme kuni nelja kuu jooksul pärast tal juba olemasolevas müügiloas muudatuste tegemist. Hagejate väidet, et niisugused avaldused on vaid bluff, analüüsitakse üksikasjalikumalt allpool käesoleva väite üheksandas väiteosas.

179 Nendest elementidest selgub, et asjaomased geneeriliste ravimite tootjad olid kas vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal müügiloa juba saanud või tegid nad vajalikke toiminguid, et luba kohe või mõne aja pärast saada, või olid nad taganud, et nende tooted on kaetud teiste müügilubadega. Kuigi teatud juhtudel võis müügiloa saamine lõpuks võtta ettenähtust enam aega, on samuti tõsi, et vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal oli geneeriliste ravimite tootjatel tegelikud ja konkreetsed võimalused saada müügiload piisavalt lühikese aja jooksul ja siseneda tsitalopraami turule paljudes EMP riikides, kasutades direktiivi 2001/83 artiklis 18 ette nähtud vastastikuse tunnustamise menetlust, avaldades sellega Lundbeckile konkurentsisurvet. Lisaks tuleb meelde tuletada, et käesolevas asjas alustasid geneeriliste ravimite tootjad oma ettevalmistusi tsitalopraami turule sisenemiseks üks kuni kolm aastat enne Lundbecki algsete patentide kehtivuse lõppemist (vt vaidlustatud otsuse põhjendused 219, 373, 476, ja 549) ning et nende tegevus oli intensiivne, selleks et pärast patentide kehtivuse lõppemisest olla esimesed, kes sisenevad turule (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 622).

180 Seega ei teinud komisjon viga, kui ta vaidlustatud otsuse põhjenduses 620 tuvastas, et müügiloa puudumine ei tähendanud, et geneerilisi ravimeid ei oleks suudetud lähemas tulevikus turule tuua, kuna geneeriliste ravimite tootjad jätkasid tegutsemist selleks, et enne vaidlusaluste lepingute sõlmimist Lundbeckiga saada selleks vajalikud load.

181 Pealegi tuleb meelde tuletada, et isegi kui tegemist on selles küsimuses olulise elemendiga, ei tugine komisjon geneeriliste ravimite tootjate ja Lundbecki vahel potentsiaalse konkurentsi olemasolu tuvastamiseks vaidlustatud otsuses üksnes nende tootjate võimalusele saada müügiluba, vaid tegurite kogumile, võttes arvesse iga geneeriliste ravimite tootja konkreetset olukorda vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal ning farmaatsiasektori eripära (vt eespool punktid 91–96 ja 157). Lisaks tuleb meelde tuletada, et see asjaolu ise, et Lundbeck otsustas geneeriliste ravimite tootjatega sõlmida lepingud, kujutab endast olulist kaudset tõendit selle kohta, et ta pidas neid ettevõtjaid potentsiaalseks ohuks vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal (vt selle kohta kohtuotsus Toshiba *vs.* komisjon, punkt 103 eespool, EU:T:2014:263, punkt 231).

182 Neljas väiteosa tuleb seega samuti tagasi lükata.

G – Viies väiteosa, et geneeriliste ravimite tootjad ei saanud vaidlusaluste lepingute kehtivuse ajal võtta kasutusele ravimi toimeaine teisi protsesse ja/või pöörduda teiste tootjate poole

183 Hagejad ei nõustu vaidlustatud otsuse järeldusega, mille kohaselt kuuluvad võimalike turuletuleku viiside hulka (vaidlustatud otsuse põhjendus 635) muu hulgas geneeriliste ravimite tootja koostöö tema ravimi toimeaine tootjaga, selleks et muuta selle tootja protsessi, või üleminek ravimi toimeaine teise tootja juurde. Hagejate hinnangul on need teoreetilised asendamisvõimalused, kuna esiteks ei olnud ühtegi muud majanduslikult elujõulist meetodit tsitalopraami tootmiseks, mis lubanuks õiguspäraselt turule siseneda EMPs 2002. ja 2003. aastal, ning teiseks ei olnud geneeriliste ravimite tootjatel enne vaidlusaluste lepingute kehtivuse lõppemist piisavalt aega ravimi toimeaine tootja vahetamiseks.

184 Esiteks puuduvad hagejate arvates tõsised kaudsed tõendid, mis lükkaksid ümber Lundbecki esitatud tõendid selle kohta, et ükski majanduslikult elujõuline ja patendist tulenevaid õigusi mitte rikkuv protsess ei võimaldanud turule tulla 2002. ja 2003. aastal. Mitte ükski vaidlustatud otsuses viidatud elementidest Merck (GUK)-i, Alpharma, Arrow' ja Ranbaxy kohta ei ole piisav vastupidise tõendamiseks.

185 Lisaks tuginetakse vaidlustatud otsuses valesti Lundbecki avaldustele, selleks et tõendada, et vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal olid olemas muud protsessid, mis ei rikkunud patendist tulenevaid õigusi (vaidlustatud otsuse põhjendus 634). Komisjon eeldas ekslikult, et kõik protsessid, mis Lundbeck oli loetlenud ühes oma avaldustest, olid patendist tulenevaid õigusi mitte rikkuvad ja majanduslikult kasumlikud ning vastasid EMP normidest tulenevatele nõuetele, samas kui ükski neist protsessidest ei võimaldanud turule tulla ajavahemikus 2002-2003 ravimitega, mis olid majanduslikult elujõulised ega rikkunud patendist tulenevaid õigusi. Hagejad on seisukohal, et vaidlustatud otsuses jäetakse tähelepanuta hulk tõendeid, mis kinnitavad, et tsitalopraami tootmiseks majanduslikult elujõuliselt ei olnud võimalik kasutada algseid tsüanaatimis- ja alküülimisprotsesse.

186 Teiseks leiavad hagejad, et isegi kui geneeriline tsitalopraam, mida toodeti patendist tulenevaid õigusi mitte rikkuvas ja majanduslikult elujõulises protsessis, oleks ise olnud kättesaadav vaidlusaluste lepingute kehtivuse ajal (mis nii ei olnud), ei saanud geneeriliste ravimite tootjad sellele protsessile ümber lülituda vaidlusaluste lepingutega kaetud kuude jooksul või vähemalt piisavalt kiiresti, selleks et turule võimaliku sisenemise koht avaldaks tegelikku konkurentsisurvet lepingute kehtivuse ajal.

187 Vastav muudatus oleks tähendanud taotlust II tüübi oluliseks muudatuseks (edaspidi „II tüübi muudatus") komisjoni 10. märtsi 1995. aasta määruse (EÜ) nr 541/95, mis käsitleb inimtervishoius ja veterinaarias kasutatavate ravimite müügilubade tingimuste muudatuste läbivaatamist (EÜT L 55, lk 7), artikli 3 tähenduses, mis on menetlus, mida kasutatakse olemasoleva müügiloa muutmiseks ravimi toimeaine tootja vahetumise tõttu. II tüübi muudatust on aga raskem saada, sest selleks on vajalik menetlus, mis on sarnane sellega, mida kohaldatakse müügiloa uue taotluse esitamisel. Menetluse kogukestus võib ulatuda 19 kuuni. Lisaks tuleb selle muudatuse saamiseks vajalikule perioodile lisada ajavahemik, mis kulub uue protsessi uuringuteks ja arendamiseks, ravimi registreerimiseks tagasimakse saamise eesmärgil, selle tagasimakse heakskiitmiseks ning ravimi tootmiseks ja müügi alustamiseks.

188 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

189 Esiteks leiavad hagejad ekslikult, et ükski majanduslikult elujõuline ja patendist tulenevaid õigusi mitte rikkuv protsess ei võimaldanud turule tulla vaidlusaluste lepingute kehtivuse ajal.

190 Nagu on märgitud vaidlustatud otsuse põhjenduses 150, leidis Lundbeck ise kõigepealt vastusena komisjoni teabetaotlusele, mis eelnes vastuväiteteatisele, et geneeriliste ravimite tootjad oleksid võinud geneerilist tsitalopraami toota tema algsetes patentides kirjeldatud protsesside abil (st tsüanaatimis- ja alküülimisprotsessid) või leiutades uut liiki protsessi, mistõttu ei olnud tema patendid võimelised täielikult takistama geneeriliste ravimite tootjate poolset konkurentsi.

191 Lisaks kinnitas Lundbeck ise, et tema uued protsessi hõlmavad patendid ei suutnud blokeerida kõiki võimalusi turule sisenemisel, isegi kui kristalliseerimisel põhinev protsess näis kõige tõhusam. Komisjon märgib vaidlustatud otsuse põhjenduses 163 näiteks, et Niche Generics Ltd sisenes turule, saades deklaratsiooni, et ta ei riku patendist tulenevaid õigusi niisuguse geneerilise tsitalopraami puhul, mida toodab Sekhsaria, kes on üks teine ravimi toimeaine tootja Indias. Samuti ilmneb vaidlustatud otsuse põhjenduses 634 toodud tõenditest, et 2002. aasta märtsis kinnitasid Lundbecki patendieksperdid, et „võimalik oli toota ravimi toimeainet, mis tõenäoliselt ei nõua vabal alusel kristalliseerumist“, see tähendab mis ei põhine Lundbecki patendil kristalliseerumisele. Lundbecki asepresident samuti kinnitas 9. novembri 2002. aasta pressiteates, et „naiivne oleks arvata, et geneeriliste ravimite tootjatel ei oleks meie patenti rikkumata võimalik Cipramili toota“ (vaidlustatud otsuse põhjendus 634).

192 Hagejad leiavad sellegipoolest, et nad ei ole kunagi möönnud, et muid protsesse kasutades oleks olnud võimalik siseneda tsitalopraami turule esiteks nende patente rikkumata või teiseks usaldusväärsete tööstuslike ravimite abil.

193 Esiteks tuleb siiski meelde tuletada, et vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal ei olnud ükski kohus EMPs teinud lahendit küsimuses, kas geneeriliste ravimite tootjate väljatöötatud tooted rikuvad patendist tulenevaid õigusi (vt eespool punkt 146). Hagejad ei saa seega õiguspäraselt väita, et geneeriliste ravimite tootjate välja töötatud geneerilised ravimid rikkusid tema protsessi hõlmavaid patente, samas kui need olid kõige enam potentsiaalselt patendist tulenevaid õigusi rikkuvad ajal, mil vaidlusalused lepingud sõlmiti.

194 Teiseks, nagu väidab komisjon, ei kinnita asjaolud seisukohta, et geneerilisest tsitalopraamist ei olnud ühtki patendist tulenevaid õigusi mitte rikkuvat versiooni, mida oleks tööstuslikult olnud võimalik toota. Esiteks tuleb meelde tuletada, et ravimi toimeaine iga tootja oleks võinud kasutada algset tsüanaatimis- ja alküülimisprotsessi, nagu on avaldatud patendiga Lundbecki tsitalopraami ravimi toimeaine kohta, mille kaitse aegus (eespool punkt 16). Nagu selgub vaidlustatud otsuse põhjendusest 158, tunnistas kohtuasjas Lagap, mis puudutas Matrixi tsitalopraami, Lundbeck nõunik, et on võimalik, et tema algsetes patentides sisalduvaid protsesse saab majanduslikult arendada, toomata välja mingitki sellega seotud tähtaega, et kõik sõltub viisist, kuidas tsüanaatimine läbi viiakse, ning et Matrix „viis tsüanaatimise läbi tõhusamalt, kui nad seni arvasid“, mis kinnitab, et geneerilist tsitalopraami oli võimalik toota tööstuslikult, kasutades Lundbecki algseid patente.

195 Igal juhul on vaidlustatud otsuses tuvastatud piisavalt, et igal geneeriliste ravimite tootjal oli tsitalopraami geneeriline versioon – või ta oleks võinud selle piisavalt lühikese aja jooksul saada –, mis põhines protsessidel, mille puhul ei olnud kindlaks tehtud, et need rikkusid Lundbecki mis tahes patenti vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal.

196 Nimelt, mis puudutab Merck (GUK) kasutatud Natco tsitalopraami, siis see põhines protsessidel, mida hõlmasid Lundbecki algsed patendid, mille kaitse oli aegunud, või muudel protsessidel, mille patentide kaitse oli samuti aegunud (vaidlustatud otsuse põhjendused 228 ja 281). Merck (GUK) ja Schweizerhalli vahel sõlmitud varustuslepingus oli sõnaselgelt ette nähtud, et Natco ravimi toimeaine ei rikkunud neile teadaolevalt patendist tulenevaid õigusi (vaidlustatud otsuse põhjendus 235). Lisaks tuleb toonitada, et Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu sõlmimise ajal 24. jaanuaril 2002 ei olnud patenti kristalliseerumisele veel antud ei Ühendkuningriigis ega kogu EMPs (vt eespool punkt 20). Küsimus, kas Natco protsess võib rikkuda patenti kristalliseerumisele, oli selle lepingu sõlmimise ajal seega vaid hüpoteetiline küsimus. Tõsi on see, et kui sõlmiti EMPd hõlmav GUK leping, oli EPA juba

andud Lundbecki patendi kristalliseerumisele, kuid igasugune kindlus puudus selles, kas Natco ravimi toimeaine võib rikkuda patendist tulenevaid õigusi, kui ka asjaolus, kas see patent oleks kohtuvaidluse korral tunnistatud kehtivaks (vt eespool punkt 122).

197 Lisaks, isegi kui Lundbeck oleks esitanud Merck (GUK) vastu patendist tulenevate õiguste rikkumise hagid ning viimase tooted oleks tunnistatud patendist tulenevaid õigusi rikkuvaks, oleks Merck (GUK) kahtlemata suutnud kõigele vaatamata saada mõistliku aja jooksul muudest allikatest tsitalopraami, mille vastuolu patendist tulenevate õigustega ei ole tuvastatud. Kuigi Merck (GUK) sõlmis Schweizerhalliga varustuslepingu kaheksa aasta pikkuseks perioodiks, põhines see leping eeldusel, et Natco toode ei riku patendist tulenevaid õigusi (vaidlustatud otsuse põhjendus 235), mistõttu oleks Merck (GUK) kahtlemata saanud lõpetada lepingu vastavate õiguste rikkumise korral kas lepingu asjakohaste tingimuste alusel või lähtudes Saksa õigusest, mis oli sellele lepingule kohaldatav õigus. Vaidlustatud otsuse põhjendustest 248 ja 351 selgub muu hulgas, et turul oli geneerilise tsitalopraami muid allikaid, millest Merck (GUK) oli teadlik eelkõige Merck dura GmbH kaudu, kes on Mercki tütarettevõtja Saksamaal. Igal juhul isegi kui oletada, et Merck (GUK) oleks Schweizerhalli lepingu alusel olnud kohustatud ostma tooted eranditult Natcolt ning kui viimase toodetud geneeriline tsitalopraam oleks rikkunud patenti kristalliseerumisele, ei ole välistatud, et Natco oleks võinud tsitalopraami ravimi toimeainet toota muude patendist tulenevaid õigusi mitte rikkuvate protsesside abil, nagu komisjon õigesti märkis vaidlustatud otsuse põhjenduses 746.

198 Mis puudutab Tiefenbacheri poolt Arrow'le ja Alpharmale tarnitud geneerilist tsitalopraami, siis tuleb märkida, et kuigi esialgu toodeti seda esialgse Cipla protsessi (edaspidi „Cipla I protsess") abil, mille puhul esines oht, et rikutakse patendist tulenevaid õigusi, võis Tiefenbacher hõlpsalt üle minna Matrixi tsitalopraamile, mida toodeti kõigepealt vastavalt esialgsele Matrixi protsessile (edaspidi „Matrix I protsess"), seejärel kooskõlas Matrixi kasutatud uue protsessiga (edaspidi „Matrix II protsess"). Siiski tuleb meelde tuletada, et vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal ei tuvastanud mitte ükski kohus EMPs, et Cipla I ja Matrix I protsessid rikuvad patendist tulenevaid õigusi (eespool punkt 146).

199 Mis puudutab Matrix II protsessi, mida kasutati selleks, et toota geneerilist tsitalopraami, millele oli Arrow'l ja Alpharmal samuti võimalus Tiefenbacheri kaudu ligi pääseda, siis selgub vaidlustatud otsuse põhjendustest 154, 155, 421 ja 674 ning 1828. joonealusest märkusest, et kõnealune protsess töötati välja juba 2002. aasta mais, selleks et edaspidi vähendada ohtu, et Matrixi tsitalopraam rikub patenti kristalliseerumisele. Kohtuasjas Lagap pärast Indias Matrixi ruumides läbi viidud kontrollimist möönis Lundbeck, et Matrix II protsess ei riku tema patentidest tulenevaid õigusi. Seega, nagu õigesti märgib komisjon, ei ole oluline, et enne selle asjaolu möönmist rahuldasid teatud siseriiklikud kohtud Lundbecki taotlused selle protsessi suhtes esialgse ettekirjutuse kohaldamiseks. Samuti ei saa järeldusi teha asjaolust, mille kohaselt võis Tiefenbacher selleks, et tema müügiluba hõlmaks ka Matrix II protsessi, piirduda sellega, et ta esitab taotluse vähemtähtsaks ehk I tüüpi muudatuseks määruse nr 541/95 artikli 3 tähenduses (edaspidi „I tüüpi muudatus"), mis on menetlus, mida muu hulgas kasutatakse olemasoleva müügiloa muutmiseks põhjusel, et muutunud on ravimi toimeaine tootja enda kasutatav protsess. Nimetatud asjaolu ei sea kahtluse alla seda, et kohtuasjas Lagap tunnistas Lundbeck, et tema õigusi ei riku see protsess, mida lisaks hiljem kasutasid paljud geneeriliste ravimite tootjad, ilma et Lundbeck oleks sellele kuidagi reageerinud.

200 Analoogsed seisukohad kehtivad ka uue protsessi suhtes, mida Cipla kasutas geneerilise tsitalopraami tootmiseks (edaspidi „Cipla II protsess"), mis oli samuti põhimõtteliselt Tiefenbacheri kaudu kättesaadav. Komisjon tõi vaidlustatud otsuse põhjenduses 898 muu hulgas välja asjaolu, et nimetatud protsess, mis töötati välja vaidlusaluste lepingutega hõlmatud perioodil, oli potentsiaalselt patendist tulenevaid õigusi mitte rikkuv ning selle kohta esitati 2002. aasta septembris taotlus müügiloa I tüüpi muudatuse tegemiseks. Seega oleksid Arrow ja Alpharma võinud püüda müüa tsitalopraami, mis oli seda protsessi kasutades toodetud, nagu Neolab tegi, ilma et Lundbeckil oleks seda tõhusalt saanud keelata, nagu komisjon märkis vaidlustatud otsuse 1671. joonealuses märkuses.

201 Lõpuks tuleb Ranbaxy kasutatud protsessi osas märkida, et isegi pärast seda, kui Lundbeck analüüsis selle ettevõtja tegevuskavasid, soovis ta viimasega sõlmida lepingut, milles olid ette nähtud ümberpööratud maksed, selle asemel et pöörduda siseriiklikesse kohtutesse, paludes esialgse ettekirjutuse tegemist. Seega ei olnud Lundbeck kindel, kas kõnealuse protsessi abil toodetud ravimi toimeaine rikub patendist tulenevaid õigusi, nagu ilmneb vaidlustatud otsuse põhjendustest 564 ja 1109. Lisaks kinnitas Ranbaxy nii Lundbecki kui ka nende geneeriliste ravimite tootjate suhtes, kes võisid olla huvitatud tema ravimi toimeaine ostmisest, et vastav toimeaine ei rikkunud patendist tulenevaid õigusi, nagu komisjon muu hulgas märkis vaidlustatud otsuse põhjenduses 1105.

202 Lisaks tuleb meelde tuletada, et isegi kui geneeriliste ravimite tootjate turustatud toodetega oleks rikutud Lundbecki mõnest patendist tulenevaid õigusi, mis ei olnud vaidlusaluste lepingute sõlmimisel käesoleval juhul tuvastatud, oleksid geneeriliste ravimite tootjad võinud pädevas kohtus samuti vaidlustada nende patentide õiguspärasuse (vt eespool punkt 122).

203 Teiseks tuleb tagasi lükata hagejate argument, mille kohaselt oleks komisjon pidanud tõendama, et üleminek teisele protsessile või ravimi toimeaine teise tootja juurde oleks toimunud vaidlusaluste lepingute kehtivuse ajal. Selleks et tuvastada potentsiaalse konkurentsi olemasolu geneeriliste ravimite tootjate ja Lundbecki vahel, pidi komisjon üksnes tõendama, et neil olid tegelikud ja konkreetsed võimalused siseneda turule piisavalt lühikese aja jooksul, et avaldada Lundbeckile tegelikku konkurentsisurvet vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal. Komisjon ei pidanud tõendama, et geneeriliste ravimite tootjad oleksid kahtlemata suutnud omandada majanduslikult elujõulise ja patendist tulenevaid õigusi mitte rikkuva protsessi vaidlusaluste lepingute kehtivuse ajal, vaid üksnes seda, et neil olid selleks tegelikud ja konkreetsed võimalused kõnealuste lepingute sõlmimise ajal, ilma et need võimalused oleksid puhtalt teoreetilised.

204 Hagejad ei eita, et geneeriliste ravimite tootjatel oli võimalik muuta olemasolevat müügiluba või patendist tulenevate õiguste rikkumise kasvanud ohu korral pöörduda ravimi toimeainet tootva teise ettevõtja poole, kuid väidavad, et see oleks võinud võtta mitu kuud või isegi kauem, kui kehtivad vaidlusalused lepingud. Nad ei saa komisjonilt siiski nõuda, et viimane tõendaks, mis oleks juhtunud vaidlusaluste lepingute puudumise korral olukorras, kus geneeriliste ravimite tootjatel oli turule sisenemiseks palju võimalusi, ja seda ajal, mil need lepingud sõlmiti. Võimalus muuta olemasolevat müügiluba või omandada ravimi toimeaine teiselt tarnijalt ei olnud iga geneeriliste ravimite tootja jaoks sellel juhul mitte puhtalt teoreetiline võimalus, nagu kinnitavad vaidlustatud otsuses toodud tõendid (vt eespool 6.–9. osa). Hagejad kinnitasid ise näiteks, et Tiefenbacher, kes tegutses vahendajana Arrow' ja Alpharma jaoks, oleks võinud saada I tüübi muudatuse oma müügiloale, mis oli antud Matrixi tsitalopraami jaoks, Madalmaades vaid kahe ja poole kuuga (vaidlustatud otsuse põhjendus 418).

205 Igal juhul ei olnud vastav võimalus kahtluseta isegi mitte vajalik enamiku geneerilisi ravimeid tootjate ettevõtjate jaoks turule sisenemise eesmärgil ning veel vähem konkurentsisurve avaldamiseks Lundbeckile, kuna nad tegid vajalikke toiminguid ja said isegi teatud juhtudel juba müügiloa, selleks et siseneda turule oma tarnija geneerilise tsitalopraamiga (või nende endi geneerilise tsitalopraamiga Ranbaxy puhul), ning vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal ei tunnistanud seda patendist tulenevaid õigusi rikkuvaks mitte ükski kohus. Lisaks, nagu on tuvastatud juba eespool punktis 181, kujutab pelk asjaolu, et Lundbeck sõlmis vaidlusalused lepingud geneeriliste ravimite tootjatega, endast olulist kaudset tõendit selle kohta, et ta pidas neid ettevõtjaid potentsiaalseks ohuks, kes avaldavad konkurentsisurvet tema seisundile turul.

206 Seega tuleb ka viies väiteosa tagasi lükata.

H – *Kuues väiteosa, et Lundbecki ja Merck (GUK) vahel puudus vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal potentsiaalne konkurents*

207 Hagejad väidavad, et vaidlustatud otsuses on ekslikult järeldatud, et Merck (GUK) oli Lundbecki potentsiaalne konkurent Ühendkuningriigis ning *mutatis mutandis* EMPs väidetava rikkumise ajal.

208 Nad on arvamusel, et kuigi asjakohane võib olla see, kas Merck (GUK) kavatses siseneda turule, on oluline kriteerium teha kindlaks, kas ta oli selleks võimeline. Vaidlustatud otsuses jäetakse tähelepanuta aga asjaolu, et Merck (GUK) jaoks oli kättesaadav vaid Natco tsitalopraam, mis rikkus Lundbecki kristalliseerumise patendist tulenevaid õigusi, mis tähendab, et tal ei olnud võimalik õiguspäraselt siseneda turule.

209 Lisaks leiti vaidlustatud otsuse põhjenduses 754 ekslikult, tuginedes asjaoludega samast ajast pärinevatele dokumentidele, et Merck (GUK) oli väga kindel oma patendialase seisundi suhtes. Hagejad leiavad, et komisjon tsiteeris neid dokumente valikuliselt ja rebis need kontekstist välja.

210 Edasi kinnitavad hagejad, et Merck (GUK) ei olnud Lundbecki potentsiaalne konkurent, kuna ta ei saanud üle minna teistele ravimi toimeainetele, mida toodeti protsesside abil, millega vaidlusaluste lepingute kehtivuse ajal ei rikutud patendist tulenevaid õigusi. Nimelt ei olnud 2003. aastal olemas ühtegi muud geneerilist toodet, mis oleks olnud majanduslikult elujõuline ega oleks rikkunud patendist tulenevaid õigusi. Igal juhul eeldusel, et Merck (GUK) oleks võinud pöörduda teiste ettevõtjate poole, kes toodavad niisuguse ravimi toimeainet, mis patendist tulenevaid õigusi ei riku, oleks see, kui Merck (GUK) oleks tsitalopraami ostnud kolmandatelt isikutelt, rikkunud tema ja Schweizerhalli vahel sõlmitud lepingu artiklit 1.3, milles oli ette nähtud, et Merck (GUK) katab oma aastase nõudluse tsitalopraami ravimi toimeaine järele 100-protsendiliselt Schweizerhalli kaudu (vaidlustatud otsuse põhjendus 235).

211 Lõpuks leiavad hagejad, et vaidlustatud otsuses on jäetud põhjendamata järeldus, mille kohaselt Merck (GUK) oli Lundbecki potentsiaalne konkurent EMPs (välja arvatud Ühendkuningriik) väidetava rikkumise ajal. Kuna vaidlustatud otsuses lähtus komisjon Lundbeckile määratud trahvi summa arvutamisel tsitalopraami müügiväärtusest kogu EMPs, siis pelgalt sellest tegurist piisab selleks, et vaidlustatud otsus oleks õigusvastane.

212 Mis puudutab tsitalopraami müüki Rootsis NM Pharma vahendusel (vaidlustatud otsuse põhjendused 836–838), mille tõttu järeldas komisjon, et Merck (GUK) oli tõsine potentsiaalne konkurent sealhulgas ka EMP teistel turgudel (põhjendus 840), siis väidavad hagejad, et asjaolu, et nad otsustasid Rootsis kohtusse pöörduda valikuliselt, ilma et see puudutaks NM Pharmat, ei tõenda, et Merck (GUK) oli võimeline sisenema EMP teistele turgudele või et tal olid selleks tegelikud ja konkreetsed võimalused. Vaidlustatud otsuses ei ole piisavalt tõendatud, et Merck (GUK) oli Lundbecki tegelik või potentsiaalne konkurent kõigis EMP riikides, kuna enne EMPd hõlmava GUK lepingu sõlmimist oli tal müügiluba üksnes Rootsis. Saksamaal, Itaalias, Madalmaades ja Hispaanias sai Merck (GUK) müügiloa alles pärast EMPd hõlmava GUK lepingu kehtivuse lõppemist ning mujal riikides selle lepingu kehtivuse ajal.

213 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

214 Enne hagejate argumentide analüüsimist tuleb lühidalt meelde tuletada potentsiaalse konkurentsi analüüsi Merck (GUK) ja Lundbecki vahel, mille komisjon esitas vaidlustatud otsuses. Komisjon eristas siinkohal Ühendkuningriigis valitsenud olukorda ja EMPs valitsenud olukorda ühelt poolt Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu sõlmimise ajal ning teiselt poolt EMPd hõlmava GUK lepingu sõlmimise ajal.

1. Olukord Ühendkuningriigis

215 Kõigepealt, mis puudutab konkurentsiolukorda Ühendkuningriigis, siis leidis komisjon, et ajavahemiku jooksul enne 24. jaanuari 2002, mis on Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu sõlmimise kuupäev, oli Lundbeck ainus ettevõtja, kes Ühendkuningriigis müüs tsitalopraami. 5. jaanuaril 2002 lõppes Lundbecki algsete patentide kehtivus Ühendkuningriigis. Alates sellest kuupäevast oli tsitalopraami turg Ühendkuningriigis seega põhimõtteliselt avatud geneeriliste ravimite toodetele, tingimusel et need tooted vastavad õiguslikele nõuetele seoses kvaliteedi, turvalisuse ja tõhususega, nagu need on kinnitatud müügiloal. Seega võis ettevõtjaid, kes tootsid või kellel oli kavatsus müüa geneerilist tsitalopraami sisaldavaid tooteid Ühendkuningriigis ning kellel oli realistlikud väljavaated olla varustatud geneerilise tsitalopraamiga ja saada müügiluba lähitulevikus, lugeda Lundbecki potentsiaalseteks konkurentideks. Geneeriliste ravimite turule sisenemine iseäranis olukorras, kui samal ajal sisenevad turule paljud geneeriliste ravimite tootjad, võis suure tõenäosusega kaasa tuua intensiivse konkurentsiprotsessi hindadele, vähendades tsitalopraami hinda kiirelt ja oluliselt (vaidlustatud otsuse põhjendus 738).

216 Merck (GUK) oli pärast seda, kui ta teavitas Lundbecki oma kavatsusest siseneda tsitalopraami turule, esimene geneeriliste ravimite tootja, kes sai müügiloa Ühendkuningriigi turul 9. jaanuaril 2002. Sel perioodil kogus Merck (GUK) 8 miljoni tableti suuruse varu tsitalopraami, mis põhines Natco ravimi toimeainel ja mis oli valmis Ühendkuningriigis müümiseks (vaidlustatud otsuse põhjendus 741).

217 Pärast Ühendkuningriiki hõlmavat GUK lepingut, mis Lundbeckiga allkirjastati 24. jaanuaril 2002, hoidus Merck (GUK) geneerilist tsitalopraami turule paiskamisest – mis oli esialgu ette nähtud 2003. aasta juuliks – kuni lepingu kehtivuse lõpuni. Siiski müüs Merck (GUK) ajavahemikus 1. kuni 4. augustini 2003 enne lepingu teist korda pikendamist 6. augustil 2003 tegelikult oma geneerilist tsitalopraami Ühendkuningriigis 3,3 miljoni naela väärtuses (vaidlustatud otsuse põhjendus 742).

218 Komisjon järeldas vaidlustatud otsuse põhjenduses 743, et nende asjaoludega on piisavalt tõendatud, et Merck (GUK)-l olid tegelikud ja konkreetsed võimalused siseneda tsitalopraami turule Ühendkuningriigis Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu sõlmimise ajal. Pealegi kinnitas asjaolu, et Merck (GUK) tegelikult sisenes hetkeks turule 2003. aasta augustis, piisavalt, et Merck (GUK) ja Lundbeck olid potentsiaalsed konkurendid vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal 2002. aasta jaanuaris. Lisaks tõendas asjaolu ise, et Lundbeck nõustus nende lepingute alusel Merck (GUK)-le üle andma olulise väärtusega vara, piisavalt, et Lundbeck pidas Merck (GUK)-d potentsiaalseks konkurendiks, kelle turule sisenemine oli usutav ning kes kujutas endast vaidlusaluste lepingute allkirjastamise ajal ohtu tema seisundile turul.

219 Hagejad vaidlevad siiski vastu asjaolule, et need tegurid on piisavad, et tuvastada potentsiaalse konkurentsi olemasolu hagejate ja Merck (GUK) vahel, ning leiavad, et komisjon oleks eelkõige pidanud tõendama Merck (GUK) võimet siseneda turule, selle asemel et arvesse võtta tema vastavat kavatsust. Hagejad seavad kahtluse alla ka vaidlustatud otsuses komisjoni kasutatud avaldused, mis nende arvates olid kontekstist välja rebitud ning mis ei võimaldanud tuvastada, et Natco ravimi toimeaine ei rikkunud ühtki Lundbecki patendist, iseäranis kristalliseerumise patendist tulenevat õigust.

220 Sellegipoolest piisab, kui tõdeda, et komisjon ei tuginenud üksnes Merck (GUK) ja Lundbecki subjektiivsetele hinnangutele, et tuvastada nende vahel potentsiaalse konkurentsi olemasolu, vaid objektiivsetele teguritele, nagu asjaolu, et Merck (GUK) sõlmis Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu allkirjastamise ajal varustuslepingu Schweizerhalliga, mille eesmärk oli saada Natco tsitalopraami, et tal oli juba suur varu geneerilist tsitalopraami ning et ta sai müügiloa Ühendkuningriigis 9. jaanuaril 2002.

221 Esiteks kinnitavad hagejad siiski, et Merck (GUK) ei saanud oma geneeriliste ravimite tooteid turule paisata nende patentidest tulenevaid õigusi rikkumata. Siinkohal on jälle tegemist nende subjektiivse hinnanguga, kuna Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu sõlmimise ajal ei olnud ükski kohus EMPs tuvastanud, et Natco ravimi toimeaine, mida Merck (GUK) kasutas oma geneerilise tsitalopraami tootmiseks, oleks rikkunud mõnest Lundbecki patendist tulenevaid õigusi. Lisaks ei olnud selle lepingu sõlmimise ajal Lundbecki patenti kristalliseerumisele Ühendkuningriigis isegi mitte veel väljastatud. Lõpuks tuleb meelde tuletada, et Merck (GUK) ei olnud tõendanud, et tema tooted ei riku patendist tulenevaid õigusi, selleks et tal oleks neid Ühendkuningriigis võimalik turustada (vt eespool punkt 122). Kõige enam riskis ta sellega, et Lundbeck esitab tema vastu esialgse ettekirjutuse taotluse või rikkumise lõpetamise hagi, ilma et mingilgi viisil oleks kindel, et viimane on tulemuslik, kuna Lundbecki enda hinnangul oli rikkumise olemasolu protsessi hõlmavate patentide puhul iseäranis keeruline tõendada (vaidlustatud otsuse põhjendus 629). Pealegi oleks ta kohtuvaidluse korral võinud vastuhagi teel vaidlustada Lundbecki patentide kehtivuse (vt eespool punkt 122).

222 Vastupidi hagejate seisukohale ei pidanud komisjon kindlalt tuvastama, et Merck (GUK) sisenes turule lepingute kehtivuse ajal ravimi niisuguse toimeaine abil, mis ei rikkunud Lundbecki ühestki patendist tulenevaid õigusi. Komisjon pidi tõendama vaid seda, et Merck (GUK)-l olid vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal turule sisenemiseks tegelikud ja konkreetsed võimalused ning et vastavad väljavaated ei kujutanud endast puhtalt teoreetilisi võimalusi, vaid viitasid turule sisenemise tegelikule võimele piiravalt lühikese aja jooksul, et avaldada Lundbeckile konkurentsisurvet.

223 Lähtudes aga põhjendustes 738 ja järgmisd toodud asjaoludest, nagu need on kokkuvõtvalt esitatud eespool punktides 215–218, ei saa hagejad õiguspäraselt väida, et komisjon ei täitnud seda kohustust. Nimelt, asjaolu, et Merck (GUK) suutis viivuks siseneda turule oma geneeriliste ravimitega 2003. aasta augustis, kui ta leidis, et tema Lundbeckiga sõlmitud lepingu tingimused ei ole piisavalt soodsad (vaidlustatud otsuse põhjendus 755), kinnitab ilmekalt asjaolu, et Merck (GUK) oli Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu sõlmimise ajal Lundbecki jaoks vähemalt potentsiaalne konkurent. Hagejate väitega nõustumine viiks selleni, et isegi sel ajal ei saaks Merck (GUK)-d lugeda Lundbecki potentsiaalseks konkurendiks, kuna ei ole tuvastatud, et tema tooteid ei rikkunud Lundbecki ühestki patendist tulenevaid õigusi, kuigi ta müüs 3,3 miljoni naela väärtuses tablette Ühendkuningriigis. Sellise seisukohaga ei saa igal juhul nõustuda. Lõpuks kinnitab asjaolu, et Lundbeck eelistas sõlmida lepingu Merck (GUK)-ga, selleks et edasi lükata viimase sisenemine turule, samuti seda, et kõnealuse lepingu sõlmimise ajal pidas ta Merck (GUK)-d konkurentsisurve avaldamise ohuks tsitalopraami turul (vt eespool punkt 103).

224 Teiseks, mis puudutab hagejate argumenti, mille kohaselt ei olnud Merck (GUK)-l võimalik vaidlusaluste lepingute kehtivuse ajal pöörduda ravimi toimeaine mõne muu tootja poole, siis tuleb tõdeda, et vastav argument ei ole eespool toodut arvesse võttes tulemuslik, kuna komisjon ei pidanud kindlalt tuvastama, et Merck (GUK) sisenes turule ravimi niisuguse toimeaine abil, mis ei rikkunud patendist tulenevaid õigusi, selleks et viimane lugeda nende lepingute sõlmimise ajal Lundbecki potentsiaalseks konkurendiks. Igal juhul, nagu komisjon õigesti märgib, põhines varustusleping, mille Merck (GUK) sõlmis Schweizerhalliga, eeldusel, et Natco ravimi toimeaine ei riku pärast Lundbecki algsete patentide kehtivuse lõppemist ühestki Lundbecki patendist tulenevaid õigusi. Juhul kui Merck (GUK) tooted, mis põhinesid Natco ravimi toimeainel, oleksid tunnistatud patendist tulenevaid õigusi rikkuvateks, oleks seega väga tõenäoline, et Merck (GUK) oleks kas nimetatud lepingu üles öelnud ja püüdnud geneerilise tsitalopraami tarnida mõnelt teiselt tarnijalt kui Schweizerhall või teinud Schweizerhalliga koostööd, et viimane tarniks talle niisugust geneerilist tsitalopraami, mis on saadud õigusi mitte rikkuvate protsesside abil (eespool punkt 197).

225 Seega järeldas komisjon vaidlustatud otsuses viga tegemata, et Merck (GUK)-l olid Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu allkirjastamise ajal tegelikud ja konkreetsed võimalused siseneda tsitalopraami turule Ühendkuningriigis ning et järelikult oli ta vähemalt potentsiaalne konkurent Lundbecki jaoks.

2. Olukord EMPs

226 Edasi, mis puudutab konkurentsiolukorda EMPs, siis komisjon esitas põhjendustes 827 ja järgmisd kaalutlused, miks ta leidis, et Merck (GUK)-d võis lugeda Lundbecki potentsiaalseks konkurendiks enamikus EMP riikidest. Lepingute allkirjastamise ajal sõlmis Merck (GUK) Schweizerhalliga Natco ravimi toimeaine ainuõigusliku varustuslepingu. Nimetatud lepinguga sai Schweizerhall Natco eelistatud tarnijaks hulgas EMP riikides (nimelt Belgia, Saksamaa, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia, Madalmaad, Soome, Rootsi ja Norra) ning Merck (GUK) tema eelistatud kliendiks selles tähenduses, et tema vajadused tsitalopraami järele tuli rahuldada eelisjärjekorras (vaidlustatud otsuse põhjendus 235).

227 NM Pharma, kes oli Merck (GUK) tarnija Rootsis, sai 2002. aasta mais müügiloa ja sisenes Rootsi turule. NM Pharmal oli Norras ka tugev turustusvõrk ning ta kavatses kasutada oma Rootsi müügiluba, selleks et saada müügiload Belgias, Taanis, Hispaanias, Madalmaades, Soomes ja Norras direktiivis 2001/83 ette nähtud vastastikuse tunnustamise menetluse teel. Merck (GUK) kavatses omalt poolt saada analoogsed müügiload Saksamaal, Iirimaal, Kreekas, Prantsusmaal, Itaalias, Austrias ja Portugalis, kasutades oma Ühendkuningriigis saadud müügiluba (vaidlustatud otsuse põhjendused 829 ja 830). Lisaks tunnistati EMPd hõlmava GUK lepingu preambuli punktis D, et Merck (GUK) on EMP territooriumil potentsiaalse konkurendi rollis (vaidlustatud otsuse põhjendus 831).

228 Need tegurid võimaldasid komisjonil järeldada, et Merck (GUK) ja Lundbeck olid EMPd hõlmava GUK lepingu sõlmimisel 2002. aasta oktoobris vähemalt potentsiaalsed konkurendid. Merck (GUK) oli ka Lundbecki tegelik konkurent Rootsis oma tarnija NM Pharma kaudu mõni kuu enne lepingu sõlmimist. Samuti kinnitab asjaolu ise, et Lundbeck nõustus selle lepingu alusel andma olulise väärtusega vara, piisavalt, et Lundbeck pidas Merck (GUK)-d potentsiaalseks konkurendiks, kelle turule sisenemine oli usutav ning kes ohustab EMPd hõlmava GUK lepingu sõlmimise ajal tema seisundit tsitalopraami turul (vaidlustatud otsuse põhjendus 832).

229 Hagejad väidavad siiski, et tooteturud niisuguste farmaatsiatoodete tarnimiseks nagu tsitalopraam on siseriikliku tähtsusega, mistõttu oleks komisjon pidanud hindama, kas Merck (GUK) ja Lundbeck olid potentsiaalsed konkurendid igas EMP liikmesriigis, selle asemel et anda üks hinnang EMP kohta tervikuna.

230 Sellegipoolest tuleb märkida, et vaidlustatud otsuse põhjendustes 827–840 (vt eespool punktid 226–228) komisjoni esitatud analüüsist ilmneb piisavalt veenvalt, et Merck (GUK)-d ja Lundbecki võis EMPd hõlmava GUK lepingu sõlmimise ajal pidada potentsiaalseteks konkurentideks kogu EMP territooriumil. Asjaolu, et Merck (GUK) ei saanud müügiluba kõigis EMP riikides EMPd hõlmava GUK lepingu sõlmimise ajal ega isegi mitte selle lepingu kehtivuse ajal, ei tähenda, et tal ei olnud tegelikke ja konkreetseid võimalusi siseneda erinevate EMP riikide turgudele selle lepingu sõlmimise ajal.

231 Nagu komisjon tõi välja vaidlustatud otsuse põhjendustes 827 ja järgmisd, kavatses Merck (GUK) teistes liikmesriikides müügilubade saamiseks kasutada direktiivis 2001/83 ette nähtud vastastikuse tunnustamise menetlust, tuginedes müügiloale, mille ta oli Ühendkuningriigis juba saanud, ning oma Rootsi tarnija NM Pharma müügiloale (vt eespool punkt 227).

232 Lisaks kinnitab asjaolu, et EMPd hõlmav GUK leping kehtis kogu EMP territooriumil (välja arvatud Ühendkuningriik), piisavalt, et Lundbeck pidas Merck (GUK)-d potentsiaalseks ohuks kogu sellel territooriumil ning et tal olid tegelikud ja konkreetsed võimalused siseneda tsitalopraami turule kui mitte kõigis EMP riikides, siis vähemalt neist enamikus (vt vaidlustatud otsuse põhjendused 827 ja järgmisd). Nagu komisjon märgib vaidlustatud otsuse 1540. joonealuses märkuses, ei pidanud ta tõendama, et EMPd hõlmava GUK lepingu puudumisel oleks Merck (GUK) lepingu kehtivuse jooksul

kindlasti turule sisenenud igas EMP liikmesriigis. Tagantjärele ei ole võimalik rekonstrueerida, mis kuupäeval oleks turule sisenemine aset leidnud igas EMP liikmesriigis, kui EMPd hõlmava GUK lepingu eesmärk ja tagajärg oli täpsemalt peatada Merck (GUK) vastavad pingutused.

233 Lisaks jäetakse niisuguse argumendi puhul uuesti tähelepanuta erinevus tegeliku ja potentsiaalse konkurentsi vahel, sest viimase puhul ei ole tarvis tõendada turule tegelikku sisenemist, vaid üksnes selleks tegelike ja konkreetsete võimaluste olemasolu. Vaidlustatud otsuse põhjendustest 328 ja 347 selgub aga eelkõige, et Merck (GUK)-l oli kavatsus ja võime turustada EMPs tsitalopraami piisavalt lühikese aja jooksul, selleks et avaldada Lundbeckile konkurentsisurvet EMPd hõlmava GUK lepingu sõlmimise ajal.

234 Igal juhul ilmneb vaidlustatud otsusest, et komisjon võttis arvesse EMP riikide vahelisi erinevusi, kui need olid asjakohased sel territooriumil potentsiaalse konkurentsi olemasolu analüüsimisel. Nii märkis komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 827 muu hulgas, et Lundbecki ravimi toimeaine patent lõpeb Austrias erinevalt teistest liikmesriikidest alles 2003. aasta aprillis. Samuti analüüsis ta vaidlustatud otsuse põhjendustes 326, 347 ja 827–830 olukorda müügiloa puhul erinevates EMP riikides.

235 Mis puudutab hagejate argumenti, mille kohaselt oleks NM Pharma pidanud vaieldamatult silmitsi seisma nende esitatavate hagidega, siis piisab, kui tuvastada, et seda ei kinnita asjaolud, sest NM Pharma sisenes tegelikult Rootsi turule ligikaudu viis kuud, millega kaasnes „väga julgustav“ müük (vaidlustatud otsuse põhjendus 325), ilma et Lundbeck oleks kohtusse ühtegi hagiavaldust esitanud.

236 Seega tuleb kuues väiteosa tagasi lükata.

I – *Seitsmes väiteosa, et vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal puudus Lundbecki ja Arrow' vahel potentsiaalne konkurents*

237 Hagejad kinnitavad, et Arrow' UK ja Arrow' Taani lepingu sõlmimisel puudus Arrow' ja hagejate vahel potentsiaalse konkurentsi olukord.

238 Mis puudutab Ühendkuningriiki, siis esiteks ei olnud Arrow'l kuni 2002. aasta juulini müügiluba ning pealegi puudutas see luba hoopis Cipla ja Matrixi ravimi toimeaineid, mis olid saadud nende algsete tootmisprotsesside Cipla I protsessi ja Matrix I protsessi abil, mis nende hinnangul rikkus patendist kristalliseerumisele tulenevaid õigusi. Millegagi ei ole tõendatud, et Arrow'l olid reaalsed väljavaated selle patendi vaidlustamiseks. Pealegi ei saanud ta arvestada Cipla koostööga rikkumise puudumise tõendamisel.

239 Teiseks ei olnud Arrow'l ka tegelikke ega konkreetseid võimalusi minna üle niisugustele ravimi toimeainetele, mida toodetakse Cipla II ja Matrix II protsessi abil, mis igal juhul oleks samuti olnud patendist tulenevaid õigusi rikkuvad, või Ranbaxy tsitalopraamile, millel lisaks sellele, et need rikuvad patentidest amiidile ja joodile tulenevaid õigusi, puudub ka müügiluba.

240 Kolmandaks tuginevad hagejad High Court of Justice (England & Wales), Chancery Divisioni [Ühendkuningriigi kõrge kohtu lordkantsleri kantselei] 23. oktoobri 2001. aasta otsusele kohtuasjas Smithkline Beecham Plc *v.* Generics (UK) Ltd ((2002) 25(1) I.P.D. 25005; edaspidi „kohtuotsus Paroxetine“), millest selgub, et geneeriliste ravimite tootja ei või siseneda turule, enne kui ta tõendab, et tema toode ei too endaga kaasa mingeid rikkumisi, mida Arrow ei suutnud teha.

241 Neljandaks ei saa asjaolust, et hagejad nõustusid sõlmima Arrow'ga lepingud, mille kohaselt pidid nad viimasele tegema makseid, tuletada, et nad lugesid teda potentsiaalseks konkurendiks, vaid et nad kartsid, et ta võib rikkuda nende patentidest tulenevaid õigusi.

242 Taani osas viitavad hagejad enamikule argumentidest, mis esitati seoses Ühendkuningriigiga, lisades, et Arrow sisenes Taani turule alles 2005. aastal ning et Arrow' Taani lepingu kestuse jooksul esitati hulga geneeriliste ravimite tootjate suhtes esialgse ettekirjutuse taotlusi, kui viimased püüdsid geneerilist tsitalopraami selles liikmesriigis müüa.

243 Komisjon vaidleb kõigile nendele argumentidele vastu.

1. Olukord Ühendkuningriigis

244 Esiteks tuleb analüüsida hagejate argumente potentsiaalse konkurentsi väidetava puudumise kohta nende ja Arrow' vahel Arrow' UK lepingu sõlmimise ajal.

245 Mis puudutab hagejate argumente, et Arrow'l oli väidetavalt võimatu turule siseneda Cipla või Matrixi tsitalopraamiga, siis tuleb märkida järgmist.

246 Esiteks tõdes komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 375 ja 878, et 22. mail 2001 sõlmis Arrow Tiefenbacheriga lepingu, selleks et osta esiteks müügiload, mida ta taotles paljudes EMP riikides geneerilise tsitalopraami kohta, ning teiseks selle ravimi tablette, mis olid toodetud Cipla või Matrixi ravimi toimeainest.

247 Teiseks märkis komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 379 ja 878, et 10. septembril 2001 tellis Arrow Tiefenbacherilt 2,8 miljoni Saksa marga (DEM) väärtuses geneerilise tsitalopraami tablette, mille ta sai osaliselt kätte 2001. aasta novembris ja osalisELT 2002. aasta jaanuari teisel nädalal. Need tabletid olid välja töötatud lähtuvalt Cipla ravimi toimeainest, mis oli toodetud Cipla I protsessi kohaselt.

248 Kolmandaks selgub vaidlustatud otsuse põhjendusest 382, et 14. detsembril 2001 toimus Arrow' ja Tiefenbacheri vaheline koosolek. Koosolekut puudutavatest märkmetest, mille hagejad esitasid Üldkohtule, selgub, et Tiefenbacher leidis, et Cipla I protsessi kohaselt toodetud tsitalopraam oleks võinud rikkuda kristalliseerumise patendist tulenevaid õigusi, kui patent oleks väljastatud Ühendkuningriigis, kuigi Cipla väitis, et tema protsess oli üks neist, millele oli viidatud algsetes patentides. Märkmetest ilmneb ka, et hagejad tahtsid ette valmistada kaitsestrateegia esialgse ettekirjutuse taotluste suhtes, mille Lundbeck oleks esitanud pädevatesse kohtutesse, et takistada neil Ühendkuningriigis turule sisenemast. Lisaks on e-kirjas, millega märkmed edastati, mainitud asjaolu, et Arrow' töötaja analüüsis Cipla I ja Matrix I protsesse ning jõudis järeldusele, et ilmselt ei riku need kristalliseerumise patendist tulenevaid õigusi.

249 Neljandaks selgub vaidlustatud otsuse põhjendusest 383, et Arrow ostis 21. detsembril 2001 Tiefenbacherilt müügiloa taotluse, mille viimane oli varem esitanud Ühendkuningriigi pädevale ametivõimule. Nimetatud taotlus, mis direktiivi 2001/83 artiklis 18 ette nähtud vastastikuse tunnustamise menetluse kohaselt põhines müügiloal, mille Tiefenbacher oli eelnevalt saanud Madalmaades, rahuldati 2002. aasta juulis pärast seda, kui Madalmaades viimati nimetatud müügiloa peale Lundbecki esitatud hagiavaldus jäeti rahuldamata. Siinkohal tuleb märkida, et nagu komisjon kinnitas vaidlustatud otsuse põhjenduses 882, saab potentsiaalne konkurents alguse enne müügiloa väljastamist (eespool punktid 92–94) ning müügiluba anti igal juhul Arrow' UK lepingu kestuse jooksul.

250 Viiendaks tõi komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 387 välja asjaolu, et Arrow'le 15. jaanuaril 2002 saadetud e-kirjas kinnitas Cipla, et ta on valmis teda toetama võimalikus kohtuvaidluses Lundbeckiga, kuigi ta soovis esitada vajalikku teavet oma protsessi kohta otse pädevale ametivõimule, mitte aga kõigepealt Arrow'le või Tiefenbacherile. Seega on ebaoluline, et 11. jaanuari 2002. aasta e-kirja alusel, mida mainitakse vaidlustatud otsuse põhjenduses 385, ei tahtnud Cipla anda täiendavat teavet oma protsessi kohta.

251 Kuuendaks selgub vaidlustatud otsuse põhjendusest 389, et 22. jaanuari 2002. aasta e-kirjas vastusena hoiatusele, mille hagejad saatsid talle eelmisel päeval, teavitas Arrow neid asjaolust, et ta ei leia, et ta rikub nende uutest patentidest tulenevaid õigusi.

252 Seitsmendaks on 23. jaanuari 2002. aasta e kirjas, mida tsiteeriti vaidlustatud otsus põhjendustes 390, 880 ja 887 ja mille adressaat oli tsitalopraami ravimi toimeaine teine tootja, Arrow'i tütarettevõtja Resolution Chemicals kinnitanud järgmist: „tuleme Ühendkuningriigis oma tootega turule järgmisel nädalal". E-kirjas näitas Resolution Chemicals samuti üles huvi selle tarnija ravimi toimeaine vastu, mis on teine ravimi toimeaine allikas.

253 Kaheksandaks tuleb meelde tuletada, et Arrow UK preambuli seitsmendas põhjenduses ei tunnistanud Arrow Lundbecki uutest patentidest tulenevate õiguste rikkumist, vaid piirdus märkimisega, et ta ei saa seda süüdistust ümberlükkamatute tõenditega kahtluse alla seada.

254 Üheksandaks selgub vaidlustatud otsuse põhjendustest 157, 627, 669 ja 745 ning 322. joonealusest märkusest nimelt, et teistel geneeriliste ravimite tootjatel ja Lundbeckil enesel olid kahtlused, kas patent kristalliseerumisele on kehtiv. Konkreetselt Lundbeck leidis, et patendi kehtetuks tunnistamise tõenäosus on 50–60%. Seda hinnangut puudutavad tõendid pärinevad küll vaidlusaluste lepingute sõlmimise järgsest ajast. Siiski ei ole hagejad välja toonud ühtki tegurit, mis võimaldaks selgitada, kuidas oleks nende seisukoht selles küsimuses võinud varem olla teistsugune. Lisaks tuleb arvesse võtta ka eespool punktis 122 toodud kaalutlusi protsessi hõlmavate patentide kehtetuks tunnistamise kohta. Nimelt kui patent kristalliseerumisele oleks tunnistatud kehtetuks, oleks patendist tulenevate õiguste võimalik rikkumine Arrow' poolt olnud tagajärgedeta.

255 Nendest tõenditest piisab, et tõdeda, et Arrow' UK lepingu sõlmimise ajal oli Arrow'l potentsiaalse konkurentsi suhe Lundbeckiga tegelike ja konkreetsete võimaluste tõttu siseneda turule Cipla tsitalopraamiga, mis on toodetud Cipla I protsessi kohaselt.

256 Mis puudutab võimalust, et Arrow vahetab ravimi toimeaine tootjat ja läheb üle Matrixi ravimi toimeainele, mida toodetakse Matrix I protsessi kohaselt ja mida Tiefenbacheril oli võimalik talle tarnida, siis tuleb märkida, et 14. detsembri 2001. aasta koosoleku kohta tehtud märkmetega (vt eespool punkt 248) kaasnenud e-kirjas leidis Arrow, et Matrixi kasutatud protsess selle ravimi toimeaine tootmiseks ei riku tõenäoliselt kristalliseerumise patendist tulenevaid õigusi. Märkmetes on toodud ka võimalus, et Arrow läheb üle Matrixi ravimi toimeainele, eeldades seejuures, et niisugust muudatust ei ole võimalik teha selles staadiumis, kus ta sel hetkel on. Siinkohal tuleb tõdeda, nagu seda õigesti tegi komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 885, 886, 889 ja 895 ning 1636. joonealuses märkuses, et Arrow' leping Tiefenbacheriga võimaldas sellist üleminekut, mistõttu asjaolu, et vastav võimalus võis Arrow' jaoks olla vähem soodne lahendus kui Lundbeckiga lepingu sõlmimine, ei lükka ümber järeldust, et tal oli tegelik ja konkreetne võimalus siseneda turule tsitalopraamiga, mida toodetakse sellest ravimi toimeainest.

257 Mis puudutab hagejate argumente Matrix II ja Cipla II protsessi kohta, siis tuleb viidata eespool punktidele 198–200.

258 Mis puudutab hagejate argumenti eespool punktis 240 nimetatud kohtuotsuse Paroxetine kohta, siis tuleb meelde tuletada, et küsimus liikmesriigi siseriikliku õiguse tõlgendamise kohta on faktiküsimus (vt selle kohta analoogia alusel kohtuotsused, 21.12.2011, A2A *vs.* komisjon, C-318/09 P, EU:C:2011:856, punkt 125 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 16.7.2014, Zweckverband Tierkörperbeseitigung *vs.* komisjon, T-309/12, EU:T:2014:676, punkt 222 ja seal viidatud kohtupraktika), mille üle tuleb Üldkohtul üldjuhul teostada täielikku kontrolli (punkt 113 eespool).

259 Kohtuasjas, milles tehti eespool punktis 240 nimetatud kohtuotsus Paroxetine, kohaldas asjaomane kohus põhimõtteid, mis reguleerivad esialgse ettekirjutuse tegemist Ühendkuningriigi õiguses, ning leidis, et huvide kaalumine kaldub originaalravimite tootja kasuks kohtuasja eripäraste asjaolude ja

iseäranis fakti tõttu, et kõnealune geneeriliste ravimite tootja ei olnud „kõrvaldanud takistusi“, teavitades nimetatud laboratooriumi oma kindlast kavatsusest paisata oma geneeriline toode turule, kuigi ta oli turule sisenemiseks valmistunud neli aastat, ning vaatamata asjaolule, et ta teadis, et originaalravimite tootjale kuuluvad patendid, mis võimaldavad viimasel esitada tema vastu rikkumise hagi.

260 Sellegipoolest, ilma et oleks tarvilik võtta seisukoht eespool punktis 240 nimetatud kohtuotsusele Paroxetine antava täpse tõlgenduse ja ulatuse kohta, tuleb märkida, et esineb palju erinevusi käesoleva juhtumi ja selle kohtuasja vahel, milles tehti nimetatud otsus.

261 Esiteks selgub vaidlustatud otsuse põhjendusest 374, et juba 15. detsembril 2000 võtsid hagejad ja Arrow ühendust, et arutada geneerilise tsitalopraami küsimust. Lisaks tõdes komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 389, et 2002. aasta jaanuaris kinnitas Arrow hagejatele, et ta valmistub sisenema turule Ühendkuningriigis.

262 Teiseks, kui kohtuasjas, milles tehti eespool punktis 240 viidatud kohtuotsus Paroxetine, oli patent, millest tulenevaid õigusi asjaomane geneeriliste ravimite tootja väidetavalt rikkus, olemas juba kogu ajavahemiku jooksul, mil ta valmistus turule sisenema, siis käesolevas asjas esitas Lundbeck patentitaotluse kristalliseerumisele Ühendkuningriigis alles 12. märtsil 2001 ja see avaldati alles 4. juulil 2001, kusjuures patent ise anti lõplikult UK Patent Acti artikli 25 tähenduses alles 30. jaanuaril 2002 ehk pärast Arrow’ UK lepingu sõlmimist.

263 Lisaks ei ole hagejad peale selle, et patendikaitse süsteem Euroopas on puudulik ja sellest tulenevad ohud on asümmeetrilised, kuidagi selgitanud põhjusi, miks nende asutatud ettevõtja, mis on kogemustega ja mida nõustavad spetsialiseerunud advokaadid, eelistas sõlmida niisuguse kalli lepingu nagu Arrow’ UK leping, mis võimaldas tal pelgalt edasi lükata Arrow’ sisenemise turule Ühendkuningriigis. Kui nende tõlgendus eespool punktis 240 viidatud kohtuotsusele Paroxetine nagu ka nende veendumus, et nad suudavad oma patentide abil takistada geneeriliste ravimite turule sisenemise, oleks korrektne, oleks juhul, kui Arrow oleks püüdnud Ühendkuningriigi turule siseneda oma geneeriliste ravimitega, kindlasti Ühendkuningriigis kohaldatud Arrow’ suhtes esialgseid meetmeid, mis oleks neil sellega võimaldanud blokeerida turule sisenemise kuni soodsa sisulise otsuse tegemiseni.

264 Kuivõrd hagejad tuginevad sisuliselt nende ja Arrow’ vaheliste riskide asümmeetriale, siis tuleb märkida, et see argument ei sea iseenesest kahtluse alla järeldust, mille kohaselt nad pidasid Arrow’ UK lepingu sõlmimise ajal Arrow’d ohuks tsitalopraami turul.

265 Mis puudutab hagejate argumente asjaolukohta, et nad ei pidanud Arrow’d mitte potentsiaalseks konkurendiks, vaid ettevõtjaks, kes võib rikkuda nende patentidest tulenevaid õigusi, siis tuleb märkida, et asjaolu iseenesest, et nad sõlmisid Arrow’ga lepingu, on väga tugev kaudne tõend sellest, et nad pidasid viimast potentsiaalseks konkurendiks (vt eespool punkt 181). Lisaks tuleb meelde tuletada, et Lundbecki veendumust, et tema patentidest tulenevaid õigusi on rikutud, ei jaganud temaga Arrow (vt Arrow UK preambuli seitsmes põhjendus ja punkt 35 eespool) ning seda ei olnud Arrow’ UK lepingu sõlmimise ajal kinnitanud ka mitte ükski kohus.

266 Seega tuleb jõuda järeldusele, et komisjon ei teinud hindamisviga, kui ta vaidlustatud otsuses leidis, et Arrow on Ühendkuningriigis Lundbecki potentsiaalne konkurent.

2. Olukord Taanis

267 Teiseks, mis puudutab potentsiaalset konkurentsi Taanis, siis tuleb esiteks tagasi lükata hagejate argument asjaolukohta, et Arrow ei sisenenud turule pärast Arrow’ Taani lepingu kehtivuse lõppemist 2003. aasta aprillis, vaid alles 2005. aastal. Siinkohal tuleb kõigepealt märkida, et tegemist on *ex post*

-tõendiga ning et see puudutas tegelikku konkurentsi, mitte aga potentsiaalset konkurentsi. Lisaks tuleb tõdeda, et pärast selle lepingu kehtivuse lõppemist valitsenud olukord ei olnud sarnanenud sellega, mis lepingule eelnes, sest tingimused nimetatud turul vahepeal muutusid.

268 Teiseks, mis puudutab asjaolu, et Taanis rahuldati hulk hagejate esialgse ettekirjutuse taotlusi, siis tuleb märkida, et need olid Arrow' Taani lepingu sõlmimisest ajaliselt hilisemad, mistõttu puudus komisjonil kohustus nendele tugineda, kui ta hindas, kas Arrow'l olid selle lepingu sõlmimise ajal tegelikud ja konkreetsed võimalused turule sisenemiseks. Isegi kui neid esialgse ettekirjutuse taotlusi saaks arvesse võtta, tuleks arvesse võtta ka apellatsiooniastme otsuseid, millega tühistati hulk esimeses kohtuastmes tehtud esialgse ettekirjutuse lahendeid, nagu märkis komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 185.

269 Kolmandaks, kui on tõsi, et Arrow teadis Arrow' Taani lepingu sõlmimisel, et Cipla I protsess toob tõenäoliselt kaasa rikkumise, on samuti tõsi, et esiteks oleks ta võinud taotleda patendi kristalliseerumisele tunnistamist kehtetuks ning teiseks oleks võinud ta püüda omandada kõigepealt Matrixi tsitalopraami, mis on toodetud Matrix I protsessi kohaselt, ning seejärel tsitalopraami, mis on toodetud Cipla II või Matrix II protsessi kohaselt, või ka Ranbaxy tsitalopraami (vt eespool punktid 198–201 ja 256). Siinkohal tuleb märkida, et isegi pärast seda, kui Lundbeck sai Taanis patendi kristalliseerumisele, jätkas Arrow oma tegevust eesmärgiga saada mõistliku aja jooksul müügiluba, mis Taani turul võimaldaks müüa Tiefenbacheri tarnitud geneerilist tsitalopraami, mis on toodetud Cipla või Matrixi ravimi toimeainest (vt vaidlustatud otsuse põhjendused 450, 454, 967 ja 968 ning Arrow' Taani lepingu kolmas põhjendus).

270 Seega leidis komisjon õigesti, et Arrow oli Lundbecki potentsiaalne konkurent ka Taanis.

271 Järelikult tuleb seitsmes väiteosa tagasi lükata.

J – *Kaheksas väiteosa, et vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal puudus potentsiaalne konkurents Lundbecki ja Alpharma vahel*

272 Hagejad kinnitavad, et Alpharma lepingu sõlmimisel ei olnud Alpharma nendega potentsiaalse konkurentsi olukorras.

273 Esiteks ei olnud Alpharmal juurdepääsu ühelegi tsitalopraamile, mis ei rikkunud nende patentidest tulenevaid õigusi, kuna ta oli kohustatud ostma oma tooted Tiefenbacherilt. Viimane aga tarnis Alpharmale geneerilise tsitalopraami, mis saadi Cipla I protsessi kohaselt, mis oli selgelt õigusi rikkuv, ning oleks saanud talle tarnida vaid teisi tooteid, mis olid õigusi rikkuvad, mis saadi Matrix I protsessi kohaselt või hiljem Cipla II ja Matrix II protsessi kohaselt. Samuti ei tähenda asjaolu, et Alpharma kahtles, kas patent kristalliseerumisele on kehtiv, tingimata seda, et ta oli potentsiaalne konkurent, arvestades iseäranis asjaolu, et tema kahtlused põhinesid subjektiivsel hinnangul.

274 Teiseks märgivad hagejad, et Alpharmal oli müügiluba vaid kaheksas EMP riigis, sealhulgas Ühendkuningriik, mis anti alles 2002. aasta juulis.

275 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

276 Siinkohal tuleb meelde tuletada, et vaidlustatud otsuse põhjenduses 1035 tõdes komisjon, et nähtuvalt 19. veebruari 2002. aasta e-kirjast, mille oli koostanud asjaomase valdkonna eest vastutav Alpharma peadirektor, oleks Alpharma lepingu sõlmimise asemel võinud Alpharma kontsern turule tulla nende tsitalopraami tablettidega, mille ta oli juba saanud või tellinud, mis olid toodetud Cipla I protsessi kohaselt, ning oleks võinud teabe alusel, mis toona Alpharma kontsernil ja Lundbeckil oli, väita, et kehtetu on patent kristalliseerumisele, millest tulenevaid õigusi selle protsessiga rikutakse.

277 Esiteks tuleb märkida, et asjaolu, et Alpharma ei välistanud mingil juhul sisenemise turule tablettidega, mille ta oli juba saanud või tellinud, ilmneb ka peadirektori enda 14. veebruari 2002. aasta ettevõttesisesest e-kirjast, millele on viidatud vaidlustatud otsuse põhjenduses 516. Kirja autor selgitas nimelt ühele oma kolleegidest, et toona kasutas Alpharma topeltstrateegiat, mida kinnitab väljend „*we are riding two horses*“ (me sõidame korraga kahel hobusel), mis seisnes esiteks tsitalopraami turule paiskamise ettevalmistamises paljudes EMP riikides ning teiseks läbirääkimistes Lundbeckiga, ning et järgmisel nädalal on tõenäoliselt tarvis teha otsus. Sellega seoses märkis ta, et võimalikest parima otsuse tegemiseks oli vaja saada ülevaade õiguslikust olukorrast nendes riikides ning Alpharmat valitsevatest ohtudest.

278 Seega ilmneb 14. ja 19. veebruari 2002. aasta e-kirjast, et olles teadlik turule sisenemisega kaasnevatest ohtudest, ei oleks Alpharma loobunud oma plaanidest, kui ta ei oleks Lundbeckiga sõlminud piisavalt soodsat lepingut. Kuna tegemist on ettevõttesiseste e-kirjadega, ei ole usutav, et neis väljendatud seisukohad olid mõeldud bluffimiseks Lundbeckiga. Pealegi oli Lundbeck kogenud ettevõtja, kes oli pikka aega jälginud Alpharma tegevust, nagu seda eelkõige kinnitavad vaidlustatud otsuse põhjendustes 477 ja 496 viidatud kirjad. Nendes kirjades mainitakse muu hulgas Lundbecki kasulikku mudelit ja patenti kristalliseerumisele, mistõttu ei saa järeldada, et e-kirjad sisaldaksid seisukohti, mida väljendati kõnealuseid intellektuaalomandiõigusi puudutavaid ohtusid teadmata.

279 Lisaks tuleb küsimuse osas, kas patent kristalliseerumisele võib olla kehtetu, meelde tuletada eespool punktides 122 ja 254 esitatud kaalutlusi.

280 Mainitud e-kirjades sisalduvaid avaldusi tuleb lugeda nende sammude kontekstis, mida Alpharma tegi kuni ajani, mil ta valmistus turule sisenemiseks.

281 Siinkohal ilmneb eelkõige vaidlustatud otsuse põhjendustest 476, 486, 490, 516 ja 1017, et Alpharma lepingu sõlmimise ajal Alpharma:

— oli juba sõlminud Tiefenbacheriga 25. juuni 2001. aasta lepingu geneerilise tsitalopraami tarnimiseks, mida toodeti Cipla või Matrixi ravimi toimeainest;

— võis selle lepingu ning samade poolte vahel 31. juulil 2000 sõlmitud varasema lepingu alusel saada müügiloa Madalmaades müügiloa alusel, mille Tiefenbacher sai 31. augustil 2001 nimetatud liikmesriigi ametivõimudelt, ning võis direktiivis 2001/83 ette nähtud vastastikuse tunnustamise menetluse teel saada müügiload teistes EMP riikides;

— omas laos juba 9,4 miljonit tabletti tsitalopraami ning tellis 16 miljonit tabletti lisaks;

— oli juba saanud müügiload Madalmaades, Soomes, Taanis ja Rootsis ning sai 9. jaanuaril 2002 kinnituse, et ta saab müügiloa Ühendkuningriigis lähimas tulevikus;

— oli juba avaldanud oma tsitalopraami hinnakirja Ühendkuningriigis.

282 Teiseks tuleb märkida, nagu komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 1035 tegi, et nähtuvalt 19. veebruari 2002. aasta e-kirjast oleks Alpharma lepingu sõlmimise asemel samuti võinud oma turule sisenemise edasi lükata kuni sama aasta kevade või suveni, minnes üle Matrixi tsitalopraamile, mida kristalliseerumise patendi puhul ei loetud probleemseks.

283 Tõsi küll, 19. veebruari 2002. aasta e-kirja kohaselt valmistab Matrixi tsitalopraamile üleminek suuri ebamugavusi. Sellegipoolest tuleb esiteks märkida, et Tiefenbacheri ja Alpharma vahel sõlmitud leping võimaldas viimasel hankida nii Cipla kui ka Matrixi tsitalopraami (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 480).

284 Teiseks, kuigi 19. veebruari 2002. aasta e-kirjas on märgitud, et üleminek Matrixi ravimi toimeainele oleks kaasa toonud turule sisenemise edasilükkumise, mis vähendab eeldatavat tulu, tuleb kõnealust ebasoodsat olukorda võrrelda eelisega vähendada ohtu, et rikutakse kristalliseerumise patendist tulenevaid õigusi. Igal juhul ei muuda e-kiri kuidagi asjaolu, et vaatamata turule sisenemise edasilükkumisele ja selle tagajärgedele kujutab üleminek Matrixi ravimi toimeainele endast toimivat majanduslikku võimalust. Tegemist oli pelgalt teguriga, mis muudab rahaliselt eelistatumaks sõlmida soodne leping Lundbeckiga. See küsimus on aga asjakohatu hinnangu andmisel sellele, kas Alpharmal olid tegelikud ja konkreetsed võimalused turule sisenemiseks.

285 Kolmandaks ei tähenda asjaolu, et Alpharma lepingu sõlmimisele järgneval ajal muutis Matrix protsessi, mida ta kasutas tsitalopraami ravimi toimeaine tootmisel, nagu ilmneb vaidlustatud otsuse 155. joonealusest märkusest, kuidagi seda, et varem kasutuses olnud protsess rikkus patenti kristalliseerumisele, vaid kinnitab vaid Matrixi pingutusi vältida hiljem igasugust ohtu rikkuda patendist tulenevaid õigusi. Pealegi leidis nimetatud muudatus aset kõnealuse lepingu kehtivuse ajal, nii et Alpharma oleks võinud kasutada uut Matrixi ravimi toimeainet, mis oli toodetud Matrix II protsessi kohaselt, kui talle ei oleks makstud turult eemale jäämise eest. Igal juhul leidis Alpharma kontsern 19. veebruaril 2002, et Matrixi ravimi toimeaine, mis põhineb Matrix I protsessil, mida Matrix toona kasutas, võimaldab tal siseneda turule kristalliseerumise patendist tulenevaid õigusi rikkumata.

286 Seega olid kõnealusel ettevõtjal Alpharma lepingu sõlmimise ajal tegelikud ja konkreetsed võimalused siseneda turule geneerilise tsitalopraamiga, mida toodetakse Cipla I või Matrix I protsessi kohaselt. Pealegi, nagu on analüüsitud eespool punktides 198 ja 200, muutus kõnealuse lepingu kehtivuse ajal kättesaadavaks ka Matrix II ja Cipla II protsessi kohaselt toodetav geneeriline tsitalopraam.

287 Järeldus, et Alpharma oli hagejate potentsiaalne konkurent, ei sea kahtluse alla nende viide Alpharma avaldusele ajakirjanduses 28. veebruaril 2002. Selles avalduses teatas Alpharma sisuliselt, et ta lükkab tsitalopraami müügi edasi vähemalt suvepuhkuste perioodi lõpuni ning et vajaduse korral võib ta loobuda seda müüki puudutavast projektist, kuna tema laoseis tekitab probleeme hagejate patentide tõttu. Ta lisas, et ta peab otsima ravimi toimeaine teise tootja ja saama vajalikud load.

288 Siinkohal tuleb märkida, et nagu komisjon leidis vaidlustatud otsuse põhjenduses 1055, selgub sellest avaldusest Alpharma ühepoolse otsuse tagajärjena tema plaanide muutumine. Avalduses ei ole mingit viidet Alpharma lepingule, mis on kooskõlas lepingu salajase olemusega, nagu on kokku lepitud lepingu punktis 3.1. Lisaks tuleb arvesse võtta asjaolu, et avalduse eesmärk oli anda Alpharma potentsiaalsetele klientidele selgitusi.

289 Seega ei lükka kõnealune avaldus ümber komisjoni väidet, mis põhineb muu hulgas 14. ja 19. veebruari 2002. aasta e-kirjadel ja Alpharma senisel tegevusel ning mille kohaselt oli Alpharma lepingu sõlmimata jätmisel viimati nimetatud ettevõtjal tegelik ja konkreetne võimalus turule siseneda.

290 Mis puudutab hagejate argumenti asjaolu kohta, et Alpharmal ei olnud müügiluba kõigis EMP riikides, siis piisab, kui tõdeda, et tal oli juba hulk müügilubasid ning tal olid tegelikud ja konkreetsed võimalused saada direktiivi 2001/83 artiklis 18 ette nähtud vastastikuse tunnustamise menetluse teel veel lubasid. Lisaks kujutavad eespool punktides 163 ja 171 toodud kaalutlusi arvestades niisugused võimalused endast siiski potentsiaalset konkurentsi.

291 Eespool toodut arvesse võttes tuleb kaheksas väiteosa tagasi lükata.

K – *Üheksas väiteosa, et vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal puudus Lundbecki ja Ranbaxy vahel potentsiaalne konkurents*

292 Hagejad kinnitavad, et Ranbaxy lepingu sõlmimise ajal ei olnud Ranbaxy nendega potentsiaalse konkurentsi olukorras.

293 Esiteks leiavad hagejad, et kuigi Ranbaxy teatas neile 17. aprillil 2002 toimunud koosolekul, et tal oli protsess, mis ei rikkunud patendist tulenevaid õigusi, et ta kavatses saada müügiloa 8 kuu jooksul ning et ta oli parajasti sõlmimas lepingut teise geneeriliste ravimite tootjaga, kes võib osta tema ravimi toimeainet ning siseneda turule sellest ravimi toimeainest toodetud geneerilise tsitalopraamiga maksimaalsed 4 kuu jooksul, oli siiski tegemist bluffimisega, selleks et neid veenda sõlmima Ranbaxy jaoks soodsat lepingut. Tõendavaks ei saa lugeda ka asjaolu, et Ranbaxy tegi avaldusi, mis olid sama sisuga kui nendel teistel geneeriliste ravimite tootjatel, kes olid tema ravimi toimeaine potentsiaalsed ostjad. Iseäranis oli tema avaldus Alpharmale varasem kui analüüs, mille Lundbeck viis läbi Ranbaxy reaktsiooniskeemide osas ning mis võimaldas tuvastada, et viimase protsess rikub õigusi, mis tulenevad tema patentidest amiidile ja joodile.

294 Teiseks märgivad hagejad, et Ranbaxyl puudus tegelik ja konkreetne võimalus saada müügiluba Ranbaxy lepingu kehtivuse jooksul. Haldusmenetluses möönis Ranbaxy kõiki raskusi, mis olid seotud direktiivi 2001/83 artiklis 18 ette nähtud vastastikuse tunnustamise menetlusega.

295 Kolmandaks toonitavad hagejad, et 2002. aasta oktoobris kinnitas Ranbaxy, et ta ei müünud tsitalopraami pärast 2002. aasta juunit, ja seda mitte üksnes Euroopas, vaid kogu maailmas, mis tõendab, et ta ei saanud seda teha sõltumata Ranbaxy lepingust, mis hõlmas vaid EMPd.

296 Neljandaks tõdevad hagejad, et Ranbaxy palus neilt pärast teda puudutava lepingu kehtivuse lõppemist litsentsi joodi patendile, selle asemel et lihtsalt kasutada tema protsessi, mis kinnitab, et nimetatud protsessiga rikutakse sellest patendist tulenevaid õigusi.

297 Viiendaks ei kujuta vaidlustatud otsus endast tõendit asjaolu kohta, et hagejad või Ranbaxy kahtlesid, kas patent amiidile ja ioodile on kehtiv, sest mainitud avaldused puudutasid üksnes patenti kristalliseerumisele.

298 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

299 Esiteks, mis puudutab hagejate argumente, et Ranbaxy väidetavalt bluffis, siis tuleb meelde tuletada, et nagu komisjon tõi muu hulgas välja vaidlustatud otsuse põhjendustes 1095 ja 1096, ilmneb nende ja Ranbaxy vahelise 17. aprilli 2002. aasta koosoleku protokollist, et sellega seoses märkis viimane järgmist:

— ta kasutas protsessi, mis ei rikkunud Lundbecki patentidest tulenevaid õigusi;

— Lundbeck oli sellest protsessist teadlik;

— ta kavatses esitada müügiloa taotlused Ühendkuningriigi ja Saksamaa jaoks, kus tal olid omad tütarettevõtjad, ning ta lootis saada oma müügiload 8 kuu jooksul;

— ta oli jõudmas lepingu sõlmimiseni teise geneeriliste ravimite tootjaga – kelle nime ta ei nimetanud, kuid kes Lundbecki arvates oli Tiefenbacher või Merki kontserni äriühing –, kelle abil lootis ta tuua oma ravimi toimeaine Põhja-Euroopa turule kolme kuni nelja kuu jooksul;

— tema tootmisvõimsus oli 4,5 tonni ravimi toimeainet aastas kogu maailmas;

— ta oli valmis sõlmima Lundbeckiga lepingu.

300 Samamoodi tuleb märkida, et protokollist nähtuvalt teadis Lundbeck, et niisugune leping võib olla kulukas ja keeruline iseäranis konkurentsiõiguse seisukohast (vt vaidlustatud otsuse põhjendused 188 ja 1095).

301 Sellegipoolest otsustas Lundbeck sõlmida Ranbaxy lepingu, mis kinnitab, et ta võttis tõsiselt ohtu, mida see ettevõtja endast kujutab.

302 Kõnealuses kontekstis tuleb märkida, et lähtudes kohtupraktikast (vt punktid 101 ja 104 eespool) on arusaam, mis Lundbeckil oli Ranbaxyst, tegur, mida võib arvesse võtta, kuigi sellest üksi ei piisa, et tõendada potentsiaalse konkurentsi olemasolu.

303 Mis puudutab võimalust, et hagejate arusaama mõjutas Ranbaxy bluffimise edukus, siis tuleb kõigepealt tõdeda, et hagejad moodustasid kogenud ettevõtja, kes kaua aega jälgis geneeriliste ravimite tootjate tegevust tsitalopraami puhul (vt eelkõige vaidlustatud otsuse põhjendused 172–183).

304 Hagejad jälgisid konkreetselt Ranbaxyt iseäranis hoolikalt, kuna ajavahemikus 2001. aasta jaanuarist juulini olid nad tihedas kontaktis, millele seatud eesmärk oli uurida võimalust kasutada Ranbaxy tsitalopraami, samas kui tegelikult oli see nendepoolne venitamistaktika (vt vaidlustatud otsuse põhjendused 549–552). Lisaks said hagejad 2002. aasta mais teada, et Ranbaxy oli Indias esitanud kaks patenditaotlust ning pärast Ranbaxi reaktsiooniskeemide analüüsimist leidsid nad, et need taotlused võivad olla vastuolus patentidega amiidile ja joodile (vt vaidlustatud otsuse põhjendused 560–564).

305 Isegi pärast Ranbaxy lepingu allkirjastamist ei kaevanud hagejad, et nad on kavaluse ohvrid, vaid nagu ilmneb vaidlustatud otsuse põhjendusest 206, tundsid 2002. aasta detsembris kergendust selle üle, et 2002. aasta esimeses kvartalis toimuma pidanud geneerilise tsitalopraami turule paiskamine lükkus edasi, mis lõi positiivsed tingimused tema uue ravimi Cipralex müügi arendamiseks (vt punkt 22 eespool). Nad tahtsid isegi pikendada seda lepingut kuni 31. detsembrini 2003, allkirjastades 19. veebruaril 2003 lepingu lisa. Kuna selles suhtes puuduvad aga igasugused tõendid, ei ole usutav, et Ranbaxy oleks suutnud nii pika ajavahemiku jooksul Lundbecki kaks korda petta.

306 Pealegi, nagu see ilmneb eelkõige vaidlustatud otsuse põhjendusest 1105, väitis kõnealune ettevõtja enne ja pärast Ranbaxy lepingu sõlmimist kolmandatele isikutele, et tema protsessid ei riku Lundbecki uutest patentidest tulenevaid õigusi. Iseäranis tõdes komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 554, 557 ja 1093, et Ranbaxyl olid Arrow'ga kontaktid kõigepealt 2002. aasta jaanuaris, seejärel aprillis, mis päädisid viimasele tehtud konkreetse pakkumisega 500–1000 kg ravimi toimeaine müügiks. Ei ole aga usutav, et Ranbaxy oleks tahtlikult andnud oma potentsiaalsetele klientidele valeinfot eesmärgiga veenda neid ostma tema ravimi toimeainet. Vastav tegevus oleks võinud kaasa tuua tema klientide poolt tema vastu kahju hüvitamise nõuete esitamise. Lisaks sai üks klientidest Ranbaxylt kõik vajalikud dokumendid tõendamaks, et tema protsessid ei riku õigusi.

307 Asjaolu, et Ranbaxy ei bluffinud hagejatele, kinnitavad ka muud tõendid, mille komisjon tõi välja vaidlustatud otsuses.

308 Nii tuleb esiteks meelde tuletada, et nagu komisjon märkis vaidlustatud otsuse põhjenduses 1091, oli Ranbaxy tsitalopraami tootmise eesmärgil alustanud protsessi arendamist juba 2001. aasta jaanuaris. Vaidlustatud otsuse põhjendustes 552 ja 1091 viidatud dokumendist ilmneb, et kui 2001. aasta juulis teatas Lundbeck Ranbaxyle, et ta ei soovi osta 400 kg ravimi toimeainet, mida viimane talle oli pakkunud, oli Ranbaxy iseäranis pettunud põhjusel, et kogu eelneva perioodi vältel, mil Lundbeck oli jätnud talle mulje, et ta on tema ravimi toimeainest huvitatud, oli ta teadlikult loobunud muudest olemasolevatest võimalustest.

309 Teiseks leidis komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 566 ja 1092 kõigepealt, et Ranbaxy edastas tehnilised andmed oma ravimi toimeaine kohta potentsiaalsele kliendile Itaalias 2001. aasta detsembris, millele 2002. aasta esimesel poolaastal järgnes 16 kg ravimi toimeaine saatmine. Seejärel sai 2002. aasta jaanuaris potentsiaalne klient Prantsusmaal samuti tehnilised andmed. Edasi saatis Ranbaxy 2002. aastal väikese koguse ravimi toimeainet potentsiaalsele kliendile Rootsis.

310 Kolmandaks tuleb märkida, et nagu komisjon tõdes vaidlustatud otsuse põhjenduses 584, müüs Ranbaxy 2002. aasta juulis väikese koguse oma ravimi toimeainet Itaalia kliendile, kellega ta oli olnud kontaktis mõni kuu varem. Kuigi Ranbaxy oli võimeline müüma väikese koguse ravimi toimeainet just pärast Ranbaxy lepingu sõlmimist, tuleb siiski tõdeda, et tal olid vähemalt tegelikud ja konkreetsed võimalused teha seda varem.

311 Lõpuks tuleb märkida, et isegi pärast seda, kui hagejad analüüsisid tema reaktsiooniskeeme, otsustas Ranbaxy esitada oma DMFi Ühendkuningriigi pädevatele ametivõimude ning taotles seejärel müügiluba. Vastavaid samme ei oleks aga ette võetud, kui pärast nimetatud analüüsi oleks jõutud järeldusele, et Ranbaxy ravimi toimeaine tootmiseks kasutatud protsess rikub patentidest amiidile ja joodile tulenevaid õigusi.

312 Teiseks, mis puudutab hagejate argumenti müügiloa saamiseks vajaliku tähtaja kohta, siis tuleb meelde tuletada eespool punktides 171, 177 ja 178 esitatud kaalutlusi ning asjaolusid tähtaegade kohta, millest Ranbaxy teatas 17. aprilli 2002. aasta koosolekul (vt eespool punkti 299 kolmas ja neljas taane).

313 Nimelt, kuna esiteks on sammud, mida niisugune geneeriliste ravimite tootja nagu Ranbaxy teeb selleks, et valmistuda geneerilise tsitalopraamiga turule sisenemiseks, sealhulgas seoses protsessiga, mis on vajalik müügilubade saamiseks, asjakohased potentsiaalse konkurentsi hindamisel ning teiseks tegi Lundbeck need sammud tõsiselt, siis ei ole oluline, kas nimetatud müügilubade saamiseks vajalikud menetlused lõppevad Ranbaxy toodud tähtaegade jooksul või hiljem.

314 Tuleb täpsustada, et kuigi menetluse lõpuleviimine müügiloa saamiseks on vältimatu, selleks et esineks tõhus konkurents, kujutab selleni jõudmise tee, kui selle võttis ette ettevõtja, kes on pikemat aega tõsiselt valmistunud turule sisenemiseks, endast potentsiaalset konkurentsi, isegi kui see võiks tegelikult võtta kauem, kui huvitatud isikud on kavandanud.

315 Isegi kui eeldada, et Ranbaxy alahindas müügiloa saamiseks vajaliku perioodi pikkust, tuleb siinkohal esiteks märkida, et Lundbeck tundis sellegipoolest konkurentsisurvet hetkel, mil ta arvas, et tema huvides on maksta Ranbaxyle, selleks et piirata Ranbaxy lepingu kehtivuse ajal tema tulekut turule või isegi välistada see.

316 Teiseks vähendas kõnealune makse Ranbaxy vajadust maksimaalselt kiirendada menetlust müügiloa väljastamiseks, kuna Ranbaxy lepingu sõlmimisega oli vastutasuks turule sisenemise piiramise või sellelt väljatõrjumise eest temale tagatud talle olulised eelised. Asjaolu, et toimiku „ümberkujundamise“ tõttu esitas ta oma müügiloa taotluse 2002. aasta augustis, kuigi nähtuvalt vaidlustatud otsuse 1887. joonealuses märkuses komisjoni toodud kaalutluste kohaselt olid kõik asjakohaste testide tulemused edastatud Indiast juunis, kinnitab, et tal ei olnud pärast Lundbeckiga sõlmitud lepingu allkirjastamist väga kiire müügiloa saamisega.

317 Igal juhul tuleb kõigepealt märkida, et direktiivi 2001/83 artikli 17 lõikest 1 tulenevalt võtavad liikmesriigid kõik vajalikud meetmed, et tagada ravimile müügiloa andmise menetluse lõpetamine 210 päeva jooksul alates nõuetekohase taotluse esitamisest. Seega juhul, kui Ranbaxy oleks esitanud taotluse, mis sisaldab kogu vajalikku teavet, oleks pädev ametivõim pidanud avalduse läbi vaatama isegi lühema aja jooksul kui kaheksa kuud, mis oli toodud 17. aprilli 2002. aasta koosoleku protokollis.

318 Direktiivi 2001/83 artikli 17 lõikes 1 ette nähtud tähtaega siiski pikendatakse, kui pädev ametivõim leiab, et taotlus ei ole nõuetekohane, ning palub asjaomasel ettevõtjal esitada talle lisaandmeid.

319 Siiski, kui Lundbeck koostas 17. aprilli 2002. aasta koosoleku protokolli, ei teinud ta sellesse märget, et välja tuua, et Ranbaxy kavandatud kaheksa kuu pikkune aeg ei ole reaalne, vaid üksnes märkis, et leping võib maksta 10–20 miljonit dollarit või enam (vaidlustatud otsuse põhjendus 1095).

320 Seega oli Ranbaxyl tegelik ja konkreetne võimalus saada müügiluba Ranbaxy lepingu kehtivuse jooksul, millest käesoleva juhtumi asjaoludel piisab Lundbeckile konkurentsisurve avaldamiseks.

321 Edasi tuleb meelde tuletada, et 17. aprilli 2002. aasta koosoleku protokolli kohaselt oli Ranbaxyl võimalus osta olemasolev müügiluba või müüa oma ravimi toimeainet niisugusele geneeriliste ravimite tootjale, kellel müügiluba on juba olemas, kusjuures mõlemad võimalused eeldavad siiski, et nendes müügilubades on tehtud II tüübi muudatus.

322 Tuleb tõdeda, et nagu on märgitud eespool punktides 306 ja 309, tegi Ranbaxy enne Lundbeckiga lepingu sõlmimist hulga samme oma ravimi toimeaine müümiseks, mitte aga ravimi toimeainest saadud lõpptoodangu müümiseks. Asjaolu, et lõpptoodete müük oleks võinud olla kasumlikum, ei takista järeldamast, et tema ravimi toimeaine müük oli Ranbaxy jaoks tegelik ja konkreetne võimalus konkureerida Lundbeckiga, nagu mainiti 17. aprilli 2002. aasta koosoleku protokollis.

323 Lõpuks, nagu komisjon vaidlustatud otsuse 1885. joonealuses märkuses välja tõi, on 17. aprilli 2002. aasta koosoleku protokollis mainitud kolme kuni nelja kuu pikkune tähtaeg kooskõlas Ühendkuningriigi ametliku statistikaga, mis puudutab II tüübi muudatusi käsitlevate menetluste kestust ja mille komisjon edastas Üldkohtule, kusjuures sellest statistikast selgub, et ajavahemikus 2001. aasta märtsist kuni 2002. aasta veebruarini viidi enamik nendest menetlustest läbi 90 päeva jooksul.

324 Siinkohal on küll tõsi, et nagu ilmneb kõnealuse statistika sissejuhatavatest selgitustest, arvutati see ajavahemik täieliku taotluse esitamisest, võtmata arvesse tähtaja pikendamisi, mis olid tingitud lisaandmete esitamise nõuetest. Siiski, nagu komisjon märkis vastusena Üldkohtu küsimusele, kinnitas Ühendkuningriigi pädev ametiasutus, et kõnealuses statistikas viidatud aja jooksul vaadati 50% esitatud II tüübi muudatuste taotlustest läbi 90 päeva pikkuse maksimaalse aja jooksul. 40% juhtudel ei nõutud lisaandmeid ning 10% juhtudel ei muutnud lisaandmete nõudmine menetlust sellest ajast pikemaks.

325 Nimetatud statistikast selgub seega, et esines tegelik ja konkreetne võimalus muuta olemasolevat müügiluba, selleks et luba puudutaks Ranbaxy protsesside kohaselt toodetavat tsitalopraami, 17. aprilli 2002. aasta koosoleku protokollis mainitud menetlustähtaja jooksul, kuna muutmistaotlus jäi eespool punktis 325 viidatud ühe juhtumi hulka.

326 Pealegi tuleb märkida, et kuigi Ühendkuningriigi pädeva ametivõimu selgitused jäävad Ranbaxy lepingu allkirjastamisele ja isegi vaidlustatud otsuse tegemisele järgnenud perioodi, sest need selgitused esitati Üldkohtus aset leidva menetluse jaoks, puudutavad need olukorda, mis valitses Ranbaxy lepingu sõlmimiseks toimunud läbirääkimiste ajal ja puudutab täpsustusi vaidlustatud otsuses toodud elementide tõlgendamiseks. Nii võib neid selgitusi arvesse võtta eespool punktides 138–141 toodud tingimustel.

327 Kolmandaks, mis puudutab asjaolu, et Ranbaxy kinnitas, et Ranbaxy lepingu kehtivuse ajal ei müünud ta tsitalopraami ei Euroopas ega kogu maailmas pärast 2002. aasta juunit (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 577), siis tuleb märkida, et see ei ole asjakohane fakt potentsiaalse konkurentsi hindamiseks EMPs selle lepingu sõlmimise ajal. Asjaolu, et Ranbaxyl puudus müük ka väljaspool EMPd, tõendab kõige enam seda, et nimetatud ettevõtja ei olnud Lundbecki tegelik konkurent väljaspool EMPd, kuid ei mõjuta kuidagi potentsiaalse konkurentsi suhte olemasolu, olgu see siis EMPs või väljaspool seda territooriumi. Pealegi tuleb märkida, et komisjon ei pidanud mingil juhul analüüsima potentsiaalset konkurentsi väljaspool EMPd.

328 Neljandaks, mis puudutab hagejate argumenti asjaolu kohta, et 2004. aasta jaanuaris palus Ranbaxy neilt litsentsi, mis puudutab 23. märtsil 2003 antud patenti joodile, siis tuleb märkida, et see asjaolu ei tähenda, et tal ei olnud tegelikke ja konkreetseid võimalusi siseneda oma toodetega turule enne 2004. aastat. Litsentsitaotlus võib olla põhjendatud paljude erinevate kaalutlustega, nagu vältida mis tahes rikkumise hagi. Ranbaxy võis leida, et hagejad annavad talle litsentsi madalama hinnaga, mis oleks tal võimaldanud väikeste kuludega kaitsta end mis tahes ohu eest rikkuda patenti joodile. Seega ei ole hagejate viidatud litsentsileping oluline küsimuse puhul, kas nad olid Ranbaxy lepingu sõlmimise ajal Ranbaxy potentsiaalsed konkurendid.

329 Viiendaks tuleb tõdeda nagu hagejadki, et vaidlustatud otsuses ei ole ilmselt ühtegi viidet kahtlustele, kas patent amiidile ja joodile on kehtiv. Siiski, jättes kõrvale asjaolu, et Ranbaxy lepingu sõlmimise ajal ei olnud patenti joodile veel antud, mistõttu ei olnud seda võimalik rikkumise hagi alusena kasutada, tuleb tõdeda, et Lundbecki ja Ranbaxy vahel potentsiaalse konkurentsi hindamine vaidlustatud otsuses põhineb pigem tõenditel, mis kinnitavad, et Ranbaxy valmistus sisenema turule, kuna ta leidis, et tema protsess ei riku patendist tulenevaid õigusi, mitte aga võimalusel, et tühistatakse Lundbecki patendid, millest tulenevaid õigusi võidakse rikkuda.

330 Eespool toodut arvesse võttes tuleb üheksas väiteosa ja esimene väide tervikuna tagasi lükata.

II – *Teine, kolmas, neljas, viies ja kuues väide, mis sisuliselt puudutavad ELTL artikli 101 lõike 1 rikkumist*

331 Enne kui analüüsida hagejate argumente vaidlusaluste lepingute sisu, eesmärgi ja konteksti kohta, tuleb lühidalt meelde tuletada vaidlustatud otsuses komisjoni kasutatud lähenemist, kui ta vaidlusalused lepingud käesolevas asjas kvalifitseeris „eesmärgi tõttu“ konkurentsipiiranguks, ning asjakohast kohtupraktikat.

A – *Analüüs, mis puudutab „eesmärgi tõttu“ konkurentsipiirangu olemasolu vaidlustatud otsuses*

332 Komisjon tõdes vaidlustatud otsuses, et vaidlusalused lepingud olid „eesmärgi tõttu“ konkurentsipiirang ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses, tuginedes seejuures nende lepingute sisu, konteksti ja eesmärki puudutavate tegurite kogumile (eespool punktid 61–67).

333 Nii leidis komisjon, et majandusliku ja õigusliku konteksti oluline element, mida arvestades vaidlusalused lepingud sõlmiti, seisnes asjaolus, et Lundbecki algsed patendid aegusid enne vaidlusaluste lepingute sõlmimist, kuid tal õnnestus saada – või ta oli saamas – erinevad protsessi hõlmavad patendid, sealhulgas patent kristalliseerumisele ajal, mil need lepingud sõlmiti. Komisjon tõdes sellegipoolest, et patent ei andnud õigust piirata poolte kaubanduslikku autonoomiat, minnes kaugemale õigustest, mis olid selle patendiga antud (vaidlustatud otsuse põhjendus 638).

334 Seega leidis ta, et kuigi patente puudutavad kokkulepped ei ole konkurentsiõiguse seisukohalt tingimata probleemsed, on see nii, kui vastava kokkuleppega nähakse ette, et turult tõrjutakse välja üks pooltest, kes konkreetse aja vältel on teise poole jaoks vähemalt potentsiaalne konkurent, ning kui kokkuleppega kaasneb patendiomaniku vara üleandmine geneeriliste ravimite tootjale, kes võib sellest patendist tulenevaid õigusi rikkuda (edaspidi „vastupidine makse“) (vaidlustatud otsuse põhjendused 639 ja 640).

335 Samuti selgub vaidlustatud otsusest, et isegi kui vaidlusalustes lepingutes ette nähtud piirangud jäävad Lundbecki patentide kohaldamisalasse, see tähendab, et kõnealused lepingud takistavad üksnes niisuguse geneerilise tsitalopraami turule viimist, mida lepingu pooled loevad selliseks, et see võib tõenäoliselt rikkuda nendest patentidest tulenevaid õigusi, mitte aga igasuguse geneerilise tsitalopraami turule viimist, on need kõigele vaatamata „eesmärgi tõttu“ konkurentsi piiravad, kuna eelkõige nende lepingute tõttu oli takistatud või nendega oli muudetud mõttetuks siseriiklikus kohtus Lundbecki

patentide mis tahes vaidlustamine, ehkki komisjoni hinnangul on vastav vaidlustamine osa tavapärasest konkurentsist patentide valdkonnas (vaidlustatud otsuse põhjendused 603–605, 625, 641 ja 674).

336 Teisisõnu leidis komisjon, et vaidlusaluste lepingutega muudeti kindlusetus selliste kohtuvaidluste tulemuse suhtes kindluseks, et geneerilisi ravimeid turule ei tooda, mis võib kujutada ka eesmärgi tõttu konkurentsipiirangut, kui sellised piirangud ei tulene kõnealuse ainuõiguse eeliste analüüsimisest poolte poolt, vaid pigem vastupidise makse suurusest, mis sellisel juhul varjutab nimetatud hinnangu ja hoogustab geneeriliste ravimite tootjat mitte tegema oma pingutusi turule sisenemiseks (vaidlustatud otsuse põhjendus 641).

337 Neid kaalutlusi arvesse võttes tuleb analüüsida hagejate argumente, millega seatakse kahtluse alla eesmärgi tõttu piirangu olemasolu käesolevas asjas.

B – *Kohaldatavad põhimõtted ja kohtupraktika*

338 Tuleb meelde tuletada, et ELTL artikli 101 lõikes 1 on ette nähtud, et „[s]iseturuga on kokkusobimatud ja keelatud kõik sellised ettevõtjatevahelised kokkulepped, ettevõtjate ühenduste otsused ja kooskõlastatud tegevus, […] mille eesmärgiks või tagajärjeks on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi siseturu piires, iseäranis need kokkulepped, otsused ja tegevus, millega

a) otseselt või kaudselt määratakse kindlaks ostu- või müügihinnad või mis tahes muud tehingutingimused;

b) piiratakse või kontrollitakse tootmist, turge, tehnilist arengut või investeeringuid;

c) jagatakse turge või tarneallikaid;

d) rakendatakse võrdväärsete tehingute puhul erinevaid tingimusi, pannes kaubanduspartnerid sellega ebasoodsasse konkurentsiolukorda;

e) seatakse lepingu sõlmimise eeltingimuseks teise poole nõusolek võtta endale lisakohustusi, mis oma laadilt või kaubandustavade kohaselt ei ole seotud sellise lepingu objektiga.“

339 Selle kohta tuleneb kohtupraktikast, et teatud liiki koostöö ettevõtjate vahel on konkurentsile nii piisavalt kahjulik, et võib järeldada, et selle koostöö tagajärgi ei ole vaja kontrollida (kohtuotsus CB *vs.* komisjon, punkt 78 eespool, EU:C:2014:2204, punkt 49; vt selle kohta samuti kohtuotsused 30.6.1966, LTM, 56/65, EKL, EU:C:1966:38, lk 359 ja 360; ning 14.3.2013, Allianz Hungária Biztosító jt, C-32/11, EKL, EU:C:2013:160, punkt 34).

340 See kohtupraktika on seotud asjaoluga, et ettevõtjatevahelise koostöö teatud vorme võib juba nende olemuse poolest pidada tavapärase konkurentsi nõuetekohast toimimist kahjustavaks (kohtuotsus CB *vs.* komisjon, punkt 78 eespool, EU:C:2014:2204, punkt 50; vt selle kohta samuti kohtuotsus Allianz Hungária Biztosító jt, punkt 340 eespool, EU:C:2013:160, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika).

341 Nii on välja kujunenud, et kokkumängu sisaldavat teatud tegevust, nagu hindade horisontaalne kindlaksmääramine kartellide poolt või teatud konkurentide välistamine turult, võib pidada selliseks, et sellel võib olla niivõrd negatiivne mõju eelkõige kaupade ja teenuste hinnale, kogusele või kvaliteedile, et ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamisel võib pidada tarbetuks tõendada, et sellisel tegevusel on turule tegelik mõju. Nimelt näitab kogemus, et selline tegevus toob kaasa tootmise languse ja hinnatõusu, lõppedes ressursside halva jaotumisega eelkõige tarbijate kahjuks (vt kohtuotsus CB *vs.* komisjon, punkt 78 eespool, EU:C:2014:2204, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika; vt samuti selle kohta kohtuotsus, 20.11.2008, Beef Industry Development Society ja Barry Brothers, C-209/07, EKL, edaspidi „kohtuotsus BIDS“, EU:C:2008:643, punktid 33 ja 34).

342 Kui ettevõtjatevahelise koostöö liigi analüüsimisel ei ilmne konkurentsi kahjustamine piisavas ulatuses, tuleb lisaks uurida selle tagajärgi, ning selle keelatuks tunnistamiseks peavad esinema kõik asjaolud, mis tõendavad, et konkurentsi tegelikult märgatavalt takistati, piirati või kahjustati (kohtuotsused Allianz Hungária Biztosító jt, punkt 340 eespool, EU:C:2013:160, punkt 34, ning CB *vs.* komisjon, punkt 78 eespool, EU:C:2014:2204, punkt 52).

343 Selleks et tuvastada kokkuleppe konkurentsivastane laad ning hinnata, kas see kokkulepe on piisaval tasemel kahjulik, et pidada seda konkurentsipiiranguks „eesmärgi tõttu" ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses, tuleb tähelepanu pöörata selle tingimuste sisule, eesmärkidele, mida soovitakse saavutada, ning kokkuleppe majanduslikule ja õiguslikule kontekstile. Selle konteksti hindamisel tuleb samuti arvesse võtta asjassepuutuvate kaupade või teenuste laadi ning asjaomase turu või asjaomaste turgude tegelikke toimimistingimusi ja struktuuri (kohtuotsused Allianz Hungária Biztosító jt, punkt 340 eespool, EU:C:2013:160, punkt 36, ja CB *vs.* komisjon, punkt 78 eespool, EU:C:2014:2204, punkt 53).

344 Lisaks, kuigi selle kindlakstegemisel, kas ettevõtjatevaheline kokkulepe kujutab endast piirangut, ei ole poolte tahe oluline asjaolu, ei keela mitte miski konkurentsiasutustel või siseriiklikel ja liidu kohtutel seda arvesse võtta (kohtuotsused Allianz Hungária Biztosító jt, punkt 340 eespool, EU:C:2013:160, punkt 37, ning CB *vs.* komisjon, punkt 78 eespool, EU:C:2014:2204, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).

C – *Teine väide, et vaidlusalustes lepingutes vara üleandmise rolli hindamisel on ilmselt rikutud õigusnormi ja tehtud ilmne faktiviga*

345 Hagejad leiavad, et otsuses on ekslikult tõdetud, et vaidlusalustes lepingutes kokku lepitud maksed Lundbecki poolt tähendavad, et need lepingud on konkurentsivastase eesmärgiga, kuna nimetatud maksed kinnitavad asjaolu, et kõigis neis lepingutes sisalduvad piirangud ei vasta poolte hinnangutele asjaomaste patentide tugevuse ja patentidest tulenevate õiguste rikkumise kohta (esimene väiteosa). Lisaks on otsuses ekslikult järeldatud, et vaidlusalustes lepingutes sisalduvad piirangud vähendasid geneeriliste ravimite tootjate tahet või kõrvaldasid nende tahte sõltumatult jätkata pingutuste tegemist turule sisenemisel, isegi kui need piirangud ei läinud kaugemale nendest, mis olid omased Lundbecki patentidele. Otsuses ei ole tuvastatud, et Lundbecki maksed oleksid sellise tagajärjega, ega seda, et kõnealused piirangud ei oleks olnud vastavuses poolte hinnanguga (teine väiteosa). Vaidlustatud otsuses selle kohta komisjoni toodud seisukoht on vastuoluline ja ebarealistlik ning lähtub kohaldamatust õiguslikust kriteeriumist (kolmas väiteosa).

1. Esimene väiteosa

346 Hagejad leiavad, et otsus on nii õiguslikult kui ka faktiliselt ebaõige, kuna selles on järeldatud, et vaidlusalused lepingud ei kajasta poolte hinnangut patentide tugevuse kohta.

347 Hagejad märgivad, et vaidlustatud otsuses on tuvastatud, et kompromisskokkulepe on tõenäoliselt õiguspärane, kui see „sõlmiti kummagi poole võistleva hinnangu alusel patentide olukorrast" (põhjendus 604), kuid kompromissi käigus kokku lepitud piirangud „võivad rikkuda [ELTL] artiklit 101, kui need piirangud on põhjendamatud ega tulene poolte hinnangust ainuõigusest endast lähtuvate omaduste kohta" (põhjendus 641). Vaidlustatud otsuses toodud järeldust, mille kohaselt vaidlusalused lepingud ei kajasta poolte hinnangut patentide tugevuse kohta, ei kinnita aga esiteks ükski kirjalik tõend, millest ilmneks poolte umbusk kõnealuste patentide tugevuse kohta, ning teiseks põhineb see meelevaldsel eeldusel, et vara ülekandmine tähendab, et nendes kokkulepetes sisalduvad piirangud ei ole vastavuses poolte arvamusega patentide tugevuse kohta.

348 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

349 Tuleb meelde tuletada, et komisjon tõdes vaidlustatud otsuses, et asjaolu, et vaidlusalustes lepingutes sisalduvad piirangud saadi suurte vastupidiste maksete teel, oli otsustav asjaolu nendele lepingutele õigusliku hinnangu andmisel (vaidlustatud otsuse põhjendus 660).

350 Vaidlustatud otsuses on siiski tõdetud, et vastupidine makse seoses patentidega kompromissi tegemisel ei kujuta endast siiski alati probleemi, eelkõige kui see makse on seotud patendi tugevusega, nagu seda mõistavad kõik pooled, kui on vaja jõuda kummagi poole jaoks rahuldavale ja õiguspärasele lahendusele ja kui sellega ei kaasne piirangud, mille eesmärk on viivitada geneeriliste ravimite turule sisenemisega (vaidlustatud otsuse põhjendused 638 ja 639). Vaidlustatud otsuses toodi seega näitena esile äriühing Neolab, kellega Lundbeck oli samuti sõlminud kompromisskokkuleppe, mida – kuigi sellega kaasnes vastupidine makse – ei loetud probleemseks, sest kõnealune Neolabile tehtud makse toimus tema kohustuse eest mitte nõuda pädevas kohtus kahjuhüvitist ning Lundbeck nõustus mitte esitama patentidest tulenevaid nõudeid teatud aja jooksul (vaidlustatud otsuse põhjendused 164 ja 639). Sel juhul oli vastupidise makse eesmärk siiski saavutada pooltevahelises kohtuvaidluses kokkulepe, viivitamata geneeriliste ravimite turule viimisega.

351 Kuigi on tõsi, nagu väidavad hagejad, et ka Neolabi juhtumil sõlmiti poolte vahel esimene kompromisskokkulepe, mille kohaselt viivitati Neolabi turule viimisega, et oodata ära kohtuasja Lagap tulemus, siis selle kompromisskokkuleppega ei kaasnenud vara üleandmist ning selle tingimuseks oli, et Lundbeck tasub Neolabile hüvitise, kui selle kohtuasjas tehakse ebasoodne lahend. Pärast seda, kui Lundbeck lõpuks oli otsustanud lahendada oma kohtuvaidlus Lagapiga kompromissi teel, säilis Neolabil endiselt huvi saada hüvitist Lundbecki patendi õigusvastaseks tunnistamise teel. Selles kontekstis eelistas Lundbeck leppida Neolabiga oma kohtuasjas kokku samuti kompromisskokkuleppe teel, nõustudes talle maksma hüvitist kahju eest, mis tekkis aastal, mil ta turult väljus, ning kohustudes mitte esitama patentidest tulenevaid nõudeid juhul, kui Neolab siseneb turule (vaidlustatud otsuse põhjendus 164). Viimati nimetatud kohustus on seega ülioluline, kuna erinevalt vaidlusalustest lepingutest käesoleval juhul ei kujutanud Lundbecki tehtud vastupidine makse endast vastutasu turult väljatõrjumise eest, vaid kaasnes vastupidi nõustumisega mitte toime panna rikkumisi ja kohustusega mitte takistada Neolabil tema geneeriliste ravimitega turule sisenemist.

352 Seevastu kui vastupidine makse on tehtud koos konkurentide turult väljatõrjumisega või niisuguste asjaolude piiramisega, mis soodustavad turule sisenemist, siis leidis komisjon õigesti, et võimalik oli tõdeda, et niisugune piirang ei tulene eranditult patentide tugevusele poolte antud hinnangust, vaid et piiranguni jõuti vastava makse teel (vaidlustatud otsuse põhjendus 604), mis seetõttu oli konkurentsist vabaks ostmine.

353 Vastupidise makse olulisus võib kujutada viidet patendi tugevusele või nõrkusele, nagu seda tajuvad kokkuleppe pooled selle sõlmimise ajal, ning viidet asjaolule, et originaalravimite tootja ei olnud esialgu veendunud, et ta on kohtuvaidluse korral edukas. Samamoodi tõdes ka Supreme Court of the United States (Ühendriikide kõrgeim kohus), et patente puudutavas kompromisskokkuleppes suure vastupidise makse esinemine võib kujutada endast rahuldavat asendajat patendi nõrkuse jaoks, ilma et kohus peaks ise põhjalikult analüüsima selle patendi kehtivust (Supreme Court of the United States'i kohtuotsus, 17.6.2013, Federal Trade Commission *vs.* Actavis, 570 U.S. (2013), edaspidi „kohtuotsus Actavis"). Viidates vaidlustatud otsuse põhjendusele 640, tunnistavad hagejad oma kirjalikes avaldustes lisaks, et mida suuremaks peab originaalravimite tootja oma võimalusi, et patent tunnistatakse kehtetuks või patendist tulenevaid õigusi ei rikuta, ning mida suurem on talle tekkiv kahju geneeriliste ravimite turule viimise tõttu, seda rohkem soovib ta maksta geneeriliste ravimite tootjatele selle ohu vältimiseks.

354 Siinkohal tuleb toonitada, et komisjon ei ole vaidlustatud otsuses tuvastanud, et kõik patente puudutavad kompromisskokkulepped, mis sisaldavad vastupidiseid makseid, olid vastuolus ELTL artikli 101 lõikega 1, vaid leidis üksnes, et niisuguste maksete ebaproportsionaalsus koos paljude teiste teguritega, nagu asjaolu, et nende maksete summad vastasid ilmselt vähemalt geneeriliste ravimite tootjate oodatavale kasumile turule sisenemise korral, niisuguste lepingutingimuste puudumine, mis

võimaldavad geneeriliste ravimite tootjatel tuua oma tooted turule pärast lepingute lõppemist, ilma et karta tuleks Lundbecki esitatavaid rikkumise hagisid, või ka nendes lepingutes selliste piirangute olemasolu, mis lähevad kaugemale Lundbecki patentide kehtivusalast, võimaldas järeldada, et vaidlusaluste lepingute eesmärk oli käesolevas asjas piirata konkurentsi nimetatud sätte tähenduses (vt vaidlustatud otsuse põhjendused 661 ja 662).

355 Seega tuleb tõdeda, et komisjon järeldas vaidlustatud otsuses viga tegemata, et vastupidiste maksete olemasolu kui selline ning maksete ebaproportsionaalsus olid asjakohased elemendid, tuvastamaks, et vaidlusalused lepingud kujutasid endast „eesmärgi tõttu“ konkurentsipiiranguid ELTL artikli 101 tähenduses, kuna nende maksetega julgustas originaalravimite tootja geneeriliste ravimite tootjaid mitte jätkama oma sõltumatuid pingutusi turule sisenemisel.

356 Hagejate ükski argument ei sea seda järeldust kahtluse alla.

357 Hagejad väidavad esiteks, et vaidlustatud otsuses ei ole tuvastatud, et vaidlusalused lepingud ei peegeldanud poolte hinnangut patentide tugevuse kohta. Vaidlustatud otsuses viidatakse vaidlusaluste lepingute spetsiifiliste tingimuste grammatilisele tõlgendusele ning Lundbecki ja geneeriliste ravimite tootjate eraldiseisvatele avaldustele seoses patendi kristalliseerumisele võimaliku tühisusega või võimaliku mitterikkumisega ning järeldatakse sellest, et pooled ei jõudnud kokkuleppele patentide tugevuse alusel. Need tingimused ja avaldused, mis on ainsad kirjalikud kaudsed tõendid otsuses, ei võimalda aga tõendada, et pooled kahtlesid Lundbecki patentide tugevuses.

358 Hagejad ei vaidle siiski vastu sellele, et vaidlusalustes lepingutes ette nähtud maksed olid „vastutasu“ ning „seotud“ geneeriliste ravimite tootjate võetud kohustustega hoiduda niisuguse tsitalopraami turule paiskamisest, mis rikub Lundbecki patentidest tulenevaid õigusi. Nad ei eita ka seda, et maksed võisid geneeriliste ravimite tootjate jaoks olla täiendav ajend jõuda kokkuleppele. Siiski on nad arvamusel, et pelk vastutasu või pelk seos ei tõenda, et maksed „varjutasid“ patentide väärtusele vaidlusaluste poolte antava hinnangu nii, et „turult väljatõrjumise tulemus [saavutati] mitte patendi tugevuse tõttu, vaid vara üleandmise summa abil“ (vaidlustatud otsuse põhjendused 604 ja 641).

359 Piisab, kui tõdeda, et niisugune argument ei ole tulemuslik, sest see põhineb vaidlustatud otsuse ekslikul tõlgendamisel.

360 Komisjon ei leidnud vaidlustatud otsuses, et üksnes kompromisskokkulepped, mis põhinesid „eranditult“ poolte hinnangul patentide tugevuse kohta, jäid välja ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamisalast. Pigem leidis ta, võttes seejuures arvesse hulka tegureid (vt punkt 365 eespool), et kui niisugused kokkulepped sisaldavad suuri vastupidiseid makseid, mis vähendavad geneeriliste ravimite tootjate tahet või kõrvaldavad nende tahte siseneda turule konkreetse perioodi jooksul, lahendamata samas aluseks olevat kohtuvaidlust patentide alal, siis kuuluvad niisugused lepingud selle sätte kohaldamisalasse (vaidlustatud otsuse põhjendus 604). Niisugusel juhul asendab vara üleandmine poolte autonoomset hinnangut originaalravimite tootja patentide tugevuse kohta ning hindamist, kui edukad on nad võimalikus kohtuvaidluses, mis põhineb nendel patentidel või puudutab patentide kehtivust (vt punkt 354 eespool).

361 Esiteks tuleb aga käesolevas asjas sarnaselt komisjoniga meelde tuletada, et vaidlusaluste lepingute pooled olid lahkarvamusel küsimuses, kas Lundbecki patendid olid piisavalt tugevad, et välistada geneerilise tsitalopraami sisenemine turule, nii et need patendid ei saanud geneeriliste ravimite tootjate jaoks olla otsustavad kohustuse võtmisel mitte siseneda turule. Maksed olid seega kokkuleppe saavutamisel päästikuks (*dealclincher*) ning need olid olulised, veenmaks geneeriliste ravimite tootjaid loobuma oma pingutustest turule sisenemiseks.

362 Teiseks ei vaidle hagejad vastu sellele, et summad, mille nad maksid geneeriliste ravimite tootjatele, oleks võidud arvutada lähtudes kasumist või käibest, mida viimased lootsid saada vaidlusaluste lepingute kehtivuse ajal, kui nad oleksid sisenenud turule, mis on siinkohal oluline tegur. Kohtuistungil väitsid hagejad, et niisuguse arvutuse oleksid võinud teha üksnes geneeriliste ravimite tootjad, mitte aga nemad ise, mis seda järeldust aga kuidagi ei muuda.

363 Kolmandaks selgub tõenditest, mis puudutavad vaidlusaluste lepingute sõlmimisele eelnevat aega, et geneeriliste ravimite tootjad tegid märkimisväärseid pingutusi oma turule sisenemise ettevalmistamiseks ning et neil puudus kavatsus loobuda nendest pingutustest Lundbecki patentide tõttu. Kindel ei olnud küll see, kas pädev kohus võib nende tooted tunnistada patendist tulenevate õigustega vastuolus olevaks. Vaidlustatud otsusest selgub siiski, et geneeriliste ravimite tootjatel oli reaalne võimalus olla kohtuvaidluses edukas (vt punkt 122 eespool ja vaidlustatud otsuse põhjendused 75 ja 76). Järelikult vahetasid hagejad vaidlusaluste lepingute sõlmimisega selle ebakindluse kindluse vastu, et geneeriliste ravimite tootjad ei sisene turule, kasutades suuri vastupidiseid makseid (vaidlustatud otsuse põhjendus 604), millega nad kõrvaldasid lepingute kehtivuse ajaks turult igasuguse – ka potentsiaalse – konkurentsi.

364 Teiseks leiavad hagejad, et vaidlustatud otsuses ei ole selgitatud, kuidas vara üleandmine kinnitab, et piirangud ei olnud vastavuses poolte hinnanguga kõnealuste patentide tugevuse kohta. Nende arvates põhineb vaidlustatud otsus asjaolul, et nad tegid geneeriliste ravimite tootjatele makseid eelduse alusel, et pooled kahtlesid, kas asjakohased patendid on kehtivad või kas nendest tulenevaid õigusi rikutakse. Vale on väita, et „mida enam originaalravimite tootjaks olev ettevõtja leiab, et tema patent on tõenäoliselt tühine või seda ei rikuta […], seda suurem on summa, mida ta on valmis tasuma geneeriliste ravimite tootjale, et vältida sellist riski“ (vaidlustatud otsuse põhjendus 640). Järelikult rikub vaidlustatud otsus tõendamisel kohaldatavaid norme, mille alusel lasub komisjonil kohustus ümber lükata kõik selgitused muudeks vara üleandmisteks peale konkurentsivastase koondumise.

365 Hagejad väidavad, et niisuguse majandusliku eeldusega, nagu komisjon võttis aluseks vaidlustatud otsuses, saab nõustuda vaid siis, kui see põhineb kindlatel empiirilistel ja teoreetilistel alustel, ning et komisjon võib lähtuda ebapiisavalt selgest eeldusest vaid juhul, kui ta tõendab, et see oli ainus usutav selgitus. Kõnealust reeglit tuleb analoogia alusel kohaldada järeldusele, et kompromisskokkuleppes toodud vastupidine makse viitab sellele, et pooled kahtlesid asjaomase patendi tugevuses.

366 Siinkohal tuleb tõdeda, et kooskõlas eespool punktides 105–112 mainitud kohtupraktikaga lähtus komisjon käesolevas asjas vaidlustatud otsuses tõendite kogumist, mis kinnitavad, et peamiselt oli selleks geneeriliste ravimite tootjatele tehtavate vastupidiste maksete suurus, mis julgustas viimaseid nõustuma nende tegevust reguleerivate piirangutega, mitte aga Lundbecki protsessi hõlmavate patentide olemasolu või ka tahe vältida võimaliku kohtuvaidlusega seotud kulusid (vt eelkõige vaidlustatud otsuse põhjendused 255 ja 748 ning punktid 355 ja 364 eespool). Mis puudutab näiteks Merck (GUK)-d, siis ilmneb vaidlustatud otsusest, et need summad vastasid kasule, mida ta lootis turule sisenemisel saada, ilma et ta oleks jätkanud oma pingutuste tegemist ja kandnud turule sisenemisega kaasnevat riski (vaidlustatud otsuse põhjendused 350, 809 ja 862). Analoogsed kaalutlused on toodud vaidlustatud otsuse põhjendustes 398, 460, 1071 ja 1157 Arrow', Alpharma ja Ranbaxy kohta.

367 Lisaks tsiteerivad hagejad ise oma kohtukõnes vaidlustatud otsuse põhjendust 640 (punkt 354 eespool), kus komisjon tõdes, et vastupidise makse suurus on sageli seotud riskiga – nagu seda tajub originaalravimite tootja –, et tehakse kohtuotsus, milles tuvastatakse tema patendi õigusvastasus või asjaolu, et geneeriliste ravimite tooted sellest tulenevaid õigusi ei riku, samuti kahju, mille originaalravimite tootja saab nende toodete sisenemisel turule. Hagejad ei vaidle vastu ei sellele, et vastupidised maksed kujutavad endast vastutasu geneeriliste ravimite tootjate võetud kohustuste eest mitte siseneda turule geneerilise tsitalopraamiga, mis nende arvates rikub nende patendist tulenevaid õigusi, ega ka sellele, et need maksed võisid geneeriliste ravimite tootjate jaoks olla täiendav stiimul sõlmida vaidlusalused lepingud.

368 Lisaks kinnitavad vaidlusaluste lepingutega samast ajast pärinevad tõendid, et hagejad kavatsesid kasutada „suurt pakki [dollareid]“ geneeriliste ravimite välistamiseks turult (vaidlustatud otsuse põhjendus 131), samas kui nad kahtlesid oma patentide kehtivuses ning oma võimalustes olla kohtuvaidluses edukas (vaidlustatud otsuse põhjendus 149 ning punkt 126 eespool).

369 Igal juhul ei pidanud komisjon ümberlükkamatult tõendama, et hagejad kahtlesid oma patentide kehtivuses, selleks et käesolevas asjas tuvastada eesmärgil põhineva rikkumise olemasolu, kuna vaidlustatud otsuses toodud tõenditest ilmneb, et geneeriliste ravimite tootjad olid ise rahul oma võimalusega siseneda turule piisavalt lühikese aja jooksul, jäädes kas hagejate väidete juurde patendist tulenevate õiguste rikkumise kohta või vaidlustades kohtuvaidluse korral oma patentide kehtivuse (vt esimene väide eespool). Seega oluline on see, et vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal valitses ebakindlus küsimuses, kas geneeriliste ravimite tootjatel on võimalik siseneda turule, ilma et esitataks esialgse ettekirjutuse taotlusi või rikkumise hagisid, või tulemuslikult vaidlustada hagejate patentide kehtivust, ning et kõnealused lepingud muutsid ebakindluse suurte vastupidiste maksete teel kindluseks, et geneeriliste ravimite tootjad vaidlusaluste lepingute kehtivuse ajal turule ei sisene (punktid 337 ja 364 eespool).

370 Kolmandaks leiavad hagejad, et vaidlustatud otsus ei lükka ümber muid selgitusi vara üleandmiste kohta, ning meenutavad, et oma vastuses vastuväiteteatisele kinnitasid nad, et kõnealused maksed viitavad survele, mida geneeriliste ravimite tootjad avaldasid neile hagejate ja kõnealuste ettevõtjate kantud riskide ebaproportsionaalsuse tõttu. Hagejatel oli nimelt oht saada märkimisväärset ja korvamatut kahju geneeriliste ravimite tootjate toime pandud rikkumise tõttu, samas kui viimastel lasus väike või olematu risk. Kõnealuse ebaproportsionaalsusega on selgitatav, miks hagejad nõustusid vaidlusalustes lepingutes kohustusega teha vastupidised maksed. „Väljapressimise“ probleem on ilmne kõigis vastuväiteteatises kirjeldatud lepingutes.

371 Vaidlustatud otsuses, eelkõige põhjenduses 644 tunnistatakse ohtude ebaproportsionaalsust ning kinnitatakse, et tulu, mida geneeriliste ravimite tootja saab turule sisenemisel, on väiksem või palju väiksem kahjumist, mida originaalravimite tootja võib saada geneeriliste ravimite turule sisenemisel. Lisaks oleks kahjuhüvitis, mille geneeriliste ravimite tootjatelt oleks võidud välja mõista, olnud samuti palju väiksem võimalikust tõenäolisest kahjuhüvitisest ning see oleksid moodustanud vaid osa kahjust, mille geneeriliste ravimite tootmisega tegelevad ettevõtjad õigusvastase sisenemisega põhjustasid originaalravimite tootjale. Teatud juhtudel ei oleks geneeriliste ravimite tootjad pidanud hüvitama korvamatut kahju, mis on põhjustatud nende õigusvastase turule sisenemisega. Pealegi oleks hindade või tagasimaksete suurust, mille määrab kindlaks avalik võim, olnud automaatselt võimalik vähendada geneeriliste ravimite versioonide turule sisenemisega olenemata küsimusest, kas need rikuvad või mitte kehtivatest patentidest tulenevaid õigusi. Paljude patendivaidlustega kaasnevad kulud oleksid olnud samuti äärmiselt suured.

372 Seega, kõnealust riskide ebaproportsionaalsust kasutades jätsid geneeriliste ravimite tootjad mulje, et nad valmistusid müüma oma niisuguseid tooteid, mis rikuvad patendist tulenevaid õigusi, ning see ebaproportsionaalsus andis neile vajaliku jõu Lundbeckilt maksed välja pressida. Nii majandusalases kirjanduses kui ka vaidlustatud otsuses, eelkõige põhjenduses 640 on samuti tunnistatud, et mida enam originaalravimite tootja leiab, et geneeriliste ravimite tootjate turule sisenemisega põhjustatav kahju on suur, seda suurem on summa, mida ta on valmis tasuma nendele ettevõtjatele, et vältida sellist riski.

373 Seega leiavad hagejad, et komisjon eksis vaidlustatud otsuses, kui ta eeldas, et geneeriliste ravimite tootja hinnang patendi tugevuse kohta on ainus tegur, mis määrab tema tahte tulla ravimiga turule, samas kui niisugune hinnang on vaid üks kriteerium paljude asjakohaste hulgast turule sisenemise otsuse tegemisel, ning mis ei pruugi osutuda asjakohaseks, kui geneeriliste ravimite tootjad loodavad rikkumisest kasu saada.

374 Järelikult, kuna puudub seos maksete ning niisuguse subjektiivse arusaama vahel, mis vaidlusaluste lepingute pooltel oli oma vastavatest patentidega seotud nõuetest, ei ole vaidlustatud otsuses võimalik põhjendada seisukohta, et makse tulemusel nõustusid geneeriliste ravimite tootjad piirangutega, mida nad ei oleks aktsepteerinud pelgalt nende hinnangu alusel patentide tugevuse kohta, mistõttu esimene põhjuslik seos, millel vaidlustatud otsus oma teoorias põhineb, langeb ära ning alusetu on järeldus, et vaidlusalused lepingud rikuvad ELTL artikli 101 lõiget 1.

375 Menetlusse astuja leiab samuti, et komisjon oleks pidanud tõendama, et vara üleandmiseks ei olnud muud õiguspärast selgitust, võttes arvesse esiteks ohtu, et patendiomanikule võib geneeriliste ravimite turule õigusvastase sisenemisega kaasneda korvamatu kahju, teiseks tõenäosust saada kahju hüvitamise teel kohane hüvitis või saavutada esialgsete meetmete kohaldamine, ning kolmandaks kulusid, mis on seotud pöördumisega paljude nõuetega erinevatesse kohtutesse, sealhulgas oht, et erinevad kohtud jõuavad erinevate lahenditeni. Seega peab komisjon tõendama, miks vara üleandmine muudab õiguspärase kompromisskokkuleppe konkurentsivastaseks horisontaalseks kokkuleppeks.

376 Tuleb märkida, et erinevalt hagejate väidetust lükkas komisjon vaidlustatud otsuses ümber hagejate esitatud muud selgitused vaidlusalustes lepingutes vastupidiste maksete kohta, iseäranis selgitused bluffimise teooria ja riskide ebaproportsionaalsuse kohta.

377 Nii möönis komisjon vaidlustatud otsuses, et majanduslikust seisukohast võib originaalravimite tootja jaoks pakkuda huvi maksta geneeriliste ravimite tootjatele, et vältida nende turule sisenemist, arvestades summasid, mida sellise turule sisenemise korral ta võib kaotada. Lisaks ületavad need summad tõenäoliselt tulu, mida geneeriliste ravimite tootjad oleksid saanud turule sisenemise korral, eeldusel et nende tooteid ei loeta patendist tulenevaid õigusi rikkuvateks või et neil õnnestub saavutada asjaomaste patentide kehtetuks tunnistamine. Komisjon leidis siiski, et niisugusel juhul on kaotajaks tarbijad, kuna neilt võetakse võimalus maksta geneeriliste ravimite turule sisenemisel madalamat hinda (vaidlustatud otsuse põhjendus 640).

378 Hagejad väidavad siinkohal, et teatud juhtudel on turule sisenemisega seotud riskid väga väikesed või olematud geneeriliste ravimite tootjate jaoks, kes võivad turule õigusvastasel sisenemisel vältida nende suhtes tehtavat esialgset ettekirjutust, millega neil keelatakse turule sisenemine, või neilt välja mõistetavat kahjuhüvitist nimelt selliste kunstlike skeemide abil, nagu kasumi ülekandmine erinevate õiguslike üksuste vahel. Lisaks on vaidlustatud otsuses tunnistatud, et kahjuhüvitis, mis neilt võidakse välja mõista, on sageli oluliselt väiksem kahjust, mille originaalravimite tootja kannab turule õigusvastase sisenemise korral, kuna õigusvastase sisenemisega langevad hinnad spiraalselt (vaidlustatud otsuse põhjendused 93 ja 645).

379 Tõsi on küll see, et geneeriliste ravimite tootjate ja originaalravimite tootja riskide ebaproportsionaalsusega saab osaliselt selgitada põhjusi, miks viimane võib otsustada tasuda suuri vastupidiseid makseid, et vältida mis tahes riski, isegi kui see on väike, et geneerilised ravimid võidaks turule tuua. Nii on see iseäranis juhul, kui patendiga ravim, nagu Cipramil käesolevas asjas, kujutab endast originaalravimite tootja lipulaevaks olevat toodet, mis annab enamiku tema käibest (vaidlustatud otsuse põhjendused 26 ja 120).

380 Sellegipoolest tuleb meelde tuletada, et asjaolu, et konkurentsivastane tegevus võib olla kõige kasumlikum või kõige vähem riskantne lahendus ettevõtja jaoks, ei välista kuidagi ELTL artikli 101 kohaldamist (vt selle kohta kohtuotsused, 8.7.2004, Corus UK *vs.* komisjon, T-48/00, EKL, EU:T:2004:219, punkt 73, ning 8.7.2004, Dalmine *vs.* komisjon, T-50/00, EKL, EU:T:2004:220, punkt 211), iseäranis kui selline tegevus seisneb tegelikele või potentsiaalsetele konkurentidele maksmises, selleks et nad ei siseneks turule, ja nendega sellel turul geneeriliste ravimite puudumisest saadava kasumi jagamises, millega kahjustatakse tarbijaid, nagu käesolevas asjas.

381 Hagejad leiavad, et riskide ebaproportsionaalsus võimaldas geneeriliste ravimite tootjatel tegeleda väljapressimisega (või bluffimisega), mille abil nad said suuri rahasummasid, väites, et nad valmistusid turule sisenema toodetega, mis patentidest tulenevaid õigusi ei riku.

382 Siiski kinnitab see kõigest komisjoni väidet, et vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal valitses suur ebakindlus võimalike patendivaidluste tulemuste suhtes ning et see ebakindlus kõrvaldati asjaoluga, et see asendati kindlusega, et geneeriliste ravimite tootjad nende lepingute kehtivuse ajal turule ei sisene.

383 Pealegi ei tähenda asjaolu, et vastupidine makse võiks lepingu poolte vahel „lõhet ületades“ olla ainus vahend kokkuleppele jõudmiseks, kuidagi seda, et vastav makse on õiguspärane vahend sellise kokkuleppe saavutamiseks või et sellele kokkuleppele ei tuleks kohaldada konkurentsiõigust iseäranis asjaoludel, kus nimetatud makse summa näib olevat seotud geneeriliste ravimite tootjate oodatava kasumiga turule sisenemisel, leping ei võimalda poolte vahel lahendada aluseks olevat patendivaidlust ning sisaldab piiranguid, mis väljuvad originaalravimite tootja patentide kohaldamisalast (punkt 355 eespool ning vaidlustatud otsuse põhjendused 661 ja 662).

384 Lisaks, kuna hagejad olid nii veendunud oma patentide kehtivuses ja asjaolus, et tooted, mida geneeriliste ravimite tootjad kavatsesid turustada, rikuvad nendest patentidest tulenevaid õigusi, oli neil võimalik paluda teha esialgne ettekirjutus, et pädevas siseriiklikus kohtus takistada sellisel viisil turule sisenemist, või geneeriliste ravimite tootjate õigusvastasel turuletulekul saada viimastelt kahjuhüvitist. Samuti oli neil võimalik, nagu Neolabi juhtumi puhul (punkt 351 eespool), sõlmida kompromisskokkulepe, mille tegelik eesmärk on lahendada aluseks olev patendivaidlus, ilma et vastupidise maksega oleksid põhjendatud piirangud, mis sellise kokkuleppe raames võivad olla seatud geneeriliste ravimite tootjate kaubanduslikule autonoomiale.

385 Kuigi on võimalik, nagu möönab komisjon, et originaalravimite tootja võib saada korvamatut kahju geneeriliste ravimite tootjate õigusvastasel sisenemisel turule pöördumatu hinnalanguse tõttu, mille selline sisenemine kaasa toob, on regulatiivsete hindade langemine, mis järgneb ravimi toimeaine patendi kehtivuse lõppemisele, hagejatele teada iseloomulik tunnus ravimiturgudel ning kujutab endast seega tavapärast äririski, millega ei saa põhjendada konkurentsivastaste kokkulepete sõlmimist. Pealegi on sellised hinnalangused, mille tingib reguleeriv sekkumine olukorras, kus ravimi toimeaine patent on kehtivuse kaotanud, iseloomulikud tasakaalule, mille liikmesriigid on tuvastanud ühelt poolt originaalravimite tootja patendile antud kaitse ning teiselt poolt riigieelarve ja tarbijate säästu vahel, mis on saadud geneeriliste ravimite turule sisenemise ning konkurentsimõju tulemusel.

386 Seega tähendaks hagejate selle seisukohaga nõustumine, mis puudutab riskide ebaproportsionaalsust, lõpuks tõdemist, et sõlmides geneeriliste ravimite tootjatega sellised lepingud, nagu vaidlusalused lepingud, saavad nad end kaitsta pöördumatu hinnalanguse eest, mida nende endi hinnangul ei oleks olnud võimalik vältida, isegi kui nad oleksid rikkumise hagide läbivaatamisel siseriiklikus kohtus olnud edukad. Nad võiksid seega vastavate lepingute sõlmimisega säilitada oma toodetel kõrgemad hinnad, mis toimuks tarbijate ja riigi tervishoiueelarve arvel, isegi kui sellise tulemuseni ei jõutaks, kui siseriiklikud kohtud tuvastavad nende patentide kehtivuse ja geneeriliste ravimite tootjate tooted tunnistatakse patendist tulenevaid õigusi rikkuvateks. Selline tulemus on ilmselgelt vastuolus aluslepingu konkurentsieeskirjadega, mille eesmärk on eelkõige kaitsta tarbijaid konkurentide kokkumängust tingitud põhjendamatute hinnatõusude eest (vt selle kohta kohtuotsused, 19.3.2015, Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe *vs.* komisjon, C-286/13 P, EKL, EU:C:2015:184, punkt 115 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 9.7.2015, InnoLux *vs.* komisjon, C-231/14 P, EKL, EU:C:2015:451, punkt 61). Puuduvad põhjused tunnistada, et selline kokkumäng oleks käesolevas asjas õiguspärane, arvestades et protsessi hõlmavad patendid olid vaidlustatud, isegi kui nende patentide kaitse siseriiklikes kohtutes ei oleks hagejate jaoks isegi kõige soodsama stsenaariumi korral viinud samade negatiivsete tulemusteni konkurentsi ja iseäranis tarbijate jaoks.

387 Nimelt tuleb meelde tuletada, et nõustuda ei saa sellega, et ettevõtjad püüavad leevendada nende hinnangul üleliia ebasoodsate õigusnormide mõju kartellikokkulepete sõlmimisega, mille eesmärk on korrigeerida ebasoodsamat kohtlemist, tuues ettekäändeks, et need õigusnormid tekitavad ettevõtjaid kahjustava tasakaalustamatuse (vt kohtuotsus, 27.7.2005, Brasserie nationale jt *vs.* komisjon, T-49/02–T-51/02, EKL, EU:T:2005:298, punkt 81 ja seal viidatud kohtupraktika).

388 Lõpuks, kuna hagejad, keda toetab menetlusse astuja, leiavad, et vaidlusalused lepingud oleksid võimaldanud vältida erinevates liikmesriikides kohtuvaidlustega seotud märkimisväärseid kulusid ning ohtu, et sellistes kohtuvaidlustes teevad erinevad kohtud lahknevad otsused, siis tuleb esiteks märkida, et enamikus vaidlusalustest lepingutest puudus konkreetne viide kohtuvaidluse kuludele, mida tuli vältida, veel vähem aga nende kulude hinnangulisele suurusele. Lisaks ei selgitanud hagejad, kuidas vastupidiste maksete summad arvutati, välja arvatud see, et need selgusid nende läbirääkimiste käigus geneeriliste ravimite tootjatega, arvestades et vaidlustatud otsuses on palju tõendeid, mis kinnitavad, et need summad enam-vähem vastasid turule sisenemisel geneeriliste ravimite tootjate eeldatavale tulule või kahjuhüvitisele, mida nad oleksid võinud saada, kui nad oleksid olnud kohtuvaidluses Lundbecki vastu edukad (vt eelkõige vaidlustatud otsuse põhjendused 398, 460, 809, 862, 1071 ja 1157).

389 Igal juhul on erinevalt hagejate väidetust vähetõenäoline, et võimalike kohtuvaidluste kulud erinevates EMP riikides oleksid suuremad maksetest, mille geneeriliste ravimite tootjad käesoleval juhul said vaidlusaluste lepingute alusel ning mis ulatuvad mitme miljoni euroni. Ravimiettevõtjad ei algata tavaliselt kohtuasju samal ajal kõigis liikmesriikides. Üldjuhul, nagu kinnitab Lagapi juhtum Ühendkuningriigis (vaidlustatud otsuse põhjendus 63), otsustavad nad keskenduda mõnele katsevaidlusele, selle asemel et erinevates kohtutes algatada palju samu küsimusi puudutavaid vaidlusi. Lagapi asjas otsustasid hagejad lõpuks kokkuleppele jõuda, et vältida kaotust, mida nende vastu oleks teistes kohtutes kasutatud (vaidlustatud otsuse põhjendus 160).

390 Vaidlustatud otsuses on pealegi märgitud, et kohtuasja lahendamiseks kompromissi teel on ka muid konkurentsiõiguses aktsepteeritud võimalusi peale nende, mis seisnevad vastupidiste maksete abil potentsiaalsete konkurentide turule sisenemisega viivitamises, nagu käesoleval juhul (punkt 355 eespool). Kohtupraktika kohaselt ei saa patendi spetsiifilist eesmärki tõlgendada nii, et see tagaks kaitse ka hagi eest, millega vaidlustatakse patendi kehtivus, arvestades et avalikes huvides on kõrvaldada majandustegevuselt kõik takistused, mis võivad ilmneda patendi ekslikul väljastamisel (vt selle kohta kohtuotsus Windsurfing, punkt 119 eespool, EU:C:1986:75, punkt 92). Kuigi hagejatel oli õigus sõlmida geneeriliste ravimite tootjatega kompromisskokkuleppeid, et vältida võimalikke kohtukulusid, ei saa nad sõltumatu kohtu hinnangut sel teel asendada oma hinnanguga oma patentide kehtivuse ning asjaolu kohta, kas geneeriliste ravimite tootjate tooted rikuvad patendist tulenevaid õigusi või mitte, makstes geneeriliste ravimite tootjatele selle eest, et nad järgiksid seda hinnangut ja jääksid teatud aja jooksul turult eemale.

391 Seega on vaidlustatud otsuses õigesti järeldatud, et vastupidiste maksetega julgustati geneeriliste ravimite tootjaid nõustuma nende kaubanduslikul autonoomial lasuvate piirangutega, nagu need on vaidlusalustes lepingutes ette nähtud, ilma et seda järeldust seaks kahtluse alla selliste maksete põhjendamiseks hagejate esitatud muud selgitused.

392 Seega tuleb esimene väiteosa tagasi lükata.

2. Teine väiteosa

393 Hagejad leiavad, et vaidlustatud otsuses on ekslikult kinnitatud, et vaidlusalustest lepingutest tulenevad lepingulised piirangud kõrvaldasid muud stiimulid turule sisenemiseks.

394 Hagejad märgivad esiteks, et patentide kohaldamisalasse kuuluvad piirangud ei vähenda ega kõrvalda stiimuleid jätkata iseseisvaid pingutusi turule sisenemiseks. Nii võivad geneeriliste ravimite tootjad, kes vara üleandmise eest nõustuvad sellega, et nad hoiduvad õigusi rikkuvate ravimitega turule sisenemisest, jätkuvalt soovida saada kohtuotsust, milles tuvastatakse, et nende ravimid ei ole õigusi rikkuvad või et patent, millest tulenevaid õigusi väidetavalt rikutakse, on tühine. Pealegi ei saa kuidagi järeldada, et makse, mis tasuti õigusi rikkuvate ravimite turule paiskamata jätmise eest, vähendaks geneeriliste ravimite tootja stiimulit jätkata oma pingutusi sisenemisel turule selliste ravimitega, mis patendist tulenevaid õigusi ei riku. Asjaolu, et geneeriliste ravimite tootja rahuldub originaalravimite tootja üleantud varaga ega püüa vaidlustada asjakohast patenti vaatamata vaidlustamise keelu tingimuse puudumisele viitab vaid sellele, et kõnealune ettevõtja kahtleb oma võimalustes saavutada patendi tühistamine.

395 Hagejad on seega seisukohal, et õiguslik eeldus, mille kohaselt makse alusel turult väljatõrjumine piirab eesmärgil põhinevat konkurentsi, vähendades või kõrvaldades geneeriliste ravimite tootjate stiimuli säilitada iseseisvad pingutused turule sisenemiseks, saab tekkida vaid juhul, kui lepingulised piirangud ei kuulu asjaomase patendi kohaldamisalasse.

396 Teiseks leiavad hagejad, et vaidlustatud otsuses ei ole piisavalt põhjendatud järeldust, mille kohaselt väärtuse üleandmine vaieldamatult vähendab geneeriliste ravimite tootjate stiimulit pöörduda kohtusse. Vaidlustatud otsuses tunnistatakse, et väljavaade sõlmida teatud aeg pärast kohtusse originaalravimite tootja vastu hagi esitamist kompromisskokkulepe, milles on kokku lepitud vastupidine makse, julgustab geneeriliste ravimite tootjaid niisugust hagi esitama (põhjendus 711). Vastav seisukoht on vastuolus vaidlustatud otsuse argumentidega, mille kohaselt pärsivad vastupidised maksed tõenäoliselt vaid geneeriliste ravimite tootjate tahet pöörduda kohtusse (põhjendus 966). Niisugune sisemine vastuolu kinnitab, et vaidlustatud otsus ei põhine kindlal majanduslikul alusel, ning seab kahtluse alla järelduse, et „suured“ vastupidised maksed kahjustavad kindlasti tarbijaid (põhjendus 646).

397 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

398 Mis puudutab hagejate argumenti, et vaidlusalused lepingud ei sisalda tingimust, mis pärsiks geneeriliste ravimite tootjate tahet vaidlustada nende patentide kehtivust, mille tulemusel ei võtnud need lepingud neilt igasugust stiimulit siseneda turule, siis tuleb kõigepealt tõdeda, et see argument on tulemusetu, kuna vaidlustatud otsuses on üksnes tuvastatud, et vaidlusalustes lepingutes kokku lepitud vastupidised maksed julgustasid või veensid geneeriliste ravimite tootjaid nõustuma piirangutega nende kaubanduslikul autonoomial, millega nad ei oleks maksete puudumisel nõustunud, mitte ei ole tõdetud, et maksed võtsid neilt igasuguse stiimuli (vaidlustatud otsuse põhjendused 604 ja 659–661).

399 Igal juhul, isegi kui vaidlusalused lepingud ei sisalda vaidlustamise keelu tingimust, puudus geneeriliste ravimite tootjatel pärast vaidlusaluste lepingute sõlmimist igasugune huvi vaidlustada Lundbecki patente, kuna vastupidised maksed vastavad ligikaudu kasumile, mida nad lootsid turule sisenemisel saada, või kahjuhüvitisele, mida nad oleksid saanud, kui nad oleksid kohtuasjas Lundbecki vastu olnud edukad (vt punkt 389 eespool). Isegi kui eeldada, et need maksed oleksid olnud eeldatavast tulust väiksemad, on siiski tegemist kindla ja kohese tuluga, ilma et nad peaksid võtma riski, mille turule sisenemine endaga kaasa toob. Niisugused asjaolud, nagu käesolevas asjas tegelikult esinesid, kinnitavad samuti seda tõlgendust, kuna ükski geneeriliste ravimite tootja ei vaidlustanud Lundbecki patente ega sisenenud turule vaidlusaluste lepingute kehtivuse ajal. Kuigi Merck (GUK) tegelikult sisenes Ühendkuningriigis tsitalopraami turule mõni päev pärast Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu kehtivuse lõppemist, oli see tingitud asjaolust, et ta lootis, et lepingu pikendamiseks Lundbecki pakutud tingimused ei olnud piisavalt head ning et ta soovis suuremat hüvitist lepingu teise pikendamise eest (vaidlustatud otsuse põhjendus 299).

400 Edasi, kuna hagejad väidavad, et geneeriliste ravimite tootjad oleksid turule võinud siseneda selliste geneeriliste ravimite toodetega, mis õigusi ei riku, siis tuleb viidata eespool kuuenda väite analüüsile, mis puudutab hinnangut vaidlusaluste lepingute sisule ja ulatusele.

401 Igal juhul, isegi kui vaidlusalustes lepingutes sisalduvad piirangud jääksid sõltuvalt olukorrast Lundbecki patentide kohaldamisalasse selles tähenduses, et piirangud oleks samuti olnud võimalik seada kohtuvaidluses, on vaidlustatud otsuses õigesti tuvastatud, et see oli vaid võimalus ajal, mil vaidlusalused lepingud sõlmiti. Olukord, kus kõnealune ebakindlus küsimuses, kas geneeriliste ravimite tootjate tooted rikuvad patendist tulenevaid õigusi või mitte, on asendatud kindlusega, et geneeriliste ravimite tootjad ei sisene turule vaidlusaluste lepingute kehtivuse ajal, kujutab käesoleval juhul aga sellisena endast eesmärgil põhinevat konkurentsipiirangut, kuna selline tulemus saadi vastupidise makse abil (vt punktid 337 ja 364 eespool).

402 Lõpuks väidavad hagejad tulemusetult, et vaidlustatud otsus ei ole selles osas piisavalt põhjendatud. Nimelt selgub vaidlustatud otsuse paljudest lõikudest, milles käsitletakse vastupidiseid makseid ja millele hagejad ise viitavad, et nad mõistsid komisjoni vastavat seisukohta, isegi kui nad sellega ei nõustunud. Lisaks puudub vaidlustatud otsuses igasugune vastuolu fakti suhtes, et selles tunnistatakse ühelt poolt, et võimalus saada originaalravimite tootjalt vastupidiseid makseid võib julgustada geneeriliste ravimite tootjaid esitama kohtusse hagisid, samas kui teiselt poolt pärssisid vaidlusaluste lepingute alusel saadud vastupidised maksed geneeriliste ravimite tootjate tahet esitada käesolevas asjas selliseid hagisid. Nagu komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 639 ja 660 sisuliselt märkis, ei ole makseid – ka vastupidiseid – sisaldavad kompromisskokkulepped alati konkurentsiõiguse seisukohalt probleemsed, nimelt kui nendega ei kaasne turule geneeriliste ravimitega sisenemisel ühtegi piirangut ning kui nende eesmärk on vastupidi pakkuda geneeriliste ravimite tootjatele hüvitist saamata jäänud kasumi eest, niipea kui originaalravimite tootja tunnistab, et nende geneeriliste ravimite tooted ei riku ühestki patendist tulenevaid õigusi.

403 Seega tuleb jõuda järeldusele, et komisjon ei ole teinud ühtegi hindamisviga, kui ta vaidlustatud otsuses tuvastas, et vaidlusalustes lepingutes sisalduvad piirangud, mis saadi suurte vastupidiste maksete eest, vähendasid geneeriliste ravimite tootjate stiimulit siseneda turule.

404 Järelikult tuleb ka teine väiteosa tagasi lükata.

3. Kolmas väiteosa

405 Hagejad leiavad, et kasutu on otsuses kohaldatud standard, mille kohaselt patente puudutavatel kompromisskokkulepetel, milleni on jõutud vara üleandmise teel, on konkurentsi piirav eesmärk.

406 Nad väidavad esiteks, et nimetatud standard on sisemiselt vastuoluline ja sellel on hoiatav mõju niisuguste lepingute sõlmimisele, milles lepitakse kokku kiire turuletulek, millest saavad kasu tarbijad, kuna see viib teistsuguste tulemusteni sõltuvalt sellest, kas vara üleandmine toimub raha maksmise või turule kiire sisenemise kujul.

407 Teiseks kinnitavad nad, et kokkulepe ei saa põhineda „üksnes“ poolte hinnangul patendi tugevuse kohta ning et komisjoni kohaldatud standard keelab praktikas kõik vastupidised maksed. Mitte ükski kompromisskokkulepe ei saa põhineda „üksnes“ poolte hinnangu patendi tugevuse kohta pelgalt põhjusel, et patendi „tugevus“ ei ole täpne mõiste. Kui kompromisskokkulepped peaksid põhinema „üksnes“ poolte hinnangul patendi tugevuse kohta, eeldaks see poolte kohtusse pöördumist. Otsusega ei jäeta pooltele mingit tegutsemisruumi vastupidise makse kasutamisel, et hoiatada geneeriliste ravimite tootjat rikkumast originaalravimite tootja patentidest tulenevaid õigusi.

408 Kolmandaks leiavad hagejad, et ülekantud summa suurusel põhinev õiguslik kriteerium on kasutu, kuna vaidlustatud otsuses ei ole tuvastatud mingit selget ülempiiri, mis võimaldaks kindlaks teha, kas makse on lubatud või konkurentsivastane.

409 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

410 Esiteks on hagejate argument, mille kohaselt kaasneb vaidlustatud otsusega hoiatav mõju selliste kompromisskokkulepete sõlmimisele, mille sisu on geneeriliste ravimite kiire turule viimine, ilmselgelt põhjendamata, kuna komisjon leidis vastupidi, et vaidlusalused lepingud olid konkurentsiõiguse seisukohalt probleemsed, sest nende eesmärk oli viivitada geneeriliste ravimite turule sisenemisega, mitte aga lihtsustada nende turule toomist. Pealegi tuleb meelde tuletada, et komisjon võttis arvesse ka asjaolu, et vaidlusalustes lepingutes ei sisaldu ühtegi Lundbecki kohustust hoiduda rikkumishagide esitamisest geneeriliste ravimite tootjate vastu juhul, kui viimased sisenevad geneerilise tsitalopraamiga turule pärast vaidlusaluste lepingute kehtivuse lõppemist (vaidlustatud otsuse põhjendus 662).

411 Lisaks on otsuses tunnistatud, et teatud juhtudel ei ole kompromisskokkulepped – isegi kui need sisaldavad vastupidiseid makseid – probleemsed, kui neis on lisaks kokku lepitud geneeriliste ravimite viivitamatult turule viimine (vt Neolabi näide, viidatud eespool punktis 351). Asjaolu, et komisjon kohtles lepinguid, millega kaasneb vastupidine makse, erinevalt lepingutest, kus sellist makset ette nähtud ei ole, on täiesti põhjendatud, arvestades geneeriliste ravimite tootjatele vastava makse avaldatavat julgustavat mõju nõustuda piirangutega, millega nad ei oleks ilma selleta nõustunud (vt eespool punktid 350 ja järgmisd). Lisaks ei ole kokkulepe, mis võimaldab kiiremini turule siseneda, tingimata konkurentsiõiguse seisukohalt probleemne, mistõttu ei saa niisugust vastutasu kompromisskokkuleppes sisalduvate muude kohustuste eest samastada vastupidise maksega, mille eesmärk on viivitada turule sisenemisega.

412 Teiseks tuleb meelde tuletada, et vaidlustatud otsuses ei ole tuvastatud, et kokkulepe peaks eranditult põhinema selle kokkuleppe poolte hinnangul patendi tugevuse kohta, selleks et välja jääda ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamisalast (punkt 361 eespool). Hagejad väidavad seega ekslikult, et vaidlustatud otsuse tagajärjel vähendatakse stiimulit sõlmida patendialaseid kompromisskokkuleppeid, mis toob seetõttu kaasa kohtuvaidluste laviini kogu EMPs. Komisjon kritiseeris vaid selliseid lepinguid, mis sõlmiti kompromisskokkulepete vormis, nagu käesolevas asjas, mille tegelik eesmärk ei ole lahendada aluseks olevaid patendivaidlusi selle lepingu poolte vahel ning millega lepiti kokku vastupidistes maksetes vastutasuks geneeriliste ravimite tootjate kohustuse eest mitte siseneda turule. Lisaks, kui on tõsi, et komisjon jõudis seisukohale, et sellised lepingud on konkurentsivastased, siis originaalravimite tootjal ei lasu mingit kohustust algatada kohtuvaidlused kõigis EMP kohtutes, selleks et kaitsta oma patente, kuna siiski on võimalik näiteks sõlmida kompromisskokkuleppeid, mis ei sisalda ühtegi vastupidist makset, või sõlmida kompromisskokkuleppeid, milles on sellised maksed küll kokku lepitud, kuid millega ei kaasne ühtegi piirangut geneeriliste ravimite turule viimisel (vt Neolabi näide, viidatud eespool punktis 351).

413 Lõpuks põhineb hagejate argument, mille kohaselt ei jäeta vaidlustatud otsusega neile mingit ruumi vastupidiste maksete kasutamiseks selleks, et hoiatada geneeriliste ravimite tootjaid rikkumast nende patentidest tulenevaid õigusi, taas valel eeldusel, et geneeriliste ravimite tootjate tooted rikuvad nende patentidest tulenevaid õigusi, kuigi seda ei olnud vaidlusaluste lepingute sõlmimise hetkeks tuvastatud.

414 Kolmandaks selgitas komisjon vaidlustatud otsuses, et vastupidised maksed olid käesolevas asjas iseäranis probleemsed, kuna vaidlusalustes lepingutes toodud summad enam-vähem vastasid turule sisenemisel geneeriliste ravimite tootjate eeldatavale tulule või kahjuhüvitisele, mida nad oleksid võinud saada, kui nad oleksid olnud kohtuvaidluses Lundbecki vastu edukad (punkt 389 eespool). Sellisel juhul on igasugune stiimul geneeriliste ravimite tootjate jaoks siseneda turule märkimisväärselt vähenenud, kui mitte kõrvaldatud. Oluline on seega see, et käesolevas asjas olid kõigis vaidlusalustes lepingutes

kokku lepitud vastupidiste maksete summad piisavalt suured, et geneeriliste ravimite tootjatel oleks võimalik nõustuda nende autonoomia piirangutega ning et vähendada stiimuleid siseneda turule oma geneeriliste ravimite toodetega (vt eelkõige vaidlustatud otsuse põhjendus 644).

415 Komisjon tugines küll hulgale teguritest, et käesolevas asjas tuvastada eesmärgil põhineva piirangu olemasolu (vt punkt 355 eespool ning vaidlustatud otsuse põhjendused 661 ja 662). Hagejad ei saa komisjonile siiski ette heita, et viimane ei selgitanud vaidlustatud otsuses piisavalt, kui oluliseks peab ta asjaolu, et vastupidised maksed vastasid geneeriliste ravimite tootjate oodatavale kasumile. Igal juhul tuleb toonitada nagu komisjongi, et viimane ei pea oma otsustes välja tooma üldiselt kohaldatavaid õigusnorme, vaid ta peab igal üksikjuhtumil kindlaks määrama, kas tema analüüsitavad kokkulepped on kooskõlas aluslepingu konkurentsinormidega, põhjendades seda piisavalt selgelt ja veenvalt. Eespool toodut arvestades tuleb aga tõdeda, et komisjon täitis käesoleval juhul need nõuded.

416 Järelikult tuleb kolmas väiteosa ning seega teine väide tervikuna tagasi lükata.

D – *Kolmas väide, et konkurentsi piiravat eesmärki puudutavate põhimõtete kohaldamisel on ilmselgelt rikutud õigusnormi*

417 Hagejad leiavad, et vaidlustatud otsuses on rikutud õigusnormi, kuna selles on järeldatud, et vaidlusalustel lepingutel on konkurentsi piirav eesmärk, lähtudes ELTL artikli 101 lõike 1 tõlgendamist puudutavatest väljakujunenud põhimõtetest. Vaidlustatud otsus on vale nimelt selles osas, et esiteks samastatakse selles kõnealused lepingud nendega, mis olid kõne all kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus BIDS, punkt 342 eespool (EU:C:2008:643), ning muudes tavapärastes kohtuasjades turu jagamise kohta, mis ei puuduta patentidest tulenevate õiguste rakendamist; teiseks leiti selles otsuses, et vara üleandmine ise kui selline võib kompromisskokkuleppe patentide valdkonnas muuta eesmärgi tõttu konkurentsi piiravaks; kolmandaks ei tunnistatud selles otsuses, et vaidlusaluste lepingutega taotletav eesmärk, nimelt Lundbecki patentide järgimine on vastuolus eesmärgil põhineva konkurentsipiirangu tuvastamisega, ning neljandaks ei tunnistatud selles otsuses, et olukord, mis oleks valitsenud vaidlusaluste lepingute puudumisel, (edaspidi „vastupidine stsenaarium“) välistab käesolevas asjas igasuguse eesmärgil põhineva konkurentsipiirangu olemasolu.

1. Esimene väiteosa

418 Hagejad leiavad, et komisjon eksis vaidlustatud otsuses, kui ta samastas vaidlusalused lepingud niisuguste kokkulepetega turgude jagamise kohta, nagu on kõne all kohtuotsuses BIDS, punkt 342 eespool (EU:C:2008:643).

419 Siinkohal väidavad hagejad esiteks, et erinevalt olukorrast käesolevas asjas ei ole kohtuotsuses BIDS, punkt 342 eespool (EU:C:2008:643) kõne all olevate kokkulepete eesmärk kehtima jätta patent, mis annab selle omanikule õiguse takistada selliste toodete turule toomist, mis rikuvad patendist tulenevaid õigusi, ning vältida korvamatut kahju, mis oleks sellise turuletulekuga tekkinud.

420 Teiseks, erinevalt olukorrast käesolevas asjas oleksid ettevõtjad, kes lahkuvad asjaomaselt turult kokkulepete alusel, mis on kõne all kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus BIDS, punkt 342 eespool (EU:C:2008:643), kindlasti konkureerinud sellele turule jäävate ettevõtjatega, kui neid kokkuleppeid ei oleks sõlmitud.

421 Kolmandaks, erinevalt käesolevas asjas kasutatud argumentidest oleksid kokkulepped, mis olid kõne all kohtuotsuses BIDS, punkt 342 eespool (EU:C:2008:643), eeldatavalt piiranud konkurentsi isegi makse puudumisel. Asjaolu, et käesolevas kohtuasjas oli tegemist hüvitismaksetega, ei olnud oluline järelduse tegemisel, et nende kokkulepete eesmärk oli piirata konkurentsi.

422 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

423 Esiteks tuleb märkida, et õigusnormi rikkumist ei kujuta endast see, kui komisjon lõi vaidlustatud otsuse põhjendustes 657 ja 658 analoogia kokkulepete, mis olid kõne all kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus BIDS, punkt 342 eespool (EU:C:2008:643), ning vaidlusaluste lepingute vahel.

424 Nagu ilmneb muu hulgas selle kohtuotsuse punktist 8, olid selles kohtuasjas veiseliha töötlemise turul tegutsevad ettevõtjad Iirimaal loonud mehhanismi, mille alusel teatud ettevõtjad kohustusid jääma väljapoole seda turgu kahe aasta jooksul maksete eest, mille tegid ettevõtjad, kes jäid sellele turule. Analoogne suundumus leidis käesolevas asjas aset vaidlusaluste lepingute sõlmimisega, mille alusel Lundbeck, kes oli peamine või isegi ainus ettevõtja turul nende lepingutega hõlmatud riikides, maksis geneeriliste ravimite tootjatele, kes olid potentsiaalsed konkurendid, selleks et viimased jääksid konkreetse ajavahemiku jooksul turult välja.

425 Seega on nii kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus BIDS, punkt 342 eespool (EU:C:2008:643), kui ka käesolevas kohtuasjas tegemist kokkulepetega, millega piirati konkureerivate ettevõtjate valikut iseseisvalt määratleda poliitika, mida nad kavatsevad turul järgida, takistades tavapärase konkurentsi toimimist (vt selle kohta kohtuotsus BIDS, punkt 340 eespool, EU:C:2008:643, punktid 33–35).

426 Mis puudutab hagejate argumenti, mille kohaselt erinevalt kohtuasjast, milles tehti kohtuotsus BIDS, punkt 342 eespool (EU:C:2008:643), sõlmiti vaidlusalused lepingud käesoleval juhul kontekstis, kus neil olid patendid, mis võimaldasid takistada selliste toodete turule sisenemist, mis rikkusid patendist tulenevaid õigusi, siis tuleb kõigepealt meelde tuletada, et käesolevas asjas Lundbecki uute protsessi hõlmavate patentide olemasolu ei tähenda, et geneeriliste ravimite tootjaid võiks lugeda Lundbecki potentsiaalseteks konkurentideks, nagu ilmneb esimese väite analüüsist. ELTL artikliga 101 kaitstakse nii potentsiaalset konkurentsi kui ka tegelikku konkurentsi (vt punkt 99 eespool).

427 Lisaks tuleb meelde tuletada, et kohtupraktika kohaselt ei ole kokkulepe kaitstud konkurentsiõiguse eest pelgalt asjaolu tõttu, et kokkulepe puudutab patenti või kokkuleppe eesmärk on kompromissi teel lahendada patendialane kohtuvaidlus (vt selle kohta kohtuotsus, 27.9.1988, Bayer ja Maschinenfabrik Hennecke, 65/86, EKL, EU:C:1988:448, punkt 15). Pealegi võib kokkulepet lugeda konkurentsi piirava eesmärgiga olevaks, isegi kui konkurentsi piiramine ei ole selle ainus eesmärk, vaid sellel on ka muud õiguspärased eesmärgid (vt kohtuotsus BIDS, punkt 342 eespool, EU:C:2008:643, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).

428 Teiseks, kuigi on tõsi, et kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus BIDS, punkt 342 eespool (EU:C:2008:643), olid kõnealused ettevõtjad tegelikud konkurendid, kuna asjaomaselt turult pidid lahkuma ettevõtjad, kes seal juba tegutsesid, samas kui käesoleval juhul olid Lundbeck ja hagejad üksnes potentsiaalsed konkurendid, siis on samuti tõsi, et Euroopa Kohus ei nõudnud komisjonilt selles kohtuotsuses, et ta tõendaks, et kokkulepete puudumisel oleksid ettevõtjad jäänud edasi turule. Mis puudutab eesmärgil põhinevat konkurentsipiirangut, siis üleliigne on analüüsida kokkulepete mõjusid (vt punkt 342 eespool). Euroopa Kohus piirdus kõnealuses kohtuasjas seega tõdemisega, et kõnealuste lepingute ese oli viia ellu ühist poliitikat, mille eesmärk on soodustada teatud ettevõtjate turult lahkumist ning seega vähendada ülevõimsust, mis riivas nende kasumlikkust, takistades neil mastaabisäästu saavutamist. Seega tõdes kohus, et seda liiki lepingud on ilmselges vastuolus aluslepingu konkurentsieeskirjade kontseptsiooniga, mille kohaselt peab iga ettevõtja autonoomselt kindlaks määrama poliitika, mida ta turul kavatseb järgida, tuletades meelde, et ELTL artikli 101 lõike 1 eesmärk on keelata kõik kooskõlastamise vormid, mis konkurentsi ohustades teadlikult asendavad ettevõtjatevahelist praktilist koostööd (kohtuotsus BIDS, punkt 342 eespool, EU:C:2008:643, punktid 33 ja 34).

429 Käesolevas asjas aga eelistasid vaidlusaluste lepingute pooled riski, mis on omane konkurentsi tavapärasele toimimisele, ja ebakindluse, mis kaasnes Lundbecki protsessi hõlmavate patentide kehtivuse ja küsimusega, kas tooted, mida geneeriliste ravimite tootjad kavatsesid turustada, rikuvad nendest patentidest tulenevaid õigusi või mitte, asendada kindlusega, et need ettevõtjad ei sisene turule kõnealuste lepingute kehtivuse ajal, suurte vastupidiste maksete abil, mis vastasid ligikaudu tulule, mille nad oleksid saanud, kui nad ei oleks turule sisenenud. Järelikult ei ole oluline, kas

ettevõtjad oleksid kindlasti turule sisenenud vaidlusaluste lepingute kehtivuse ajal, kuna nende lepingutega kõrvaldati täpsemalt see võimalus, asendades selle kindlusega, et sel perioodil nad oma toodetega turule ei sisene. Sel viisil käitudes oli vaidlusaluste lepingute pooltel võimalik jagada osa kasumist, mida Lundbeck endiselt sai tarbijate arvel, kes jätkasid kõrgemate hindade tasumist kui need, mida nad oleksid maksnud geneeriliste ravimite turule toomisel (vt vaidlustatud otsuse põhjendused 644–646).

430 Kolmandaks tuleb tagasi lükata ka hagejate argument, mille kohaselt erinevalt kokkulepetest kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus BIDS, punkt 342 eespool (EU:C:2008:643), ei oleks käesoleval juhul vaidlusalused lepingud olnud konkurentsivastased vastupidiste maksete puudumisel. Nimelt tuleb märkida nagu komisjongi, et nendes kahes kohtuasjas oli maksetel oluline osakaal, kuna need julgustasid ettevõtjaid lahkuma turult. Nii on kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus BIDS, punkt 342 eespool (EU:C:2008:643), vähetõenäoline, et väljuvad ettevõtjad oleksid nõustunud turult lahkuma makseteta, mille tegid turule jäävad ettevõtjad. Samuti ilmneb käesolevas asjas toimikust, et geneeriliste ravimite tootjad ei oleks nõustunud pärast oluliste sammude ja suurte investeeringute tegemist lahkuma turult ühepoolselt ilma vastupidiste makseteta.

431 Komisjon on küll tunnistatud, et teatud juhtudel ei ole patendialase kompromisskokkuleppe sõlmimine konkurentsivastane, eelkõige kui kokkulepe põhineb kokkuleppe iga poole hinnangul patentide tugevuse kohta või kui selles on kokku lepitud vastupidises makses ilma geneeriliste ravimite turuleviimisega viivitamata (vaidlustatud otsuse põhjendused 638 ja 639). Siiski tõdes komisjon käesoleval juhul õigesti, et vastupidistel maksetel oli oluline roll, kuna need võimaldasid Lundbeckil panna geneeriliste ravimite tootjatele kohustused, mida ta ei oleks saanud nende makseteta, ja seetõttu lükata edasi nende ravimite turule sisenemist.

432 Vastusena Üldkohtu küsimusele kohtuotsuse CB *vs.* komisjon, punkt 78 eespool (EU:C:2014:2204), mõju kohta väitsid hagejad, et nimetatud kohtuotsus toetas nende arvamust, mille kohaselt kvalifitseeris komisjon vaidlusalused lepingud ekslikult eesmärgil põhinevaks piiranguks. Esiteks tuletas Euroopa Kohus meelde, et eesmärgil põhineva piirangu mõistet tuleb tõlgendada kitsalt. Teiseks saab eesmärgil põhineva piirangu olemasolu tuvastada vaid juhul, kui kokkulepe ise kahjustab konkurentsi piisavas ulatuses. Vaidlustatud otsusest nähtub siiski, et küsimuse puhul, kas kompromisskokkuleppe võib lugeda konkurentsiõigusega kooskõlas olevaks või mitte, on tarvilik põhjalikult analüüsida konkreetset kokkulepet, võttes arvesse faktilist, majanduslikku ja õiguslikku konteksti. Samuti selgub KFST asutusesisesest memorandumist, et komisjon ei leidnud, et maksete suurus Lundbecki juhtumi puhul on selge näide ettevõtjast, kes maksab oma konkurentidele, et need jääksid turult välja. Nad on seega arvamusel, et oma lähenemisega püüab komisjon tegelikult vältida faktide analüüsimist ja tal lasuvat tõendamiskoormist sellise konkurentsipiirangu olemasolu tuvastamisel, mis põhineb kokkuleppe tagajärgedel. Kolmandaks ei saa tähelepanuta jätta vaidlusaluste lepingute sõlmimise konteksti, nimelt kehtivate protsessi hõlmavate patentide olemasolu, lepingute piiratud kestust, spetsiifilist regulatsiooni EMPs ning niisuguste patendist tulenevaid õigusi mitte rikkuvate toodete puudumist, mis on kättesaadavad piisavalt lühikese aja jooksul. Neljandaks on varasem kogemus oluline, et tuvastada, kas tegevuse eesmärk on piirata konkurentsi. Selle kogemuse all tuleb mõista seda, mis ilmneb tavapäraselt majandusanalüüsist, sellisena, nagu selle on heaks kiitnud konkurentsiametid, ning mida kinnitab olukorrast olenevalt kohtupraktika. Vastavat liiki kogemust käesoleval juhul aga ei esinenud.

433 Komisjon selgitas, et ta kohaldas selles valdkonnas väljakujunenud kohtupraktikat, nagu Euroopa Kohus tuletas meelde kohtuotsuses CB *vs.* komisjon, punkt 78 eespool (EU:C:2014:2204).

434 Tuleb märkida, et kohtuotsusega CB *vs.* komisjon, punkt 78 eespool (EU:C:2014:2204), ei seadnud Euroopa Kohus kahtluse alla „eesmärgil põhineva“ piirangu mõistet puudutavaid aluspõhimõtteid, nagu need tulenevad varasemast kohtupraktikast. Tõsi on see, et oma otsuses ei nõustunud Euroopa Kohus analüüsiga, mille Üldkohus sõnastas 29. novembri 2012. aasta otsuses CB *vs.* komisjon (T-491/07, EU:T:2012:633), milles tõdeti, et eesmärgil põhineva konkurentsipiirangu mõistet ei tuleks

tõlgendada kitsalt. Euroopa Kohus tuletas meelde, et eesmärgil põhinevat konkurentsipiirangut saab kohaldada vaid teatud liiki koondumistele ettevõtjate vahel, mis piisaval määral kahjustavad konkurentsi, selleks oleks võimalik järeldada, et nende mõju ei ole tarvis analüüsida, kuna vastasel korral vabaneks komisjon kohustusest tõendada nende lepingute konkreetset mõju turule, mille puhul ei ole tuvastatud, et need oma laadi tõttu kahjustavad tavapärase konkurentsi nõuetekohast toimimist (kohtuotsus CB *vs.* komisjon, punkt 78 eespool, EU:C:2014:2204, punkt 58).

435 Vaidlustatud otsuse üldisest ülesehitusest ning eelkõige selle otsuse põhjendustest 802 ja 1338 selgub, et vaidlusalused lepingud sarnanesid turult väljatõrjumise kokkulepetega, mis kuuluvad kõige tõsisemate konkurentsipiirangute hulka. Turult konkurentide väljatõrjumine on turu jagamise ja tootmise piiramise äärmuslik vorm. Hagejad ei saa komisjonile ette heita, et viimane ei võtnud käesoleval juhul arvesse nende protsessi hõlmavate patentide olemasolu või spetsiifilist regulatsiooni EMPs kui siinkohal asjakohaseid taustaelemente. Vaidlustatud otsuse põhjendustest 666–671 selgub, et komisjon võttis arvesse hagejate protsessi hõlmavaid patente, kuid oli seisukohal, et isegi kui patendid oleksid olnud kehtivad, ei võimaldanud need välistada kogu konkurentsi tsitalopraami ravimi toimeaine osas. Lisaks võttis komisjon arvesse ka asjaolu, et vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal valitses ebakindlus küsimuses, kas hageja patendid, eelkõige patent kristalliseerumisele on kehtivad, ning et ükski kohus EMPs ei olnud vaidlusaluste lepingute sõlmimise hetkeks teinud selles küsimuses otsust.

436 Seega tuleb tõdeda, et komisjon kohaldas õigesti kohtupraktikat, nagu see on toodud eespool punktides 339–345 ning mis seisneb tuvastamises, kas kokkuleppe saab oma laadilt lugeda konkurentsi piisavalt oluliselt piiravaks, selleks et kokkuleppe võib käesoleval juhul kvalifitseerida eesmärgil põhinevaks piiranguks (vt eelkõige vaidlustatud otsuse põhjendus 651).

437 Järelikult ei pidanud komisjon ka analüüsima vaidlusaluste lepingute konkreetset mõju konkurentsile ja eelkõige küsimust, kas nende lepingute puudumisel oleksid geneeriliste ravimite tootjad sisenenud turule Lundbecki ühest või teisest patendist tulenevaid õigusi rikkumata, selleks et oleks võimalik tuvastada eesmärgil põhineva konkurentsipiirangu olemasolu ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses, kuna geneeriliste ravimite tootjatel olid selles suhtes tegelikud ja konkreetsed võimalused ning nad olid vaidlusaluste lepingute sõlmimise hetkel Lundbecki potentsiaalsed konkurendid (vt eespool esimene väide).

438 Pealegi ei ole erinevalt hagejate väidetust nõutav, et komisjon oleks sama liiki kokkuleppeid juba kritiseerinud, selleks et kõnealuse kokkuleppe saaks lugeda eesmärgil põhinevaks konkurentsipiiranguks. Kogemuse roll, mida Euroopa Kohus mainis kohtuotsuse CB *vs.* komisjon punktis 51, punkt 78 eespool, (EU:C:2014:2204), ei puuduta kokkuleppe spetsiifilist kategooriat konkreetses sektoris, vaid pigem viitab asjaolule, et on tuvastatud, et salajase koostöö teatud vormid toovad üldiselt ja varasemat kogemust arvestades nii suure tõenäosusega kaasa negatiivse mõju konkurentsile, et puudub vajadus tõendada, et neil oli konkreetsel juhul vastav mõju. Asjaolu, et komisjon ei ole varem leidnud, et teatud liiki kokkulepe oli oma eesmärgi tõttu konkurentsi piirav, ei takista tal iseenesest seda tulevikus teha, lähtudes vaidlusaluste meetmete individuaalsest ja üksikasjalikust analüüsist nende sisu, eesmärgi ja konteksti alusel (vt selle kohta kohtuotsus CB *vs.* komisjon, punkt 78 eespool, EU:C:2014:2204, punkt 51; vt samuti kohtujurist Wahli ettepanek kohtuasjas CB *vs.* komisjon, C-67/13 P, EKL, EU:C:2014:1958, punkt 142, ning kohtujurist Watheleť ettepanek kohtuasjas Toshiba Corporation *vs.* komisjon, C-373/14 P, EKL, EU:C:2015:427, punkt 74).

439 Seega väidavad hagejad ekslikult, et komisjon ei ole piisavalt tõendanud, et vaidlusalused lepingud võib, lähtudes nende sisust ja eesmärkidest nende majanduslikus ja õiguslikus kontekstis, lugeda konkurentsi piisavalt kahjustavateks (vt punkt 243 eespool).

440 Seega tuleb esimene väiteosa tagasi lükata.

2. Teine väiteosa

441 Hagejad leiavad, et komisjon rikkus õigusnormi, kui ta järeldas vaidlustatud otsuses, et vara üleandmisest kui sellisest piisab, et muuta patendialane kompromisskokkulepe eesmärgi tõttu konkurentsi piiravaks.

442 Nas märgivad, et vaidlustatud otsuses on tuvastatud, et „arvesse tuleb võtta väiteid, mida kasutasid patendiomanikud oma õiguste kaitsmiseks“ (põhjendus 641), mis tähendab, et „väited“ kui sellised võivad muuta kokkuleppe eesmärgi tõttu konkurentsivastaseks. Puuduvad varasemad kohtuasjad, milles oleks kinnitatud, et väline julgustav meede – olgu see siis majandusliku eelise vormis või füüsiline või psühholoogiline surve – saaks ise muuta konkurentsivastaseks kokkuleppe, mis muidu oleks õiguspärane. Lisaks, kui välise stiimuli olemasoluga ei saa põhjendada kokkulepet, mis muidu on konkurentsivastane, ei saa sellega muuta ka konkurentsivastaseks kokkulepet, mis muidu on õiguspärane. Lõpuks on Euroopa Kohtu praktikas leidnud kinnitust see, et lepingu konkurentsivastane eesmärk tuleb tuvastada sõltumata mis tahes kaalutlusest poolte rahaliste stiimulite kohta. Vaidlustatud otsus on seega ekslik osas, milles sellega antakse otsustav tähtsus maksele, kuigi makse on konkurentsiõiguse seisukohalt neutraalne.

443 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

444 Kuna selles väiteosas seavad hagejad kahtluse alla komisjoni hinnangu vastupidiste maksete kohta vaidlustatud otsuses, siis tuleb siinkohal viidata teise väite raames seda küsimust käsitlevatele kaalutlustele (vt punktid 346–418 eespool).

445 Pealegi tuleb lisada, et hagejate viidatud kohtupraktika, mille kohaselt ei ole rikkumise olemasolu seisukohalt oluline, kas leping sõlmiti selle lepingu allkirjastanud poolte ärihuvides (vt selle kohta kohtuotsus, 25.1.2007, Sumitomo Metal Industries ja Nippon Steel *vs*. komisjon, C-403/04 P ja C-405/04 P, EKL, EU:C:2007:52, punktid 44 ja 45 ning seal viidatud kohtupraktika), tähendab üksnes, et lepingu pooled ei saa väita, et kõnealune leping kujutas endast kõige kasulikumat lahendust ELTL artiklis 101 ette nähtud keelust kõrvalehoidmisel (vt punkt 381 eespool). Kõnealuse kohtupraktikaga ei ole aga vastuolus, kui komisjon võtab arvesse lepingu sisu, samuti selle eesmärki ja konteksti, milles leping sõlmiti, nagu käesoleval juhul suurte vastupidiste maksete olemasolu, et tuvastada eesmärgil põhineva piirangu olemasolu.

446 Järelikult tuleb ka teine väiteosa tagasi lükata.

3. Kolmas väiteosa

447 Hagejad kinnitavad, et vaidlustatud otsuses on rikutud õigusnormi, kuna esiteks ei tunnistatud otsuses, et vaidlusalused lepingud olid vajalikud õiguspärase eesmärgi, nimelt patendi säilitamise ja rakendamise saavutamiseks, ning teiseks kohaldati otsusega käesoleva juhtumi puhul valesti kohtupraktikat seoses „teiste, õiguspäraste eesmärkidega“.

448 Hagejad viitavad liidu kohtute väljakujunenud praktikale, mille kohaselt ei piira poolte tegutsemisvabaduse piiramine järjekindlalt konkurentsi, iseäranis kui see piirang on vajalik niisuguse põhieesmärgi järgimiseks, mis on konkurentsi seisukohalt neutraalne või soodustab konkurentsi. Intellektuaalomandiõiguse valdaja tehtud investeeringu kaitsmine võib nende arvates aga kujutada endast sellist õiguspärast eesmärki.

449 Käesolevas asjas järgisid vaidlusalused lepingud õiguspärast eesmärki kaitsta Lundbecki protsessi hõlmavaid patente ja tagada nende järgmine ning kindlustada seega Lundbecki investeering, vältides korvamatut kahju, mille oleks põhjustanud geneeriliste ravimite turule paiskamine. Lisaks andsid lepingud geneeriliste ravimite tootjatele vajaliku aja kindlaks teha, kas Lundbecki patentidest

tulenevaid õigusi on rikutud, ilma et sellega oleks kaasnenud kulusid või muid kohustusi või kohtuvaidlusele omaseid tähtaegu. Pealegi olid vaidlusaluste lepingute ulatus ja kestus proportsionaalsed, kuna lepingute ainus eesmärk oli takistada geneeriliste ravimite tootjatel turustada tsitalopraami, mis rikub Lundbecki patentidest tulenevaid õigusi, ja kuna patentide kehtivus oli lõpuks seotud kohtuasja Lagap tulemusega Ühendkuningriigis, mis pidi võimaldama lahendada aluseks olevaid kohtuvaidlusi ja tuvastada, kas Lundbeckil on endiselt alus rakendada oma protsessi hõlmavaid patente.

450 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

451 Siinkohal tuleb meelde tuletada, et kohtupraktikas on tõdetud, et kui konkreetne tehing või tegevus ei kuulu ELTL artikli 101 lõikes 1 ette nähtud keelu põhimõtte reguleerimisalasse oma neutraalsuselt või positiivselt mõjult konkurentsile, ei hõlma keelu põhimõte ka ühe või mitme selles tehingus või tegevuses osaleja majandustegevuse iseseisvuse piirangut, kui see piirang on objektiivselt vajalik tehingu või tegevuse elluviimiseks ja neist ühe eesmärkidega proportsionaalne (vt kohtuotsus, 11.9.2014, MasterCard jt *vs.* komisjon, C-382/12 P, EKL, EU:C:2014:2201, punkt 89 ja seal viidatud kohtupraktika).

452 Kui niisugust piirangut ei ole võimalik eristada põhitehingust või -tegevusest ilma selle olemasolu ja eesmärke ohtu seadmata, siis tuleb analüüsida kõnealuse piirangu kokkusobivust ELTL artikliga 101 koos sellise põhitehingu või -tegevuse kokkusobivusega, millega piirang on seonduv, isegi kui eraldivõetuna võib vastav piirang esmapilgul kuuluda ELTL artikli 101 lõike 1 keelu põhimõtte kohaldamisalasse (kohtuotsus MasterCard jt *vs.* komisjon, punkt 452 eespool, EU:C:2014:2201, punkt 90).

453 Kui tegemist on tuvastamisega, kas konkurentsivastane piirang võib kuuluda ELTL artikli 101 lõikes 1 ette nähtud keelu alla põhjusel, et see on seonduv põhitehinguga, mis ei ole laadilt konkurentsivastane, siis tuleb uurida, kas nimetatud tehingu sooritamine on kõnealuse piirangu puudumisel võimatu. Asjaolu, et nimetatud tehingut on kõnealuse piirangu puudumise tõttu lihtsalt keerulisem sooritada või see on vähem kasumlik, ei saa tähendada seda, et sellega antakse piirangule „objektiivselt vajalik“ laad, selleks et seda saaks lugeda seonduvaks. Niisugune tõlgendamine laiendaks seda mõistet aga piirangutele, mis ei ole põhitehingu sooritamiseks rangelt vajalikud. Selline tulemus kahjustaks ELTL artikli 101 lõikes 1 ette nähtud keelu kasulikku mõju (kohtuotsus MasterCard jt *vs.* komisjon, punkt 452 eespool, EU:C:2014:2201, punkt 91).

454 Piirangu vajalikkuse kindlakstegemisel tuleb uurida kahte elementi. Nimelt tuleb kontrollida esiteks, kas piirang on põhitehingu teostamiseks objektiivselt vajalik, ning teiseks, kas see on põhitehinguga võrreldes proportsionaalne (vt kohtuotsus E.ON Ruhrgas ja E.ON *vs.* komisjon, punkt 98 eespool, EU:T:2012:332, punkt 64 ja seal viidatud kohtupraktika).

455 Lisaks tuleb toonitada, et kuna ei saa nõustuda põhjendatuse doktriini olemasoluga liidu konkurentsiõiguses, oleks väär seonduvaks piiranguks kvalifitseerimisel objektiivse vajalikkuse tingimust tõlgendada nii, et selle raames tuleb kaaluda kokkuleppe konkurentsi edendavat ja konkurentsivastast mõju (vt selle kohta kohtuotsus E.ON Ruhrgas ja E.ON *vs.* komisjon, punkt 98 eespool, EU:T:2012:332, punkt 65 ja seal viidatud kohtupraktika).

456 Käesolevas asjas leiavad hagejad, et geneeriliste ravimite tootjate majandustegevuse iseseisvuse piirangud olid seonduvad põhieesmärgi saavutamisega, mis seisneb nende intellektuaalomandiõiguste kaitses.

457 Selle argumendiga ei saa nõustuda.

458 Esiteks ei ole hagejad nimelt tõendanud, et vaidlusalustes lepingutes kokku lepitud piirangud olid eespool viidatud kohtupraktika tähenduses objektiivselt vajalikud nende intellektuaalomandiõiguste kaitsmiseks. Esiteks oleksid nad saanud neid õigusi kaitsta, kui oma patentidest tulenevate õiguste

rikkumisel oleksid nad esitanud pädevatele siseriiklikele kohtutele hagiavaldused. Teiseks, nagu komisjon tõdes vaidlustatud otsuse põhjendustes 638 ja järgmisd, on patendialase kohtuvaidluse lahendamiseks kompromissi teel arvukalt võimalusi, ilma et nõustuda tuleks geneeriliste ravimite turule toomise piirangute kehtestamisega vastupidiste maksete abil, mis vastavad ligikaudsele kasumile, mida need ettevõtjad oleksid oodanud turule sisenemise korral (vt punktid 335 ja 412 eespool). Seega ei tõenda hagejad, et nimetatud piirangud olid objektiivselt vajalikud väidetava eesmärgi saavutamiseks, mis seisneb nende intellektuaalomandiõiguste kaitsmises.

459 Teiseks tuleb meelde tuletada, et kohtupraktika kohaselt ei anna kokkuleppele kaitset konkurentsiõiguse eest pelgalt asjaolu, et kokkulepe puudutab patenti või kokkuleppe eesmärk on kompromissi teel lahendada patendialane kohtuvaidlus või et kokkulepet võib lugeda konkurentsi piirava eesmärgiga olevaks, isegi kui konkurentsi piiramine ei ole selle ainus eesmärk, vaid sellel on ka teisi, õiguspäraseid eesmärke (vt eespool punkt 428 ja seal viidatud kohtupraktika). Asjaolu, et see võib olla kõige kasumlikum või äriliselt kõige vähem riskantne lahendus, ei välista kuidagi ELTL artikli 101 kohaldamist (punkt 381 eespool).

460 Kolmandaks, igal juhul kui eeldada, et vaidlusalustes lepingutes kokku lepitud piiranguid võib lugeda objektiivselt vajalikuks hageja väitetava põhieesmärgi saavutamisel, mis seisneb nende intellektuaalomandiõiguste kaitsmises, siis on samuti tõsi, et piirangud on selle eesmärgi saavutamiseks ebaproportsionaalsed. Vastupidi hagejate väidetule ei lepitud vaidlusalustes lepingutes kokku ühegi patendialase kohtuvaidluse lahendamises, sest neis jõuti kokkuleppele üksnes selles, et geneeriliste ravimite tootjad hoiavad tsitalopraami turult teatud perioodi jooksul eemale makse eest, ilma et neis oleks isegi kokku lepitud, et pärast nimetatud ajavahemikku võivad nad turule siseneda, ilma et Lundbeck saaks nende vastu esitada rikkumise hagisid. Lisaks läks neis lepingutes sisalduvate piirangute ulatus sageli kaugemale Lundbecki patentide kohaldamisalast (vt kuues väide allpool). Lõpuks väidavad hagejad ekslikult, et kohtuasi Lagap Ühendkuningriigis oli võtmekohtuasjaks, mis võimaldas lahendada kohtuvaidlused geneeriliste ravimite tootjatega, kuna nagu komisjon leidis vaidlustatud otsuse põhjendustes 683 ja järgmisd, GUK Ühendkuningriigi leping, Arrow' UK leping Arrow' Taani leping, Alpharma ja Ranbaxy leping sõlmiti kõik enne, kui Lundbeck esitas rikkumise hagi Lagapi vastu Ühendkuningriigis 14. oktoobril 2002. Mis puudutab ainsat hiljem sõlmitud lepingut, nimelt EMPd hõlmavat GUK lepingut, siis kohtuvaidlus Lagapiga ei olnud tegelikult asjakohane, kuna Matrix II protsessil põhinevas Lagapi protsessis kõne all olev ravimi toimeaine oli erinev Natco ravimi toimeainest, millest toodeti seda geneerilist tsitalopraami, mida Merck (GUK) kavatses turustada (vaidlustatud otsuse põhjendus 687).

461 Seega kinnitavad hagejad ekslikult, et vaidlusalustes lepingutes kokku lepitud piirangud olid objektiivselt vajalikud ja proportsionaalsed nende intellektuaalomandiõiguste kaitsmiseks.

462 Teiseks leiavad hagejad, et vaidlustatud otsuses kohaldas komisjon valesti kohtupraktikat, mis puudutab teisi, õiguspäraseid eesmärke käesolevas asjas. Komisjon leidis selles otsuses, et asjaolu, et lepingul võib olla ka muid täiesti õiguspäraseid eesmärke, ei välista võimalust, et tuvastatakse eesmärgil põhineva piirangu olemasolu. Selle seisukoha toetuseks komisjoni viidatud kohtuasjad puudutavad siiski olukordasid, kus õiguspärane eesmärk oli võimalik saavutada ilma konkurentsi piiramata, samas kui käesolevas asjas olid vaidlusalused lepingud vajalikud selleks, et tagada kooskõla Lundbecki patentidega.

463 Menetlusse astuja toetab hageja argumente ja leiab samuti, et komisjon kasutas valesti õiguslikku kriteeriumi ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamiseks. Menetlusse astuja arvates põhineb Euroopa Kohtu praktika „objektiivse vajalikkuse" kriteeriumil, et tuvastada, kas ELTL artikkel 101 kuulub kohaldamisele või mitte. Järelikult oleks komisjon pidanud analüüsima, kas kompromisskokkulepe sõlmiti heas usus, et lahendada tegelik patendialane vaidlus, ning kas kokku lepitud piirangud olid selle õiguspärase eesmärgi saavutamiseks vajalikud ja proportsionaalsed.

464 Siinkohal tuleb tõdeda, et erinevalt hagejate ja menetlusse astuja väidetust kohaldas komisjon õigusnormi rikkumata kohtupraktikat, mis puudutab teisi, õiguspäraseid eesmärke käesolevas asjas (vt eespool punkt 428 ja seal viidatud kohtupraktika) ning et ta lükkas tagasi hagejate vastavad argumendid vaidlustatud otsuse põhjendus 653, kuna need argumendid põhinevad samuti valel eeldusel, mille kohaselt ei olnud hagejate väidetavat õiguspärast eesmärki, mis seisneb nende intellektuaalomandiõiguste kaitsmises, võimalik konkurentsi piiramata saavutada (vt punktid 459–462 eespool).

465 Seega tuleb kolmas väiteosa tagasi lükata.

4. Neljas väiteosa

466 Hagejad leiavad, et otsuses on rikutud õigusnormi, kuna selles ei tunnistata, et vastupidine stsenaarium käesolevas asjas välistab võimaluse tuvastada eesmärgil põhinev konkurentsipiirang.

467 Nad kinnitavad, et vaidlustatud otsuses jäetakse tähelepanuta asjaolu, et isegi vaidlusaluste lepinguteta ei oleks geneeriliste ravimite tootjad müünud sellist tsitalopraami, mis ei riku patendist tulenevaid õigusi. Väljakujunenud kohtupraktikast selgub aga, et üldkriteerium hindamaks, kas kokkuleppe eesmärk või tagajärg on konkurentsi piiramine, seisneb analüüsimises, milline oleks konkurents olnud asjaomasel turul ilma kõnealuse kokkuleppeta. Seega piisab vähimast kahtlusest, et konkurents oleks esinenud lepingu puudumisel, selleks et välistada ELTL artikli 101 mis tahes rikkumine. Lisaks on kahtluse kõrvaldamine omane igale kompromisskokkuleppele ning vaidlustatud otsuses on tunnistatud, et kompromisskokkulepped, mis tingisid turule sisenemisega viivitamise, võivad teatud juhtudel mitte rikkuda ELTL artiklit 101.

468 Tegelikud väljavaated siseneda vaidlustatud otsuses viidatud ühele või mitmele turule EMPs vaidlusaluste lepingutega kaetud ajavahemiku jooksul on põhjendamata ning igal juhul olid üksnes võimalused, mis tähendab vähemalt, et ei olnud kindel, et nende lepinguteta oleksid geneeriliste ravimite tootjad müünud sellist tsitalopraami, mis ei riku patendist tulenevaid õigusi. Hagejad on seisukohal, et geneeriliste ravimite tootjatel puudus müügiluba ning juhul, kui nad oleksid turule paisanud oma geneeriliste ravimite tooted, mis rikuvad patendist tulenevaid õigusi, oleksid hagejad esitanud nende vastu esialgse ettekirjutuse taotluse. Lisaks oleksid need ettevõtjad võinud valida turult eemale jäämise või turult lahkumise, selleks et vältida kohtuvaidlusi Lundbeckiga. Pealegi jätkasid paljud geneeriliste ravimite tootjad aktiivselt oma turule sisenemise ettevalmistamist, viies muu hulgas läbi niisuguse tsitalopraami uuringuid, mis patendist tulenevaid õigusi ei riku, ning vaidlusalused lepingud ei oleks takistanud neil vaidlustamast Lundbecki patentide kehtivust.

469 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

470 Esiteks, kuna oma argumentidega soovivad hagejad ilmselt kahtluse alla seada järelduse, et geneeriliste ravimite tootjad olid vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal Lundbecki potentsiaalsed konkurendid, ning kuna need argumendid on eespool esimese väite raames juba ümber lükatud, siis tuleb viidata selle kohta esitatud kaalutlustele.

471 Lisaks tuleb meelde tuletada, et ELTL artikli 101 eesmärk on kaitsta nii potentsiaalset konkurentsi kui ka tegelikku konkurentsi ettevõtjate vahel turul (vt punkt 99 eespool). Seega väidavad hagejad asjatult uuesti, et puudub kindlus, et ettevõtjad oleksid tegelikult turule sisenenud vaidlusaluste lepingute kehtivuse jooksul, arvestades et sellise argumendiga ei eristata tegelikku ja potentsiaalset konkurentsi.

472 Teiseks, kuna hagejad väidavad, et komisjon oleks käesoleval juhul pidanud analüüsima vastupidist stsenaariumi, siis tuleb meelde tuletada, et eesmärgil põhineva konkurentsipiirangu puhul pidi komisjon üksnes tõendama, et vaidlusalused lepingud kahjustasid konkurentsi piisaval määral,

arvestades nende lepingutingimuste ulatust, nendega taotletavaid eesmärke ning majanduslikku ja õiguslikku konteksti, kuhu need kuuluvad, ilma et siiski oleks tarvis analüüsida nende mõju (punkt 342 eespool).

473 Hüpoteetilise vastupidise stsenaariumi analüüsimine – mis lisaks on ebapraktiline, kuna see nõuab komisjonilt selliste sündmuste rekonstrueerimist, mis oleksid aset leidnud vaidlusaluste lepinguteta, kusjuures nende eesmärk ise oli edasi lükata geneeriliste ravimite tootjate sisenemist turule (vt punktid 138 ja 139 eespool) – tähendab rohkem vaidlusaluste lepingute mõju analüüsimist turule kui objektiivset analüüsimist, kas need piisavalt kahjustasid konkurentsi. Niisugune mõju kontrollimine ei ole aga nõutav eesmärgil põhineva konkurentsipiirangu olemasolu analüüsi korral (punkt 342 eespool).

474 Seega, isegi kui teatavad geneeriliste ravimite tootjad ei sisenenud turule vaidlusaluste lepingute kehtivuse jooksul, sest Lundbeck on esitanud rikkumise hagid või neil oli piisavalt lühikese aja jooksul võimatu saada müügiluba, siis oluline on see, et neil ettevõtjatel olid tegelikud ja konkreetsed võimalused siseneda turule ajal, mil Lundbeckiga sõlmiti vaidlusalused lepingud, mistõttu nad avaldasid Lundbeckile konkurentsisurvet. Kõnealune konkurentsisurve kõrvaldati aga vaidlusaluste lepingute kehtivuse ajal, mis iseenesest kujutab eesmärgil põhinevat konkurentsipiirangut ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses.

475 Kuigi on tõsi, et kompromisskokkuleppe eesmärk on sageli vähendada kohtuvaidlusega kaasnevat ebakindlusetust, ei ole sellised kokkulepped konkurentsiõiguse kohaldamise eest kaitstud (vt punkt 428 eespool). Lisaks, nagu komisjon tuvastas vaidlustatud otsuses, on sellised kokkulepped iseäranis probleemsed, kui nende eesmärk on maksta potentsiaalsetele konkurentidele, et nad jääksid teatud perioodi jooksul turult eemale, ilma et mingilgi määral lahendataks aluseks olev patendialane vaidlus, nagu käesolevas asjas.

476 Seega leidis komisjon õigesti, et vaidlusalused lepingud olid konkurentidevahelised turult välistamise lepingud ning et neil võis konkurentsile olla negatiivne mõju, ilma et ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamiseks oleks tarvilik tõendada, et neil lepingutel oli selline mõju.

477 Järelikult tuleb ka neljas väiteosa nagu kolmas väide tervikuna tagasi lükata.

E – *Neljas väide, et rikutud on õigusnormi ja esitamata on jäetud põhjendused, kui tagasi lükati patendi kohaldamisala kriteerium kui peamine standard patendialaste kompromisskokkulepete hindamisel ELTL artikli 101 lõike 1 raames*

478 Hagejad leiavad, et komisjon keeldus ekslikult tunnistamast, et kokkulepped, mis sisaldavad piiranguid, mis vastavad nendele, mis on omased patendi omanikule patendist tulenevate õiguste teostamisele, ei kuulu ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamisalasse ning kinnitas ekslikult, et kokkulepped, millel põhinevad piirangud, mis jäävad välja selle patendi kohaldamisalast, kuuluvad tõenäoliselt selle sätte kohaldamisalasse. Hagejad on arvamusel, et esiteks on vaidlustatud otsuses rikutud õigusnormi, kuna sellega lükati tagasi patendi kohaldamisala kriteerium kui asjakohane kontrollistandard, et hinnata patendialaseid kompromisskokkuleppeid ELTL artikli 101 lõike 1 raames, ning teiseks on vaidlustatud otsuses komisjoni kasutatud argumendid selle kriteeriumi tagasilükkamiseks ebaselged, ebaloogilised ja vastuolus põhiargumentidega, mis on aluseks kogu ülejäänud vaidlustatud otsusele.

1. Esimene väiteosa

479 Esiteks leiavad hagejad, et patendiomaniku õiguste ajalisse, territoriaalsesse ja materiaalsesse kohaldamisalasse kuuluvad lepingulised piirangud ei riku konkurentsiõigust, kuna need piirangud on analoogsed nendega, mis on omased aluseks olevale patendile, sõltumata küsimusest, kas kompromisskokkulepe sisaldab ka originaalravimite tootja poolt vara üleandmist geneeriliste ravimite tootjale.

480 Vastav tingimus on kooskõlas põhimõttega, mille kohaselt eeldatakse patendi kehtivust seni, kuni see sõnaselgelt tunnistatakse kehtetuks. Kohtuotsuses Windsurfing, punkt 119 eespool (EU:C:1986:75), tunnistas Euroopa Kohus, et iga tingimus, mis puudutab patendiga hõlmatud tooteid, on põhjendatud intellektuaalomandiõiguse kaitsmisega. Patendi ulatus on ELTL artikli 101 rikkumise hindamisel seega asjakohane.

481 Teiseks on hagejad seisukohal, et iga kompromisskokkulepe peab olema seotud kokkuleppe poolte vahelise „heas usus“ kohtuvaidlusega, mis puudutab patendi kehtivust ja/või rikkumist. Sellised kokkulepped on seesmiselt õiguspärased ja kasulikud ning toovad „monopolidevastase“ kontrolli kaasa vaid siis, kui aluseks olev kohtuvaidlus on fiktiivne.

482 Patente ja geneerilisi ravimeid puudutavate kompromisskokkulepete puhul tuleb kohtuvaidlus liigitada autentseks, kui esiteks ei ole tõendatud, et patendiomanik teadis või oli täielikult veendunud, et patent on tühine, ning teiseks oli patendiomanikul piisavalt tõendeid, et väita, et geneerilised ravimid rikuvad tema patendist tulenevaid õigusi. Kui patendiomanikul on pelgalt kahtlusi patendi kehtivuse osas, siis ei ole need kahtlused, mis peegeldavad iga kohtuvaidluse tulemuse suhtes omast ebakindlust, piisavad, selleks et mõjutada kohtuvaidlusele omast laadi ja muuda kompromisskokkulepe õigusvastaseks. Seega ei saa niisuguseid avaldusi nagu avaldus, mida on korduvalt tsiteeritud vaidlustatud otsuses, mis on tehtud enam kui poolteist aastat pärast vaidlusaluste lepingute sõlmimist ning milles on märgitud, et Lundbecki töötaja hinnangul 60% tõenäosusega tühistavad Ühendkuningriigi kohtud patendi kristalliseerumisele, mingil juhul arvesse võtta, et tuvastada, et Lundbeck uskus, et patent kristalliseerumisele on tühine või et tal ei ole mingit võimalust nõuda kohtult patendi rakendamist.

483 Kolmandaks on hagejad seisukohal, et patendi kohaldamisala kriteerium on ainus sobiv standard. Kõigepealt võimaldab vastav kriteerium tuvastada mõistliku tasakaalu konkurentsiõiguse ja patendiõiguse vahel. Edasi vastab see komisjoni välja toodud probleemidele seoses patendialaste kompromisskokkulepetega, kuna niisuguse lepingu sõlminud geneeriliste ravimite tootja võib eelkõige siseneda turule viisil, mis ei riku kõnealuse patendi materiaalset, ajalist ega territoriaalset ulatust. Lõpuks ei ole sellel kriteeriumil neid puudusi, mis on vaidlustatud otsuses kasutatud kriteeriumil.

484 Neljandaks kinnitavad hagejad, et ükski vaidlusalustest lepingutest ei riku ELTL artiklit 101, kuna kõik lepingud vastavad esiteks patendi kohaldamisalas säilitamise tingimusele, sest lepingulised piirangud olid piiritletud selliste ravimitega, mis rikkusid patendist tulenevaid õigusi, ning need piirangud ei väljunud Lundbecki protsessi hõlmavate patentide territoriaalsest ja ajalisest kehtivusalast, ning teiseks autentse kohtuvaidluse tingimusele, sest ükski tõend ei kinnita, et Lundbeck leidis, et tema patendid olid kehtetud ning et lisaks olid tal teaduslikud andmed, mis kinnitasid, et geneeriliste ravimite tootjad rikkusid tema protsessi hõlmavatest patentidest tulenevaid õigusi.

485 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

486 Kõigepealt tuleb meelde tuletada, et kohtupraktika kohaselt ei erista ELTL artikli 101 lõige 1 lepinguid, mille eesmärk on lõpetada kohtuvaidlus, muude eesmärkidega lepingutest (kohtuotsus Bayer ja Maschinenfabrik Hennecke, punkt 428 eespool, EU:C:1988:448, punkt 15). Kuigi liikmesriigi tööstusomandi alaste õigusaktidega tunnustatud õigusi oma olemuselt ELTL artikkel 101 ei mõjuta, võivad nende teostamise tingimused siiski kuuluda selle artikliga kehtestatud keeldude alla. Nii võib see olla iga kord, kui sellise õiguse teostamine on kartellikokkuleppe ese, vahend või tagajärg (kohtuotsus Centrafarm ja de Peijper, punkt 117 eespool, EU:C:1974:114, punktid 39 ja 40).

487 Seega, kuigi on tõsi, et tööstusomandi spetsiifiline eesmärk on eelkõige tagada omanikule leiutaja loova pingutuse hüvitamiseks ainuõigus kasutada leiutist, et tööstustooteid valmistada ja esimesena ringlusesse lasta kas vahetult või kolmandatele isikutele litsentse andes, ning õigus esitada vastuväiteid nende õiguste mis tahes rikkumise peale (kohtuotsus Centrafarm ja de Peijper, punkt 117 eespool, EU:C:1974:115, punkt 9), ei saa seda tõlgendada nii, et sellega tagatakse kaitse ka hagide eest, milles

vaidlustatakse patendi kehtivus, arvestades et avalikes huvides on kõrvaldada majandustegevuselt kõik takistused, mis võivad olla tingitud ekslikult väljastatud patendist (kohtuotsus Windsurfing, punkt 119 eespool, EU:C:1986:75, punkt 92).

488 Siinkohal tuleb erinevalt hagejate väidetust märkida, et kohtuotsuse Windsurfing, punkt 119 eespool (EU:C:1986:75), punktis 92 väljendatud kaalutlused saavad kehtida üksnes tingimuste suhtes, mis ilmselgelt väljuvad patendi kohaldamisalast. Sama kohtuotsuse punktis 46 tõdes Euroopa Kohus, et isegi kui oletada, et Saksa patent hõlmab kogu purjelauda ja seega ka lauda, mis tähendab, et kõnealune tingimus kuulub patendi kohaldamisalasse, siis ei tähenda see, et vastav tingimus oleks ELTL artikliga 101 kooskõlas.

489 Lisaks selgub kohtupraktikast, et kuigi komisjon ei saa jääda täielikult tegevusetuks, kui patendi ulatus on asjakohane ELTL artiklite 101 ja 102 rikkumise hindamiseks, ei pea ta määratlema patendi ulatust (kohtuotsus Windsurfing International *vs.* komisjon, punkt 119 eespool, EU:C:1986:75, punkt 26).

490 Arvestades nimetatud kohtupraktikat ning ELTL artiklile 101 omaseid eesmärke, millest tuleneb muu hulgas nõue, et iga ettevõtja määrab iseseisvalt kindlaks poliitika, mida ta kavatseb turul järgida (vt selle kohta kohtuotsus BIDS, punkt 342 eespool, EU:C:2008:643, punktid 33 ja 34), selleks et tarbijat kaitsta põhjendamatute hinnatõusude eest, mis on tingitud konkurentidevahelistest salajastest kokkulepetest (vt punkt 387 eespool), siis jättis komisjon käesolevas asjas patendi kohaldamisala kriteeriumi põhjendatult kohaldamata, selleks et hinnata vaidlusaluseid lepinguid ELTL artikli 101 lõike 1 seisukohast.

491 Nagu komisjon väitis vaidlustatud otsuse põhjenduses 698, on see kriteerium konkurentsiõiguse seisukohalt probleemne mitmes tähenduses. Esiteks viib see oletuseni, et geneeriline ravim rikub originaalravimite tootja patendist tulenevaid õigusi ja võimaldab sel alusel seega välistada geneerilise ravimi, samas kui geneerilise ravimi rikkuv laad või selle puudumine on lahendamata küsimus. Teiseks põhineb see eeldusel, et iga patent, millele kompromisskokkuleppes viidatakse, loetakse selle kehtivuse vaidlustamisel kehtivaks, kuigi selleks puudub nii õiguslik alus kui ka alus praktikas (punkt 122 eespool). Patendi kohaldamisala kriteerium põhineb seega hagejate subjektiivsel hinnangul nende patentide kohaldamisala ja patentide kehtivuse kohta, samas kui siseriiklikul kohtul või pädeval ametivõimul võib olla teistsugune arvamus.

492 Supreme Court of the United States järgis sel teemal intensiivset vaidlust lõpetades ka sama lähenemist, lükates patendi kohaldamisala kriteeriumi, mida teatud madalama astme kohtud kohaldasid, tagasi oma kohtuotsuses Actavis, punkt 354 eespool, kus ta tõdes, et asjaolu, et leping kuulus patendi kohaldamisalasse, ei andnud sellele lepingule kaitset „monopolidevastase“ tegevuse eest.

493 Nimelt, küsimus, kas piirang kuulub patendi kohaldamisalasse või mitte, on järeldus, mis tehakse patendi ulatuse ja kehtivuse analüüsimisel, mitte ei ole, nagu leiavad hagejad, sellise analüüsi lähtepunkt (vt kohtuotsuse Actavis kohta punkt 354 eespool).

494 Seega, kui hagejad kinnitavad, et tooted, mida geneeriliste ravimite tootjad kavatsesid turustada, rikuvad nende patentidest tulenevaid õigusi või kuuluvad patentide materiaalsesse, ajalisse ja territoriaalsesse kohaldamisalasse, siis on reaalselt tegemist üksnes spekulatsiooniga, mis põhineb nende endi subjektiivsel hinnangul, kuna nad ei vaidle vastu asjaolule, et vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal ei olnud ükski siseriiklik kohus või pädev ametivõim tuvastanud, et need tooted rikuvad mõnest nende protsessi hõlmavast patendist tulenevaid õigusi (punkt 145 eespool). Lisaks, nagu toonitab komisjon, ei olnud patenti kristalliseerumisele isegi mitte veel väljastatud ajal, mil enamik vaidlusalustest lepingutest sõlmiti (punkt 127 eespool), mistõttu oli hagejate patentide kohaldamisala ebakindel, nagu seda oli ka nendes lepingutes sisalduvate piirangute ulatus.

495 Lisaks tähendab asjaolu, et komisjon pidas teatavaid vaidlusalustes lepingutes sisalduvaid piiranguid potentsiaalselt Lundbecki patentide kohaldamisalas asuvateks, vaid seda, et hagejad oleksid võinud saada sarnased piirangud kohtuotsuste abil, mis on tehtud nende patentide rakendamiseks, eeldusel et nende hagid pädevates siseriiklikes kohtutes on edukad. Arvestades seda, siis isegi kui vaidlusalused lepingud sisaldaks ka piiranguid, mis võivad kuuluda hagejate patentide kohaldamisalasse, väljuksid need lepingud nende intellektuaalomandiõiguste spetsiifilise eseme piirest, mis võivad sisaldada küll õigust vaielda vastu rikkumisele, kuid mitte õigust sõlmida lepinguid, mille alusel makstakse tegelikele või potentsiaalsele konkurentidele turule mitte sisenemise eest (vt punkt 488 eespool ning vaidlustatud otsuse põhjendus 698).

496 Hagejad väidavad sellegipoolest, et käesolevas asjas vaidlusaluste lepingute poolte vahel oli tegelikke patendialaseid vaidlusi, mistõttu võisid nad neid vaidlusi kompromissi teel lahendada ilma ELTL artiklit 101 rikkumata.

497 Siiski on kaheldav, et vaidlusalused lepingud oleksid tegelikult võimaldanud lõpetada aluseks olevad patendialased vaidlused hagejate ja geneeriliste ravimite tootjate vahel, kuna lepingutes ei olnud kokku lepitud geneeriliste ravimite kohest sisenemist turule pärast lepingute kehtivuse lõppemist koos hagejate loobumisega nende patendialastest vastuhagidest (vt punkt 355 eespool ning vaidlustatud otsuse põhjendus 662).

498 Lisaks, isegi kui eeldada, et vaidlusalused lepingud võimaldasid lahendada poolte vahel vaidluse kompromissi teel, siis piisab, kui meelde tuletada, et ELTL artikli 101 lõikes 1 ei eristata lepinguid, mille eesmärk on lõpetada kohtuvaidlus, muude eesmärkidega lepingutest (vt selle kohta kohtuotsus Bayer ja Maschinenfabrik Hennecke, punkt 428 eespool, EU:C:1988:448, punkt 15). Kuna aga nende lepingute konkurentsivastane eesmärk oli piisavalt tõendatud lepingute puhul, millega välistati makse eest turult potentsiaalsed konkurendid, eeldusel et nad said samuti kasu konkurentsist ja tarbijatest, pidid vastavat mõju tõendama hagejad ning seda tuli analüüsida ELTL artikli 101 lõike 3 seisukohast (vt allpool seitsmenda väite analüüs), mitte ei pidanud komisjon seda hindama sama artikli lõike 1 alusel (vt selle kohta kohtuotsus, 27.7.2005, Brasserie nationale jt *vs*. komisjon, punkt 388 eespool, EU:T:2005:298, punkt 85).

499 Seega väidavad hagejad ekslikult, et komisjoni kohaldatud õiguslik kriteerium ei põhinenud kohtupraktikal või et intellektuaalomandiõiguste teostamine saab kuuluda ELTL artikli 101 lõikes 1 ette nähtud keelu alla vaid erandlikel asjaoludel. Komisjon ei rikkunud õigusnormi, kui ta lükkas patendi kohaldamisala kriteeriumi tagasi kui asjakohase kriteeriumi, et analüüsida vaidlusaluseid lepinguid ELTL artikli 101 lõike 1 seisukohast. Nagu leiab komisjon, oli käesoleval juhul asjakohaseks kriteeriumiks eesmärgil põhineva piirangu mõiste, nagu see on liidu kohtute praktikas välja kujunenud (punktid 339–345 eespool).

500 Järelikult tugines komisjon käesoleval juhul õigesti selliste tegurite kui konteksti elementide kogumile – nagu vastupidise makse olemasolu, selle makse suurus ja asjaolu, et see vastav ilmselt geneeriliste ravimite tootjate eeldatavale tulule nende turule sisenemisel, samuti ka see, et puudus tingimus, mis võimaldas vaidlusaluste lepingute kehtivuse lõppemisel lihtsustada geneeriliste ravimite turule toomist, ning selliste piirangute olemasolu, mis väljusid hagejate patentide kohaldamisalast –, selleks et tuvastada, et kõnealuste lepingute eesmärk oli piirata konkurentsi ELTL artikli 101 tähenduses (vt vaidlustatud otsuse põhjendused 661 ja 662).

501 Seega tuleb esimene väiteosa tagasi lükata.

2. Teine väiteosa

502 Hagejad väidavad esiteks, et põhjendused patendi kohaldamisala kriteeriumi tagasilükkamise kohta on toodud vaid vaidlustatud otsuse põhjenduses 698, kusjuures põhjendused sisaldavad ebaloogilisi kaalutlusi, kuna hagejate arvates ei julgusta see kriteerium geneeriliste ravimite tootjaid loobuma kõigist oma pingutustest turgudele sisenemisel, vaid üksnes oma pingutustest õigusi rikkuvate toodete müümiseks.

503 Lisaks tähendab õigus vaielda vastu õiguste rikkumistele samuti seda, et patendiomanik võib vastu vaielda õiguste rikkumisele, jõudes kohtuasjas kompromisskokkuleppele. Niisugune õigus tuleneb ka patendi spetsiifilisest esemest erinevalt sellest, mida on soovitatud vaidlustatud otsuses. Vaidlustatud otsuses viidatud kohtuotsusele Windsurfing, punkt 119 eespool (EU:C:1986:75), saab tugineda üksnes selleks, et väita, et Lundbeckil puudub pädevus lahendada erimeelsust kahe kolmandast isikust tootja toodete vahel, millist olukorda käesolevas juhtumis ei esine. Lisaks läheb vaidlustatud otsuses esitatud argument, et kompromisskokkulepped on lubatud vaid siis, kui need põhinevad poolte subjektiivsel hinnangul patendi tugevuse kohta, vastuollu seisukohaga, et patendiomanik ei tohiks olla võimeline ise hindama, kas geneerilised ravimid rikuvad tema patendist tulenevaid õigusi. Vaidlustatud otsuses ei ole ka selgitatud, kuidas see patendi kohaldamisala kriteerium, mis esineb Ameerika Ühendriikide õiguses, ei ole liidu õigusesse üle kantav.

504 Hagejad kinnitavad teiseks, et patendi kohaldamisala kriteeriumi tagasilükkamine komisjoni poolt ei ole kooskõlas vaidlustatud otsuse võtmekaalutlusega, millest komisjon lähtus oma hinnangus vaidlusaluste lepingute kohta. Komisjon rajas oma järelduse, mille kohaselt oli nende lepingute eesmärk piirata konkurentsi, väitele, et lepingud sisaldasid piiranguid, mis väljusid Lundbecki patentide kohaldamisalast, kuna lepingute eesmärk oli takistada mis tahes geneerilise tsitalopraami sisenemist turule sõltumata sellest, kas vastav geneeriline tsitalopraam rikkus õigusi. Mujal kinnitas aga komisjon, et vastupidistest maksetest kui sellistest ilmnes, et vaidlusaluste lepingute eesmärk oli sundida geneeriliste ravimite tootjaid hoidma eemale geneerilise tsitalopraami turult lepingute kogu kehtivuse jooksul sõltumata küsimusest, kas ravimid, mida need ettevõtjad olid võimelised müüma, rikkusid õigusi või mitte.

505 See tõendab, et patendi kohaldamisala kriteeriumil oli komisjoni analüüsis oluline roll, mis läks vastuollu tema väitega, et küsimus, kas vaidlusalused lepingud jäid Lundbecki patentide kohaldamisalasse, ei muutnud sisuliselt komisjoni õiguslikku analüüsi nende piirangute kohta.

506 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

507 Esiteks tuleb meelde tuletada, et ELTL artiklis 296 nõutud põhjendamine peab vastama asjaomase õigusakti laadile ning kajastama selgelt ja üheti mõistetavalt akti autoriks olnud institutsiooni kaalutlusi, võimaldamaks huvitatud isikutel võetud meetme põhjendustega tutvuda ja pädeval kohtul kontrolli teostada (vt kohtuotsus, 29.9.2011, Elf Aquitaine *vs.* komisjon, C-521/09 P, EKL, EU:C:2011:620, punkt 147 ja seal viidatud kohtupraktika).

508 Nii on üksikotsuste raames vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale üksikotsuse põhjendamise kohustuse eesmärk peale kohtuliku kontrolli võimaldamise anda huvitatud isikule küllaldast teavet selle kohta, kas otsuses on tegu veaga, mille alusel otsuse kehtivust vaidlustada. Siiski tuleb meelde tuletada, et ELTL artiklis 296 ette nähtud põhjendamiskohustus on oluline vorminõue, mida tuleb eristada küsimusest põhjenduste põhjendatuse kohta, mis kuulub vaidlusaluse akti sisulise õiguspärasuse hindamise valdkonda (kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon, punkt 508 eespool, EU:C:2011:620, punktid 146 ja 148 ning seal viidatud kohtupraktika).

509 Mis käesolevas asjas puudutab põhjendusi vaidlustatud otsuses patendi kohaldamisala kriteeriumi tagasilükkamise kohta, siis tuleb tõdeda, et komisjon vastas selle punkti osas sõnaselgelt hageja argumentidele vaidlustatud otsuse põhjenduses 698. Seal selgitas komisjon muu hulgas põhjusi, miks

nimetatud kriteerium ei võimaldanud vastata vaidlusalustes lepingutes välja toodud probleemidele konkurentsiõiguse vaatenurgast (vt punkt 492 eespool). Lisaks selgub vaidlustatud otsuse kogu ülesehitusest, et komisjon kohaldas eesmärgil põhineva piirangu mõistet lähtudes ELTL artikli 101 lõikest 1 vaidlusalustele lepingutele, võttes arvesse majanduslikku ja õiguslikku konteksti, milles lepingud sõlmiti, ning juhindudes sellega seoses hulgast teguritest (vt punkt 355 eespool), mille tõttu lükkas kindlasti tagasi patendi kohaldamisala kriteeriumi kui kriteeriumi, mis on asjakohane nende lepingute hindamiseks ELTL artikli 101 lõike 1 seisukohast.

510 Hagejad ei saa seega komisjonile ette heita, et ta ei põhjendanud vaidlustatud otsuses piisavalt patendi kohaldamisala kriteeriumi tagasilükkamist nagu ka küsimust, kas patendiomanikul on õigus õiguste rikkumisele vastuvaidlemise korral lahendada oma vaidlused kompromissi teel, kuna selline küsimus puudutab vaidlustatud otsuse sisu analüüsimist, mis toimus eespool teise ja kolmanda väite raames.

511 Lisaks väidavad hagejad tulemusetult, et komisjon oleks pidanud põhjendama vaidlustatud otsust, viidates Ameerika Ühendriikide õiguses kohaldatavatele õiguslikele kriteeriumitele. Kohtupraktikas on juba leitud, et kolmanda riigi õiguses kujundatud seisukoht ei ole ülimuslik liidu õiguses valitseva seisukoha ees ning et niisuguse õiguse rikkumine ei kujuta sellisena endast viga, mis võiks kaasa tuua liidu õiguse alusel tehtud otsuse õigusvastasuse (vt selle kohta kohtuotsus, 30.9.2003, Atlantic Container Line jt *vs.* komisjon, T-191/98 ja T-212/98–T-214/98, EKL, EU:T:2003:245, punktid 1406 ja 1407 ning seal viidatud kohtupraktika).

512 Igal juhul piisab, kui tõdeda, et kohtuotsuses, mis sisaldab Supreme Court of the United States'i enamusarvamust kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Actavis, viidatud eespool punktis 354 – ja mitte kohtunik Robertsi eriarvamust – on selgelt tuvastatud, et asjaolu, et leping kuulub patendi kohaldamisalasse, ei anna sellele lepingule kaitset „monopolidevastase" tegevuse eest, lükates sellega tagasi patendi kohaldamisala kriteeriumi kui normi, mis on asjakohane analüüsimisel, kas konkurentsivastased on sellised vastupidiseid makseid sisaldavad patendialased kompromisskokkulepped ehk *pay for delay*, nagu käesolevas asjas vaidlusalused lepingud.

513 Nagu hagejad väitsid kohtuistungil, on Ühendriikides valdav õiguslik kontekst siiski erinev liidu erinevate liikmesriikide omast. Seetõttu käitus komisjon õigesti, kui ta ei analüüsinud enam edasi hagejate argumente patendi kohaldamisala kriteeriumi – mida Ühendriikide teatud madalama astme kohtud kohaldasid enne kohtuotsust Actavis, punkt 354 eespool – kohaldamise kohta, et vaidlusaluseid lepinguid analüüsida ELTL artikli 101 seisukohast.

514 Teiseks väidavad hagejad ekslikult, et vaidlustatud otsus on vastuoluline, kuna selles märgitakse ühelt poolt, et vaidlusalused lepingud olid konkurentsivastased, sõltumata sellest, kas need sisaldasid hagejate patentide kohaldamisalast väljuvaid piiranguid, ning teiselt poolt sisaldasid need lepingud piiranguid, mis väljusid nende patentide kohaldamisalast väljuvatest piirangutest, kuna nende eesmärk oli takistada geneeriliste ravimite tootjate poolt mis tahes liiki geneerilise tsitalopraami müümist.

515 Komisjon selgitas vaidlustatud otsuse põhjendustes 661 ja 662 muu hulgas, et asjaolu, et Lundbeck ei oleks oma protsessi hõlmavatele patentidele tuginedes saanud samu piiranguid geneeriliste ravimite turule viimisele, kujutas endast teiste hulgas olulist kaudset tõendit selle kohta, et vaidlusalused lepingud olid vastuolus ELTL artikli 101 lõikega 1. Teisisõnu loeti küsimus, kas vaidlusalustes lepingutes sisalduvad piirangud jäävad hagejate patentide kohaldamisalast välja, asjakohaseks, kuid mitte otsustavaks teguriks tuvastamisel, kas esineb eesmärgil põhinev piirang selle sätte tähenduses, mis ilmneb selgelt ka vaidlustatud otsuse põhjendusest 641 (punktid 336, 337 ja 355 eespool). Seega ei ole vaidlustatud otsuses selles küsimuses mingit vastuolu.

516 Järelikult tuleb neljas väide tagasi lükata.

F – *Viies väide, et asjaolusid hinnates on tehtud ilmne viga, rikutud on hoolsuskohustust ning puuduvad põhjendused osas, milles Lundbecki tegevus kvalifitseeriti geneeriliste ravimite turule toomise vaenulikuks üldiseks strateegiaks ning mis on asjakohane, selleks et vaidlusaluseid lepinguid hinnata ELTL artikli 101 lõike 1 seisukohast*

517 Hagejad leiavad, et vaidlustatud otsus on ebapiisavalt põhjendatud, selles on tehtud faktide hindamisel ilmseid vigu ning selles on komisjon rikkunud tal lasuvat hoolsuskohustust, kuna ta keskendus teatud valitud avaldustele ning jättis tähelepanuta olulised asjaolud, kui ta järeldas, et hagejad järgisid „üldist strateegiat“, avaldades vastuseisu tsitalopraami geneeriliste ravimite versioonidele, ning kuna ta tugines sellele väidetavale strateegiale, kui ta hindas vaidlusaluseid lepinguid ELTL artikli 101 lõike 1 seisukohast.

518 Esiteks kinnitavad hagejad, et nende üldine strateegia seisnes ühepoolsetes tegudes, mis ei olnud seotud vaidlusaluste lepingutega ning mis kindlasti ei olnud õigusvastased. Nad on seisukohal, et komisjon tegi teatud hulga raskeid vigu, kui viimane leidis vaidlustatud otsuses, et nad tegid erinevaid toiminguid, mis kuulusid väidetavasse üldisesse strateegiasse geneeriliste ravimite toomise vastu tsitalopraami turule, nimelt esiteks teatud ajal soodsate tingimuste loomine estsitalopraami turule paiskamiseks; teiseks tsitalopraami tootmisprotsessi patenteerimine; kolmandaks sekkumine müügilubade menetlustesse tsitalopraami geneeriliste ravimite versioonide puhul; neljandaks konkurentsiohu kõrvaldamine, milleks olid tsitalopraami ravimi toimeaine tulevased tootjad, ning viiendaks geneeriliste ravimite tootjate julgustamine, et nad loobuksid oma pingutustest tsitalopraami turule sisenemisel.

519 Teiseks on hagejad arvamusel, et vaidlustatud otsuses ei ole selgitatud, kuidas on nende hagid asjakohased ELTL artikli 101 lõike 1 rikkumise olemasolu tuvastamisel. Hagejad on seisukohal, et poolte kavatsus ei saa muuta konkurentsiõigusega vastuolus olevateks lepinguid, mis muidu on õiguspärased. Nende poolte subjektiivne kavatsus on kõrvaline põhiküsimuse puhul, kas konkurentsipiirang on tingitud nende lepingutega taotletavatest objektiivsetest eesmärkidest, arvestades konteksti, kuhu need kuuluvad. Vaidlustatud otsuses keskendutakse ekslikult Lundbecki ühepoolsele tegevusele ning jäetakse selgitamata, kuidas geneeriliste ravimite tootjad mõistsid väidetavat Lundbecki kavatsust või kas nad olid sellest kavatsusest teadlikud. Järelikult ei saa komisjon tugineda sellele tegevusele, et tuvastada Lundbecki ja geneeriliste ravimite tootjate vahel tahete kooskõla, mille eesmärk on tsitalopraami geneerilise versiooniga kaasnev konkurents.

520 Kolmandaks on hagejad seisukohal, et komisjon ei järginud oma hoolsuskohustust, millest tulenevalt peab ta hoolsalt ja erapooletult analüüsima juhtumi kõiki asjakohaseid elemente, ning jättis arvesse võtmata kõik muud asjaolud, mis kinnitavad, et oma tegevusega püüdsid nad saavutada õiguspäraseid eesmärke, nagu kehtiva patendi kohaldamine, et vastu seista õigusi rikkuvale sisenemisele; uudse toote tarbijate kasuks turule paiskamine; tervishoiuasutuste teavitamine võimalikest turvalisusega seotud ohtudest või täiendava tootmisvõimsuse saamine.

521 Neljandaks leiavad hagejad, et vaidlustatud otsuses on ekslikult kvalifitseeritud osa nende tegevustest õigusvastaseks, nagu nende majanduslike pingutuste asendamine uue, tõhusama toote Cipralexiga; nende poolt hulga patenditaotluste esitamine, mis hõlmavad tsitalopraami toota võimaldavaid protsesse; nende sekkumised müügiloa andmise menetlustesse või nende tehingud ravimi toimeaine tootjatega. Hagejad kinnitavad lisaks, et vaidlustatud otsuses on ekslikult leitud, et kohtuasja Lagap käigus möönsid nad, et Matrixi kasutatud protsessil põhinevad geneeriliste ravimite tooted ei olnud õigusi rikkuvad, kuigi Matrix II protsessil – mis sisaldas täiendavat pesemisetappi – põhinev müügiluba väljastati Ühendkuningriigis alles 4. juunil 2003. Pealegi ei tunnistanud Lundbeck kunagi, et Matrix rakendas tööstuslikul tasandil kasutatavat protsessi, mis oli samal ajal majanduslikult elujõuline ja patendist tulenevaid õigusi mitte rikkuv.

522 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

523 Kõigepealt tuleb meelde tuletada, et komisjonil oli täielikult õigus võtta hagejate tahet arvesse vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal, kuna kohtupraktikas on tõdetud, et poolte tahe võib kujutada endast asjakohast elementi, et tuvastada eesmärgil põhineva piirangu olemasolu ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses (punkt 345 eespool).

524 Edasi, kuna hagejad väidavad, et nende strateegia ei olnud õigusvastane, sest see seisnes muu hulgas uue patenditud toote estsitalopraami arendamises, protsessi hõlmavate patentide registreerimises tsitalopraami jaoks või nende protsessi hõlmavate patentide kaitsmises, astudes menetlusse geneeriliste ravimite tootjate müügiloa andmise menetlustes, siis tuleb tõdeda, et vaidlustatud otsuses ei tuvastatud, et niisugune tegevus oli iseenesest õigusvastane. Komisjon võttis arvesse üksnes neid tegureid kui asjakohaseid faktilisi elemente, mis võimaldasid asetada vaidlusalused lepingud nende laiemasse konteksti ja tõendada, et hagejate eesmärk oli viivitada geneeriliste ravimite turule toomisega, selleks et leida sobiv aken estsitalopraami turule paiskamiseks (vaidlustatud otsuse põhjendused 123 ja järgmisd) kõigi võimalike vahenditega, olgu need siis õiguspärased või õigusvastased. Need argumendid on seega suures osas tulemusetud.

525 Kuna hagejate argumente saab siiski tõlgendada ka nii, et nendega vaidlustatakse vaidlustatud otsuses komisjoni esitatud faktilised hinnangud, väites, et selles osas on moonutatud tõendeid, siis tuleb märkida järgmist.

526 Esiteks, mis puudutab hagejate väiteid, mille kohaselt eeldati nende protsessi hõlmavate patentide puhul kehtivust ning et ükski kohus ei tuvastanud, et vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal ei rikkunud geneeriliste ravimite tootjad patendist tulenevaid õigusi, siis tuleb meelde tuletada, et komisjon ei tuvastanud vaidlustatud otsuses, et hagejate protsessi hõlmavad patendid ei olnud kehtivad või et neil ei olnud mingit võimalust takistada geneeriliste ravimite turule toomist, kui viimastega oleks riskitud turule tulla, kuid et selles osas valitses ebakindlus, mida märkimisväärselt vähendati või mis kõrvaldati vaidlusaluste lepingutega (punktid 337, 364 ja 430 eespool).

527 Lisaks kasutas komisjon Lundbecki asutusesiseseid hinnanguid võimaluse kohta, et patent kristalliseerumisele tunnistatakse kehtetuks, peamiselt selleks, et tuvastada, et Lundbeck ja geneeriliste ravimite tootjad olid vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal potentsiaalsed konkurendid (vt punkt 96 eespool ja vaidlustatud otsuse põhjendus 627). Olenemata kontekstist, milles see avaldus tehti või kes oli selle autor, ilmneb sellest selgelt, nagu komisjon tuvastas vaidlustatud otsuses, et ebakindlus valitses küsimuses, kas Lundbecki patendid oleksid võimaldanud blokeerida geneeriliste ravimite tootjate mis tahes sisenemise turule ning kas neil olid selleks vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal tegelikud ja konkreetsed võimalused. Hagejad möönavad ka, et täiesti ettenägematud olid ka siseriiklikul tasandil kehtetuks tunnistamise menetluste tagajärjed.

528 Teiseks leiavad hagejad ekslikult, et vaidlustatud otsuses ei tugineta ühelegi konkreetsele dokumendile, et tõendada seost vaidlusaluste lepingute ja estsitalopraami turulepaiskamise vahel. Vaidlustatud otsuses lähtutakse sellega seoses Lundbecki 1993. aasta strateegiakava väljavõttest (põhjendus 135); dokumendist, mis valmistati ette Lundbeck A/S-i 24. aprilli 1998. aasta juhatuse koosolekuks (põhjendus 136); Lundbecki 24. septembri 1999. aasta dokumendist (põhjendus 138); Lundbecki tegevuse ja eelarve strateegiakavast aastateks 1999 (põhjendus 137), 2001 (põhjendus 139), ja 2002 (põhjendus 140), ning Lundbecki strateegiakoosoleku kirjalikest märkmetest 2003. aasta alguses (põhjendus 141). Viimati nimetatud dokument tõendab näiteks, et Lundbeck kavatses võidelda geneeriliste ravimite vastu, et luua ainukordne võimalus minna üle estsitalopraamile. Lisaks jõudis Lundbeck 2003. aasta tegevuse ja eelarve strateegiakavas järeldusele, et geneeriliste ravimite turule toomine, mis esialgu oli ette nähtud 2002. aasta esimeses kvartalis, lükati väga tõhusalt edasi kuni 2002. aasta oktoobrini, ning et oli ilmne, et geneeriliste ravimite puudumine mõjus positiivselt Cipralexi (estsitalopraam) müügi kasvule 2003. aastal (vaidlustatud otsuse põhjendus 206).

529 Kolmandaks ei ole tulemuslik ka hagejate väide, et vaidlustatud otsuses on moonutatud Lagapi kohtumenetluse asjaolusid Ühendkuningriigis. Nimelt selgub komisjoni esitatud tõenditest, mida ei ole hagejad ka kahtluse alla seadnud, et kuigi selles menetluses väitsid hagejad tõesti, et Matrixi toodetud tsitalopraam rikub patenti kristalliseerumisele, oli siiski jälle tegemist nende subjektiivse hinnanguga, kuna seda väidet ei kinnitanud kunagi asja läbi vaadanud kohus, kusjuures hagejad eelistasid jõuda Lagapiga kokkuleppele, et vältida lüüasaamist, mis nende endi sõnus oleks olnud „alandav“ ja mida „oleks kasutatud nende vastu teistes kohtutes“ (vaidlustatud otsuse põhjendus 160). Hagejad ei ole tõendanud, kuidas vaidlustatud otsuses moonutati seda küsimust puudutavaid tõendeid.

530 Hagejad kinnitavad siiski, et täiendavat pesemisetappi (see tähendab Matrix II protsess) puudutav müügiluba väljastati alles 3. detsembril 2003 Ühendkuningriigis, mistõttu Ühendkuningriigis enne seda kuupäeva turustatud geneeriline tsitalopraam põhines Matrix I protsessil, mis hagejate arvates rikkus nende patentidest tulenevaid õigusi, kuna see põhines võltsitud andmetel. Seda siiski kunagi ei tuvastatud, vaid vaidlustatud otsuse põhjendusest 155 ilmneb vastupidi, et 14. veebruari 2003. aasta esialgses otsuses leidis Lagapi vastu esitatud hagi läbi vaadanud Ühendkuningriigi kohus, et „Lundbeck on nüüd sunnitud tunnistama, et põhjendamatu on tema kindel ja ümberlükkamatu veendumus, mille kohaselt on Lagapil ja tema tarnijatel võimatu kasutada protsessi, millega õigusi ei rikuta“, mistõttu ei saa hagejad väita, et selles küsimuses on moonutatud tõendeid.

531 Neljandaks, mis puudutab hagejate väidet, mille kohaselt oli nende tehingute eesmärk ravimi toimeaine tootjatega üksnes leida lahendus mahuprobleemidele, millega nad silmitsi seisid, siis tuleb märkida, et selline selgitus on väheusutav, arvestades vaidlustatud otsuse põhjenduses 172 ja järgmisd komisjoni välja toodud tõendeid. Iseäranis raske on mõista, miks oli selleks, et lahendada niisuguseid mahuprobleeme, Lundbecki jaoks vältimatu või isegi kasulik võtta üle Itaalia ettevõtja VIS Farmaceutici S.p.A (edaspidi „VIS“) ning võtta tagasi tema DMF Tiefenbacheri müügiloa taotlusest, mida vaatasid läbi Madalmaade ametivõimud (vaidlustatud otsuse põhjendus 176).

532 Lõpuks kinnitavad hagejad ekslikult, et vaidlustatud otsuses on tuvastatud, et nende rikkumishagid jäeti rahuldamata. Vaidlustatud otsuses on vastupidi tunnistatud, et kõigepealt oli hagejatel võimalik paluda teha esialgne ettekirjutus või paluda hagi tagada teatud riikides, kuid et pärast seda, kui hulk geneeriliste ravimite tootjaid läks üle Matrix II protsessile, oleksid esialgne ettekirjutus või hagi tagamine kas tühistatud, vastav taotlus jäetud rahuldamata või oleks see viinud kompromisskokkuleppeni. Vaidlustatud otsuses on jõutud üksnes järeldusele, et vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal ei tuvastanud ükski EMP kohus, et patent kristalliseerumisele on kehtiv ning et sellest tulenevaid õigusi on rikutud (vaidlustatud otsuse põhjendus 185), millele hagejad ka vastu ei vaidle (punkt 145 eespool).

533 Kõiki neid kaalutlusi arvesse võttes tuleb viies väide tulemusetuse või igal juhul põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

G – *Kuues väide, et asjaolude hindamisel on tehtud ilmne viga, kuna vaidlustatud otsuses on järeldatud, et vaidlusalused lepingud sisaldasid piiranguid, mis läksid kaugemale nendest, mis kaasnevad Lundbecki patentidest tulenevate õiguste teostamisega*

534 Hagejad väidavad, et vaidlustatud otsuses on tehtud ilmne hindamisviga, kuna otsuses ei ole analüüsitud kõiki vaidlusaluste lepingutega seotud asjaolusid ning otsuses on ekslikult järeldatud, et lepingud sisaldasid piiranguid, mis läksid kaugemale nendest, mis kaasnevad niisuguste õiguste teostamisega, mis neile nende patentidest tulenevad. Kõik vaidlusalused lepingud jäävad nende patentide kohaldamisalasse ning takistavad üksnes õigusi rikkuva tsitalopraami müüki.

535 Esiteks kinnitavad hagejad, et vaidlustatud otsuses on ekslikult järeldatud, et vaidlusalused lepingud takistasid geneeriliste ravimite tootjatel müüa tsitalopraami, sealhulgas seda, mis ei rikkunud õigusi, ning läksid seega kaugemale õigustest, mis hagejatel on nende patentide alusel.

536 Nad on seisukohal, et kui neil oleks olnud kavatsus takistada geneeriliste ravimite tootjatel müüa mis tahes liiki tsitalopraami, oleksid nad pidanud sõlmima lepingud kõigi potentsiaalsete turule sisenejatega, arvestades et toona oli enam kui 300 geneeriliste ravimite tootjat, kes müüsid EMPs antidepressante. Lundbeckil puudusid igasugused usutavad põhjused takistada õigusi mitte rikkuvate ravimite müüki üksnes nelja geneeriliste ravimite tootja puhul.

537 Teiseks väidavad hagejad, et ühegi vaidlusaluse lepingu puhul ei võeta vaidlustatud otsuses arvesse kõiki asjakohaseid asjaolusid ning jäetakse analüüsimata poolte tegeliku tahte väljendus, mis võib ilmneda nii lepingutingimustest kui kõnealuste ettevõtjate tegevusest, selleks et järeldada, et lepingud väljusid hagejate patentide kohaldamisalast.

538 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

539 Kõigepealt tuleb märkida nagu komisjongi, et isegi kui vaidlusalused lepingud ei väljunud hagejate patentide kohaldamisalast, ei saa need lepingud kujutada ka eesmärgil põhinevaid konkurentsipiiranguid ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses, kuna need seisnesid kartellikokkulepetes, mille eesmärk oli viivitada geneeriliste ravimite tootjate turule sisenemisega vastutasuna suurte vastupidiste maksete eest (vt eespool teine, kolmas ja neljas väide), ning need lepingud muutsid ebakindluse sellise turuletuleku suhtes kindluseks, et vaidlusaluste lepingute kehtivuse ajal turule ei siseneta (punkt 364 eespool).

540 Käesolev väide on seega tulemusetu.

541 Sellegipoolest tuleb siinkohal analüüsida hageja teise võimalusena esitatud argumente osas, milles komisjon leiab, et hagejad ei täida tingimusi, milles nad ise kokku leppisid, sest vaidlusalustes lepingutes sisalduvad lepingulised piirangud ei piirdunud õigusi rikkuda võivate toodetega ning need piirangud väljuvad kõnealuste patentide kohaldamisalast.

1. Ühendkuningriiki hõlmav GUK leping

542 Hagejate hinnangul on vaidlustatud otsuses tehtud viga, kuna selles on leitud esiteks, et Merck (GUK) kohustus mitte paisata turule üksnes Natco ravimi toimeainel põhinevat tsitalopraami kehtis sõltumata küsimusest, kas Natco ravimi toimeaine rikkus õigusi või mitte, ning teiseks, et selles lepingus sisalduv ainuostukohustus takistas Merck (GUK)-l müüa kõiki teisi tsitalopraami geneerilisi versioone.

543 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

544 Esiteks leiavad hagejad, et vaidlustatud otsuses on ekslikult järeldatud, et Ühendkuningriiki hõlmav GUK leping takistas Natco tsitalopraami müüki sõltumata küsimusest, kas see rikkus õigusi. Hagejad väidavad, et Ühendkuningriiki hõlmav GUK leping puudutas vaid ühte toodet, nimelt Natco tsitalopraam, mille suhtes viis Lundbeck läbi uuringud ja luges selle tema patentidest tulenevaid õigusi rikkuvaks.

545 Vaidlustatud otsuses tuginetakse ekslikult avaldustele, mis on toodud Merck (GUK) kahes ettevõttesiseses e-kirjas, selleks et järeldada, et Lundbecki patendid, käesoleval juhul patent kristalliseerumisele, ei olnud kehtivad ning neist tulenevaid õigusi ei rikutud, ning et ükski avaldatud patenditaotlus ei tekitanud probleeme. Lisaks ei võeta vaidlustatud otsuses arvesse asjaolude asetleidmise ajast pärinevaid muid Merck (GUK) dokumente, mis kinnitavad, et viimane kartis väga, et Natco ravimi toimeaine ei riku Lundbecki patentidest tulenevaid õigusi, ega asjaolu, et haldusmenetluses möönis Merck (GUK), et ta ei ole kindel, et Natco protsess ei riku Lundbecki protsessi hõlmavatest patentidest tulenevaid õigusi.

546 Lisaks leiavad hagejad, et Ühendkuningriiki hõlmav GUK leping ei saa mingil juhul hõlmata tsitalopraami, mida toodetakse erinevate protsesside abil, mis õigusi ei riku, kuna Natco ja Merck (GUK) ei olnud võimelised selle lepingu lühikese kestuse jooksul üle minema uuele ravimile.

547 Siinkohal tuleb meelde tuletada, et Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu preambuli punktist C ilmneb selgelt, et Merck (GUK) ei nõustunud sellega, et tema toode on õigusi rikkuv, kuid ta tunnistas seevastu, et esines oht patendialaseks kohtuvaidluseks, mis oleks võinud põhjustada hilinemisi ja ebamugavusi.

548 Lisaks tuleb sarnaselt vaidlustatud otsuse põhjenduses 768 komisjoniga tõdeda, et Ühendkuningriiki hõlmavas GUK lepingus ei olnud isegi ära toodud, millist hagejate patenti väidetavalt rikuti.

549 Seega väidavad hagejad uuesti ekslikult, et Merck (GUK) geneeriliste ravimite toodet olid õigusi rikkuvad, sest see väide põhineb vaid nende subjektiivsel hinnangul (punkt 221 eespool). Asjaolu, et Merck (GUK)-l võisid olla kahtlused, kas tema tooted rikuvad patendist tulenevaid õigusi, kinnitab vaid ebakindlat olekut, milles leidsid hagejad ja geneeriliste ravimite tootjad end olevat vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal, kuid mis ei võimalda mingi juhul tuvastada, et Natco ravimi toimeaine rikkus õigusi. Pealegi kinnitavad objektiivsed tõendid, millele komisjon tugines vaidlustatud otsuses, pigem seda, et Merck (GUK) oli kindel oma võimalustes olla kohtuvaidluses Lundbeckiga edukas (punkt 125 eespool).

550 Kuna hagejate teised argumendid on potentsiaalset konkurentsi puudutava esimese väite analüüsimisel juba tagasi lükatud, siis tuleb konkreetselt Merck (GUK) olukorra puhul viidata selle väite analüüsile ja punktidele 207–236 eespool.

551 Järelikult tuleb tagasi lükata hagejate argument, mille kohaselt leidis komisjon ekslikult, et Ühendkuningriiki hõlmav GUK leping piiras Natco tsitalopraami müüki, sõltumata küsimusest, kas see oli õigusi rikkuv.

552 Teiseks väidavad hagejad, et vaidlustatud otsuses on ekslikult leitud, et Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu punktis 3.2 sisalduv ainuõiguse klausel takistas Merck (GUK)-l siseneda turule tsitalopraami muu geneerilise versiooniga, olgu siis lõpptoote kujul või ravimi toimeaine kujul. Hagejad on seisukohal, et punktis 3.2 pandi Merck (GUK)-le vaid kohustus osta eranditult Lundbeckilt blisterpakendeid, mis sisaldavad 28 tabletti 20 mg Cipramili, ning ei piiratud GUK vabadust osta kas tsitalopraami sisaldavaid valmisravimeid, mis ei pärine Lundbeckilt, või ükskõik milliselt kolmandalt isikult tsitalopraami mis tahes muul kujul, näiteks tsitalopraami ravimi toimeaine.

553 Erinevalt vaidlustatud otsuses komisjoni väidetust on niisugune tõlgendus loogiline, kuna vastava klausli puudumisel oleks Merck (GUK) võinud Lundbecki Cipramili osta sellistelt kolmandatelt isikutelt nagu hulgimüüjad, mis oleks olematuseni vähendanud Lundbecki eesmärki suurendada selle ravimi kogumüüki Ühendkuningriigis.

554 Lisaks on vaidlustatud otsuses tunnistatud, et „kui nendes tingimustes kasutatud sõnastust tõlgendada grammatiliselt, võib tõsi olla see, et Merck (GUK)-l puuduvad punkti 3.2 kohaselt tegelikult piirangud osta tsitalopraami ravimi toimeainet kolmandatelt isikutelt“ (põhjendus 781). Sellegipoolest on vaidlustatud otsuses ekslikult järeldatud, et Merck (GUK)-l olid takistused osta tsitalopraami ravimi toimeainet kolmandatelt isikutelt, sest tal puudus igasugune kavatsus seda teha. Esiteks oli Merck (GUK)-l õigus müüa tsitalopraami, mis ei pärinenud Lundbeckilt, lõpptoote kujul, välja arvatud Natco tsitalopraam, mis rikub õigusi, ning teiseks kui Merck (GUK) rikkus kolmandatelt isikutelt tsitalopraami ravimi toimeainet ostes Schweizerhalliga sõlmitud lepingu artiklit 1.3, mille kohaselt lasus Merck (GUK)-l kohustus katta kogu oma aasta nõudlus tsitalopraami ravimi toimeaine järele Schweizerhalli kaudu (põhjendus 783), siis ei teadnud Lundbeck selle tingimuse olemasolust ning

seega ei saanud ta olla teadlik, et väidetavalt puudub Merck (GUK)-l soov osta ravimi toimeainet kolmandatelt isikutelt. Igal juhul ei ole sellise tahte puudumine tingitud Ühendkuningriiki hõlmavast GUK lepingust ning järelikult ei saa selle abil määratleda selle lepingu kohaldamisala.

555 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu ja tuletab meelde, et Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu punktis 3.2 oli kokku lepitud, et „GUK kohustub omandama lõpptooted GUK ja temaga seotud äriühingute poolt edasimüümiseks eranditult [Lundbeckilt]“. Vastav tingimus tähendab oma tavapärases tähenduses, et Merck (GUK) võis lõpptooted omandada üksnes Lundbeckilt, mitte teistelt tarnijatelt. Sellist tõlgendust kinnitab preambuli punkt D, milles on ette nähtud, et „pooled on lisaks kokku leppinud, et GUK katab oma vajadused „Lõpptoodete“ järele, ostes need [Lundbeckilt]“. Hagejad isegi tunnistasid haldusmenetluses, et Merck (GUK) „nõustus katma oma vajaduse tsitalopraami järele, ostes selle Ühendkuningriigis edasimüümiseks eranditult Lundbeckilt“. Need kohustused väljuvad aga selgelt Lundbecki patentide kohaldamisalast.

556 Komisjon ei nõustu hagejate välja pakutud tõlgendusega, mille kohaselt väljend „Lõpptooted“ tähendab üksnes Lundbecki Cipramili. Kõnealune väljend on määratletud lepingu artiklis 1.1 kui „tooted, mis sisaldavad tsitalopraami valmispakendi kujul, mille [Lundbeck] tarnib GUK-le kooskõlas käesoleva lepinguga“. Hagejate välja pakutud tõlgendus muudab sõna „eranditult“ tarbetuks, kuna igal juhul sai Merck (GUK) Lundbecki Cipramili osta üksnes Lundbeckilt. Sõna „eranditult“ tähendab seega, et Merck (GUK) pidi katma kogu oma vajaduse lõpptoote tsitalopraami järele, ostes selle Lundbeckilt. Pealegi tuleb seda tingimust tõlgendada lähtudes hagejate tahtest, milleks oli vältida geneeriliste ravimite tootjate sõltumatut kohalolekut turul.

557 Mis puudutab tsitalopraami ravimi toimeaine ostmist kolmandatelt isikutelt, siis on vaidlustatud otsuses tunnistatud, et Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu artikli 3.2 grammatiline tõlgendamine ilmselgelt ei takista Merck (GUK)-l osta ravimi toimeainet kolmandatelt isikutelt. Sellegipoolest leiti vaidlustatud otsuses, et kuna tarneleping Merck (GUK) ja Schweizerhalli vahel sõlmiti 2011. aasta mais ning selle lepingu tingimused tugevdasid Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu tingimusi, kaotas Merck (GUK) stiimuli osta tsitalopraami ravimi toimeainet kolmandatelt isikutelt. Isegi kui Merck (GUK) oleks ostnud ravimi toimeainet, mis ei pärine Natcolt, et ise toota ja müüa lõpptoodet, oleks ta riskinud rikkuda Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepinguga võetud kohustust „katta oma vajadus“ tsitalopraami järele lõpptoodete kujul eranditult Lundbecki kaudu.

558 Siinkohal tuleb tõdeda nagu hagejadki, et nõustuda ei saa Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu punkti 3.2 tõlgendusega, nagu komisjon selle vaidlustatud otsuses esitas, mille kohaselt Merck (GUK) võttis kohustuse eranditult osta Ühendkuningriigis turustamiseks tsitalopraami Lundbeckilt pärinevate lõpptoodete kujul, jättes kõrvale igasuguse muu tsitalopraami.

559 Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu punktis 1.1 toodud määratlusest „Lõpptooted“ (punkt 26 eespool) ilmneb selgelt, et need puudutavad Lundbeckilt pärinevaid lõpptooteid, nimelt Cipramili. Kõnealuse tingimusega võttis Merck (GUK) seega üksnes kohustuse Lundbeckilt osta Cipramili tablette nende edasimüümiseks Ühendkuningriigis tarnelepingu alusel. Selles tingimuses kasutatud sõna „eranditult“ ei tähenda vastupidi komisjoni arvamusele, et Merck (GUK) kohustus müüma ja ostma eranditult tsitalopraami Lundbeckilt pärinevate lõpptoodete kujul, jättes kõrvale igasuguse muu tsitalopraami, vaid et ta kohustus Ühendkuningriigis edasimüümise eesmärgil ostma Cipramili vaid Lundbeckilt, jättes kõrvale teised tarnijad. Erinevalt sellest, mida väidab komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 779, ei ole see tõlgendus absurdne, kuna punktis 3.2 sisalduva sõna „eranditult“ eesmärk võib olla ka kooskõlas Lundbecki eesmärgiga suurendada Cipramili müügimahtu vältida, et Merck (GUK) saaks Cipramili tarnida hulgimüüjatelt või teistelt tarbijatelt peale Lundbecki.

560 Lisaks tugines komisjon ekslikult Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu preambuli punktile D, mille sõnastus on suures osas identne lepingu punktiga 3.2, selleks et põhjendada oma tõlgendust, kuna ka seal viitas ta „Lõpptoodetele“ suure algustähega, mis on selgelt määratletud sama lepingu punktis 1.1.

561 Lisaks, nagu komisjon ise tunnistab vaidlustatud otsuse põhjenduses 781, viib Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu punkti 3.2 grammatiline tõlgendus järelduseni, et kõnealune tingimus ei takistanud Merck (GUK)-d tarnimast tsitalopraami ravimi toimeaine kujul kolmandatelt isikutelt.

562 Nimelt tuleb märkida, et Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu punktis 2.2 on kokku lepitud vaid see, et Merck (GUK) kohustub tarnima Lundbeckile kõik oma „Tooted“, mida lepingu punktis 1.1 määratletakse kui „tsitalopraami tooteid, […] toorainena, pakendamata või tablettidena, nagu on kindlaks määratud lisas, ning toodab kooskõlas toodete spetsifikatsioonile, mille GUK esitab lepingu allkirjastamise päeval ja mis on toodud lisas 2“. Selles lisas viidatakse tegelikult Natco ravimi toimeainele. See tähendab, et Merck (GUK) pidi selle tingimuse kohaselt tarnima vaid oma olemasoleva tsitalopraami laoseisu, mis oli lepingu allkirjastamise ajal juba olemas, mitte mis tahes muud liiki geneerilist tsitalopraami, mis pärines teistelt tootjatelt kui Natco, mille Merck (GUK) võis omandada hiljem. Samuti möönab komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 763 muu hulgas, et see kohustus puudutas üksnes Natco ravimi toimeainet.

563 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 783 leidis komisjon siiski, et kui Merck (GUK) oleks hankinud tsitalopraami ravimi toimeaine kujul kolmandatelt isikutelt, oleks ta rikkunud Schweizerhalliga sõlmitud varustuslepingu punkti 1.3, milles oli kokku lepitud, et Merck (GUK) katab 100% oma aastasest geneerilise tsitalopraami vajadusest Schweizerhalli kaudu (punkt 210 eespool). Seega tõdes komisjon vaidlustatud otsuse 1435. joonealuses märkuses, et isegi kui Merck (GUK) jaoks oli Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu alusel formaalselt võimalik siseneda turule geneerilise tsitalopraamiga, mis pärineb muudest allikatest kui Natco, ei oleks see olnud võimalik Schweizerhalli lepingu tõttu. Komisjoni hinnangul tugevdasid need kaks lepingut teineteist, mistõttu tuleb neid tõlgendada koos.

564 Siiski tuleb märkida nagu hagejadki märkisid, et isegi kui eeldada, et nad olid teadlikud Merck (GUK) kohustusest hankida Schweizerhalliga sõlmitud varustuslepingu alusel geneerilist tsitalopraami eranditult Natcolt, siis selline kohustus ei tulene mitte Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu, vaid Schweizerhalli lepingu tingimustest.

565 Komisjon ei saa nimelt tugineda mõne muu lepingu sätetele, mis ei puuduta samu pooli, selleks et kindlaks teha Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu tingimuste sisu, ning eelkõige selleks, et tuvastada, kas need tingimused sisaldavad piiranguid, mis väljuvad Lundbecki patentide kohaldamisalast. Selline tõlgendus võib viia järelduseni, et Merck (GUK) sõlmitud mis tahes tüüpi leping – mis sisaldab piiranguid Natco ravimi toimeaine kohta, mille Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu pooled lugesid ka tõenäoliselt õigusi rikkuvaks – väljus Lundbecki patentide kohaldamisalast ainuõigusliku varustamiskohustuse tõttu, mis tuleneb Schweizerhalli lepingust, mis on sõlmitud varem ja teiste poolte vahel.

566 Seega, isegi kui Lundbeck võis olla teadlik Schweizerhalli lepingu olemasolust, ei saa komisjon tugineda sellisele asjaolule, selleks et järeldada, et Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu punkti 3.2 enese eesmärk oli takistada Merck (GUK)-l siseneda turule mis tahes liiki tsitalopraamiga, olenemata sellest, kas see pärineb Natcolt või mitte ning kas pooled loevad selle tõenäoliselt õigusi rikkuvaks või mitte.

567 Nagu komisjon leiab, on tõsi see, et vaidlusaluseid lepinguid tuleb tõlgendada mitte üksnes nende sõnastuse alusel, vaid võttes arvesse ka nende konteksti ja taotletavaid eesmärke. See tõlgendamisviis ei saa siiski viia komisjoni selleni, et ta jätab tähelepanuta lepingu tingimuste sõnastuse, kui sõnastus on piisavalt selge.

568 Siinkohal tuleb ka märkida, et komisjon ise kinnitas vaidlustatud otsuse põhjenduses 635 ja 1562. joonealuses märkuses ning vastuses Üldkohtu küsimusele, et Schweizerhalli leping oleks olnud võimalik üles öelda Lundbecki patentidest tulenevate õiguste rikkumise korral (vt punkt 224 eespool). Schweizerhalli lepingu niisugune tõlgendus on aga kokkusobimatu Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu tõlgendusega, mille komisjon vaidlustatud otsuses välja pakkus ja mille kohaselt

väljuvad piirangud Lundbecki patentide kohaldamisalast, kuna Schweizerhalli lepinguga on Merck (GUK)-le pandud kohustus hankida geneerilist tsitalopraami eranditult Schweizerhallilt. Asjaolu, et Merck (GUK)-l võis puududa stiimul mitte osta tsitalopraami, mida ei olnud tootnud Natco, ei tähenda, et Ühendkuningriiki hõlmav GUK leping sisaldab selliseid piiranguid, mis väljuvad Lundbecki patentide kohaldamisalast.

569 Seega tuleb tõdeda, et komisjon, kellel lasub siinkohal tõendamiskoormis (punktid 105–112 eespool), ei ole vaidlustatud otsuses õiguslikult piisavalt tõendanud, et Ühendkuningriiki hõlmavas GUK lepingus sisalduvad piirangud väljusid Lundbecki patentide kohaldamisalast, see tähendab, et niisuguseid piiranguid ei oleks Lundbeckil olnud võimalik saavutada patendiasju lahendavas kohtus, kui Natco ravimi toimeainel põhinenud geneeriliste ravimite tooted, mida Merck (GUK) kavatses hakata turustama, oleksid loetud õigusi rikkuvateks ning kui need patendid oleksid jäänud kehtima võimalike vastuhagide läbivaatamisel, milles vaidlustati patentide kehtivus.

570 Sellegipoolest ei ole sellel järeldusel vaidlustatud otsuse õiguspärasuse analüüsimise käigus tagajärgi, kuna hagejate etteheide on järgnevatel kaalutlustel tulemusetu.

571 Esiteks tuleb tõdeda, et hagejad ei vaidle vastu sellele, et Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu punkti 1.1 alusel kohustus Merck (GUK) mitte sisenema turule oma geneeriliste ravimite toodetega, mis põhinevad Natco ravimi toimeainel, ning et sama lepingu punktide 2.2 ja 2.3 alusel kohustus Merck (GUK) tarnima neile kogu oma tsitalopraami laovaru, mis tal oli tekkinud (vaidlustatud otsuse põhjendused 771 ja 772), ega asjaolule, et nad kandsid Merck (GUK)-le 3 miljoni naela suuruse summa vastutasuks kõnealuse kohustuse eest (punkt 26 eespool). Samuti ei vaidle hagejad vastu sellele, et Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu punkti 2.7 alusel lasus Merck (GUK)-l kohustus lepingu kehtivuse jooksul mitte anda või müüa litsentsi alusel koopiat oma müügilubadest, mille ta oli Ühendkuningriigis juba saanud.

572 Nagu komisjon väidab, on sellised kohustused igal juhul oma eesmärgi tõttu konkurentsivastased, sõltumata sellest, kas need väljuvad Lundbecki patentide kohaldamisalast või mitte, kuna olgugi et need ei lahendanud ühtegi Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu poolte vahelist patendialast vaidlust, saadi need kohustused vastutasuna suurte vastupidiste maksete eest ning kohustuste eesmärk oli takistada Merck (GUK)-l – ning igal ettevõtjal, kes soovib kasutada tema müügiluba – siseneda lepingu kogu kehtivuse perioodi jooksul turule oma geneeriliste ravimite toodetega, mis põhinevad Natco ravimi toimeainel ning millele ta oli seni rajanud kogu oma strateegia turule sisenemiseks.

573 Nagu komisjon toonitas vaidlustatud otsuse põhjendustes 641 ja 820, on siinkohal oluline see, et Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepinguga muudeti ebakindlus rikkumishagide võimalike tulemuste suhtes kindluseks, et Merck (GUK) ei sisene lepingu kogu kehtivuse jooksul oma geneeriliste ravimite toodetega turule, kusjuures Merck (GUK) majandusliku iseseisvuse piirangud ei selgunud eranditult lepingu poolte tehtud analüüsist Lundbecki patentide kohta, vaid pigem vastupidise makse suurusest, mis kaalus üles selle hinnangu ja julgustas geneeriliste ravimite tootjat mitte jätkama oma pingutusi turule sisenemisel.

574 Teiseks tuleb täiendavalt märkida, et komisjon tuvastas vaidlustatud otsuse põhjenduses 784 õigesti muu hulgas, et arvestades Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu tingimusi oma kontekstis, ei olnud Merck (GUK)-l enam stiimulit hankida tsitalopraami ravimi toimeaine kujul kolmandatelt isikutelt või müüa tsitalopraami muude lõpptoodete kujul kui Lundbecki omad, isegi kui ta oli nimetatud lepingu alusel põhimõtteliselt seda vaba tegema.

575 Kõigepealt tuleb märkida, et Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu punkti 3.2 alusel kohustus Merck (GUK) müüma Lundbecki Cipramili Ühendkuningriigis lepingu kestuse jooksul ning et selle lepingu punkti 3.2 alusel sõltus 5 miljoni naela suuruse summa, mis kvalifitseeriti „puhaskasumiks“, tasumine

nende ravimite teatud koguse müügist Ühendkuningriigis lepingu kestuse jooksul. Lisaks tuleb meelde tuletada, et nimetatud summa tuli tasuda mitmes osas, mis võimaldas Lundbeckil kindlustada lepingu nõuetekohane täitmine.

576 Seega, isegi kui Merck (GUK) võis teoreetiliselt geneerilist tsitalopraami hankida ravimi toimeaine kujul kolmandatelt isikutelt ja müüa muid lõpptooteid kui Lundbecki omad, puudus tal selleks igasugune huvi, kuna vähimatki riski võtmata sai ta 5 miljoni naela suuruse summa tagatud kasumina Cipramili müügi eest vastavalt Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu punktile 6.2, samas kui igasugune katse siseneda turule muude geneeriliste ravimite toodetega oleks võinud kaasa tuua rikkumishagide ja hüvitise nõuete esitamise Lundbecki poolt. Pealegi, nagu komisjon leidis vaidlustatud otsuse põhjenduses 784, on keeruline mõista, milline huvi oleks kolmandatel isikutel olnud Merck (GUK) vahendusel osta geneerilist tsitalopraami ravimi toimeaine kujul, selleks et see lõpptootena edasi müüa Ühendkuningriigis, kui nad võisid seda hankida ravimi toimeaine tootjalt või eelistatud tarnijalt otse.

577 Järelikult tuleb tulemusetuse tõttu tagasi lükata hagejate argument, et komisjon leidis ekslikult, et Ühendkuningriiki hõlmav GUK leping piiras muu tsitalopraami müüki kui Natco ravimi toimeainest toodetud tsitalopraam.

2. EMPd hõlmav GUK leping

578 EMPd hõlmava GUK lepinguga seoses leiavad hagejad, et vaidlustatud otsuses on ekslikult järeldatud, et lepingu kohaldamisala hõlmas õigusi mitte rikkuvat tsitalopraami ning et lepingu eesmärk oli kõrvaldada Natco kui ravimi toimeaine tarnija.

579 Esiteks on hagejad seisukohal, et vaidlustatud otsuses on ekslikult järeldatud, et EMPd hõlmav GUK leping kehtib igat liiki tsitalopraami suhtes. Vaidlustatud otsuses on grammatiliselt valesti tõlgendatud EMPd hõlmava GUK lepingu punkti 1.1, milles on kokku lepitud, et GUK „lõpetab Tsitalopraami sisaldavate farmaatsiatoodete müügi ja tarnimise“, samas kui Taani õiguse kohaselt, mis on lepingule kohaldatav õigus, tuleb lepingute tõlgendamisel lähtuda poolte ühisest tahtest. Poolte tahteks, mida kinnitavad lepingu preambuli punktid D, F ja G, oli nimelt see, et leping kehtib vaid Natco ravimi toimeainel põhineva tsitalopraami suhtes. Lisaks tuleb seda lepingut tõlgendada koos ja kooskõlaliselt Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepinguga, kuna komisjoni jaoks moodustavad need kaks lepingut ühe ja vältava rikkumise.

580 Komisjon ei võta EMPd hõlmava GUK lepingu punkti 1.1 tõlgendamisel arvesse ka asjaolu, et Merck dura, mis on Mercki Saksa tütarettevõtja, jätkas Tiefenbacheri tsitalopraami müüki Saksamaal alates 15. aprillist 2002 kogu ajavahemiku jooksul, mida katab EMPd hõlmav GUK leping, ning et Lundbeck algatas Merck dura vastu rikkumismenetluse, selle asemel et nõuda selle lepingu täitmist. Nähtuvalt lepingu punktist 1.1, mille kohaselt oli Merck (GUK)-l keelatud müüa ja tarnida tsitalopraami sisaldavaid tooteid, oli Merck dura Merck (GUK) „sidusettevõtja“ selle tingimuse mõttes, mis tähendab, et väljendi „tsitalopraami sisaldavad tooted“ all on mõeldud ainult Natco tsitalopraami, mitte aga mis tahes liiki tsitalopraami.

581 Lõpuks kritiseerivad hagejad komisjoni järeldust, mis on esitatud vaidlustatud otsuse põhjenduses 845 ning mille kohaselt ei tulene loogiliselt pelgalt asjaolust, et Merck (GUK)-l oli leping, mille alusel pidi ta katma kogu oma vajaduse Natcolt kuni 2008. aastani hankimise teel, et tema kohustus mitte müüa tsitalopraami EMPd hõlmava GUK lepingu kestuse jooksul peaks olema ka piiratud Natco tsitalopraamiga. Selline järeldus läheb selgelt vastuollu vaidlustatud otsuse põhjendustega Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu osas, mille kohaselt Merck (GUK) lepinguline kohustus katta kogu oma vajadus Natcolt hankimise teel kinnitab, et Merck (GUK)-l puudus stiimul sel alusel müüa kolmandatelt isikutelt saadud ravimi toimeainet või lõpptooteid.

582 Teiseks leiavad hagejad, et vaidlustatud otsuses on ekslikult järeldatud, et Merck (GUK)-ga sõlmitud EMP lepingu eesmärk oli kõrvaldada Natco kui ravimi toimeaine tarnija.

583 Hagejad vaidlevad vastu asjaolule, et EMPd hõlmava GUK lepingu punkt 1.1, mille kohaselt Merck (GUK) „pidi enda poolt tegema suuri pingutusi, et kindlustada, et Natco lõpetab Tsitalopraami ja seda sisaldavate ravimite tarnimise Territooriumil“, oli kokku lepitud selleks, et kõrvaldada Natco kui ravimi toimeaine tarnija. Nimetatud tingimuse pelk eesmärk oli tagada, et Merck (GUK) ei saaks rikkuda lepingut ja müüa Natco ravimi toimeainel põhinevat ja õigusi rikkuvat tsitalopraami näiteks eraldi äriühingu kaudu. See lähtus asjaolust, et Lundbeck uskus – ekslikult – vähemalt 2002. aasta juunini, et Merck (GUK) oli Natco ainuedasimüüja. Lisaks, kui komisjon tunnistab Ühendkuningriiki hõlmava GUK leping puhul, et Natco ravimi toimeaine suhtes tehtud piirangud ei jäänud Lundbecki patentide kohaldamisalast välja, peaks sama järeldus kehtima ka nende lepinguliste piirangute suhtes, mis sisaldusid EMPd hõlmavas GUK lepingus.

584 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

585 Siinkohal tuleb märkida, et EMPd hõlmava GUK lepingu punkti 1.1 esimesest lausest selgub, et Merck (GUK) „kohustub lepingu kehtivuse ajaks peatama EMP territooriumil tsitalopraami sisaldavate farmaatsiatoodete müügi ja nendega varustamise (sealhulgas piiranguteta peatama müügi NM Pharma AB-le ja viimase varustamise)“, ilma täiendavate täpsustusteta.

586 Lepingu preambuli punktides D ja E viidatakse küll asjaolule, et Merck (GUK) oli niisuguste tsitalopraami sisaldavate toodete edasimüüja, mida müüs või tarnis Natco, ning asjaolule, et Merck (GUK) poolt tsitalopraami sisaldavate toodete müük ja nendega varustamine Ühendkuningriigis toimus ilma Lundbecki litsentsita.

587 See ei võimalda siiski kinnitada hagejate tõlgendust, et EMPd hõlmava GUK lepingu punkt 1.1 puudutas üksnes Natco tsitalopraami.

588 Kui EMPd hõlmava GUK lepingu pooled oleksid soovinud viidata üksnes Natco tsitalopraamile, oleksid nad sõnaselgelt lepingu punktis 1.1 viidanud sellele tsitalopraamile, nagu nad tegid seda lepingu preambulis, mitte aga viidanud üldiselt „tsitalopraami sisaldavatele farmaatsiatoodetele“, nagu komisjon õigesti välja tõi. Samuti oleksid nad võinud mõiste „tsitalopraam“ määratleda täpsustusega, et see mõiste hõlmab vaid teatud liiki tsitalopraami, mille tootmisel kasutatakse teatud meetodeid, nagu seda tehti UK lepingus (vt punkt 563 eespool).

589 Lisaks ei ole hagejate välja pakutud tõlgendus usutav, kui seda võrrelda EMPd hõlmava GUK lepingu punkti 1.3 sõnastusega, mille kohaselt Lundbeck kohustub mitte esitama Merck (GUK) vastu kohtusse ühtegi hagiavaldust, tingimusel et viimane järgib lepingu punkti 1.1. Kui nõustuda hageja tõlgendusega, siis tähendaks see nimelt, et Lundbeckil lasuks kohustus mitte esitada Merck (GUK) vastu ühtegi rikkumishagi, tingimusel et viimane hoidub EMPs Natco tsitalopraami müümisest või tarnimisest, isegi kui ta müüb tsitalopraami muud versiooni, mis pärineb teiselt tootjalt. See on raskesti kokkusobitatav kontekstiga, milles vaidlusalused lepingud sõlmiti, mis kinnitab muu hulgas asjaolu, et Lundbeckil oli kindel tahe takistada geneeriliste ravimite igasugust turule toomist.

590 Hagejad väidavad siiski, et Merck dura, mis on Merck (GUK) Saksa tütarettevõtja, oleks võinud siseneda tsitalopraami turule Saksamaal, kuigi ta oli sidusettevõtja EMPd hõlmava GUK lepingu punkti 1.1 tähenduses, mis juhib tähelepanu sellele, et selles punktis kasutatud väljend „tsitalopraami sisaldavad tooted“ saab viidata üksnes Natco tsitalopraamile, mitte aga igat liiki tsitalopraamile.

591 Sellegipoolest tuleb märkida nagu komisjongi, et EMPd hõlmava lepingu punkt 1.1 nagu ka kogu leping kehtib vaid Merck (GUK) suhtes tulenevalt selle lepingu pooltevahelisest mõjust, mistõttu Merck (GUK) kohustus mitte müüa geneerilist tsitalopraami oma sidusettevõtjate kaudu ei tähenda, et need sidusettevõtjad, nagu Merck dura, ei võiks geneerilist tsitalopraami hankida muust allikast ja seda ise

müüa, nagu Merck dura seda käesoleval juhul tegi, hankides geneerilise tsitalopraami Tiefenbacherilt. Seega ei saa asjaolust, et Merck dura sisenes Saksa turule EMPd hõlmava lepingu kehtivuse ajal, ega asjaolust, et hagejad esitasid selle peale rikkumishagid, järeldada seda, et lepingu punktis 1.1 kasutatud mõiste „tsitalopraami sisaldavad tooted“ ei puuduta igat liiki tsitalopraami, vaid üksnes Natco tsitalopraami.

592 Lisaks, sätestades Merck (GUK) kohustuse hoiduda EMPd hõlmava GUK lepingu kogu kehtivuse jooksul müümast või tarnimast tsitalopraami sisaldavad tooted tema sidusettevõtjatele või igale kolmandale isikule (sealhulgas NM Pharma, kes hakkas Rootsis müüma tsitalopraami), sisaldas selle lepingu punkt 1.1 piiranguid, mis väljusid Lundbecki patentide kohaldamisalast, kuna selline kohustus ei piirdunud tsitalopraamiga, mida lepingupooled lugesid tõenäoliselt õigusi rikkuvaks.

593 Pealegi tuleb meelde tuletada, et EMPd hõlmava GUK lepingu punktis 1.1 ei olnud kokku lepitud mitte üksnes Merck (GUK) kohustus hoiduda lepingu kogu kehtivuse jooksul müümast või tarnimast tsitalopraami sisaldavaid tooteid, vaid ka selles, et Merck (GUK) teeb kõik tarvilikud pingutused, et tagada, et Natco peatab tsitalopraami ja seda sisaldavate toodete tarnimise EMP territooriumil lepingu kehtivuse ajal.

594 Miski ei kinnita aga, et vastav kohustus oli vaid väheoluline või olematu või et see põhines hagejate ekslikul veendumusel, et Merck (GUK) on Natco ainuedasimüüja. Nagu komisjon märgib, lugesid lepingupooled selle tingimuse piisavalt oluliseks, et seada sellest sõltuvusse 12 miljoni euro suuruse summa tasumine. Pealegi oli EMPd hõlmava GUK lepingu punktis 1.2 sõnaselgelt kokku lepitud, et Lundbeck ei pea tegema makseid, mille tähtaeg ei ole veel saabunud juhul, kui Natco tarnib tsitalopraami või seda sisaldavaid tooteid EMP territooriumil lepingu kehtivuse ajal.

595 Seega, isegi kui Merck (GUK) ei olnud võimeline takistama tsitalopraami tarnimist EMP territooriumil, nagu väidavad hagejad, on siiski tõsi, et EMPd hõlmava GUK lepingu punktis 1.1 julgustati Merck (GUK)-d tegema kõik vajalikud sammud ja „kõik tarvilikud pingutused“ selles tähenduses, vastasel korral oleks ta jäänud ilma olulisest osast maksetest, mida Lundbeck oli selle lepingu alusel lubanud sooritada.

596 See kinnitab, nagu komisjon õigesti tuvastas vaidlustatud otsuse põhjenduses 848, et EMPd hõlmava GUK lepingu objektiivne eesmärk ei olnud üksnes kõrvaldada Merck (GUK) EMP turgudelt kui niisuguste geneeriliste ravimite toodete müüja, mis põhinevad Natco tsitalopraamil, vaid kõrvaldada ka Natco kui geneerilise tsitalopraami tootja sellel territooriumil.

597 Seega tuleb tõdeda, et EMPd hõlmava GUK lepingu sisust koos selle kontekstiga ilmneb piisavalt, et Merck (GUK) loobus lepingu tingimuste alusel kõigist võimalustest müüa oma tsitalopraami geneerilist versiooni, olenemata sellest, kas see pärineb Natcolt või mitte ning kas see võis rikkuda Lundbecki patendist tulenevaid õigusi või mitte.

598 Järelikult ei eksinud komisjon, kui ta vaidlustatud otsuse põhjenduses 846 leidis, et EMPd hõlmavat GUK lepingut ning iseäranis selle punkti 1.1 tuleb tõlgendada nii, et sellega pandi Merck (GUK)-le kohustus kogu EMP territooriumil peatada igat liiki tsitalopraami müümine ja tarnimine lepingu kehtivuse ajal, mis väljus Lundbecki patentide kohaldamisalast.

599 Igal juhul, olenemata sellele lepingule antavast tõlgendusest ning sõltumata sellest, kas Merck (GUK)-le kehtestatud piirangud kuulusid Lundbecki patentide kohaldamisalasse, on need piirangud kõigele vaatamata eesmärgi tõttu konkurentsivastased, kuna ei ole tõendatud, et Natco toodetud tsitalopraam rikkus mõnest kõnealusest patendist tulenevaid õigusi, või kuna Merck (GUK) vaidles sõnaselgelt vastu sellele, et tema geneeriliste ravimite tooted rikkusid õigusi (vt UK lepingu preambuli punkt C ning EMPd hõlmava GUK lepingu preambuli punkt G), või kuna tema majandusliku iseseisvuse piirangud olid tingitud suurtest vastupidistest maksetest, mis kujutasid endast vastutasu piirangute eest (vt punktid 573 ja 574 eespool).

600 Lisaks, nagu komisjon tõdes vaidlustatud otsuse põhjenduses 847, ei sisaldanud vaidlusalused lepingud mingit vastutasu kõnealuste piirangute eest – nagu Merck (GUK) võimalus siseneda turule viivitamatult pärast lepingute kehtivuse lõppemist, kartmata Lundbecki rikkumishagisid – peale Lundbecki lubatud vastupidiste maksete, mistõttu ei olnud nende lepingute eesmärk lahendada patendialaseid vaidlusi.

601 Järelikult tuleb hagejate etteheide, et EMPd hõlmav GUK leping ei sisaldanud ühtegi piirangut, mis väljunuks Lundbecki patentide kohaldamisalast, tagasi lükata tulemusetuse tõttu ja igal juhul põhjendamatuse tõttu.

3. Arrow' UK leping

602 Hagejad kinnitavad, et komisjon tegi ilmse hindamisvea, kui ta tõlgendas Arrow' UK lepingut nii, et sellega takistati Arrow'l müüa mis tahes kujul geneerilist tsitalopraami lepingu kehtivuse jooksul, kusjuures leping puudutas vaid sellist tsitalopraami, mis rikkus nende patentidest tulenevaid õigusi. Seda kinnitavad lepingu sõnastus ja lepingu sõlmimise asjaolud, sealhulgas iseäranis patendialase kohtuvaidluse olemasolu Arrow'ga ning kohtuasi Lagap.

603 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

604 Esiteks vaidlevad hagejad vastu asjaolule, et väljend „niinimetatud tsitalopraam", mis on määratletud Arrow' UK preambuli neljandas põhjenduses ja mida kasutatakse Arrow' UK lepingu punktis 1.1 (vt eespool punkti 35 teine ja kuues taane), tähendab mis tahes liiki tsitalopraami, mida Arrow oleks võinud osta Tiefenbacherilt. Hagejate arvates puudutab see väljend üksnes tsitalopraami, mille Arrow oli juba ostnud või tellinud viimaselt ning mis rikkus nende patentidest tulenevaid õigusi.

605 Hagejad leiavad, et sellele väljendile nende välja pakutud tõlgendust kinnitab esiteks asjaolu, mis on toodud Arrow' UK preambuli kuuendas põhjenduses (vt eespool punkti 35 kolmas taane), et „niinimetatud tsitalopraamile" tehti laboratoorsed testid, ning teiseks asjaolu, et tõlgendust ei sea kahtluse alla Arrow' UK lepingu punktis 1.1 sisalduv viide keelule importida eelkõige „niinimetatud tsitalopraami" pärast tarne teist tähtaega, mis on toodud Arrow' UK lepingu punktis 3.4 (vt eespool punkti 35 viimane taane) (edaspidi „tarne teine tähtaeg"). See viide kehtib vaid Arrow' UK lepingu punktis 1.1 kasutatava väljendi „muu tsitalopraam" kohta. Igal juhul oli ka pärast tarne teist tähtaega Tiefenbacherilt tellitud tsitalopraami tablette, mida ei olnud hagejatele tarnitud.

606 Kohane on meelde tuletada, et Arrow' UK lepingu punkt 1.1 on sõnastatud järgmiselt:

„Arrow [UK] on nii enda kui kõigi seotud ja seonduvate üksuste nimel võtnud kohustuse [UK lepingu kestuse] jooksul Ühendkuningriigi territooriumil mitte toota, müüa, pakkuda müügiks, kasutada või pärast teist tarnekuupäeva importida või säilitada müügiks või muul eesmärgil 1) [„]niinimetatud tsitalopraami[“] või 2) muud tsitalopraami, mis Lundbecki arvates rikub tema [intellektuaal]omandiõigusi, ning selleks, et võimaldada Lundbeckil tuvastada rikkumise olemasolu või selle puudumine, esitada talle [Arrow' UK lepingu kestuse] jooksul piisavalt valimeid analüüsimiseks vähemalt kuu enne mis tahes tootmist, importimist, müüki või müügiks pakkumist, mida Arrow [UK] ähvardab teha kuni lõpliku otsuseni, mida ei saa [Arrow' vastu esitatud rikkumishagi raames] vaidlustada […]"

607 Selleks et tõlgendada Arrow' UK lepingu punktis 1.1 toodud väljendi „niinimetatud tsitalopraam" tähendust, tuleb meelde tuletada, et:

— see väljend on Arrow' UK lepingu preambuli neljandas põhjenduses määratletud mõiste, mis on sõnastatud järgmiselt: „Arrow [UK] sai kolmandalt poolelt litsentsi niisuguse tsitalopraami importimiseks Ühendkuningriiki, mis ei ole toodetud Lundbecki poolt või Lundbergi loal

(„niinimetatud tsitalopraam“, kusjuures vastav määratlus hõlmab igasuguse kahtluse vältimiseks üksnes sellist tsitalopraami, mis on ette nähtud turustamiseks ja müügiks Ühendkuningriigis, ning jätab välja tsitalopraami, mis on mõeldud turustamiseks ja müügiks teistes riikides);

— Arrow’ UK lepingu punktist 3.4 selgub, et Arrow’ UK lepingu punktis 1.1 mainitud „tarne teine tähtaeg“ on kuupäev, mis ajaks pidi Arrow UK tarnima Lundbeckile teise osa oma „niinimetatud tsitalopraami“ laovarudest, ning tarne pidi toimuma mitte hiljem kui 15. veebruar 2002.

608 Vaidlustatud otsuse põhjendustes 905, 910–913 ja 916 leidis komisjon, et väljendit „niinimetatud tsitalopraam“ tuleb tõlgendada nii, et see ei hõlma mitte üksnes tsitalopraami, mille Arrow on juba Tiefenbacherilt ostnud, vaid ka mis tahes tsitalopraami, mida ta võib sellelt ettevõtjalt osta hiljem, isegi kui kasutatud ravimi toimeaine on sellest hetkest alates toodetud Cipla II või Matrix II protsessi kohaselt. Sel eesmärgil lähtus komisjon Arrow’ UK lepingu punktis 1.1 toodud viitest „tarne teise tähtaja“ järgsele perioodile, nagu see on kokku lepitud Arrow’ UK lepingu punktis 3.4, mis komisjoni arvates välistab väljendis „niinimetatud tsitalopraam“ viidatud mõiste piiramise tsitalopraamiga, mis Arrow’l oli juba laos, ning Arrow’ UK preambuli neljanda põhjenduse sõnastusest, millest järeldub, et „niinimetatud tsitalopraam“ on mis tahes tsitalopraam, mida toodab Tiefenbacher ja mis on kaetud tema müügiloaga.

609 Äsja meelde tuletatud asjaolusid arvesse võttes tuleb märkida, et üks Arrow’ UK lepingu punktis 1.1 kokku lepitud kohustustest seisneb selles, et Arrow’l on keelatud importida või hoida „niinimetatud tsitalopraami“ pärast tarne teist tähtaega, mis on toodud selle lepingu punktis 3.4. See kohustus saab mõtte ja tõhususe aga üksnes siis, kui nimetatud väljend hõlmab ka tsitalopraami, mis pärineb küll Tiefenbacherilt, kuid mille Arrow tellib pärast seda tarnet. Siinkohal tuleb märkida, et miski selle tingimuse sõnastuses ei võimalda järeldada, et viidatud kohustus ei hõlma „niinimetatud tsitalopraami“, vaid puudutab üksnes „muud tsitalopraami, mis Lundbecki arvates rikub tema [intellektuaal]omandiõigusi“.

610 Samuti on määratlus, mis vastab Arrow’ UK preambuli neljandas põhjenduses toodud väljendile „niinimetatud tsitalopraam“, sõnastatud sellisel kujul, mis ei võimalda seda tõlgendada nii, et see puudutab vaid tsitalopraami, mille Arrow oli juba Tiefenbacherilt ostnud. See põhjendus tähendab, et väljendile „niinimetatud tsitalopraam“ vastava mõiste alla kuulub mis tahes tsitalopraam, mis on kaetud Tiefenbacheri müügiloaga. Nimetatud müügiluba kehtib tsitalopraami suhtes, mis on toodetud Cipla I ja Matrix I protsesside kohaselt, sõltumata asjaolust, et Arrow’ laos olevad tabletid olid toodetud üksnes Cipla I protsessi kohaselt.

611 Kuigi on tõsi, et müügiloa taotleja või omanik võib ametivõimult, kes peab müügiloa väljastama või on selle väljastanud, taotleda müügiloa muutmist, selleks et laiendada selle ulatust ka teistele protsessidele, puudub hagejatel siiski alus väita, et miski kõnealuses põhjenduses ei võimalda tuvastada, et Arrow’ UK lepingu pooled pidasid „niinimetatud tsitalopraami“ määratlemisel silmas ka tsitalopraami ravimi toimeainet, mis oli tootetud Cipla II ja Matrix II protsessi kohaselt, mis ei olnud selles põhjenduses viidatud „litsentsiga“ hõlmatud. Need protsessid oleksid Tiefenbacheri müügiloaga olnud kaetud vaid siis, kui müügiluba oleks muudetud.

612 Lõpuks ei lükka seda tõlgendust ümber komisjoni välja toodud asjaolu, et Arrow’le siduvaks muudetud kohtumääruses (punkt 36 eespool) asendati väljend „niinimetatud tsitalopraam“ väljendiga „tsitalopraam, mis ei ole Lundbecki poolt või tema nõusolekul toodetud“. Esiteks on õiguslikult siduvaks muudetud kohtumäärus – kuigi see tehti pärast Arrow’ UK lepingu sõlmimist – viimati nimetatust eraldiseisev õiguslik instrument.

613 Järelikult tuleb „niinimetatud tsitalopraami“ all mõista mis tahes geneerilist tsitalopraami, mille Tiefenbacher on tootnud Cipla või Matrixi kasutatud protsesside kohaselt, mille Arrow oli juba ostnud Arrow’ UK lepingu allkirjastamise ajaks või mida võis ta osta seejärel, mis oli kaetud Tiefenbacheri müügiloaga.

614 Teiseks kinnitavad hagejad, et Arrow' UK lepingu punktis 1.1 kasutatud väljend „muu tsitalopraam, mis Lundbecki arvates rikub tema [intellektuaal]omandiõigusi“ ei anna neile vetoõigust, kuna nad ei saanud piirduda viitega niisuguse tsitalopraami rikkuvale laadile, mida Arrow võiks tahta kasutada, vaid nad oleksid pidanud esitama tõendid nende patentidest tulenevate õiguste rikkumise kohta selles punktis ette nähtud valimite esitamise mehhanismi abil, mis on kooskõlas kohustustega kohtuotsuses Paroxetine, viidatud eespool punktis 240. Siinkohal toonitavad hagejad, et Arrow' UK leping ei takistanud Arrow'l pädevas kohtus vaidlustamast hagejate võimalikke väiteid asjaolu kohta, et tsitalopraam, mida Arrow võis tahta kasutada, rikkus nende patentidest tulenevaid õigusi.

615 Tuleb meelde tuletada, et vaidlustatud otsuse põhjendustes 917 ja 922–924 leidis komisjon muu hulgas, et kõnealune väljend võimaldas Lundbeckil veto abil keelata Arrow'l importida või müüa tsitalopraami, mis on toodetud mis tahes protsessi kohaselt, kuna Lundbeckil piisas üksnes kinnitamisest, ta usub, et konkreetne protsess rikub tema intellektuaalomandiõigusi. Komisjon märkis samuti, et Arrow' UK lepingu punktis 1.1 kokku lepitud valimite esitamise mehhanismi ei kasutatud mitte kunagi, sest Arrow'l puudus igasugune huvi seada kahtluse alla Lundbecki väiteid testide võimaliku tulemuse kohta, veel vähem esitada talle ravimi toimeaine testimiseks, seni kuni Lundbeck teeb kokku lepitud makseid.

616 Siinkohal tuleb toonitada, et nagu komisjon õigesti märkis, möönis Arrow vastusena komisjoni 18. detsembri 2008. aasta informatsiooninõudele, mille hagejad ise esitasid hagiavalduse lisas ja mis oli kohtuistungil vaidluse ese, järgimisi asjaolusid:

„[Arrow' UK lepingu punktis 1.1] kokku lepitud test on subjektiivne test väidetava, mitte tegeliku rikkumise kohta. Seega võisid tsitalopraami sisaldavad tooted, mille puhul ei olnud ükski kohus tuvastanud, et need ei riku [Lundbecki intellektuaalomandiõigusi], kuid mis tegelikult ei riku [neid õigusi], kuuluda [selle punkti] kohaldamisalasse, kuid see on täiesti tavaline sellist liiki lepingutes“.

617 See avaldus kinnitab komisjoni seisukohta, et Lundbeckil oli sisuliselt vetoõigus. Vastupidi hagejate väidetule ei saa sellist õigust lugeda võrdväärseks olukorraga, mis väidetavalt loodi kohtuotsusega Paroxetine, viidatud eespool punktis 240. Täiendavalt eespool punktides punktide 258–263 toodud kaalutlustele tuleb märkida, et Arrow' UK lepingu punktis 1.1 kokku lepitud mehhanism ei tähenda kohtu sekkumist, kuigi ilmselgelt oli see nii viidatud kohtuotsuses kajastatud juhul, lisades, et mõeldamatu on see, kui kohus teeb esialgse ettekirjutuse pelkade väidete alusel, mille esitas patendiomanik, kelle patendist tulenevaid õigusi on väidetavalt rikutud.

618 Pealegi tuleb märkida, et vastava vetoõiguse olemasolu ei muuda üleliigseks Arrow' UK lepingu punkti 1.1 osa, milles viidatakse „niinimetatud tsitalopraamile“, kuna selle tsitalopraami puhul Lundbeck isegi mitte ei pidanud kasutama oma vetoõigust, sest Arrow'le kehtestatud keelud tsitalopraami puhul kehtisid, ilma et Lundbeck oleks pidanud tegema midagi muud peale kokkulepitud maksete.

619 Asjaolu, et Arrow' UK lepingu punktis 1.1 kokku lepitud test oma subjektiivse laadi tõttu annab Lundbeckile vetoõiguse, millest Arrow oli teadlik, kinnitab ka see, et nimetatud testi ei kasutatud kordagi lepingu kogu kehtivuse jooksul. Kuigi Arrow jätkas selle lepingu kehtivuse jooksul ravimi toimeaine uute allikate uuringuid, ei esitanud ta Lundbeckile kunagi valimeid, et viimane neid kontrolliks.

620 Selle punkti kohta tuleb esiteks märkida, et Arrow' vastavad uuringud on selgitatavad tahtega siseneda teistele turgudele peale Ühendkuningriigi. Ühelt poolt valmistas Arrow oma sisenemist Taani turule ette kuni Arrow' Taani lepingu sõlmimiseni, mis toimus paar kuud pärast Arrow' UK lepingut. Teiselt poolt, nagu komisjon märkis vaidlustatud otsuse põhjenduses 931, oli Arrow huvitatud ka Rootsi turust. Teiseks oli Arrow'l tarvis alternatiivi Tiefenbacherile, et täita oma kava, mis seisneb võimes

vajaduse korral ise toota oma geneerilise tsitalopraami tablette, ostes ravimi toimeaine otse tootjatelt, kasutamata vahendajat, nagu Tiefenbacher, kes töötleb selle ravimi toimeaine tablettideks (vt vaidlustatud otsuse 1935. joonealune märkus).

621 Lisaks võivad sellised uuringud tähendada samme, mida võetakse ette selleks, et valmistuda perioodiks, mis algab pärast seda, kui lõpeb Arrow' UK leping, mis kõigepealt sõlmiti kehtivusega vähem kui üks aasta ning mida seejärel kaks korda pikendati. Need kaalutlused kehtivad samuti asjaolu suhtes, et Arrow' UK lepingu kestuse jooksul palus Arrow muuta müügiluba, mis puudutas Cipla ja Matrixi ravimi toimeainet, nii et müügiluba hõlmaks ka Cipla II ja Matrix II protsessi.

622 Need kaalutlused võimaldavad tagasi lükata ka hagejate argumendi, mille kohaselt asjaolu, et Arrow jätkas isegi pärast Arrow' UK lepingu sõlmimist niisuguste tarnijate otsimist, kes on suutelised tarnima talle ravimi toimeaine, mis ei riku Lundbecki patentidest tulenevaid õigusi, kinnitab, et leping hõlmas vaid tsitalopraami, mis rikub nendest patentidest tulenevaid õigusi.

623 Kolmandaks tuletavad hagejad meelde, et Inglise õiguse kohaselt, mis reguleerib Arrow' UK lepingut, tuleb viimast tõlgendada eelkõige lähtuvalt selle majanduslikust eesmärgist, milleks oli kasutada lahendust asendada esialgse ettekirjutuse taotlemine siseriiklikus kohtus. Vastav esialgne ettekirjutus oleks puudutanud vaid niisugust geneerilist tsitalopraami, mis rikub Lundbecki patentidest tulenevaid õigusi.

624 Sellegipoolest tuleb märkida, et hagejate viide Inglise õiguspõhimõtetele lepingute tõlgendamise puhul ei sea kahtluse alla komisjoni tõlgendust.

625 Küll tuleb meelde tuletada, et küsimus liikmesriigi siseriikliku õiguse tõlgendamise kohta on faktiküsimus, mille üle tuleb Üldkohtul üldjuhul teostada täielikku kontrolli (punkt 258 eespool).

626 Lundbecki majanduslik eesmärk, mida Arrow ei saanud tähelepanuta jätta, oli siiski takistada viimasel siseneda turule geneerilise tsitalopraamiga. Nimelt sel põhjusel maksis Lundbeck Arrow'le summasid, mis olid seotud kasumiga, mida viimane lootis turule sisenemisel saada. Neil asjaoludel ei ole üllatav, et Arrow' UK lepingu pooled nõustusid andma Lundbeckile vetoõiguse, mida sai kasutada ka Cipla II ja Matrix II protsessi kohaselt toodetud tsitalopraami suhtes.

627 Tegelikult ei ole selline makse kuidagi kokkusobiv sellega, et Arrow säilitab võimaluse otsustada hakata müüma muud tsitalopraami kui „niinimetatud tsitalopraam", see tähendab Cipla I või Matrix I protsessi kohaselt toodetav tsitalopraam. Kui see oleks olnud teisiti, oleks Arrow saanud kasu mitte üksnes Lundbecki tehtavatest maksetest, vaid ka turule sisenemisest näiteks sellise geneerilise tsitalopraamiga, mida toodetakse Cipla II või Matrix II protsessi kohaselt, samas kui Lundbeckil oleks tulnud taluda nii makseid kui turule sisenemisega kaasnevat kahju.

628 Neljandaks väidavad hagejad, et komisjon ei saa Arrow' UK lepingu ulatuses osas mingit järeldust teha selle teise lisa punktist 3, mille kohaselt oleksid juhul, kui kohtuasjas Lagap oleks selgunud, et patent kristalliseerumisele on tühine, pidanud nad tasuma Arrow'le 750 000 naela suuruse summa, et hagejad saaksid kätte veel Arrow' laos olevad tabletid. Nimetatud makse oli põhjendatud asjaolu tõttu, et kõnealuste tablettide kehtivus lõppes 2003. aasta oktoobris, mistõttu Arrow'l ei oleks olnud võimalik neid turul müüa. Lisaks leiavad hagejad, et komisjoni see etteheide on vastuvõetamatu, kuna seda ei esitatud ei vaidlustatud otsuses ega vastuväiteteatises.

629 Siinkohal tuleb märkida, et see argument on tulemusetu, kuna Arrow' UK lepingu ulatuse tõlgendus vaidlustatud otsuses ei põhine mingil juhul teise lisa punktil 3. Alles Üldkohtus tugines komisjon sellele punktile, millele ta viitas üksnes vaidlustatud otsuse põhjenduses 441, tegemata sellest järeldusi.

630 Eespool toodust tervikuna ilmneb, et komisjon ei eksinud, kui ta tõlgendas Arrow' UK lepingu punkti 1.1 nii, et selle eesmärk on takistada Arrow'l sisenemast Ühendkuningriigi turule lepingu kehtivuse ajal mitte üksnes sellise geneerilise tsitalopraamiga, mille ta oli Tiefenbacherilt juba tellinud või ostnud, vaid ka mis tahes muu geneerilise tsitalopraamiga, mida ta võis omandada hiljem, sealhulgas Cipla II ja Matrix II protsessi kohaselt toodetud tsitalopraam.

631 Järelikult tuleb kõnealune etteheide tagasi lükata.

4. Arrow' Taani leping

632 Hagejad väidavad, et komisjon tegi ilmse hindamisvea, kui ta tõlgendas Arrow' Taani lepingut nii, et sellega takistati Arrow'l müüa mis tahes kujul geneerilist tsitalopraami lepingu kehtivuse ajal, mis puudutas vaid sellist tsitalopraami, millega rikuti nende patentidest tulenevaid õigusi.

633 Esiteks puudutab Arrow' Taani lepingu punkt 1.1 (vt eespool punkti 39 teine taane) koostoimes lepingu preambuli ja üldise kontekstiga vaid tsitalopraami, mille Arrow' oli juba importinud ja millele hagejad olid teinud laboratoorsed testid. Tegemist on seega Tiefenbacherilt pärineva tsitalopraamiga, mis rikub nende patentidest tulenevaid õigusi.

634 Teiseks kinnitavad hagejad, et Taani õiguse kohaselt, mis reguleerib seda lepingut, tuleb iseäranis oluliseks pidada poolte ühist tahet, milleks oli kooskõla hageja patentidega. Komisjoni antud liiga lai tõlgendus läheb seega Taani õigusega vastuollu.

635 Kolmandaks esitavad hagejad analoogsed argumendid nendele, mis toodi välja Arrow' UK lepingu puhul iseäranis seoses asjaoluga, et Arrow jätkas ravimi toimeaine muude allikate otsimist ning tal oli võimalus pöörduda siseriiklikku kohtusse, et viimane tuvastaks, et hagejate patentidest tulenevaid õigusi ei ole rikutud.

636 Neljandaks väidavad hagejad, et kui Arrow' Taani leping ja Arrow' UK leping kujutavad endast ühte ja vältavat rikkumist, nagu seda kinnitatakse vaidlustatud otsuses, ei ole võimalik, et esimene puudutaks ka õigusi mitte rikkuvat tsitalopraami, samas kui nii ei ole see teise lepingu puhul.

637 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

638 Tuleb meelde tuletada, et Arrow' Taani lepingu punkt 1.1 on sõnastatud järgmiselt:

„Arrow [Group] nõustub tühistama ja peatama tsitalopraami sisaldavate toodete mis tahes importimise, valmistamise, tootmise, müügi või muu turustamise, mis Lundbecki hinnangul rikub tema intellektuaalomandiõigusi [Taani] territooriumil [Taani lepingu] kehtivuse ajal".

639 Hagejad kinnitavad, et Arrow' Taani lepingu preambulist on võimalik aru saada, et seda punkti tuleb tõlgendada nii, et see puudutab vaid tsitalopraami, mille Arrow oli Tiefenbacherilt juba ostnud.

640 Tuleb märkida, et Arrow' Taani lepingu preambuli kolmas ja viies põhjendus koostoimes selgitustega, mis on selle kohta esitatud vaidlustatud otsuse põhjenduses 986 ja mida hagejad ei ole kahtluse alla seadnud, viitavad küll asjaolule, et Arrow kavatses osta müügiloa, mis võimaldaks tal müüa Taanis geneerilist tsitalopraami, mis oli toodetud Cipla või Matrixi ravimi toimeainest ning millele oli Lundbeck teinud laboratoorsed testid. Selle preambuli neljandas põhjenduses on samuti mainitud Arrow kavatsust eksportida Saksamaalt Taani Tiefenbacherilt pärinevat pakendamata tsitalopraami.

641 Sellegipoolest ei ole need viited, kuigi neis selgitatakse Arrow' Taani lepingu konteksti, piisavad selleks, et kahtluse alla seada selget sõnastust lepingu punktis 1.1, mille ulatust ei saa vähendada hagejate väljapakutuni.

642 Kui selle lepingu pooled oleksid soovinud piirata lepingus viidatud kohustuste ulatust tsitalopraamiga, mis Arrow'l oli laos, oleksid nad pidanud valima selleks sobiva sõnastuse, mitte aga määratlema seda väga laialt, mille ulatust tuleb piirata tõlgendusega, kasutades preambuli põhjendusi, mis pealegi ei olnud sõnastatud nii, et sellest nähtuks selge tahe kehtestada piirangud.

643 Mis täpsemalt puudutab hagejate viidet poolte ühise tahte olulisusele Taani õiguses, mis reguleerib kõnealust lepingut, siis tuleb märkida, et hagejad ei ole tõendanud, et see tahe oleks erinenud sellest, mis selgelt ilmneb lepingu tekstist ning mida ei ole lepingu preambuli põhjendustes kahtluse alla seatud.

644 Lisaks ei saa nõustuda ka hagejate argumendiga, mille kohaselt tuleb põhjusel, et nende kaks Arrow'ga sõlmitud lepingut kujutavad ühte ja vältavat rikkumist, lugeda, et Arrow' Taani leping on Arrow' UK lepinguga ühtsuse kaalutlustel piiratud ulatusega. Viimati nimetatud lepingul ei ole siiski piiratud ulatus, mille hagejad sellele omistavad, nagu ilmneb eespool punktides 605–630 esitatud analüüsist.

645 Seega tuleb jõuda järeldusele, et komisjon ei teinud ühtki hindamisviga, kui ta leidis, et Arrow' Taani lepingu punkti 1.1 tuleb tõlgendada nii, et Arrow ei sisene lepingu kehtivuse ajal Taani turule mis tahes geneerilise tsitalopraamiga.

646 Eespool toodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb neljas väiteosa tagasi lükata.

5. Alpharma leping

647 Hagejad väidavad, et komisjon tegi ilmse hindamisvea, kui ta tõdes, et Alpharma leping sisaldab selle ettevõtja jaoks keeldu müüa mis tahes kujul geneerilist tsitalopraami selle lepingu kehtivuse jooksul, mis puudutas vaid sellist geneerilist tsitalopraami, mis oli toodetud Lundbecki patentidest – sealhulgas A lisas loetletud patendid – tulenevaid õigusi rikkudes.

648 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

649 Tuleb märkida, et vaidlustatud otsuse põhjendustes 1042, 1059 ja 1061 tõlgendas komisjon Alpharma lepingu punkti 1.1 muu hulgas nii, et selle lepinguga võttis Alpharma kohustuse asjaomase perioodi jooksul mitte müüa mingit tsitalopraami või vähemalt nõustus piirangutega, mis lasuvad tema võimalustel müüa tsitalopraami, mis suures ulatuses ületavad piiranguid, mille Lundbeck oleks võinud kohtuvaidluse teel saavutada oma uute patentide alusel.

650 Hagejad leiavad esiteks, et Alpharma lepingu punkti 1.1 sõnastust tuleb tõlgendada lähtudes selle kontekstist ja olemasolevatest tõenditest, mis võimaldavad järeldada, et selles sisalduv sõna „Tsitalopraam" puudutab vaid seda tsitalopraami, mis rikuvad nende patentidest tulenevaid õigusi. Vastav tõlgendus tuleneb Alpharma lepingu preambuli ja A lisa lugemisest, millest selgub, et niisugune oli lepingu poolte tahe.

651 Siinkohal on sobiv meelde tuletada, et Alpharma lepingu punktis 1.1 on kokku lepitud, et Alpharma, sealhulgas tema „[t]ütarettevõtjad" „tühistavad ja lõpetavad tsitalopraami sisaldavate farmaatsiatoodete mis tahes importimise, […] tootmise […] või müügi ja hoiduvad sellest territooriumil […] [asjaomase perioodi] jooksul" ning et Lundbeck loobub patendist tulenevate õiguste rikkumise hagist Alpharma vastu. Seal on samuti täpsustatud, et see punkt ei kehti „kõigi toodete suhtes, mis sisaldavad estsitalopraami".

652 Tuleb tõdeda, et Alpharma lepingus, sealhulgas punktis 1.1 kasutatakse läbivalt sõna „Tsitalopraam" kirjutatuna suure t-tähega. Samamoodi kasutatakse lepingus sõnu kirjutatuna suure algustähega, kui tegemist on määratletud mõistetega, näiteks preambuli teises põhjenduses sõna „Territooriumid" ning punktis 1.1 sõna „Tütarettevõtjad". Siiski on need määratletud mõisted toodud sõnaselgeselt koos

nende ulatuse täpse määratlemisega, esitatuna kohas, kus need esimest korda ilmuvad. Nii on selge, et „Territooriumid“ on mõiste, mida kasutatakse viitamisel rühma puhul, mille moodustavad liidu liikmesriigid, Norra ja Šveits, samas kui mõiste „Tütarettevõtjad“ all mõeldakse kõiki äriühinguid, kes otseselt või kaudselt kontrollib, keda kontrollitakse või kes on koos Alpharma ApS-iga ühise kontrolli all.

653 Seevastu ei ole Alpharma lepingus sõna „Tsitalopraam“ määratlust, mis võimaldaks sellele anda kitsama tähenduse kui see, mida kasutatakse tsitalopraami kui ravimi toimeaine rahvusvahelise üldise nimetusena ja mida tunnustab Maailma Terviseorganisatsioon (WHO), nagu väidab komisjon.

654 Lisaks, nagu komisjon õigesti märkis vaidlustatud otsuse põhjenduses 1050, siis asjaolu, et Alpharma lepingu punkti 1.1 lõpus on kirjas, et seda ei kohaldata estsitalopraamile, kinnitab fakti, et kui lepingu pooled oleksid soovinud piirata sellest punktist tulenevate kohustuste ulatust, oleksid nad seda sõnaselgelt teinud.

655 Kuigi asjaolu, et sõnas „estsitalopraam“ puudub suur e-täht, mille hageja tõid esile, osutab ebajärjekindlusele Alpharma lepingus ravimi toimeainele viitamisel kasutatavate sõnade õigekirja puhul, tuleb siinkohal siiski tõdeda, et sellest asjaolust ei piisa, et järeldada, et lepingu pooled tahtsid piirata sõna „Tsitalopraam“ ulatust.

656 Edasi, mis puudutab Alpharma lepingu preambulit, siis tuleb tõdeda, et esimeses põhjenduses on märgitud, et „Lundbeck on niisuguste intellektuaalomandiõiguste omanik, mis hõlmavad eelkõige patente […] ravimi toimeaine Tsitalopraam tootmiseks, mille hulka kuuluvad patendid, mis on toodud lepingu A lisas“.

657 Alpharma lepingu preambuli seitsmendast põhjendusest selgub, et Lundbeck oli esitanud Alpharma vastu rikkumishagi, „paludes teha esialgne ettekirjutus tsitalopraami sisaldavate toodete müügi suhtes Alpharma [kontserni] poolt, mis rikub Lundbecki intellektuaalomandiõigusi“.

658 Lõpuks on preambuli kaheksandas põhjenduses on ära toodud, et Alpharma möönab, et Lundbecki järeldused tema patentidest tulenevate õiguste rikkumise kohta vastavad tõele, ning et ta kohustub „selliseid tooteid“ turule mitte tooma.

659 Siinkohal tuleb märkida, nagu sisuliselt kinnitas komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 1047, et preambuli esimeses põhjenduses tehtud pelgast viitest asjaolule, et Lundbeckile kuulusid „Tsitalopraami“ puudutavad patendid, mille loetelu on toodud A lisas, ei saa järeldada, et Alpharma lepingu pooled soovisid – isegi kui vaid kaudselt – viia lepingusse sõna „Tsitalopraam“ määratluse, mis ei kattu sellega, mis tavaliselt omistatakse tsitalopraamile ilma suure t-täheta, nimelt tsitalopraami ravimi toimeaine, sõltumata selle tootmiseks kasutatud protsessist.

660 Lisaks, nagu komisjon märkis vaidlustatud otsuse põhjendustes 1047–1049, on preambuli seitsmendas ja kaheksandas põhjenduses meenutatud küll Alpharma lepingut ümbritsenud konteksti, kuid need ei ole olulised, selleks et need saaksid anda sõnale „Tsitalopraam“ piiratud tähenduse. Esiteks ei ole seitsmes põhjendus sõnastatud seda terminit määratlevana, vaid selles viidatakse esialgse ettekirjutuse tegemise taotlusele, mis on esitatud eesmärgiga keelata „Tsitalopraami“ toodete müük Lundbeckile kuuluvatest patentidest tulenevate õiguste rikkumise tõttu. Teiseks, isegi kui eeldada, et kaheksandas põhjenduses tähistab väljend „selliseid tooteid“ üksnes tooteid, mis on sünteesitud protsesside abil, mis olid selles taotluses toodud ning mille rikkuvat laadi Alpharma möönis, ei ole sellest asjaolust võimalik järeldada, et Alpharma lepingus tervikuna, sealhulgas punktis 1.1 hõlmab sõna „Tsitalopraam“ vaid neid tooteid.

661 Seega kuna preambulist tuleneva sõna „Tsitalopraam“ tähendusel puuduvad selged piirid, ei ole võimalik järeldada, et pelga viitega Alpharma lepingu sõlmimise tausta asjaoludele soovisid selle lepingu pooled piirata Alpharma võetud kohustusi üksnes sellise tsitalopraamiga, mille puhul tunnistati, et see oli toodetud Lundbecki uutest patentidest tulenevaid õigusi rikkudes.

662 Teiseks viitavad hagejad asjaolule, et selle lepingu eesmärk oli lahendada nende ja Alpharma vahelised erimeelsused, mis puudutasid täpsemalt nende patentidest tulenevate õiguste rikkumist Alpharma poolt. Nad mainivad ka kohtuasja Lagap olulisust.

663 Siinkohal tuleb esiteks märkida, et asjaolu, et Alpharma leping sõlmiti pärast hagejate poolt Alpharma vastu rikkumishagi esitamist, mis puudutas konkreetselt tablette, mille see ettevõtja oli juba saanud või tellinud, ei tähenda, et lepingu punktis 1.1 kokku lepitud kohustusi tuleb vaatamata selle laiast sõnastusest tõlgendada nii, et need piirdusid sellega, mida hagejad oleksid võinud selle hagi tulemusel saada. Teiseks ei lõpetatud Alpharma lepinguga kõnealust hagimenetlust, mis peatati vaid Alpharma lepingu kehtivuse ajaks, ilma et oleks olnud vähimatki tagatist, et selle lõppedes võidakse hagist loobuda. Alpharma lepingus ei ole märgitud, et Lundbeck peaks seejärel loobuma Alpharma kontserni hagemisest Lundbecki patentidest tulenevate õiguste rikkumise alusel. Lisaks selgub vaidlustatud otsuse põhjenduses 80 ära toodud Lundbecki avaldusest, et ta ei leia, et vaidlusalused lepingud, sealhulgas Alpharma leping võimaldaksid kohtuvaidlust lahendada. Kolmandaks ei saa kohtuasjal Lagap, mis algas 2002. aasta oktoobris, nagu see selgub vaidlustatud otsuse põhjendusest 63, olla mingit mõju Alpharma lepingu punktist 1.1 tulenevate kohustuste ulatusele.

664 Kolmandaks viitavad hagejad avaldusele, mille asjaomase valdkonna eest vastutav Alpharma peadirektor tegi ajakirjandusele 28. veebruaril 2002 (edaspidi „28. veebruari 2002. aasta avaldus“), milles mainitakse asjaolu, et geneerilise tsitalopraami turule toomine on edasi lükatud, kuid ei ole välistatud, et see ei võiks aset leida pärast suvepuhkusi, kui Lundbecki uutest patentidest tekkinud probleemid on vahepeal lahendatud. Arvestades Alpharma lepingu kestust, kinnitab see avaldus, et Alpharma lepingu punkt 1.1 ei puudutanud igat liiki tsitalopraami.

665 Asjakohane on märkida, et 28. veebruari 2002. aasta avaldusega teatas Alpharma sisuliselt ajakirjandusele, et ta lükkab edasi tsitalopraami müügi kuni suvepuhkuste perioodi lõpuni ning et ta võib vajaduse korral loobuda sellest turule sisenemise kavast, põhjusel et tema laoseis valmistab Lundbecki patentidega seoses probleeme. Ta lisas, et ta peab otsima ravimi toimeaine uue tootja ning saama vajalikud load.

666 Siinkohal tuleb esile tuua, et nagu komisjon leidis vaidlustatud otsuse põhjenduses 1055, kinnitab see avaldus, mis on Alpharma lepingu sõlmimisest ajaliselt hilisem, Alpharma plaanide muutumist kui tema ühepoolse otsuse tagajärge, mis on sõltumatu Alpharma lepingus kokku lepitud maksetest. Seega, arvestades eespool punktides 138 ja 139 esitatud kaalutlusi, ei saa niisugune avaldus olla suure tõendusliku väärtusega, seda enam et Alpharma, kes salaja nõustus oma majandusliku iseseisvuse piirangutega, mis tulenevad Alpharma lepingust vastutasuna selles kokku lepitud maksete eest, pidi põhjendama – olgugi et vaid oma potentsiaalsetele klientidele – muudatusi plaanides, millest ta oli varem teatanud. Seega ei ole 28. veebruari 2002. aasta avaldus oluline konteksti puudutav asjaolu Alpharma lepingu ulatuse tõlgendamisel.

667 Igal juhul tuleb tõdeda, et kuigi Alpharma mainis võimalust siseneda turule pärast suve, viitas ta ka võimalusele loobuda kavast, milline võimalus on kooskõlas Alpharma lepingule komisjoni poolt antud tõlgendusega.

668 Neil asjaoludel ei saa sellest avaldusest järeldada, et Alpharma lepingu punkt 1.1 puudutas vaid sellist tsitalopraami, mida toodeti protsesside abil, mis on loetud patendist tulenevaid õigusi rikkuvateks.

669 Neljandaks viitavad hagejad Alpharmale õiguslikult siduvaks muudetud kohtumäärusele (vt punkt 45 eespool), mille sisu on asjakohane Alpharma lepingu punkti 1.1 tõlgendamisel niivõrd, kuivõrd see kohtumäärus tehti selleks, et lõpetada Alpharma rikkumismenetlus. Siinkohal toonitavad hagejad, et kohtumääruses on täpsustatud, et Alpharmal lasuvate piirangute ulatus on piiritletud niisuguse tsitalopraamiga, mis rikub nende patentidest tulenevaid õigusi. Lisaks vaidlevad hagejad vastu vaidlustatud otsuses toodud seisukohale, et Alpharmale õiguslikult siduvaks muudetud kohtumäärus on koostatud vähem piiravas sõnastuses kui Alpharma lepingu punkt 1.1 põhjusel, et vastasel korral oleks olnud keeruline saada kohtult sellele heakskiitu. Hagejad märgivad, et samuti on keeruline kohtul tagada kooskõla selle punktiga, nagu komisjon seda tõlgendas.

670 Siinkohal on küll tõsi, et 2. mai 2002. aasta Alpharmale õiguslikult siduvaks muudetud kohtumäärus on koostatud hagejate toodud sõnastuses (punkt 45 eespool), mis selgelt sisaldavad Alpharma tegevusele piiranguid, mis on kitsamad kui need, mis tulenevad Alpharma lepingu punktist 1.1, nagu seda komisjon vaidlustatud otsuses tõlgendas.

671 Samuti on tõsi, et selle kohtumääruse ja Alpharma lepingu vahel esineb seos. Kohtumäärus tehti eesmärgiga peatada patendist tulenevate õiguste rikkumise hagi menetlus Alpharma vastu täpsemalt põhjusel, et sõlmiti nimetatud leping.

672 Sellegipoolest ei piisa nendest asjaoludest, et tõlgendada Alpharma lepingu punkti 1.1 nii, et see ühtiks Alpharmale õiguslikult siduvaks muudetud kohtumääruse ulatusega.

673 Nagu komisjon leidis vaidlustatud otsuse põhjenduses 1054, on tegemist kahe eraldiseisva õigusliku instrumendiga. Selleks et Alpharma lepingu võiks olla 2. mai 2002. aasta õiguslikult siduvaks muudetud kohtumääruse tegemise põhjus, on vajalik see, et Alpharma lepingu alusel Alpharma heakskiidetud kohustustest piisaks selleks, et lepingu kehtivuse ajal ei oleks Lundbeckil enam huvi jätkata rikkumismenetlust Alpharma vastu, mis oli piiratud küsimusega, kas Alpharma rikkus juba Lundbecki uutest patentidest tulenevaid õigusi. See tingimus on aga täidetud, isegi kui Alpharma lepingu ulatus väljub kohtumääruse ulatusest.

674 Lisaks, kuna siseriiklikule kohtule, kes tegi Alpharmale õiguslikult siduvaks muudetud kohtumääruse, ei olnud vaja avaldada, milline oli Alpharma lepingu täpne ulatus, siis oli täiesti mõistlik, et lepingu pooled tõid kohtule esitatava määruse tekstis ära vaid sellest lepingust tulenevad kohustused, mis olid asjakohased Alpharma vastu esitatud rikkumishagi menetluses. Pealegi kinnitab Alpharma lepingu ja kohtumääruse vahel otsese vastavuse puudumist asjaolu, et kohtumääruses ei ole mainitud, et lepingus oli kokku lepitud vastupidine makse Alpharmale, isegi kui selle puhul oli tegemist lepingu sõlmimisel keskset tähtsust omava elemendiga.

675 Seega ei võimalda Alpharmale õiguslikult siduvaks muudetud kohtumäärus tõlgendada Alpharma lepingu punkti 1.1 hagejate välja pakutud tähenduses.

676 Viiendaks viitavad hagejad asjaga seotud ühe töötaja 12. märtsi 2002. aasta e-kirjale (edaspidi „12. märtsi 2002. aasta e-kiri“), milles on kinnitatud, et vaatamata märkimisväärsele ebakindlusele, ei arvanud ta, et Alpharma siseneb lähitulevikus Ühendkuningriigis turule. Hagejate hinnangul ei oleks ebakindlust esinenud, kui Alpharma lepingu punktil 1.1 oleks olnud ulatus, mille komisjon sellele andis.

677 Siinkohal tuleb märkida, et see e-kiri on vastus teisele e-kirjale, mis sisaldab Alpharma hinnakirja tsitalopraami kohta ning milles palutakse selle e-kirja saajal kontrollida Alpharmalt, milline on olukord. Komisjon on seisukohal, et kuna oma vastuses sellele taotlusele 12. märtsi 2002. aasta e-kirja autor leiab, et tõenäoliselt on tegemist vana hinnakirjaga, ning täpsustab, et ta ei suhelnud Alpharmaga selles küsimuses, siis ei saa mitte miski selles e-kirjas seada kahtluse alla vaidlustatud otsuses toodud tõlgendust Alpharma lepingu ulatuse kohta.

678 Kui Alpharma lepingu kehtivus oli piiratud niisuguse tsitalopraamiga, mis oli toodetud Cipla I protsess kohaselt ja mille Alpharma oli juba saanud või tellinud, nagu väidavad hagejad, oleksid nad pidanud tundma muret selle hinnakirja pärast, kuivõrd 12. märtsi 2002. aasta e-kirja autor oleks tõenäoliselt võtnud samme, et tuvastada, kas Alpharma suudab juba hankida muude protsesside kohaselt toodetud tsitalopraami, millele ei kehtinud kohustused, mis tulenesid Alpharma lepingust, tõlgendatuna sel viisil. Seega asjaolu, et selle e-kirja autor ei vastanud palvele, mille ta oma kolleegilt sai, kinnitades, et ta ei arva, et Alpharma siseneb turule lähitulevikus, tähendab seda, et ta leidis, et Alpharma leping puudutab vaid seda tsitalopraami, mis on toodetud Cipla I protsessi kohaselt.

679 Siiski, kuna need on üksnes oletused, tuleb märkida, et 12. märtsi 2002. aasta e-kiri ei võimalda teha kindlaid järeldusi Alpharma lepingu ulatuse kohta. Siinkohal tuleb tõdeda, et komisjon ei lähtunud sellest e-kirjast, selleks et põhjendada oma tõlgendust Alpharma lepingu kohta, vaid ta üksnes mainis seda vaidlustatud otsuses, et tagasi lükata hagejate argument, millega nad kinnitasid sellele lepingule nende antud tõlgendust.

680 Kõiki eespool toodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb jõuda seisukohale, et komisjon tõendas õiguslikult piisavalt, et Alpharma lepingu grammatiline, kontekstipõhine ja teleoloogiline tõlgendamine võimaldas järeldada, et lepingu punkti 1.1 alusel Alpharma võetud kohustused ei olnud piiratud tsitalopraamiga, mis on toodetud protsesside kohaselt, mille puhul Alpharma ja Lundbeck tunnistasid, et need rikuvad Lundbecki uutest patentidest tulenevaid õigusi. Nii ei hõlmanud kõnealused kohustused üksnes tsitalopraami, mis Alpharmal oli juba laos ja mis oli toodetud Cipla I protsessi kohaselt, vaid ka tsitalopraami, mille ta tellis või mida ta tellib Tiefenbacherilt, sõltumata protsessist, mida kasutas ravimi toimeaine tootja, kes varustab Tiefenbacherit.

681 Niisugune Alpharma lepingu punkti 1.1 tõlgendus võimaldab järeldada, et lepinguga Alpharma võetud kohustused lähevad kaugemale nendest, mis Lundbeckil oleks olnud võimalik saavutada, tuginedes oma uutele patentidele.

682 Kuna hagejatel ei ole õnnestunud ümber lükata tõendeid, mille abil komisjon tuvastas, et Alpharma leping sisaldas selle ettevõtja jaoks piiranguid, mis läksid kaugemale nendest, mis neil oleks olnud võimalik saavutada, tuginedes oma uutele patentidele ja saades vastava kohtuvaidluse tulemusel kahjuhüvitise, siis tuleb käesolev väiteosa tagasi lükata.

6. Ranbaxy leping

683 Hagejad väidavad, et komisjon tegi ilmse hindamisvea, kui ta leidis, et Ranbaxy leping sisaldas selle ettevõtja jaoks keeldu mitte müüa ainult seda tsitalopraami, mis oli toodetud protsessi kohaselt, mida ta juba kasutas, vaid ka tsitalopraami, mis oli toodetud protsesside kohaselt, mille ta võis välja arendada selle lepingu kehtivuse jooksul.

684 Komisjon selle tõlgendusega ei nõustu.

685 Esiteks kinnitavad hagejad siinkohal, et kui Ranbaxy lepingu punktis 1.1 (vt eespool punkti 48 esimene taane) mainitakse „mis tahes Ranbaxy kasutatavat tootmismeetodit“, siis ei viidata selles punktis meetoditele, mida viimasel oleks olnud võimalik pärast Ranbaxy lepingu sõlmimist arendada ja mis ei saaks rikkuda nende patentidest tulenevaid võimalusi, mis on võimalus, mida ei ole ka olemas. Hagejad on seisukohal, et komisjoni tõlgendus läheb vastuollu Ranbaxy preambuli põhjendustega ning selle lepingu sõlmimise asjaoludega.

686 Tuleb meelde tuletada, et Ranbaxy lepingu alusel Ranbaxy võetud kohustused sisalduvad lepingu punktis 1.1, mis on sõnastatud järgmiselt:

„Tingimusel, et Lundbeck järgib tingimusi ja sooritab makseid, mis on [käesolevas lepingus] ette nähtud, ei kasuta Ranbaxy Laboratories õigusi, mis põhinevad [preambulis viidatud] [p]atenditaotlusel või mis tahes Ranbaxy Laboratories'i kasutataval tootmismeetodil, ning [eelkõige EMPs] tühistab ja lõpetab sellel põhinevate farmaatsiatoodete tootmise või müümise ja loobub sellest kõnealuse lepingu kehtivuse ajal […]".

687 Tuleb märkida, et komisjon jõudis vaidlustatud otsuse põhjendustes 1131–1137 muu hulgas järeldusele, et väljend „mis tahes Ranbaxy kasutataval tootmismeetodil" hõlmab mitte ainult protsessi, mida Ranbaxy kasutas juba Ranbaxy lepingu sõlmimise ajal, vaid ka neid, mida ta võis välja arendada hiljem selle lepingu kehtivuse jooksul.

688 Hagejad vaidlevad niisugusele tõlgendusele vastu ja väidavad, et selline väljend puudutab üksnes protsesse, mis Ranbaxyl juba olid Ranbaxy lepingu sõlmimise ajal.

689 Mis puudutab selle punkti sõnastust, siis tuleb märkida, et väljendi „mis tahes meetod" kasutamine ise võimaldab järeldada, et tegemist ei olnud pelgalt meetoditega, mida Ranbaxy lepingu allkirjastamisel juba kasutas, ning et meetodid, mida ta võis hiljem välja arendada, olid samuti hõlmatud, nagu komisjon kinnitas vaidlustatud otsuses.

690 Siiski tuleb kontrollida, kas Ranbaxy lepingust endast või lepingu sõlmimise kontekstist tulenevad muud tegurid lükkavad selle tõlgenduse ümber.

691 Siinkohal kinnitavad hagejad esiteks, et Ranbaxy lepingu preambuli viiendas ja kuuendas põhjenduses on ära nimetatud patenditaotlused, mille Ranbaxy oli esitanud Indias (kolmas põhjendus) ning mis nende hinnangul, mis põhineb labori analüüside tulemustel, on seotud protsessidega, mis rikuvad õigusi, mis tulenevad tema patentidest amiidile ja joodile.

692 Siiski on need tegurid, mis selgitavad Ranbaxy lepingu sõlmimise konteksti, kuid millest ei piisa, et kahtluse alla seada asjaolu, et Ranbaxy lepingu punkt 1.1 – arvestades nimetatud punkti selget sõnastust – ei sisalda piiranguid protsesside kohta, mis on toodud kohustustes, millega Ranbaxy nõustus. Kui lepingupooled oleksid tahtnud kohustuste ulatust piirata protsessidega, mis vastavad Ranbaxy patenditaotlustele, oleksid võinud nad valida selles sobiva sõnastuse, selle asemel et kasutada väga laia sõnastust, mille ulatust tuleb piirata konstruktiivse tõlgendamise teel, arvestades sama lepingu preambulit.

693 Teiseks kinnitab Ranbaxy lepingu sõlmimise kontekst eespool punktis 690 toodud lepingu punkti 1.1 tõlgendust. Nagu komisjon sisuliselt eelkõige leidis vaidlustatud otsuse põhjendustes 130–132, 140, 204 ja 206, soovis Lundbeck viivitada geneerilise tsitalopraami turule viimisega, selleks et luua parimad võimalikud tingimused oma uue ravimi Cipralexi turule paiskamiseks, millel oli patendikaitse (vt punkt 22 eespool).

694 Seda eesmärki arvesse võttes ei ole võimalik, et hagejad oleksid nõustunud maksma Ranbaxile temaga sõlmitud lepingus kokku lepitud summad, kui leping oleks võimaldanud toota ja müüa geneerilist tsitalopraami muude protsesside abil kui need, mida puudutasid Indias nende esitatud patenditaotlused. Tegelikult on ebatõenäoline, et Lundbeck oleks sõlminud kuluka lepingu, kui see ei oleks pakkunud kindlust, et Ranbaxy jääb oma geneerilise tsitalopraamiga turult eemale selle lepingu kehtivuse jooksul, mis on periood, mil Lundbeck kavandas hakata Cipralexi turustama.

695 Kui on tõsi, et Ranbaxyl ei olnud Cipralexi osas hagejatega sama eesmärk, on samuti tõsi, et ta ei saanud seda tähelepanuta jätta, eelkõige kuna tal oli selge huvi saada pigem konkreetsed summad kui võtta risk, mille tema turule sisenemine oleks kaasa toonud.

696 Nende kaalutluste alusel saab tagasi ka lükata hagejate argumendi, mille kohaselt oleks komisjon pidanud Rootsi õiguse alusel, mis reguleerib Ranbaxy lepingut, arvesse võtma ka lepingupoolte ühist tahet.

697 Eespool toodust selgub, et komisjon ei teinud viga, kui ta jõudis muu hulgas vaidlustatud otsuse põhjendustes 1137 ja 1172 järeldusele, et Ranbaxy lepingu punktis 1.1 Ranbaxy võetud kohustused tõlgendatuna ka nende kontekstis ei olnud piiratud tsitalopraamiga, mida toodetakse protsesside abil, mida ta kasutas lepingu sõlmimise ajal, mistõttu väljuvad need kohustused Lundbecki patentide kohaldamisalast.

698 Teiseks väidavad hagejad, et komisjoni tõlgendus ei ole kooskõlas sellega, et komisjon nõustus asjaoluga, et Ranbaxy võis edasi müüa tsitalopraami, mis rikub nende patentidest tulenevaid õigusi, tingimusel et selle tootmiseks kasutatud ravimi toimeaine pärineb kolmandalt isikult.

699 Siinkohal, nagu õigesti märgib komisjon, ei ole oluline, et komisjon möönis vaidlustatud otsuse põhjenduses 694, et Ranbaxy leping ei takistanud viimati nimetatud ettevõtjal müüa farmaatsiatooteid, mis sisaldavad tsitalopraami, tingimusel et selle tootmiseks kasutatud ravimi toimeaine pärineb kolmandalt isikult. Kohustused, mille Ranbaxy võttis vastavalt Ranbaxy lepingu punkti 1.1 kohta komisjoni antud tõlgendusele ning mis puudutavad selle ettevõtja enda toodetava tsitalopraami müüki, ei ole seotud puhtalt teoreetilise võimalusega, et Ranbaxy müüb tsitalopraami sisaldavaid tooteid, mis pärinevad ravimi toimeaine teistelt tootjatelt. Siinkohal tuleb märkida, et Ranbaxy oli esialgu ravimi toimeaine tootja, kuna ta ei olnud huvitatud ravimi toimeaine mujalt hankimisest, et toota tsitalopraami tablette lõpptoote kujul.

700 Kolmandaks kinnitavad hagejad, et Ranbaxy lepingu punkt 1.4 (vt eespool punkti 48 viimane taane) ei takista Ranbaxyl vaidlustamast nende patentide kehtivust. Hagiavaldus, milles palutakse tuvastada patendi tühisus, ei „põhine“ patendil, arvestades et selles punktis viidatakse kohustusele mitte esitada hagisid, mis „põhinevad“ Ranbaxy lepingus viidatud patentidel. Ranbaxyl lasuv ainus keeld puudutas võimalust esitada kohtusse hagejate vastu hagiavaldus nendest patentidest tulenevate õiguste rikkumise tõttu, mida ta taotles Indias.

701 Siinkohal tuleb kõigepealt märkida, et need argumendid on tulemusetud põhjusel, et nagu ilmneb eespool punktidest 399 ja 400, ei põhine vaidlusaluste lepingute kvalifitseerimine eesmärgilt piiranguteks mitte sellel, et lepingutes olid vaidlustamise keelu tingimused. Lisaks nähtub põhjendusest 1174 selgelt, et komisjon ei lugenud Ranbaxy lepingus sellise tingimuse olemasolu asjakohaseks teguriks, et tuvastada eesmärgilt rikkumise olemasolu.

702 Igal juhul tuleb märkida, et Ranbaxy lepingu punktis 1.4 sisalduv väljend „kohustuvad mitte esitama kohtusse […] hagisid, mis põhinevad mis tahes patendil, millele on viidatud eespool“ on piisavalt paindlik, et sellega saaks hõlmata hagisid, mille eesmärk on vaidlustada kõnealuste patentide kehtivus. Lisaks tuleb tõdeda, et Ranbaxy ei vaidlustanud Ranbaxy lepingu kehtivuse ajal nende patentide kehtivust.

703 Neljandaks kinnitavad hagejad, et Ranbaxy lepingu punkti 1.4 puudutav etteheide esitati alles asjaolude kirjelduses, mitte aga juba vastuväiteteatises, millega rikuti nende kaitseõigusi.

704 Selles osas piisab, kui märkida, et hagejad möönavad, et kõnealune tingimus ja vaidlustatud otsuses komisjoni poolt sellele tingimusele antud tõlgendus olid esitatud asjaolude kirjelduses, millele nad vastasid sealhulgas selle punkti osas. Järelikult oli neil võimalik selles suhtes oma arvamust avaldada, mistõttu ei ole nende kaitseõigusi rikutud (vt selle kohta kohtuotsus, 20.3.2002, LR AF 1998 *vs.* komisjon, T-23/99, EKL, EU:T:2002:75, punkt 190 ja seal viidatud kohtupraktika).

705 Seega tuleb käesolev väiteosa nagu ka kogu kuues väide tagasi lükata.

III – *Seitsmes väide, et tehtud on ilmne hindamisviga, kuna vaidlusaluste lepingute suuremat tõhusust ei ole nõuetekohaselt hinnatud*

706 Hagejad tuletavad meelde, et oma vastuses vastuväiteteatisele väitsid nad, et vaidlusalused lepingud soodustavad konkurentsi, kuna esiteks säilitatakse kompromisskokkulepetes motivatsioon uuendusteks ning teiseks võidakse kompromisskokkulepetega lihtsustada geneeriliste ravimitega varem turule sisenemist. Komisjon jättis need argumendid nõuetekohaselt analüüsimata. Lisaks on hiljem kostja vastuses komisjoni esitatud selgitused vastuvõetamatud.

707 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

708 Tuleb märkida, et komisjon analüüsis ELTL artikli 101 lõike 3 võimalikku kohaldatavust vaidlusaluste lepingute suhtes vaidlustatud otsuse põhjendustes 1212 ja järgmisd.

709 Seega meenutas ta õigesti, et ELTL artikli 101 lõige 3 võimaldab ettevõtjal kaitsta ennast ELTL artikli 101 lõike 1 rikkumise eest, tõendades, et täidetud on neli tingimust:

— esiteks peab kokkulepe aitama parandada kauba tootmist või levitamist või edendama tehnilist või majanduslikku progressi;

— teiseks ei tohi kokkulepe kehtestada piiranguid, mis ei ole nimetatud eesmärkide saavutamiseks hädavajalikud;

— kolmandaks peab kokkulepe võimaldama tarbijatel saada sellest tulenevast kasust õiglase osa;

— neljandaks ei tohi kokkulepe anda ettevõtjatele võimalust kõrvaldada konkurents või oluline osa sellest kõnesolevate toodete suhtes.

710 Nii määruse nr 1/2003 artiklist 2 kui ka kohtupraktikast (vt selle kohta kohtuotsus, 6.10.2009, GlaxoSmithKline Services jt *vs*. komisjon jt, C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P ja C-519/06 P, EKL, EU:C:2009:610, punkt 82) tuleneb, et isik, kes tugineb ELTL artikli 101 lõikele 3, peab veenvate argumentide ja tõenditega tõendama, et erandi saamise tingimused on täidetud.

711 Seega on tõendamiskoormis ettevõtjal, kes taotleb ELTL artikli 101 lõikes 3 ette nähtud erandi kohaldamist. Sellegipoolest võivad nimetatud ettevõtja esitatud faktilised asjaolud kohustada teist poolt esitama selgitust või põhjendust, ilma milleta võib järeldada, et tõendamiskoormis on täidetud (vt selle kohta kohtuotsus GlaxoSmithKline Services jt *vs*. komisjon jt, punkt 711 eespool, punkt 83 ja seal viidatud kohtupraktika).

712 Erinevalt hagejate väidetust analüüsis komisjon vaidlustatud otsuses nõuetekohaselt erinevaid argumente, mille olid haldusmenetluses esitanud geneeriliste ravimite tootjad ja hagejad.

713 Esiteks, mis puudutab argumenti, mille kohaselt vaidlusalused lepingud julgustasid hagejaid olema uuenduslikud, siis kuigi on tõsi, et komisjon ei analüüsinud seda argumenti eraldi otsuse selles osas, mis puudutab ELTL artikli 101 lõike 3 kohaldatavuse analüüsi, tuleb märkida nagu komisjongi, et oma vastuses vastuväiteteatisele piirdusid hagejad üldise kinnitusega, et patente puudutavad kompromisskokkulepped säilitasid stiimuli uuendusteks, lähtudes majandusuuringust, ilma et nad oleks siiski selgitanud, kuidas vaidlusalused lepingud aitasid täiendavalt patentidega seotud normatiivsele kaitsele käesolevas asjas luua sellist stiimulit, või kuidas olid ELTL artikli 101 lõike 3 kohaldamise neli tingimust käesoleval juhul täidetud. Hagejate esitatud uuring seadis pigem kahtluse alla ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldatavuse kui sellise, kuna uuringus ei nõustutud asjaoluga, et patendialased kompromisskokkulepped, nagu vaidlusalused lepingud, võiksid tarbijat negatiivselt mõjutada. Seega, kuna komisjon on selle argumendi eesmärgil põhineva piirangu olemasolu

analüüsimisel juba tagasi lükanud (vaidlustatud otsuse põhjendused 710–713), puudus tal kohustus seda ELTL artikli 101 lõike 3 vaatepunktist uuesti analüüsida, sest selle kohta ei ole esitatud rohkem põhjendatud argumente.

714 Igal juhul on käesoleval juhul ilmne, et vaidlusalused lepingud, milles oli kokku lepitud geneeriliste ravimite turule toomisega viivitamine vastupidiste maksete abil, ei olnud olulised, et säilitada hagejate stiimul uuendusteks. Lisaks on keeruline mõista, milliseid eeliseid oleks tarbija sellistest lepingutest saanud. Lõpuks ei ole ka tingimus, et kõrvaldada ei tohi kogu konkurentsi, käesolevas asjas täidetud, kuna geneeriliste ravimite tootjad olid vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal siiski potentsiaalsed konkurendid ning nad kohustusid tasu eest mitte sisenema turule nende lepingute kehtivuse jooksul.

715 Seega tuleb tõdeda, et komisjon ei teinud viga, kui ta vaidlustatud otsuses rohkem ei analüüsinud hagejate argumenti ELTL artikli 101 lõike 3 seisukohast selle kohta, et vaidlusalused otsused julgustavad tegema uuendusi.

716 Teiseks, mis puudutab väidet, et vaidlustatud lepingud võimaldasid tagada geneeriliste ravimite kiirema turule toomise, siis lükkas komisjon selle vaidlustatud otsuse põhjendustes 1228–1230 õigesti tagasi, leides, et seda ei kinnita asjaolud, sest vaidlusalustes lepingutes puudus kokkulepe Lundbecki kohustuse kohta kiita heaks geneeriliste ravimite turule viimine pärast nende lepingute kehtivuse lõppemist ning tegelikult takistasid need lepingud võimaluse korral ravimite kohest turule viimist.

717 Toimikus asuvatest tõenditest ja iseäranis vaidlusaluste lepingute sisust selgub, et neis ei olnud kokku lepitud ühtegi täpset kuupäeva, millest alates geneeriliste ravimite tootjad võisid siseneda turule enne Lundbecki patentide kehtivuse lõppemist. Nagu komisjon tuvastas vaidlustatud otsuse põhjenduses 662, puudusid vaidlusalustes lepingutes igasugused Lundbecki kohustused mitte esitada rikkumishagisid, kui pärast lepingute kehtivuse lõppemist viiakse geneerilised ravimid turule. Vaidlusaluste lepingutega ei lahendatud seega tegelikult patendialast kohtuvaidlust ning need ei võimaldanud geneeriliste ravimitega kiiremini turule minna, nagu väidavad hagejad, vaid tänu lepingutele võitis Lundbeck aega, lükates geneeriliste ravimite turule viimist edasi sellega, et ta maksis geneeriliste ravimite tootjatele suuri summasid.

718 Kolmandaks ei ole seisukoht, et vaidlustatud lepingud võimaldasid vältida suuri kohtukulusid või lahknevaid kohtuotsuseid, samuti kooskõlas asjaoludega, kuna need lepingud ei võimaldanud lõpetada aluseks olevat patendivaidlust nende lepingute poolte vahel, arvestades et miski ei takistanud Lundbeckil pärast lepingute kehtivuse lõppemist esitamast geneeriliste ravimite tootjate vastu hagisid, sealhulgas erinevates EMP riikides asuvatesse erinevatesse kohtutesse. Seega ei ole hagejate välja toodud arvud, mis kogu EMPs välditud kohtukuludena ulatuvad mitme miljoni euroni, asjakohased põhjusel, et ei ole ilmne, et need kulud oleksid vaidlusaluste lepingute puudumisel kindlasti kaasnenud. Kui on tõsi, et lõpuks ei esitanud Lundbeck pärast nende lepingute lehtivuse lõppemist ühtegi hagi, siis oli see peamiselt tingitud asjaolust, et vastav vaidlus ei pakkunud Lundbeckile enam huvi, arvestades et teised geneeriliste ravimite tootjad nagu Lagap Ühendkuningriigis olid selleks ajaks juba turule sisenenud.

719 Igal juhul, isegi kui oletada, et vaidlusalused lepingud võimaldasid vältida teatud kulusid, mis olid seotud võimalike vaidlustega erinevates kohtutes, ei ole hagejad tõendanud, kuidas nendest lepingutest tulenevad konkurentsipiirangud olid selle eesmärgi saavutamiseks vajalikud, samal ajal kui oli võimalik sõlmida muud liiki kompromisskokkuleppeid, mis ei olnud konkurentsivastased (vt eespool punktid 351 ja 530). Nad ei ole ka selgitanud, kuidas need lepingud võimaldasid tarbijatel saada väidetavalt saadavast kasust õiglase osa.

720 Seega tuleb tuvastada, et viga tegemata ja tõendamiskoormist reguleerivaid norme rikkumata järeldas komisjon, et ELTL artikli 101 lõike 3 tingimused ei ole käesolevas asjas täidetud.

721 Järelikult tuleb seitsmes väide tagasi lükata.

IV – *Kaheksas väide, et rikutud on kaitseõigusi*

722 Hagejad väidavad, et vaidlustatud otsus rikub nende kaitseõigusi, kuna komisjon muutis vastuväiteteatises väidetava rikkumise koosseisu tunnuseid, ilma et ta oleks hagejaid eelnevalt ära kuulanud. Neile ei antud võimalust ümber lükata komisjoni väiteid, mille kohaselt olid geneeriliste ravimite tootjad nende potentsiaalsed konkurendid vaatamata asjaolule, et esineb nende patentidest tulenevate õiguste rikkumise võimalus või tõenäosus, samuti vastu vaielda komisjoni seisukohale, et vastupidistest maksetest endist piisas, et tuvastada, et vaidlusalused lepingud on eesmärgilt piirangud. Komisjon oleks pidanud ka hagejatel võimaldama tutvuda kirjavahetusega, mida ta pidas KFSTga, kuna kirjavahetus võis sisaldada õigustavaid tõendeid.

A – *Esimene väiteosa*

723 Hagejad leiavad, et komisjoni teooriaga täielik nõustumine riivab nende õigust olla ära kuulatud. Nad tuletavad meelde, et kohtupraktikast ilmneb, et isegi kui kõik faktilised asjaolud, millest komisjon lähtus vaidlustatud otsuses, on vastuväiteteatises ära toodud, ei ole kaitseõigusi järgitud, kui need faktilised asjaolud on esitatud vastuväiteteatise erinevates punktides, ilma et nende vahel oleks loodud mingit seost või ilma, et komisjon oleks neid mingil viisil kvalifitseerinud.

724 Esiteks väidavad hagejad, et vaidlustatud otsuses toodud seisukoht erineb sisuliselt vastuväiteteatises esitatust potentsiaalse konkurentsi küsimuses, mis on väidetava rikkumise peamine koosseisu tunnus. Nimelt muutis komisjon vaidlustatud otsuses esiteks oluliselt oma seisukohta, kinnitades, et isegi need geneeriliste ravimite tootjad, kellel puudus juurdepääs õigusi mitte rikkuvale tsitalopraamile, tuleb lugeda Lundbecki potentsiaalseteks konkurentideks, teiseks eristas kahte etappi, kus valitses potentsiaalne konkurents, ning kolmandaks lisas, et potentsiaalne konkurents väljendub ka patentide kehtivuse vaidlustamises, katsetes rakendada uuendusi protsessi hõlmavate patentide alusel või paludes kohtul tuvastada, et õigusi ei ole rikutud, ning isegi turule „riskiga“ sisenemine, mis ongi farmaatsiasektoris toimuva konkurentsi tuum.

725 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

726 Tuleb meelde tuletada, et kaitseõiguste järgimine on liidu õiguses põhiõigus, mis on ette nähtud põhiõiguste harta artikli 41 lõike 2 punktis a, mille kohaselt on need õigused tagatud kogu menetluse jooksul.

727 Kaitseõiguste tagamiseks on nõutav, et huvitatud ettevõtja peab saama haldusmenetluses esitada tõhusalt oma seisukoha nende väidetavate faktiliste asjaolude ja dokumentide tõelevastavuse ning asjakohasuse kohta, millele viitab komisjon selleks, et põhjendada oma väidet aluslepingu rikkumise toimepanemise kohta (Aalborg Portland jt *vs*. komisjon, punkt 111 eespool, EU:C:2004:6, punkt 66; vt selle kohta kohtuotsus, 13.2.1979, Hoffmann-La Roche *vs*. komisjon, 85/76, EKL, EU:C:1979:36, punkt 9).

728 Määruse nr 1/2003 artikli 27 lõikes 1 on selle kohta sätestatud, et esiteks annab komisjon ettevõtjatele ja ettevõtjate ühendustele, kelle suhtes komisjon on algatanud menetluse, võimaluse olla ära kuulatud küsimustes, mis on kutsunud esile komisjoni vastuväiteid, ning teiseks võivad komisjoni otsused põhineda üksnes sellistel vastuväidetel, mille kohta asjaomastel osapooltel on olnud võimalik esitada oma seisukoht.

729 Viidatud nõuet tuleb tõlgendada lähtudes kohtupraktikast, mille kohaselt peavad vastuväiteteatisest selgelt nähtuma kõik peamised asjaolud, millele komisjon selles menetlusstaadiumis tugineb. Seda võib siiski teha kokkuvõtvalt ja otsus ei pea tingimata olema vastuväidete täpne koopia, sest vastuväiteteatis

on ettevalmistav dokument, mille faktilised ja õiguslikud hinnangud on üksnes esialgsed (vt kohtuotsus Aalborg Portland jt *vs*. komisjon, punkt 111 eespool, EU:C:2004:6, punkt 67 ja seal viidatud kohtupraktika).

730 Esiteks, mis puudutab argumenti, et komisjon sisuliselt muutis oma seisukohta potentsiaalse konkurentsi küsimuses vaidlustatud otsuses, võrreldes vastuväiteteatisega, siis tuleb esiteks esinevalt hagejate väidetust tõdeda, et komisjon ei leidnud, et üksnes neid geneeriliste ravimite tootjaid, kellel on juurdepääs õigusi mitte rikkuvale tsitalopraamile, saab lugeda Lundbecki potentsiaalseteks konkurentideks. Vastuväiteteatise põhjendustest 468 ja 469 selgub nimelt, et komisjon oli seisukohal, et geneeriliste ravimite tootjaid ja originaalravimite tootjat võib käsitleda potentsiaalsete konkurentidena sõltumata küsimusest, kas geneeriliste ravimite need tooted, mida kõnealustel ettevõtjatel oli kavatsus turustada, võisid rikkuda õigusi, mis tulenevad patendist protsessile, või mitte. Lisaks tuleneb vastuväiteteatise põhjendustest 519, 550, 586, 612, 645, ja 683, et komisjon tugines paljudele teguritele, nende hulgas asjaolule, et geneeriliste ravimite tootjad olid juba teinud suuri pingutusi, et ette valmistada oma turule sisenemist, ning teatud juhtudel olid nad juba saanud vajalikud müügiload või kogunud selleks lattu märkimisväärse koguse geneerilist tsitalopraami, selleks et järeldada, et hagejate ja Lundbecki vahel valitses vähemalt potentsiaalne konkurents.

731 Teiseks, kui komisjon eristas vaidlustatud otsuses kahte etappi, kus farmaatsiasektoris valitses potentsiaalne konkurents (punkt 91 eespool), siis tuleb märkida, et käesolevas asjas puudub vaidlus selles, et Lundbecki algsete patentide kehtivus lõppes peaaegu kõigis EMP riikides vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal, mistõttu olid geneeriliste ravimite tootjad kõik oma ettevalmistustöödega turule sisenemiseks viimases etapis. Asjaolu, et komisjon leidis vaidlustatud otsuse põhjenduses 616, et potentsiaalne konkurents võis alata juba aastaid enne patendi kehtivusaja lõppemist, ei ole oluline ega asjakohane selle hindamisel, milline oli potentsiaalse konkurentsi olukord hagejate ja geneeriliste ravimite tootjate vahel käesolevas asjas. Seega *a fortiori* ei saanud selline hinnang mõjutada selles küsimuses hagejate kaitseõigusi.

732 Kolmandaks tuleneb samuti vastuväiteteatisest, et geneeriliste ravimite tootjate turule „riskiga“ sisenemist loeti osaks konkureerimisest nende ja Lundbecki vahel (vt eelkõige vastuväiteteatise põhjendused 29, 488, 528, 562, 594, 621 ja 656). Kuna on tõsi, et vaidlustatud otsus sisaldab selles küsimuses edasisi mõttearendusi, siis tuleb meelde tuletada, et kõnealune otsus ei pea tingimata olema vastuväidete täpne koopia (punkt 730 eespool) ning et komisjonil peab olema õigus arvesse võtta ettevõtjate vastuseid vastuväiteteatisele, sealhulgas täiendades, arendades edasi või sõnastades ümber argumente, et põhjendada etteheiteid, mille juurde ta jääb (vt selle kohta kohtuotsus, 10.5.2007, SGL Carbon *vs*. komisjon, C-328/05 P, EKL, EU:C:2007:277, punkt 62, ning kohtuotsus, 15.3.2006, BASF *vs*. komisjon, T-15/02, EKL, EU:T:2006:74, punkt 93 ja seal viidatud kohtupraktika).

733 Neljandaks väidavad hagejad ekslikult, et komisjon tuvastas vaidlustatud otsuses, et patendialaste kohtuvaidluste võimalus on piisav, selleks et tõendada potentsiaalse konkurentsi olemasolu hagejate ja geneeriliste ravimite tootjate vahel. Nii vaidlustatud otsus kui ka vastuväiteteatis tugineb selles küsimuses paljudele teguritele, sealhulgas asjaolule, et geneeriliste ravimite tootjad tegid olulisi samme, et ette valmistada oma turule sisenemist (punktid 96 ja 731 eespool). Lisaks viidatakse vastuväiteteatises samuti asjaolule, et patendialased vaidlused on farmaatsiasektoris konkurentsiprotsessi lahutamatu osa (vt eelkõige vastuväiteteatise põhjendus 27).

734 Seega on hagejad ekslikul arvamusel, et komisjon muutis sisuliselt oma seisukohta potentsiaalse konkurentsi kohta vastuväiteteatises ja vaidlustatud otsuses.

735 Teiseks leiavad hagejad, et vastuväiteteatises ei ole selgelt ja ühetaoliselt määratletud õiguslikku standardit, et analüüsida patendialastes kompromisskokkulepetes sisalduvaid vastupidiseid makseid liidu konkurentsiõiguse seisukohalt.

736 Hagejate arvates ei ole vastuväiteteatises esitatud ka ühtegi viidet piirmäära kohta, alates millest tuleb teatud rahasumma lugeda „märkimisväärseks“, kusjuures ainus lähtepunkt on see, et geneeriliste ravimite tootjatele „pakuti rohkem raha, kui nad oleksid saanud turul tsitalopraami geneeriliste versioonide müügist“, mis väidetavalt „julgustas neid loobuma Lundbeckiga võistlemast“ (vastuväiteteatise põhjendus 710).

737 Selge kontrollistandardi puudumine takistas hagejatel tõhusalt avaldada oma seisukohta, mis kujutab endast õigusnormi iseäranis rasket rikkumist, kuna käesolev kohtuasi tõstatab keerulisi ja uusi õigusküsimusi ning varasemast kohtupraktikast ei ole võimalik tuletada ühtegi muud suunist kui patendi kohaldamisala kriteerium, mis selle otsusega tagasi lükati.

738 Siinkohal tuleb erinevalt hagejate kinnitatust tuvastada, et vastuväiteteatise põhjenduses 480 on samas sõnastuses kui vaidlustatud otsuse põhjenduses 660 otseselt märgitud, et vastupidiste maksete olemasolu on otsustav vaidlusalustele lepingutele õigusliku hinnangu andmisel. Lisaks, nii nagu vastuväiteteatis tugineb ka vaidlustatud otsus argumendile, et vastupidiste maksete olemasolu vaidlusalustes lepingutes kujutab endast ühte asjakohast tegurit, et tuvastada eesmärgil põhineva piirangu olemasolu (vt vaidlustatud otsuse põhjendused 661 ja 662). Pealegi on nii vastuväiteteatises kui ka vaidlustatud otsuses märgitud, et vastupidiste maksete summad olid probleemsed, kuna nende puhul võeti arvesse kasumit või käivet, mida oleksid geneeriliste ravimite tootjad saanud turule sisenemisel, mis vähendas geneeriliste ravimite tootjate stiimulit jätkata oma pingutusi turule sisenemisel (vt eelkõige vastuväiteteatise põhjendused 469, 496, 543, 588, 638 ja 687 ning punkt 367 eespool).

739 Seega tuleb hagejate teine etteheide samuti tagasi lükata.

740 Kolmandaks väidavad hagejad, et vaidlustatud otsus ja asjaolude kirjeldus sisaldavad paljusid elemente, mida vastuväiteteatisest ei nähtu, nagu Lundbecki turuosad EMP antidepressantide turul (vaidlustatud otsuse põhjendus 215 ja asjaolude kirjelduse punkt 17). Turuosade arvutamiseks komisjoni kasutatud meetod ning turu täpne määratlus jäävad ebaselgeks ja seletamatuks ning neid ei ole ära toodud ka asjaolude kirjelduses.

741 Mis puudutab hagejate turuosasid, mille komisjon tõi välja 12. aprilli 2013. aasta asjaolude kirjelduses, selleks et põhjendada oma järeldust vaidlusaluste lepingute põhjustatud konkurentsimoonutuste kohta, siis tuleb kõigepealt meelde tuletada, et kokkulepe, mis võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust ja millel on konkurentsivastane eesmärk, piirab oma olemuselt ja sõltumata selle konkreetsetest tagajärgedest konkurentsi märgatavalt (kohtuotsus, 13.12.2012, Expedia, C-226/11, EKL, EU:C:2012:795, punkt 37). Seega ei lasu komisjonil kohustust ei vastuväiteteatises ega vaidlustatud otsuses üksikasjalikult tuvastada, kas konkurentsi on märgatavalt piiratud, kuna ta on piisavalt tõendanud, et vaidlusalustel lepingutel oli konkurentsivastane eesmärk ning need võisid mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust (vt eelkõige vaidlustatud otsuse põhjendused 196, 197, 209–213, 724 ja 726). Igal juhul oli hagejatel võimalik pärast asjaolude kirjeldusest teatamist esitada oma seisukohad, mistõttu ei saa nad siinkohal tugineda oma kaitseõiguste rikkumisele (vt punkt 705 eespool).

742 Seega tuleb esimene väiteosa tervikuna tagasi lükata.

B – *Teine väiteosa*

743 Hagejad leiavad, et komisjon keeldus põhjendamatult lubamast neil tutvuda komisjoni ja KFST vahelise kirjavahetusega. Kuigi nad nõustuvad sellega, et tulenevalt komisjoni teatisest komisjoni toimikutele juurdepääsureeglite kohta [ELTL] artiklite [101] ja [102], EMP lepingu artiklite 53, 54 ja 57 ning nõukogu määruse (EÜ) nr 139/2004 kohaldamise juhtudel (ELT 2005, C 325, lk 7) jäetakse komisjoni ja siseriiklike konkurentsiametite vaheline kirjavahetus välja toimikuga tutvumise õiguse kohaldamisalast, tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et kui seda nõuavad juhtumi erandlikud

asjaolud, võib pooltel lubada tutvuda komisjoni sisedokumentidega. Piisab, kui hagejad tõendavad, et esineb võimalus, isegi kui see on väike, et haldusmenetluses avaldamata dokumendid võivad olla vajalikud nende kaitseks. Nii on see käesolevas asjas, kuna kirjavahetus KFSTga sisaldab tõenäoliselt õigustavaid tõendeid, mis võimaldavad faktilisest aspektist ja erinevalt sellest, mida väidab komisjon, tõendada selgusetust konkurentsiõiguses seoses kompromisskokkulepetega, millega lepiti kokku vastupidise makse tegemine ajal, mil hagejad sõlmisid vaidlusalused lepingud. Igal juhul tõendab see, et komisjon need dokumendid hiljem avaldas, et need ei sisaldanud mingit salajast teavet, mistõttu oleks komisjon pidanud võimaldama nendega tutvuda viivitamatult. Sellest piisaks vaidlustatud otsuse tühistamiseks.

744 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

745 Kohtupraktikast tuleneb, et juhul, kui komisjon on haldusmenetluses jätnud rahuldamata hageja taotluse tutvuda dokumentidega, mis ei sisaldu uurimistoimikus, saab kaitseõiguste rikkumise tuvastada üksnes siis, kui on tõendatud, et haldusmenetluse tulemus oleks olnud teistsugune, kui hagejal oleks olnud võimalik kõnealuste dokumentidega selles menetluses tutvuda (vt kohtuotsus, 16.6.2011, Solvay *vs*. komisjon, T-186/06, EKL, EU:T:2011:276, punkt 227 ja seal viidatud kohtupraktika).

746 Samuti tuleb meelde tuletada, et igal juhul ei saa kaitseõiguste rikkumine iseenesest mõjutada vaidlustatud otsuse kui terviku kehtivust, kuna otsus ei põhine üksnes kõnealustel andmetel. Niisugusel juhul peab Üldkohus seevastu jätma nende dokumentide sisu otsuse põhjendatuse analüüsimisel tähelepanuta (vt selle kohta kohtuotsused, 7.6.1983, Musique Diffusion française jt *vs*. komisjon, 100/80–103/80, EKL, EU:C:1983:158, punkt 30, ning 14.5.1998, Mo och Domsjö *vs*. komisjon, T-352/94, EKL, EU:T:1998:103, punkt 74).

747 Käesolevas asjas tuleb seoses nende kahe dokumendiga, mis puudutavad komisjoni ja KFST vahelist kirjavahetust, meelde tuletada, et komisjon esitas need omal algatusel oma kostja vastuse lisas vastusena hagejate taotlusele. Esiteks on tegemist KFST 7. oktoobri 2003. aasta aruandega uurimise kohta, mille see ametiasutus viis läbi Lundbecki tegevuse ja nende lepingute suhtes, mille viimane sõlmis antidepressantide ravimiturul, ning teiseks KFST 10. juuni 2005. aasta memorandiga, milles on kokkuvõtlikult esitatud selle ametiasutuse järeldused nende lepingute hindamise kohta lähtudes vaba konkurentsi reguleerivatest aluslepingu sätetest.

748 Kõigepealt tuleb tuvastada, et need ei ole dokumendid, mille oleksid väljastanud otse komisjon või selle teenistused, vaid siseriikliku konkurentsiameti teadaanded. Kohtupraktikast tuleneb aga, et siseriiklik konkurentsiamet ei saa luua õiguspärast ootust ettevõtjas, et viimase tegevus ei ole vastuolus ELTL artikliga 101, kuna konkurentsiametil puudub pädevus teha negatiivne otsus, nimelt otsus, milles tuvastatakse selle sätte rikkumise puudumine (vt selle kohta kohtuotsus, 18.6.2013, Schenker & Co. jt, C-681/11, EKL, EU:C:2013:404, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika). Seega, isegi kui siseriiklik konkurentsiamet oleks tuvastanud rikkumise puudumise või seadnud kahtluse alla komisjoni kasutatud teooria vaidlustatud otsuses, ei saa hagejad nendele dokumentidele kui õigustavatele elementidele viidata, sest isegi kui need oleksid hagejatele avaldatud haldusmenetluses, ei oleks see saanud mõjutada haldusmenetluse tulemust.

749 Seadmata kaugeltki kahtluse alla vaidlustatud otsuses komisjoni toodud hinnangut vaidlusaluste lepingute kohta, pigem need dokumendid igal juhul kinnitavad seda hinnangut, sest lähtudes KFST seisukohast tema 7. oktoobri 2003. aasta aruandes, võisid vaidlusalused lepingud konkurentsi mõjutada, kuna Lundbeck maksis oma konkurentidele, et viimased hoiaksid end turult eemale, mis vaieldamatult tõi kaasa kõrgemad hinnad. Seega tõdes komisjon, et need lepingud on ELTL artikli 101 väga rasked rikkumised.

750 Kuna on tõsi, et KFST 10. juuni 2005. aasta memorandist selgub samuti, et komisjoni arvates oli kaheldav, kas sellised lepingud on konkurentsivastased või mitte, arvestades eelkõige geneeriliste ravimite tootjatele Lundbecki tehtud maksete suurust, siis on asjakohane meelde tuletada, et tegemist on vaid komisjoni esialgse hinnanguga ning et selle teabe tulemusel otsustas ta põhjalikumalt uurida seda liiki lepinguid farmaatsiasektoris, selleks et jõuda täpsemale seisukohale selle sektori toimimise ja niisuguste lepingute kooskõla suhtes ELTL artiklitega 101 ja 102. Uurimise tulemusel algatas komisjon ELTL artikli 101 lõike 1 alusel Lundbecki ja geneeriliste ravimite tootjate suhtes menetluse.

751 Lisaks tuleneb ka KFST sellest memorandumist, et komisjon omistas märkimisväärse tähenduse asjaolule, et suur vastupidine makse võib olla märk sellest, et originaalravimite tootja maksis geneeriliste ravimite tootjatele, selleks et need hoiaksid end turult eemale. Memorandumist selgub, et „küsimus, kas lepingu võib olla põhjendatud, sõltub lisaks teistele asjaoludele makse suurusest“, et „[k]ui see katab vaid kulud, mida võib eeldada juhul, kui vaidlus jõuab kohtusse, siis võib see leping jääda [ELTL] artiklite [101] ja [102] kohaldamisalast välja“, ning et „[s]eevastu, kui makse on suurem, on võimalik seda käsitleda viisina maksta oma konkurentidele nende turult eemale hoidmise eest, mis on vastuolus [ELTL] artiklitega [101] ja [102]“. Samuti selgub vaidlustatud otsusest üheselt, et asjaolu, et vaidlusalustes lepingutes sisaldunud vastupidised maksed olid käesoleval juhul suured ning enam-vähem vastasid turule sisenemisel geneeriliste ravimite tootjate eeldatavale tulule, mitte aga võimalikele kohtukuludele, mida välditi, oli otsustav tegur järelduse tegemisel, et esineb ELTL artikli 101 lõike 1 rikkumine (punktid 365, 416 ja 417 eespool).

752 Seega väidavad hagejad ekslikult, et need dokumendid oleksid võinud olla kasulikud nende kaitsmisel, kui nad oleksid saanud need kohe haldusmenetluses, sest need dokumendid võimaldavad vaid vajaduse korral väita, et toona oli kahtlus selles, kas vaidlusalused lepingud võiks viivitamatult ilma põhjaliku analüüsita kvalifitseerida eesmärgil põhinevateks konkurentsipiiranguteks ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses. Kohtupraktika kohaselt ei ole siiski nõutav, et kokkulepe peab esmapilgul või igasuguse kahtluseta olema konkurentsi piisavalt kahjustav, ilma et põhjalikult analüüsitaks selle sisu, eesmärki ning majanduslikku ja õiguslikku konteksti, kuhu see kuulub, selleks et kokkulepe oleks võimalik lugeda eesmärgil põhinevaks konkurentsipiiranguks selle sätte tähenduses (punktid 339–345 ja 439 eespool).

753 Seega tuleb jõuda järeldusele, et käesolevas asjas ei ole hagejate kaitseõigusi rikutud, kuna ei ilmne, et haldusmenetlus oleks võinud jõuda teistsuguse tulemuseni juhul, kui hagejatel oleksid haldusmenetluses saanud tutvuda kõnealuste dokumentidega (punkt 746 eespool).

754 Seega tuleb teine väiteosa ja kogu kaheksas väide tagasi lükata.

V – *Üheksas väide, mis on esitatud täiendavalt ja milles leitakse, et Lundbeckile trahvide määramisel on rikutud õigusnormi*

755 Hagejad väidavad esiteks, et puuduvad varasemad kohtuasjad, milles oleks hinnatud patendialaseid kompromisskokkuleppeid, ning teiseks, et 1. juuli 2010. aasta kohtuotsust AstraZeneca *vs.* komisjon (T-321/05, EKL, EU:T:2010:266) ei saa kohaldada patendialastele kompromisskokkulepetele, mistõttu oli neile trahvide määramine käesolevas asjas õigusliku aluseta ning vastuolus õiguskindluse põhimõttega.

756 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

A – *Esimene väiteosa*

757 Hagejad väidavad kõigepealt, et isegi kui komisjon järeldas õiguspäraselt, et vaidlusalused lepingud rikkusid ELTL artiklit 101, puudub õiguspärane alus neile käesolevas asjas trahvide määramiseks, võttes arvesse esitatud faktiliste ja õiguslike küsimuste uudsust ja keerukust, mida komisjon ka

tunnistab. Trahvide määramisel sellise oletuse korral jäetakse tähelepanuta õiguskindluse ning süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõte (*nullum crimen, nulla poena sine lege*). Lisaks on kostja vastuses tunnistatud, et tegemist on komisjoni esimese otsusega, milles tuvastatakse rikkumine niinimetatud *pay for delay*-lepingute puhul (kokkulepped, milles on kokku lepitud geneeriliste ravimite turule sisenemisega viivitamine tasu eest).

758 Senises kohtupraktikas, eelkõige kohtuotsuses BIDS, punkt 342 eespool (EU:C:2008:643), puudusid juhised, mis võimaldaksid ette näha, et vaidlusalustes lepingutes kokku lepitud vastupidised maksed on komisjoni jaoks otsustav element, et tuvastada, et lepingud on vastuolus ELTL artikli 101 lõikega 1. Komisjon kinnitas, et kui nendes lepingutes ei oleks kokku lepitud vastupidistes maksetes, oleksid lepingud põhimõtteliselt olnud õiguspärased vahendid, mis võimaldaksid rakendada Lundbecki patente. Lisaks väidavad hagejad, et kohtuotsust BIDS, punkt 342 eespool (EU:C:2008:643), ei tehtud ajal, mil sõlmiti vaidlusalused lepingud.

759 Lisaks tõi KFST 2004. aasta alguses välja põhinäitajad õiguskindlusetuse kohta, mis ümbritsesid patendialaseid lepinguid, milles olid vastupidised maksed kokku lepitud. Eelkõige selgus KFST 28. jaanuari 2004. aasta pressiteatest, et komisjon leidis toona, et Lundbecki tehtud maksete summad olid sellised, et ei olnud võimalik usutavalt tõendada, et nende eesmärk oli maksta konkurendi turult eemale jäämise eest hüvitist. Asjaolu, et komisjonil läks üle kümne aasta, et kujundada seisukoht küsimuses, kuidas kvalifitseerida lepingud, milles on kokku lepitud vastupidistes maksetes, kinnitab pealegi aluseks olevate küsimuste äärmist keerukust ja suurt uudsust.

760 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

761 Tuleb meelde tuletada, et õiguskindluse põhimõttega kehtestatakse nõue, et liidu õigusnormid peavad võimaldama asjassepuutuval isikul täpselt teada oma kohustuste ulatust, mida need õigusnormid neile ette näevad, ja sellel isikul peab olema võimalik selgelt teada oma õigusi ja kohustusi ning toimida neile vastavalt (vt kohtuotsus, 29.3.2011, ArcelorMittal Luxembourg *vs*. komisjon ning komisjon *vs*. ArcelorMittal Luxembourg jt, C-201/09 P ja C-216/09 P, EKL, EU:C:2011:190, punkt 68 ja seal viidatud kohtupraktika).

762 Sellegipoolest, mis puudutab küsimust, kas rikkumine pandi toime tahtlikult või hooletuse tõttu ja kas järelikult võib rikkumise eest määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 esimese lõigu alusel trahvi määrata, siis tuleneb kohtupraktikast, et see tingimus on täidetud, kui ettevõtjale ei saanud olla teadmata tema tegevuse konkurentsivastane laad, olenemata sellest, kas ta oli teadlik, et ta rikub aluslepingu konkurentsieeskirju (vt kohtuotsus Schenker & Co. jt, punkt 749 eespool, EU:C:2013:404, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).

763 Edasi tuleb meelde tuletada, et õiguskindluse ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtet, nagu need on ette nähtud Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni artiklis 7 ja põhiõiguste harta artiklis 49, ei saa tõlgendada nii, et need keelavad kriminaalvastutuse sätete järkjärgulise täpsustamise, kuid nende põhimõtetega võib vastuolus olla uue tõlgenduse tagasiulatuv kohaldamine normile, milles on sätestatud rikkumine (vt selle kohta kohtuotsus, Telefónica ja Telefónica de España *vs*. komisjon, punkt 113 eespool, EU:C:2014:2062, punkt 148 ja seal viidatud kohtupraktika).

764 Vastupidi hagejate väidetule ei olnud käesolevas asjas ettenähtamatu, et lepingud, millega originaalravimite tootjal õnnestus suurte vastupidiste maksete abil potentsiaalsed konkurendid konkreetse ajavahemiku jooksul turult eemal hoida, võiksid olla vastuolus ELTL artikli 101 lõikega 1, sõltumata sellest, kas lepingud väljusid originaalravimite tootja patentide kohaldamisalast või mitte (vt punktid 487–491 eespool).

765 Nagu komisjon õigesti tuvastas vaidlustatud otsuse põhjendustes 1312 ja 1313, on ELTL artikli 101 lõike 1 grammatilisel tõlgendamisel võimalik aru saada, et õigusvastased on konkurentidevahelised kokkulepped, millega konkurentidest mõned tõrjutakse turult välja. Turgude jagamise või turult väljatõrjumise kokkulepped on kõige raskemad konkurentsipiirangud, mis on ELTL artikli 101 lõikes 1 välja toodud (punkt 339 eespool).

766 Asjaolu, et vaidlusalused lepingud sõlmiti käesolevas asjas kompromisskokkulepetena intellektuaalomandiõiguste kohta, ei võimalda hagejatel järeldada, et lepingute õigusvastasus konkurentsiõiguse seisukohalt oli täiesti uus või ettenägematu.

767 Ootuspärasuse mõiste ulatus sõltub suurel määral asjassepuutuva teksti sisust, sellega hõlmatavast valdkonnast ning selle adressaatide arvust ja staatusest. Seaduse ootuspärasusega ei ole vastuolus, kui asjaomane isik peab pöörduma õigusnõustaja poole, et konkreetsetel asjaoludel mõistlikult hinnata konkreetsest teost tuleneda võivaid tagajärgi. See on nii eriti nende kutseala esindajate puhul, kes on harjunud oma kutsetegevuses suuremat hoolsust üles näitama. Samuti võib neilt oodata erilist hoolt sellise tegevusega kaasnevate riskide hindamisel (vt selle kohta kohtuotsus, 28.6.2005, Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P ja C-213/02 P, EKL, EU:C:2005:408, punkt 219 ja seal viidatud kohtupraktika).

768 Ükski hagejate esitatud argumentidest ei sea seda järeldust kahtluse alla.

769 Esiteks, kuigi on tõsi, et kohtuotsus BIDS, punkt 342 eespool (EU:C:2008:643), millele komisjon viitas vaidlustatud otsuses, tehti pärast vaidlusaluste lepingute sõlmimist, on varasemas kohtupraktikas siiski tõdetud, et kokkulepe ei ole konkurentsiõiguse eest kaitstud pelgalt asjaolu tõttu, et kokkulepe puudutab patenti või kokkuleppe eesmärk on kompromissi teel lahendada patendialane kohtuvaidlus (vt selle kohta kohtuotsus Bayer ja Maschinenfabrik Hennecke, punkt 428 eespool, EU:C:1988:448, punkt 15), ning asjaolu, et patendist tulenevate õiguste rikkumise tuvastamisel asendati siseriiklike kohtute otsused ühe poole suvahinnanguga, ei puudutanud ilmselgelt patendi spetsiifilist eesmärki ning kujutas endast konkurentsipiirangut (vt selle kohta kohtuotsus Windsurfing International *vs.* komisjon, punkt 119 eespool, EU:C:1986:75, punktid 52 ja 92).

770 Kohtuotsuses Centrafarm ja de Peijper, punkt 117 eespool (EU:C:1974:114, punktid 39 ja 40), on samuti täpsustatud, et intellektuaalomandiõiguse teostamise tingimused võivad kuuluda ELTL artiklis 101 ette nähtud keeldude hulka ning et nii võib see olla iga kord, kui vastava õiguse teostamine on kartellikokkuleppe ese, vahend või tagajärg.

771 Teiseks, mis puudutab KFST dokumenti ja eelkõige 28. jaanuari 2004. aasta pressiteadet, siis tuleb kõigepealt meelde tuletada, et tegemist ei ole komisjonilt pärineva dokumendiga ning see ei saa niisugusena tekitada hagejates õiguspäraseid ootusi. Lisaks tuleb meelde tuletada, et siseriiklikud konkurentsiametid ei ole pädevat tegema negatiivset otsust, nimelt otsust, milles tuvastatakse ELTL artikli 101 lõike 1 rikkumise puudumine (punkt 749 eespool).

772 Lisaks nähtub KFST pressiteatest selgelt, et lepingud, mille eesmärk on osta konkurent turult välja, on konkurentsivastased. Farmaatsiasektoris oma põhjaliku uurimise tulemusel võis komisjon täpsustada oma lähenemist ning täielikult mõista teatud lepingute konkurentsivastast laadi, eelkõige kui nendega kaasnes suur vastupidine makse, nagu käesolevas asjas (punktid 350–404 eespool).

773 Kolmandaks, kuna hagejad tuginevad komisjoni varasemale praktikale, väites, et käesolevas asjas tuvastatud rikkumine oli uus ja nõudis vaid sümboolset trahvi, siis tuleb meelde tuletada, et kohtupraktika kohaselt on komisjonil trahvisumma kindlaksmääramisel lai kaalutlusruum, et suunata ettevõtjate tegevust konkurentsieeskirjade järgimisele. Asjaolu, et komisjon on varem kohaldanud teatava suurusega trahve teatavat liiki rikkumistele, ei saa võtta temalt võimalust seda taset määruses nr 1/2003 märgitud piirides tõsta, kui see on vajalik liidu konkurentsipoliitika rakendamise tagamiseks. Liidu konkurentsieeskirjade tõhus kohaldamine nõuab vastupidi, et komisjon saaks igal hetkel

kohandada trahvide taset vastavalt selle poliitika vajadustele (vt kohtuotsus, 25.10.2011, Aragonesas Industrias y Energía *vs.* komisjon, T-348/08, EKL, EU:T:2011:621, punkt 293 ja seal viidatud kohtupraktika).

774 Lisaks ei takista asjaolu, et komisjon ei ole varem leidnud, et teatud liiki kokkulepe oli oma eesmärgi tõttu konkurentsi piirav, tal iseenesest seda tulevikus teha, lähtudes vaidlusaluste meetmete individuaalsest ja üksikasjalikust analüüsist nende sisu, eesmärgi ja konteksti alusel. Seega ei ole nõutav, et komisjon oleks sama liiki kokkuleppeid juba kritiseerinud, et neid saaks lugeda eesmärgil põhinevateks konkurentsipiiranguteks (punkt 439 eespool).

775 Kohtupraktika kohaselt ei ole ka nõutav, et kokkulepe peab esmapilgul või igasuguse kahtluseta olema konkurentsi piisavalt kahjustav, ilma et põhjalikult analüüsitaks selle sisu, eesmärki ning majanduslikku ja õiguslikku konteksti, kuhu see kuulub, selleks et kokkulepe oleks võimalik lugeda eesmärgil põhinevaks konkurentsipiiranguks selle sätte tähenduses (punkt 753 eespool).

776 Lõpuks selgub vaidlustatud otsusest, et teatud geneeriliste ravimite tootjad olid teadlikud vaidlusaluste lepingutega analoogsete kokkulepete rikkuvast laadist ning keeldusid nimelt sel põhjusel sõlmimast vastavaid lepinguid (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 190). Samamoodi reageeris Lundbecki töötaja teatud e-kirjadele, milles määrati kindlaks selle tsitalopraami hinnad ja kogused, mille Merck (GUK) ostis Lundbeckilt vaidlusaluste lepingute alusel, märkides, et ta „täielikult ei nõustunud selle e-kirja sisuga“ ning et „[nad ei saa] ega [tohi] nõustuda edasimüügihindadega“, kuna „[see on] õigusvastane“ (vaidlustatud otsuse põhjendus 265). Ranbaxy lepinguga seoses märkis Lundbeck seda lepingut puudutavate läbirääkimiste käigus samuti, et see on kulukas ja keeruline eelkõige konkurentsiõiguse seisukohalt (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 188).

777 Need elemendid kinnitavad, et vaidlusalustes lepingutes kokku lepitud konkurentsipiirangud ei olnud toona kaugeltki ettenägematud, vaid kõnealuste lepingute pooltel oli mõistlikult võimalik aru saada, et lepingud on vastuolus ELTL artikli 101 lõikega 1.

778 Järelikult väidavad hagejad ekslikult, et komisjon rikkus käesolevas asjas õiguskindluse ning karistuste seaduslikkuse põhimõtet.

779 Seega tuleb esimene väiteosa tagasi lükata.

B – *Teine väiteosa*

780 Hagejad on seisukohal, et kohtuotsusest AstraZeneca *vs.* komisjon, punkt 756 eespool (EU:T:2010:266), ilmneb, et põhjendamatu on trahve määrata kohtuasja uudsuse tõttu, kui esiteks ei ole varasemas kohtupraktikas kõnealust tegevust käsitletud ning teiseks ei ole see tegevus väga konkurentsivastane, nii et huvitatud ettevõtja ei saa eeldada, et see on õigusvastane. Hagejate arvates on vaidlustatud otsuse põhjenduses 1300 tunnistatud, et käesolevas asjas on esimene tingimus täidetud, samas kui teise tingimuse puhul ei ole vaidlusalused lepingud kuritarvitused, nagu need, mis olid kõne all kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus AstraZeneca *vs.* komisjon, punkt 756 eespool viidatud (EU:T:2010:266). Lisaks ei lasu mingit erilist vastutust ettevõtjatel, kellel nagu Lundbeckil puudub turgu valitsev seisund. Komisjon ei saa seega uurimise käigus ELTL artikli 101 lõike 1 raames uuesti kasutada kriteeriume, mis on välja töötatud kohtuasjas, mis puudutab turgu valitseva seisundi kuritarvitamist.

781 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

782 Siinkohal tuleb märkida, et nagu komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 1300 meelde tuletas, tuvastas Euroopa Kohus oma 6. detsembri 2012. aasta otsuses AstraZeneca *vs.* komisjon, punkt 162 eespool (EU:C:2012:770), vastates selles kohtuasjas hageja analoogsele argumendile, et „isegi kui komisjonil ja liidu kohtutel ei ole veel olnud võimalust võtta seisukoht konkreetselt niisuguse tegevuse

suhtes nagu neid kuritarvitamisi iseloomustav tegevus, oli AstraZeneca teadlik oma tegevuse olulisest konkurentsivastasusest ning oleks pidanud ette nägema, et see on liidu õiguse konkurentsieeskirjadega vastuolus“. Seega järeldasid hagejad sellest kohtuotsusest ekslikult, et komisjonil ei ole võimalik trahvi määrata ilma liidu kohtu analoogsete pretsedentideta (punktid 439 ja 776 eespool).

783 Lisaks, nimelt nii, nagu kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus AstraZeneca, punkt 756 eespool (EU:T:2010:266), ei moodusta hagejate tegevus käesolevas asjas ilmselgelt osa tavapärasest konkurentsist, kuna hagejate tegevuse eesmärk oli välistada suurte vastupidiste maksete abil turult potentsiaalsed konkurendid. Asjaolu, et teatud patendialased kompromisskokkulepped võivad olla ka õiguspärased ja mitte rikkuda aluslepingu sätteid vaba konkurentsi alal, ei muuda midagi fakti suhtes, et käesolevas asjas hagejate sõlmitud vaidlusalused lepingud olid vaidlustatud otsuses komisjoni välja toodud kaalutlustel konkurentsivastased (vt punkt 355 eespool ja vaidlustatud otsuse põhjendused 661 ja 662).

784 Lõpuks, kui on tõsi, et turgu valitseva seisundiga ettevõtjatel on ELTL artikli 102 alusel eriline vastutus mitte tegeleda teatud liiki ühepoolse tegevusega, mis kahjustab konkurentsi, nagu tegevus, mida analüüsiti kohtuotsuses AstraZeneca, punkt 756 eespool (EU:T:2010:266), on samuti tõsi, et kõigi ettevõtjate suhtes, olenemata sellest, kas neil on turgu valitsev seisund või mitte, kehtib samuti ELTL artikkel 101, kui selle artikli kohaldamise tingimused on täidetud, ning neile võidakse sellel alusel määrata trahvid. Käesolevas asjas kohaldas komisjon nimelt viimati nimetatud artiklit, mitte aga ELTL artiklit 102.

785 Järelikult tuleb teine väiteosa ning üheksas väide tervikuna tagasi lükata.

VI – *Kümnes väide, mis on esitatud kolmanda võimalusena ning mis puudutab trahvisumma arvutamisel toime pandud õigusnormi rikkumisi ja tehtud faktivigu*

786 Hagejad leiavad, et vaidlustatud otsuses oleks komisjon pidanud igal juhul trahvisumma arvutamiseks esiteks kasutama madalamat raskuse määra, teiseks võtma arvesse asjaolu, et väidetavad rikkumised kestsid lühikest aega, kolmandaks jätma määramata lisasumma ning neljandaks võtma arvesse kergendavaid asjaolusid.

787 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

788 Kõigepealt tuleb meelde tuletada, et hagejate puhul järgis komisjon 2006. aasta suunistes kirjeldatud üldmeetodit, mis põhineb toime pandud rikkumistega otseselt või kaudselt seotud toote müügiväärtusel asjaomases geograafilises sektoris EMP territooriumil (suuniste punktid 13 ja 19). Aluseks võetud suhtarv oli 10% või 11% olenevalt vaidlusaluste lepingute geograafilisest ulatusest (vt punktid 68–75 eespool ning vaidlustatud otsuse põhjendused 1316–1358).

789 Samuti tuleb meelde tuletada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb konkurentsieeskirjade rikkumise eest määratava trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse võtta rikkumiste kestust ja kõiki muid tegureid, mis võivad mõjutada hinnangut rikkumiste raskuse kohta, nagu iga ettevõtja tegevus, iga ettevõtja roll kooskõlastatud tegevuses kokkuleppimisel, tegevusest saada võidav kasu, ettevõtjate suurus ja asjassepuutuvate kaupade väärtus ning oht, mida seda liiki rikkumised kujutavad (vt kohtuotsus, 8.12.2011, KME Germany jt *vs.* komisjon, C-272/09 P, EKL, EU:C:2011:810, punkt 96 ja seal viidatud kohtupraktika).

790 Euroopa Kohus on ka leidnud, et arvesse tuleb võtta objektiivseid elemente, nagu konkurentsivastaste tegude sisu ja kestus, nende arv ja intensiivsus, mõjutatud turu ulatus ja avaliku majanduskorra kahjustatus (vt kohtuotsus KME Germany jt *vs.* komisjon, punkt 791 eespool, EU:C:2011:810, punkt 97 ja seal viidatud kohtupraktika).

791 Siinkohal tuleb meelde tuletada, et põhjendamiskohustus on erilise tähtsusega. Komisjonil lasub kohustus põhjendada oma otsust ning eeskätt selgitada, kuidas ta kaalus ja hindas arvessevõetud elemente. Põhjenduse olemasolu peab kohus kontrollima omal algatusel (vt selle kohta kohtuotsus KME Germany jt *vs*. komisjon, punkt 791 eespool, EU:C:2011:810, punkt 101 ja seal viidatud kohtupraktika).

792 Lisaks peab liidu kohus tal lasuva õiguspärasuse kontrolli läbi viima elementide alusel, mille on hageja esitanud oma väidete põhjendamiseks. Niisuguse kontrolli läbiviimisel ei saa kohus tugineda komisjoni kaalutlusruumile ei nende tõendite valiku osas, mida ta võtab arvesse suunistes nimetatud kriteeriumide kohaldamisel, ega ka viidatud tõendite hindamise osas, et loobuda põhjalikust õiguslike ja faktiliste asjaolude kontrollimisest (kohtuotsus KME Germany jt *vs*. komisjon, punkt 791 eespool, EU:C:2011:810, punkt 102).

793 Õiguspärasuse kontrolli täiendab täielik pädevus, mis liidu kohtule on ELTL artiklist 261 tulenevalt antud määruse nr 1/2003 artikliga 31. See pädevus annab kohtule õiguse lisaks pelgale karistuse õiguspärasuse kontrollile asendada komisjoni hinnang enda omaga ja järelikult määratud trahv või karistusmakse tühistada, selle summat vähendada või suurendada (vt selle kohta kohtuotsus KME Germany jt *vs*. komisjon, punkt 791 eespool, EU:C:2011:810, punkt 103 ja seal viidatud kohtupraktika).

794 Siiski tuleb rõhutada, et täieliku pädevuse teostamine ei tähenda omal algatusel kontrollimist, ning meelde tuletada, et menetlus liidu kohtutes on võistlev. Välja arvatud avalikul huvil põhinev väide, mille kohus peab tõstatama omal algatusel, on vaidlustatud otsuse põhjenduse puudumisel hageja see, kes peab esitama väiteid selle otsuse kohta ning tooma nende väidete toetuseks tõendid (kohtuotsus KME Germany jt *vs*. komisjon, punkt 791 eespool, EU:C:2011:810, punkt 104).

795 Neid kaalutlusi arvesse võttes tuleb hagejate argumente analüüsida.

A – *Esimene väiteosa*

796 Hagejad väidavad, et raskusastme määrad, milleks kehtestati 11% müügiväärtusest Merck (GUK), Alpharma ja Ranbaxyga sõlmitud lepingute puhul ning 10% Arrow'ga sõlmitud lepingute puhul, on liiga kõrged. Esiteks ei võeta vaidlustatud otsuses arvesse piirangute väikest ulatust vaidlusalustes lepingutes, mis vähemalt osaliselt jäid Lundbecki patentide kohaldamisalasse. Lundbecki turuosa oli alla 19% enamikus EMP riikides ning lepingute geograafiline ulatus oleks pidanud olema piiratud nende EMP riikidega, mille puhul geneeriliste ravimite tootjatel olid reaalsed väljavaated turule sisenemiseks.

797 Teiseks ei võeta otsuses arvesse asjaolu, et vaidlusalused lepingud ei olnud salajased ning need sisaldasid seda liiki lepingute puhul tavapäraseid tingimusi, millega on raskusastme madalam määr põhjendatud tulenevalt komisjoni otsustuspraktikast. Kolmandaks ei olnud vaidlusalused lepingud sõlmitud kokkumängu eesmärgil, mida vaidlustatud otsuses ka tunnistatakse. Sellist liiki piiravate kokkulepete puhul, mille eesmärk ei olnud kokkumäng, ei olnud komisjon varem kas trahvi määranud või ta määras väga väikese trahvi või kinnitas raskusastme määra astmestiku kõige madalamal tasemel. Seega on otsuses ekslikult tõdetud, et vaidlusalused lepingud kujutavad endast ELTL artikli 101 raskeid rikkumisi. Proportsionaalsuse põhimõttest tuleneb vastupidi nõue, et raskusastme määr käesolevas asjas määratakse kindlaks astmestiku kõige madalamal tasemel.

798 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

799 Siinkohal tuleb meelde tuletada, et 2006. aasta suuniste punkti 21 kohaselt määratakse osakaal maksimaalselt 30% müügiväärtusest. Suuniste punktis 22 on täpsustatud, et otsustamaks, kas konkreetse juhtumi puhul kasutatav osakaal müügiväärtusest peaks olema astmestiku kõrgemal või

madalamal tasemel, võtab komisjon arvesse teatava hulga tegureid, nagu rikkumise laad, kõikide rikkumises osalevate ettevõtjate turuosa kokku, rikkumise geograafiline ulatus ja asjaolu, kas rikkumine ka toime pandi.

800 Esiteks tuleb märkida, et komisjon kvalifitseeris kõnealused rikkumised käesolevas asjas õigesti „raskeks“, kuna tegemist on eesmärgil põhinevate konkurentsipiirangutega, mille konkurentsi kahjustav laad oli piisavalt tõendatud ning mis seisnes konkurentidele maksmises selle eest, et viimased ei siseneks teatud aja jooksul turule (vaidlustatud otsuse põhjendus 1331).

801 Asjaolu, et vaidlusalustes lepingutes sisalduvad teatud piirangud võisid jääda Lundbecki patentide kohaldamisalasse (nagu see on määratletud eespool punktides 336 ja 570), ei sea kahtluse alla seda järeldust, kuna tegemist on vaid ühe elemendiga nende hulgast, mida komisjon võttis eesmärgil põhineva piirangu olemasolu tuvastamisel käesoleval juhul arvesse (punkt 355 eespool). Seega ei ole oluline, et need sisaldasid olenevalt olukorrast ka piiranguid, mis jäävad nende patentide kohaldamisalasse, kuna nagu komisjon järeldas vaidlustatud otsuses, on määrav see, et vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal valitses ebakindlus küsimuses, kas tooted, mida geneeriliste ravimite tootjad kavatsesid turustada, rikkusid Lundbecki mõnest patendist tulenevaid õigusi või mitte; kas patentide kehtivust oli samuti võimalik vaidlustada kohtus ning kas nimelt suure vastupidise makse abil said hagejad kindluse, et geneeriliste ravimite tootjad ei sisene vaidlusaluste lepingute kehtivuse ajal turule (punktid 364 ja 430 eespool). Igal juhul leidis komisjon õigesti, et vaidlusalused lepingud sisaldasid enamikul juhtudest piiranguid, mis väljusid Lundbecki patentide kohaldamisalast (vt kuues väide eespool).

802 Teiseks tõdes komisjon viga tegemata, et Lundbeckile kuulus vaidlusaluste lepingutega seotud geograafilistel turgudel väga suur turuosa seoses tootega, mida puudutasid kõnealused rikkumised. Vähemalt kaudselt selgub vaidlustatud otsusest siiski, et Lundbeckil oli tsitalopraami puhul monopol vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal, kuna tema algsed patendid tsitalopraami ravimi toimeainele olid äsja aegunud ning ükski geneerilisi ravimeid turustav ettevõtja ei olnud turule veel sisenenud. Komisjon märkis vaidlustatud otsuse põhjenduses 215, et eeldusel, et asjaomane turg oli laiem ja hõlmas kõiki antidepressante, kuulus Lundbeckile ka märkimisväärne turuosa sellele turul enamikus EMP riikidest.

803 Kolmandaks leidis komisjon õigesti, et kõnealused rikkumised olid laia geograafilise ulatusega, kuna välja arvatud rikkumine Arrow’ga, katsid need kõik kogu EMPd.

804 Erinevalt sellest, mida hagejad siinkohal leiavad, ei pidanud komisjon vähendama trahvi põhisummat, selleks et arvesse võtta üksnes müügiväärtust riikides, kus geneeriliste ravimite tootjad olid oma ettevalmistustega turule sisenemiseks kaugemale jõudnud. Mis puudutab eesmärgilt rikkumisi, siis kuna rikkumised, mis seisnesid vaidlusalustes lepingutes (välja arvatud Arrow’ga sõlmitud lepingud), olid sellise geograafilise ulatusega, mis kattis kogu EMPd, oli komisjonil õigus tugineda sellele geograafilisele ulatusele, põhjalikult analüüsimata geneeriliste ravimite tootjate konkreetseid väljavaateid turule sisenemisel igas EMP riigis. Nimelt määrasid vaidlusaluste lepingute pooled kindlaks nende lepingute geograafilise ulatuse ja seega käesolevas asjas kõne all olevad rikkumised, otsustades kokku leppida, et need hõlmavad kogu EMP (välja arvatud rikkumine Arrow’ga).

805 Neljandaks ei teinud komisjon viga ka siis, kui ta võttis arvesse asjaolu, et kõik vaidlusalused lepingud viidi ellu, mida ei vaidlustanud hagejad, sest geneeriliste ravimite tootjad ei sisenenud turule vaidlusaluste lepingute kestuse ajal, välja arvatud Merck (GUK) enne Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepingu teist pikendamist (punktid 28, 131 ja 400 eespool).

806 Seega tuleb kõiki neid asjaolusid arvesse võttes tõdeda, et komisjon ei rikkunud õigusnormi, kui ta müügiväärtuste osakaalu, mida võetakse Lundbeckile määratava trahvi põhisumma kehtestamisel arvesse, määras kindlaks vastavalt 11% ja 10% sõltuvalt sellest, kas rikkumisega seotud lepingute

geograafiline ulatus hõlmas kogu EMPd või mitte. Arvestades eespool toodud elemente, ei saa raskusastme selliseid määrasid, mis jäävad pigem 2006. aasta suuniste punktis ette nähtud astmestiku madalamale tasemele, lugeda ka ebaproportsionaalseks.

807 Hagejad väidavad samuti alusetult, et lepingute salajase laadi puudumisega on põhjendatud, et komisjon kehtestaks raskusastme madalama määra, et kindlaks määrata neile määratud trahvi summa.

808 Nii on 2006. aasta suuniste punktis 23 ette nähtud, et „[h]indade määramise, turu jagamise ja tootmise piiramise horisontaalkokkulepped, mis on üldjuhul salajased, on juba oma olemuselt kõige tõsisemad konkurentsipiirangud“, et „[k]onkurentsipoliitika seisukohast karistatakse selle eest karmilt“, ning et „[s]eepärast on nimetatud rikkumiste puhul kasutatav osakaal üldjuhul astmestiku kõrgemal tasemel“.

809 Piisab, kui tõdeda, et isegi kui vaidlusalused lepingud ei olnud salajased, ei olnud komisjon, kui ta kasutatavaks osakaaluks määras vastavalt 10% ja 11% käesolevas asjas, 2006. aasta suuniste punktis 21 ette nähtud astmestiku kõrgemal tasemel, mil osakaal määratakse 30% müügiväärtusest.

810 Lisaks, kui komisjon teatud juhtudel võis leida, et erinevatel kaalutlustel puudus vajadus määrata trahv või võtta müügiväärtuse osakaalu arvesse raskusastme madalamal tasemel, siis tuleb meelde tuletada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei kujuta komisjoni varasem otsustuspraktika endast ise konkurentsi valdkonnas trahvide määramise õiguslikku raamistikku, arvestades et need normid on määratletud üksnes määruses nr 1/2003 ja suunistes. Seega on teisi juhtumeid puudutavad otsused võimaliku diskrimineerimise esinemise küsimuses üksnes soovituslikud, arvestades et ei ole eriti tõenäoline, et nendele juhtumitele omased asjaolud, nagu asjaomased turud, tooted, ettevõtjad ja ajavahemikud, oleksid identsed (vt selle kohta kohtuotsus E.ON Ruhrgas ja E.ON *vs.* komisjon, punkt 98 eespool, EU:T:2012:332, punktid 260–262 ja seal viidatud kohtupraktika). Käesolevas asjas ei ole hagejate viidatud varasemaid otsuseid puudutavatele juhtumitele omased üksikasjad, nagu asjaomased turud, tooted, riigid, ettevõtjad ja ajavahemikud, sarnased käesoleva juhtumi omadega, mistõttu kooskõlas eespool viidatud kohtupraktikaga ei ole need otsused asjassepuutuvad võrdse kohtlemise põhimõtte järgimise seisukohalt.

811 Lõpuks tuginevad hagejad käesolevas asjas ekslikult proportsionaalsuse põhimõtte rikkumisele. Proportsionaalsuse põhimõte tähendab selles kontekstis, et komisjon peab määrama trahvi proportsionaalselt asjaoludega, mida ta võttis arvesse rikkumise raskusastme hindamisel, ning et komisjon peab neid asjaolusid seejuures seostatult ning objektiivselt põhjendatult kohaldama (vt kohtuotsus, 27.9.2006, Jungbunzlauer *vs.* komisjon, T-43/02, EKL, EU:T:2006:270, punkt 228 ja seal viidatud kohtupraktika). Vaidlustatud otsuse põhjendustest 1330–1333 selgub aga, et komisjon kohaldas 2006. aasta suuniste punktis 22 kindlaks määratud põhimõtteid käesolevas asjas seostatult ja objektiivselt põhjendatult.

812 Seega tuleb esimene väiteosa tagasi lükata.

B – *Teine väiteosa*

813 Hagejad väidavad, et vaidlustatud otsuses on ekslikult keeldutud põhjenduses 1335 tunnistamast, et väidetavate rikkumiste kestus oli lühem. Rikkumiste kestus peaks olema piiratud ajavahemikuga, mil geneeriliste ravimite tootjad olid tegelikult valmis turule sisenema, mis tähendab, et neil pidi asjaomastes riikides olema vähemalt üks müügiluba. Austrias näiteks lõppes patendi ravimi toimeainele kehtivus alles 2003. aasta aprillis, mistõttu koos GUK, Alpharma ja Ranbaxyga toime pandud rikkumised ei saanud Austrias konkurentsi piirata enne seda kuupäeva. See lähenemine on analoogne komisjoni seisukohaga 8. juuli 2009. aasta otsuses K(2009) 5355 (lõplik) [ELTL] artiklis [101] sätestatud menetluse kohta (juhtum COMP/39.401 – E.ON/GDF) (kokkuvõte ELT C 248, lk 5; edaspidi „E.ON/GDF otsus“), milles trahvisumma arvutamiseks võeti arvesse üksnes 1998. aastale järgnevat perioodi.

814 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

815 Selles osas tuleb märkida nagu komisjongi, et niisugune argument tähendab, et eitada tuleb vahetegemist tegeliku ja potentsiaalse konkurentsi vahel ning asjaolu, et ELTL artikli 101 kaitseb samuti viimast (punkt 99 eespool). Komisjon tuvastas kõigi asjaomaste geneeriliste ravimite tootjate puhul piisavalt, et neil olid tegelikud ja konkreetsed võimalused turule sisenemiseks ning et nad olid vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal seega Lundbecki potentsiaalsed konkurendid (vt esimene väide eespool).

816 Kohtuasi, milles tehti kohtuotsus E.ON Ruhrgas ja E.ON *vs.* komisjon, punkt 98 eespool (EU:T:2012:332), ei abista kuidagi hagejaid, kuna selles kohtuasjas, nagu hagejad tunnistavad, ei olnud konkurents võimalik isegi ilma konkurentsivastase kokkuleppeta rikkumise perioodi ühe osa jooksul, kuna turg oli õiguslikult vabastatud igasugusest konkurentsist kehtiva siseriikliku õiguse alusel sel perioodil, mis lõi faktilise monopoolse olukorra. Eelkõige sel põhjusel tühistas Üldkohus selles kohtuasjas osaliselt komisjoni otsuse, kuna konkurentsipiirangu olemasolu Saksa gaasiturul ei olnud sel perioodil piisavalt tuvastatud (kohtuotsus E.ON Ruhrgas ja E.ON *vs.* komisjon, punkt 98 eespool, EU:T:2012:332, punktid 105 ja 155). Käesoleval juhul on komisjon seevastu vaidlustatud otsuses õiguslikult piisavalt tuvastanud, et vaidlusaluste lepingute tõttu oli konkurents piiratud lepingute kogu kehtivuse jooksul. Hagejad ei ole tõendanud, et vaidlusaluste lepinguteta oleks konkurents – isegi potentsiaalne – nende ja geneeriliste ravimite tootjate vahel olnud võimatu või olematu või et need lepingud ei piiranud mingil viisil konkurentsi.

817 Seega tuleb teine väiteosa tagasi lükata.

C – *Kolmas väiteosa*

818 Hagejad on seisukohal, et neile ei oleks tohtinud määrata mingitki lisasummat, isegi mitte Arrow'ga sõlmitud lepingute eest (vt punkt 73 eespool), kuna väidetavad rikkumised ei vasta ühelegi juhtumile, mil 2006. aasta suuniste kohaselt on soovitatav kohaldada lisasummat (nendeks juhtumiteks on „hindade määramise, turu jagamise ja tootmise piiramise horisontaalkokkulepped"), ning kuna puudub vajadus suurema hoiatava mõju järele rikkumiste puhul, mis algasid enam kui kümme aastat tagasi ning mis ei ole kordunud.

819 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

820 Kõigepealt tuleb meelde tuletada, et 2006. aasta suuniste punktis 25, milles kehtestatakse sisenemistasu lisamine trahvi põhisummale, on ette nähtud järgmist:

„Olenemata ettevõtja osalemise kestusest rikkumises, lisab komisjon põhisummale summa, mis moodustab 15–25% […] müügiväärtusest, eesmärgiga hoida ära ettevõtjate igasugust soovi osaleda hindade määramise, turu jagamise ja tootmise piiramise horisontaalkokkulepetes. Komisjon võib sellist lisasummat rakendada ka muude rikkumiste suhtes. Otsustamaks, milline peaks olema konkreetse juhtumi puhul kasutatav osakaal müügiväärtusest, võtab komisjon arvesse teatava hulga tegureid, eeskätt neid, mida on nimetatud punktis 22 [nimelt rikkumise laad, kõikide rikkumises osalevate ettevõtjate turuosa kokku, rikkumise geograafiline ulatus ja asjaolu, kas rikkumine ka toime pandi]."

821 Hagejad väidavad sisuliselt, et komisjon ei saa sellist sisenemistasu lisada neile määratud trahvi summale hoiatamise eesmärgil, kuna väidetavad rikkumised ei vasta ühelegi juhtumile, mille suhtes soovitatakse 2006. aasta suunistes kohaldada lisasummat, ning kuna rikkumised, mis algasid enam kui kümme aastat tagasi, ei ole kordunud.

822 Sellegipoolest tuleb meelde tuletada, et komisjonile liidu õigusega konkurentsiõiguse valdkonnas pandud järelevalveülesanne hõlmab kohustust uurida ja karistada üksikuid rikkumisi ning järgida üldist poliitikat konkurentsiõiguses aluslepingus kehtestatud põhimõtete kohaldamiseks ja juhendada selles suunas ka ettevõtjate tegevust. Sellest tuleneb, et komisjon peab tagama trahvide hoiatava mõju (vt selle kohta kohtuotsus, 17.12.2014, Pilkington Group jt *vs.* komisjon, T-72/09, EU:T:2014:1094, punkt 302 ja seal viidatud kohtupraktika).

823 Nii ei ole trahvisumma hoiatava mõju eesmärk üksnes sundida kõnealust ettevõtjat hoiduma korduvast rikkumisest. Komisjonil on pädevus otsustada trahvide suuruse üle, et tugevdada nende hoiatavat mõju üldiselt eriti juhul, kui konkreetset liiki rikkumised on veel suhteliselt sagedased või neid peetakse rasketeks (vt kohtuotsus Pilkington Group jt *vs.* komisjon, punkt 824 eespool, EU:T:2014:1094, punkt 303 ja seal viidatud kohtupraktika).

824 Lisaks, nagu väidab komisjon käesolevas asjas, sarnanevad vaidlusalused lepingud tugevalt turu jagamise või tootmise piiramise kokkulepetega, mis on sõnaselgelt ette nähtud 2006. aasta suuniste punktis 25 (punkt 822 eespool). Igal juhul võimaldab suuniste sama punkt komisjonil tulenevalt kohtupraktikast kohaldada sellist lisasummat, et tagada trahvi hoiatav mõju muud liiki rikkumiste puhul.

825 Seega tuleb jõuda järeldusele, et komisjon ei ületanud hindamisruumi, mis tal on trahvide puhul, ega rikkunud oma 2006. aasta suuniseid, kui ta kohaldas esimesele koos Arrow'ga toime pandud rikkumisele aasta müügi väärtusest 10% suurust lisasummat, selleks et tagada hagejatele määratud trahvi summa piisavalt hoiatav mõju (vaidlustatud otsuse põhjendus 1340).

826 Järelikult tuleb ka kolmas väiteosa tagasi lükata.

D – *Neljas väiteosa*

827 Hagejad leiavad esiteks, et komisjon keeldus ekslikult Lundbecki puhul arvesse võtmast kergendavat asjaolu, mis seisneb selles, et ettevõtjal oli mõistlik kahtlus, kas piirava tegevus kujutab endast rikkumist. Vaidlustatud otsuse argument, mille kohaselt kergendav asjaolu, mis puudutab mõistlikku kahtlust rikkumise olemasolu suhtes, ei olnud enam 2006. aasta suunistes ära toodud (vaidlustatud otsuse põhjendus 1343), ei ole mõjuv põhjus selle kohaldamata jätmiseks, kuna nii nendes suunistes kui ka Üldkohtu praktikas on märgitud, et kergendavate asjaolude loetelu ei ole ammendav. Lisaks ilmneb selgelt KFST ja komisjoni vahelisest kirjavahetusest, et viimase hinnangul ei olnud vaidlusalustele lepingutele kohaldatav õiguslik kriteerium toona selge, mistõttu ei saanud see selge olla ka Lundbecki jaoks.

828 Teiseks kinnitavad hagejad, et nad on põhjendamatult jäetud ilma niisugusest kergendavast asjaolust saadavast kasust, mis puudutab asjaolu, et väidetavad rikkumised pandi toime hooletuse tõttu, kuigi nad sõlmisid vaidlusalused lepingud heas usus, selleks et takistada geneeriliste ravimite tootjatel rikkuda hagejate patentidest tulenevaid õigusi, piirates lepingute ulatust vaid nendest patentidest tulenevaid õigusi rikkuvate toodetega ning mitte püüdes hoida lepinguid salajas, mida nad oleksid teinud, kui nad oleksid kavatsenud rikkuda liidu konkurentsiõigust.

829 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

830 Esiteks tuleb märkida nagu hagejadki, et asjaolust, et rikkumise olemasolu suhtes mõistliku kahtluse olemasolu ei kuulu sõnaselgelt enam nende kergendavate asjaolude hulka, mis otseselt on ära toodud 2006. aasta suunistes, ei piisa, selleks et komisjon jätaks selle kergendava asjaoluna automaatselt kohaldamata. Kohtupraktikas on siinkohal täpsustatud, et kuna suunised ei sisalda kohustuslikku sätet kergendavate asjaolude kohta, mida võib arvesse võtta, säilis komisjonil teatav kaalutlusruum hinnata

igakülgselt seda, millisel määral on võimalik kergendavate asjaolude alusel trahvisummat vähendada (vt selle kohta kohtuotsus Dalmine *vs.* komisjon, punkt 381 eespool, EU:T:2004:220, punkt 326 ja seal viidatud kohtupraktika).

831 Siiski ei saa asjaolu, et komisjoni otsus on esimene juhtum, kui konkreetses majandussektoris kohaldatakse konkurentsieeskirju, lugeda kergendavaks, kui rikkuja teadis või talle ei saanud olla teadmata, et tema tegevus võis turul kaasa tuua konkurentsipiirangu ning tekitada konkurentsiõiguse seisukohalt probleeme (vt selle kohta kohtuotsus, 8.3.2011, World Wide Tobacco España *vs.* komisjon, T-37/05, EU:T:2011:76, punkt 160).

832 Käesoleval juhul ei saanud hagejatele olla teadmata, et vaidlusalused lepingud võivad rikkuda ELTL artiklit 101. Nende lepingute eesmärk oli makse eest jätta potentsiaalsed konkurendid lepingute kestuse jooksul välja turult, mis kuuluvad ELTL artikli 101 lõikes 1 sõnaselgelt toodud raskete rikkumiste hulka.

833 Lisaks selgub vaidlustatud otsusest, et Lundbeck oli teadlik nende lepingute võimalikust rikkuvast laadist (vt punkt 778 eespool).

834 Pealegi, mis puudutab hagejate viidatud KFST pressiteateid, siis on asjakohane meelde tuletada, et ELTL artiklit 101 rikkunud ettevõtjale ei või jätta trahvi määramata, kui ettevõtja on advokaadi õigusarvamuse või siseriikliku konkurentsiameti otsuse sisu tõttu ekslikult lähtunud sellest, et tema tegevus on õiguspärane (kohtuotsus Schenker & Co. jt, punkt 749 eespool, EU:C:2013:404, punkt 43). Lisaks, käesolevas asjas ei tõstatanud need pressiteated kaugeltki mitte kahtlusi, kas ELTL artikkel 101 kuulub vaidlusaluste lepingute suhtes kohaldamisele, vaid neis teadetes täpsustati, et vaidlusalused lepingud võivad mõjutada konkurentsi, kui ilmneb, et Lundbeck maksis konkurentidele selle eest, et nad ei siseneks turule.

835 Igal juhul, isegi kui vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal võis esineda mõistlik kahtlus arvesse võetavate elementide osas, selleks et käesoleval juhul tuvastada eesmärgil põhinev konkurentsipiirang kontekstis, kus hagejatele kuulusid protsessi hõlmavad patendid, millega oli võimalik takistada geneeriliste ravimite tootjaid turule sisenemast, siis on samuti tõsi, et sel ajal ei saanud olla mingit kahtlust, et lepingud, mille eesmärk – nagu käesoleval juhul – oli maksta potentsiaalsetele konkurentidele selle eest, et nad hoiaksid turult eemale kindlaksmääratud aja jooksul, ei saanud olla kooskõlas ELTL artikli 101 lõikega 1, kuna lepingud ei võimaldanud kuidagi lihtsustada geneeriliste ravimite turule viimist isegi mitte pärast lepingute kehtivuse lõppemist ning lepingud ei võimaldanud tegelikult lahendada aluseks olevat patendivaidlust poolte vahel (punktid 476 ja 498 eespool).

836 Lisaks, nagu on tuvastatud eespool kuuenda väite raames, sisaldasid vaidlusalused lepingud, välja arvatud Ühendkuningriiki hõlmav GUK leping, piiranguid, mis väljusid Lundbecki patentide kohaldamisalast, nii et isegi kui patentide kohaldamisala kriteerium, mille pakkusid välja hagejad, oli asjakohane õiguslik kriteerium, et hinnata nende lepingute õiguspärastest ELTL artikli 101 lõike 1 seisukohast, ei oleks vaidlusalused lepingud olnud selle kriteeriumiga kooskõlas ja oleksid järelikult kujutanud selle sätte tähenduses endast eesmärgil põhinevaid konkurentsipiiranguid. Ühendkuningriiki hõlmava GUK lepinguga seoses tuleb märkida, et see moodustas koos EMPd hõlmava GUK lepinguga ühe ja vältava rikkumise, mille olid toime pannud Lundbeck ja Merck (GUK). Nagu on eespool märgitud, tuvastas komisjon piisavalt, et EMPd hõlmav GUK leping sisaldas piiranguid, mis väljusid Lundbecki patentide kohaldamisalast.

837 Teiseks väidavad hagejad, et käesolevas asjas kõne all olevad rikkumised on toime pandud hooletusest, mis on trahvisumma vähendamise põhjendamiseks samuti kergendav asjaolu.

838 2006. aasta suuniste punktis 29 on täpsustatud, et trahvi põhisummat võidakse vähendada, kui komisjon leiab kergendavaid asjaolusid, näiteks kui asjaomane ettevõtja esitab tõendid selle kohta, et rikkumine on toime pandud hooletuse tõttu.

839 Käesoleval juhul tuleb siiski meelde tuletada, et hagejad sõlmisid vaidlusalused lepingud ettekavatsetult ning lepingud olid osa tahtlikust strateegiast, mille eesmärk oli vältida geneeriliste ravimite tõenäoliselt viivitamatut turule toomist (punktid 126 ja 529 eespool).

840 Hagejate argument tugineb taas eeldusel, et vaidlusaluste lepingutega takistati turule tuua üksnes selliseid geneeriliste ravimite tooteid, mis võisid rikkuda nende patentidest tulenevaid õigusi. Nagu on selgitatud eespool kuuenda väite raames, ei ole see tõsi. Igal juhul esines ebakindlus küsimuses, kas Lundbecki patendid olid kehtivad ning kas nendest tulenevaid õigusi rikkusid tooted, mida geneeriliste ravimite tootjad kavatsesid turustada vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal (vt teine väide eespool), kusjuures see oli kindlusetus, mille need lepingud kõrvaldasid. Seega väidavad hagejad ekslikult, et käesoleval juhul pandi rikkumised toime hooletusest ning et komisjon oleks pidanud vastavat kergendavat asjaolu nende suhtes arvesse võtma.

841 Lisaks, isegi kui rikkumised oleks käesoleval juhul toime pandud hooletusest, ei olnud komisjonil kohustust vähendada hagejate trahvi summat. Nagu kinnitab 2006. aasta suuniste punkti 29 sõnastus, on komisjonil selles suhtes kaalutlusruum, arvestades juhtumi kõiki asjaolusid. Järelikult, kuigi suunistes loetletud asjaolud kuuluvad kindlasti nende hulka, mida komisjon võib konkreetsel juhul arvesse võtta, ei ole ta kohustatud, kui ettevõtja toob välja tõendid, mis kinnitavad mõne sellise asjaolu esinemist, selle raames automaatselt täiendavalt trahvisummat vähendama, ilma et ta viiks läbi üldise analüüsi. Seda, kas trahvisumma võimalik vähendamine kergendavate asjaolude alusel on kohane, tuleb hinnata üldisest vaatepunktist, võttes arvesse kõiki asjassepuutuvaid tegureid (vt selle kohta kohtuotsus, 5.12.2013, Caffaro *vs.* komisjon, C-447/11 P, EU:C:2013:797, punkt 103).

842 Arvestades kõiki käesoleva juhtumi asjaolusid ning eelkõige fakti, et komisjon võttis arvesse menetluse kestust, et vähendada hagejate trahvi põhisummat 10%, leiab Üldkohus ELTL artikli 261 kohaselt määruse nr 1/2003 artiklist 31 tuleneva täieliku pädevuse alusel (punkt 795 eespool), et käesolevas asjas ei ole vajalik kohaldada kergendavaid asjaolusid ning hagejatele vaidlustatud otsuses määratud trahvi summa tuleb jätta muutmata.

843 Mis puudutab konkreetselt Ühendkuningriiki hõlmavat GUK lepingut, siis tuleb toonitada, et isegi kui kuuenda väite raames on leitud, et komisjon ei ole vaidlustatud otsuses piisavalt tõendanud, et see lepingus sisaldas piiranguid, mis väljusid Lundbecki patentide kohaldamisalast, siis tunnistati see etteheide eespool punktides 540 ja 571–578 toodud kaalutlustel tulemusetuks. Seega puudub Üldkohtul vajadus selles punktis vähendada hagejatele määratud trahvi summat.

844 Järelikult tuleb neljas väiteosa ja kogu kümnes väide tagasi lükata.

845 Kuna ükski väide, mille hagejad esitasid vaidlustatud otsuse tühistamise nõude põhjendamiseks, ei ole põhjendatud või tulemuslik ning kuna nende argumentide analüüsimisel, mis olid esitatud trahvisumma muutmise nõude põhjendamiseks, ei tuvastatud, et komisjon oleks trahvi summa arvutamisel eksinud, siis tuleb hagiavaldus jätta täies ulatuses rahuldamata.

Kohtukulud

846 Kodukorra artikli 134 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna kohtuotsus on tehtud hagejate kahjuks, jäetakse kohtukulud vastavalt komisjoni nõuetele hagejate kanda.

847 Vastavalt kodukorra artikli 138 lõikele 3 ja komisjoni vastavatele nõuetele tuleb otsustada, et menetlusse astuja kannab ise oma kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (üheksas koda)

otsustab:

1. **Jätta hagi rahuldamata.**

2. **Jätta H. Lundbeck A/S-i ja Lundbeck Ltd kohtukulud nende endi kanda ja mõista neilt välja Euroopa Komisjoni kohtukulud.**

3. **Jätta European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations'i (EFPIA) kohtukulud tema enda kanda.**

Berardis Czúcz Popescu

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 8. septembril 2016 Luxembourgis.

Allkirjad

Sisukord

Asjaolude kokkuvõte ja vaidluse taust 2

I – Käesolevas kohtuasjas kõne all olevad äriühingud 2

II – Asjaomane toode ja seda puudutavad patendid 3

III – Vaidlusalused lepingud 4

A – Lepingud Merck (GUK)-ga 4

B – Lepingud Arrow'ga 5

C – Leping Alpharmaga 8

D – Leping Ranbaxyga 9

IV – Komisjoni toimingud farmaatsiasektoris ja haldusmenetlus 10

V – Vaidlustatud otsus 11

Menetlus ja poolte nõuded 14

Õiguslik käsitlus 15

I – Esimene väide, et rikutud on õigusnormi ja tehtud hindamisviga, kuna vaidlustatud otsuses leiti, et geneeriliste ravimite tootjad ja Lundbeck olid vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal vähemalt potentsiaalsed konkurendid 15

A – Analüüs potentsiaalse konkurentsi kohta vaidlustatud otsuses 16

B – Kohaldatavad põhimõtted ja kohtupraktika 17

1. Potentsiaalse konkurentsi mõiste 17

2. Tõendamiskoormis 18

3. Üldkohtu kontrolli ulatus 19

C – Esimene väiteosa, et ravimite väljalaskmine, mis rikub kolmandate isikute intellektuaalomandiõigusi, ei kujuta endast potentsiaalse konkurentsi väljendust ELTL artikli 101 tähenduses 20

D – Teine väiteosa, et komisjon tugines subjektiivsetele hinnangutele, selleks et järeldada, et geneeriliste ravimite tootjad olid Lundbecki tegelikud või potentsiaalsed konkurendid .. 23

E – Kolmas väiteosa, et kehtiva patendi vaidlustamine ei kujuta endast tegelikku ja konkreetset võimalust turule sisenemiseks 25

F – Neljas väiteosa, et müügiloa puudumine takistab tegelikku või potentsiaalset konkurentsi 28

G – Viies väiteosa, et geneeriliste ravimite tootjad ei saanud vaidlusaluste lepingute kehtivuse ajal võtta kasutusele ravimi toimeaine teisi protsesse ja/või pöörduda teiste tootjate poole 30

H – Kuues väiteosa, et Lundbecki ja Merck (GUK) vahel puudus vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal potentsiaalne konkurents 34

1. Olukord Ühendkuningriigis 35

2. Olukord EMPs 37

I – Seitsmes väiteosa, et vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal puudus Lundbecki ja Arrow' vahel potentsiaalne konkurents 38

1. Olukord Ühendkuningriigis 39

2. Olukord Taanis 41

J – Kaheksas väiteosa, et vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal puudus potentsiaalne konkurents Lundbecki ja Alpharma vahel 42

K – Üheksas väiteosa, et vaidlusaluste lepingute sõlmimise ajal puudus Lundbecki ja Ranbaxy vahel potentsiaalne konkurents 45

II – Teine, kolmas, neljas, viies ja kuues väide, mis sisuliselt puudutavad ELTL artikli 101 lõike 1 rikkumist 49

A – Analüüs, mis puudutab „eesmärgi tõttu" konkurentsipiirangu olemasolu vaidlustatud otsuses 49

B – Kohaldatavad põhimõtted ja kohtupraktika 50

C – Teine väide, et vaidlusalustes lepingutes vara üleandmise rolli hindamisel on ilmselt rikutud õigusnormi ja tehtud ilmne faktiviga 51

1. Esimene väiteosa 51

2. Teine väiteosa 58

3. Kolmas väiteosa 60

D – Kolmas väide, et konkurentsi piiravat eesmärki puudutavate põhimõtete kohaldamisel on ilmselgelt rikutud õigusnormi 62

1. Esimene väiteosa 62

2. Teine väiteosa 66

3. Kolmas väiteosa 66

4. Neljas väiteosa 69

E – Neljas väide, et rikutud on õigusnormi ja esitamata on jäetud põhjendused, kui tagasi lükati patendi kohaldamisala kriteerium kui peamine standard patendialaste kompromisskokkulepete hindamisel ELTL artikli 101 lõike 1 raames 70

1. Esimene väiteosa 70

2. Teine väiteosa 74

F – Viies väide, et asjaolusid hinnates on tehtud ilmne viga, rikutud on hoolsuskohustust ning puuduvad põhjendused osas, milles Lundbecki tegevus kvalifitseeriti geneeriliste ravimite turule toomise vaenulikuks üldiseks strateegiaks ning mis on asjakohane, selleks et vaidlusaluseid lepinguid hinnata ELTL artikli 101 lõike 1 seisukohast 76

G – Kuues väide, et asjaolude hindamisel on tehtud ilmne viga, kuna vaidlustatud otsuses on järeldatud, et vaidlusalused lepingud sisaldasid piiranguid, mis läksid kaugemale nendest, mis kaasnevad Lundbecki patentidest tulenevate õiguste teostamisega 78

1. Ühendkuningriiki hõlmav GUK leping 79

2. EMPd hõlmav GUK leping 84

3. Arrow' UK leping 87

4. Arrow' Taani leping 91

5. Alpharma leping 92

6. Ranbaxy leping 96

III – Seitsmes väide, et tehtud on ilmne hindamisviga, kuna vaidlusaluste lepingute suuremat tõhusust ei ole nõuetekohaselt hinnatud 99

IV – Kaheksas väide, et rikutud on kaitseõigusi 101

A – Esimene väiteosa 101

B – Teine väiteosa 103

V – Üheksas väide, mis on esitatud täiendavalt ja milles leitakse, et Lundbeckile trahvide määramisel on rikutud õigusnormi 105

A – Esimene väiteosa 105

B – Teine väiteosa 108

VI – Kümnes väide, mis on esitatud kolmanda võimalusena ning mis puudutab trahvisumma arvutamisel toime pandud õigusnormi rikkumisi ja tehtud faktivigu 109

A – Esimene väiteosa 110

B – Teine väiteosa 112

C – Kolmas väiteosa 113

D – Neljas väiteosa 114

Kohtukulud 116